Hoe leeft de arbeider en boer in Rusland en in de Ukraine?

Resultaat eener studiereis van April tot Oktober 1920 door Augustin Souchy

Hoe leeft de Arbeider en Boer in Rusland en in de Ukraine?

Resultaat eener studiereis
van April tot Oktober 1920
door Augustin Souchy

Uitgeverij „De Fakkel"
(Henk Eikeboom)
Rijnstraat 46 — Amsterdam

Voorwoord.

Bij het uitbreken der Russische revolutie, bij den val van het Czarisme, was er geen socialist, die deze revolutie niet toejuichte. Allen, van den gematigden staatssocialist en reformist tot den radicaalsten an-archist, ja zelfs de liberalen van Europa zagen in den val van het Czarisme een vooruitgang. Toen Kerenski het wrak van het russische schip van Staat in de veilige haven der Entente wilde sturen, en den oorlog met Duitschland voortzette, maakte ontevredenheid zich onder de russische massa's kenbaar, want de revolutie zou hun toch *vrede* brengen! Kerenski die zich in verbinding met Miljukow en Gutschow aan de Entente verkocht, kon natuurlijk den vredenswensch van het Russische volk niet vervullen. Duidelijk was het dat de revolutionaire vloedgolf niet zou ophouden, maar zich in de richting van den vrede zou voort-bewegen. De partij, die op haar programma *den vrede* zette, had dus de grootste kans *op succes.* Dit waren de *Bolschewiki.*

De politieke voorwaarden voor de overwinning der Bolschewiki waren aanwezig. Bij deze politieke kwamen ook nog de psychologische en de economische.

De psychologische voorwaarden. Het Russische volk leefde sedert eeuwen onder de heerschappij der Czaren. De Autocratie deed alles om het *geloof aan de autoriteit* in het volk te behouden. Dit *gezagsgeloof is* zoo diep in het volk geworteld, dat het zelfs tot het onderlinge leven der boeren behoorde. Sprekend is hiervoor het woord „Vadertje". Een der sterkste factoren tot behoud van dit geloof was de *Godsdienst.* Het catholicisme der Grieksch orthodoxe kerk vindt nog heden zijn voornaamste steunpunt in Rusland. De Revolutie heeft wel het geloof aan de autoriteit der Czaren doen wankelen, niet echter uitgeroeid. *Het geloof in de autoriteiten leeft in Rusland nog* en is heden nog sterker dan bijvoorbeeld in England en in Amerika. Om deze reden is het natuurlijk dat het nieuwe politieke stelsel weder autoritair zijn zou, in verhouding tot het voortbestaan van het geloof in het gezag. *Het Bolschewisme is een autoritair stelsel.* In theorie wil het zelfs marxistisch d. i. autoritair-socialistisch zijn.

De *economische* voorwaarden. Reeds onder de Kerenski-periode groeide de ontevredenheid en daarmede de eisch naar zelfstandigheid onder de arbeiders. De arbeiders vertegenwoordigd door de arbeiders-raden of fabriekscomités wilden niet langer de loonslaven van de bezitters zijn. Zij wilden de fabriekseigenaars onteigenen en zelf de fabrieken overnemen. In een langen hevigen strijd gelukte hun dit tenslotte in een gunstig oogenblik. Daar de arbeiders niet voorbereid waren op de overname der productie en waar de arbeiders *geen vak-vereenigingen* hadden, in staat *de industrie te leiden*, was de eerste periode der overname der fabrieken door die arbeiders een algemeen verval.

De arbeiders werkten voor *zich*, niet voor de *gemeenschap*. Eigen industrieverbonden hadden zij niet, en wat zij ervan hadden, was te weinig ontwikkeld, zoodat bij deze algemeene ineenstorting een streng *centralistische* partij de eenige macht was, die den chaos eenigszins bestrijden kon. Men zou zelfs van geluk kunnen spreken, dat de partij der Bolschewiki er was, die daar kracht genoeg voor had. Anders had misschien een *niet* socialistische partij b. v. die der cadetten, direct de reactie ingezet. Zooals nu alles gebeurde, was zeker het socialistisch ideaal niet vervuld, maar het was de eenige uitweg. Een andere economische factor was de ondersteuning der boeren in hun streven naar onteigening van het land van de grootlandeigenaars. Ook de economische factoren waren dus gunstig voor de overwinning der Bolschewiki in de stad en op het land.

Tegenwoordig zijn er vele socialisten, welke de heerschappij der Bolschewiki in Rusland afkeuren. Zij zijn tegenstanders der Bolsche-wiki omdat de verhoudingen in Rusland onder de heerschappij der Bolschewiki *niet socialistisch* zijn. Wanneer men dan ook den maatstaf van socialisme of communisme aanlegt op de verhoudingen in Rusland, dan is het waarlijk niet moeilijk te vinden, dat in Rusland geen socialisme of communisme heerscht, en dan kan men — van uit dit gezichtspunt — het bolschewisme veroordeelen.

Onder de *tegenstanders* der Bolschewiki zijn *drie soorten* te onder-scheiden.

De eersten zijn de *vertegenwoordigers van het kapitalisme* en der kapitalistische productiewijze. Dit zijn alle staten, die gedurende den oorlog tegen Duitschland en Oostenrijk de Entente vormden, en nu zich tot een Volkerenbond tezamensloten (Volkerenbond is een veel te edele naam voor dit imperialistische gedrocht) en Amerika. Daarbij nog het kapitalistische Duitschland. Al deze bestrijden het Bolschewisme niet omdat het niet bracht wat zij er van verwachtten, — integendeel *zij*

waren van het begin af tegen het bolschewisme —, maar omdat zij zich erdoor *bedreigd* gevoelen, omdat zij vreezen dat een bolschewistisch Rusland een gedurig *revolutiegevaar* voor hen vormt. Zij vreezen echter voor alles een revolutie in hun eigen land, omdat zij dan hun *privilegies*, vooral het *privaateigdom, verliezen houden*, waarop de geheele huidige maatschappelijke orde berust. Behalve deze algemeene, internationale kapitalistische belangen zijn er ook nog speciaal *nationalistische*. Zoo behoort b.v. Frankrijk tot de ergste tegenstanders der Bolschewiki, omdat de fransche kapitalisten meer dan anderen met hun geld in Rusland geïnteresseerd zijn. Zij willen hun geld, aan het czaristische Rusland geleend, onder alle omstandigheiden terug. Ofschoon de Bolschewiki meer dan eens verklaarden dit te willen — in het begin weliswaar annuleerden de Bolschewiki alle schulden van het Czarisme — zijn de fransche kapitalisten niet tevreden; zij willen ook in de toekomst *zakendoen* in het aan natuurschatten zoo rijke Rusland. En dit is ook het geval met alle andere kapitalistische staten. Om deze redenen bestrijden zij nu Sowjet-Rusland met alle middelen, die hun ter beschikking staan; door openlijken en geheimen oorlog, door de blokkade en door de ondersteuning van contrarevolutionairen.

De tweede soort tegenstanders van het bolschewisme zijn de *gematigde en reformistische sociaaldemocraten*. Deze waren voor een deel reeds van den aanvang af tegenstanders der bolschewistische revolutionaire tactiek: bv. der goedkeuring der verdrijving der constituante door de anarchisten — voor een deel waren de bolschewiki aan deze uiteenjaging mededeelgenoot — deels werden zij later tegenstanders der antidemocratische en antihumanistische middelen der Bolschewiki, bij het verbod van bladen en vergadering. Ook waren zij principieele tegenstanders der onmiddellijke en absolute onteigening der kapitalisten en van grond en bodem zonder schadeloosstelling. Naar hun meening hadden de Bolschewiki aansluiting moeten zoeken bij de democratiën van het Westen. Zij roepen Marx ter hulp en beweren dat het *socialisme zich eerst door het kapitalisme heen ontwikkelen* moet. In de *politiek* moest in Rusland na den val van het Czarisme eerst de democratie komen en op *economisch* terrein het *kapitalisme; daarna*, nadat deze ontwikkeling zich langzaam voltrokken had, zou Rusland voor het *socialisme* rijp geworden zijn. Het socialisme kan eerst door de trapgewijze ontwikkeling komen, het is een voortbrengsel der evolutie. Rusland was voor het socialisme nog niet rijp. Zij bestrijden ook het vrijheidsroovende streven der Bolschewiki, hun buitengewone commissies, enz. Als zij echter aan de macht zijn, dan laten zij zich evenmin in hun politiek door menschenliefde leiden. *Noske*, een van deze

richting, heeft zich als Rijksweerminister *niet menschelijker*, misschien nog huichelachtiger getoond dan de Bolschewiki. In het algemeen wijst de richting der sociaaldemocraten, sociaal=patriotten, reformisten of hoe men hen nog genoemd heeft, de principes en de methoden en tactiek der Bolschewiki af, omdat de Bolschewiki hun te radicaal zijn. Ook deze sociaaldemocraten bestrijden de bolschewiki, heimelijk of openlijk — meest heimelijk — met alle middelen. Zij helpen de gewapende contra=revolutie, houden de blokkade tegen Rusland in stand enz. Gedurende de sociaaldemocratische regeering in Duitschland deed deze alles wat zij slechts kon tegen het bolschewistische Rusland.

Tot de derde soort tegenstanders der bolschewiki eindelijk be=hooren de *antiautoritaire socialisten*, de anarchisten en syndikalisten. Ter=wijl de eerste twee genoemde tevens *tegenstanders der revolutie* zijn, zijn de laatsten wel *degelijk revolutionairen*. Zij zijn niet in den zelfden zin als de eerstgenoemden tegenstanders der bolschewiki; zij zijn veelmeer tegenstanders *der theorie en der autoritaire wereldbeschouwing der bolschewiki*. Zij bestrijden de bolschewiki op *geestelijk* gebied. Terwijl de *reformistische* socialisten tegen de bolschewiki zijn, omdat dezen huns inziens *te ver* gingen, is de houding der revolutionaire syndi=calisten en anarchisten negatief tegenover de bolschewiki, omdat zij hun *niet ver* genoeg gingen. Zij verwijten den Bolschewiki dat hun methoden de grondstellingen der oude wereldorde van den staat en het kapitalisme niet grondig genoeg op zijde stelden, dat zij den geest van het *gezag*, het vooroordeel van den *staat, het systeem der loonslavernij* te veel *concessies* deden, en daardoor de revolutie in haar verdere ont=wikkeling *gestremd* hebben. Zij nemen het den Bolschewiki kwalijk, een *nieuwen staat* opgericht en aldus de revolutie op verkeerde wegen te hebben geleid. Zij toonen den bolschewiki hun inconsequentie die erinligt, aan den eenen kant te beweren dat de staat een onderdrukkings en klasse instituut is en dat een vrije gemeenschap slechts zonder staat bestaan kan, aan den anderen kant, alles er op zetten, om dezen klassen=staat zoo krachtig mogelijk, zoo vreeselijk als hij ooit was, uit te rusten, en hem door het sterkste *centralisme* te volmaken. De revolutionaire syndicalisten en anarchisten verklaren verder dat de bolschewiki door de invoering van dezen staat en dit centralisme *niet de vrijheid naderen*, maar zich er van *verwijderen*. Als tegenstanders der verovering der politieke macht, verwijten zij den bolschewiki, dat deze door de verovering der politieke macht teveel *machtpolitiekers* geworden zijn, en de gewichtiger zaak van communisme en socialisme op den achtergrond schuiven. Waar zij nu eenmaal den weg der politieke macht betreden, zijn zij daartoe gedwongen. Hiervan zijn dan ook gevolg het onder=

drukken der andere socialistische partijen en richtingen, verbod van bladen, vergaderen enz. *Deze derde soort zijn tegenstanders der bolschewistische methoden der verovering van de politieke macht, van het centralisme en het staatssocialisme.* Het behoeft zeker niet eerst gezegd te worden, dat zij evenals de bolschewiki *verbitterde tegenstanders van het privaateigendom, van het kapitalisme, der burgerlijke democratie en ook van elke Nationale vergadering zijn.*

Gelijk men gemakkelijk zien kan, zijn de kapitalisten en sociaalreformisten scherpere en politieke machttegenstanders der Bolschewiki. De anarchisten en revolutionaire syndicalisten zijn daarentegen wel principieele tegenstanders der bolschewistische methoden, maar wanneer de Bolschewiki het werkelijk eerlijk met de vernietiging van den staat meenden, dan zouden zij hen moeten naderen, en dan kon uit dezen tegenstand een wapengemeenschap groeien. Gelijk nu de zaken staan, nemen de anarchisten en revolutionaire syndicalisten een negatieve zoo niet afwijzende houding aan tegenover de Bolschewiki.

Den dekmantel der objectiviteit voortewenden beteekent dikwijls lafheid, want tot vrije beoordeeling zonder *eenigen persoonlijken invloed* is niemand bekwaam, allerminst persoonlijkheden. Ik zeg daarom openlijk, dat ik *revolutionair syndicalist* ben en een *anarchistische wereldbeschouwing huldig.* Wanneer ik echter evenals mijn geestverwanten niet alle methoden en de tactiek der Bolschewiki aanvaard, dan is het in den hoogsten graad smakeloos van de Bolschwiki, ons af te maken als contrarevolutionair, zooals men zoo graag doet om het revolutionaire syndicalisme en anarchisme in miscrediet te brengen bij de revolutionaire arbeiders. *Voor* het uitbreken der revolutie en *voor* den oorlog zou het geen russischen Bolschewiek ingevallen zijn een revolutionairen syndicalist of anarchist contrarevolutionair te noemen, enkel omdat deze den staat, de dictatuur van het proletariaat, het centralisme evengoed verwierp als het kapitalisme. Integendeel, toen hadden de anarchist en syndicalist veel meer recht om den Bolschewiki dezen bijnaam te geven. Zij deden dit *niet* tegenover de russische Bolschewiki. Nu staat de zaak echter anders. De *Bolschewiki* zijn *heerschende partij.* Hun theorieën, hun methode en tactiek zijn niet meer platonisch, zij zijn *koude werkelijkheid* geworden, die voor het russische volk dikwijls zeer hard te voelen is. De theorieën en methoden die vroeger aan de bladen meer of minder dankbaar *stof tot discussie* gaven, zijn in Rusland *verordeningen, decreten* en wetten voor het russische volk geworden. Als wij nu tegen deze theorieën en tactiek polemiseeren, zijn wij ook gedwongen tegen de decreten stelling te nemen. Doen wij dit echter, dan stempelen de Bolschewiki ons,

wanneer de critiek afwijzend is, tot contrarevolutionairen. Wij kunnen ons echter evenmin als vroeger van deze critiek onthouden. Het onderscheid is echter dat wij heden *concrete feiten* voor ons hebben, terwijl het vroeger om *veronderstellingen* ging. Noodig is echter een ding op te merken: het verschil der decreten en wetten alsmede verordeningen die het gevolg zijn der theorieën en die, welke het gevolg zijn der verhoudingen in Rusland. Critiek over de laatste zou mede in verband met het feit dat de partij der Bolschewiki een revolutionaire partij is, een critiek zijn op de revolutie zelve. Zoodanige critiek kunnen wij echter op dit oogenblik als revolutionairen niet beginnen. Een critiek der eerste daarentegen beschouwen wij heden voor even onafwijsbaar als vroeger de discussies tusschen de beide socialistische richtingen. Daarenboven moeten wij de uitwerking van beide soort decreten en wetten, van degene die komen uit de theorieën en van degene die terug te brengen zijn op de russische toestanden, op het russische volk, onderzoeken. Want hoe weinig wij ook gelooven aan wetten en decreten, zoo moeten wij toch toegeven dat zij een reactie bij het volk te voorschijn roepen. Het volk reageert deels vriendelijk, deels vijandelijk op de decreten, telkens naar haar aard en de wenschen van het volk. Ook zijn er decreten, die de revolutionaire krachten van het volk opwekken en bevorderen, en zulke die deze indammen en het revolutionair initiatief vernietigen.

Zoodanig, onderzoek is echter uiterst moeilijk. De schikking der decreten en wetten in zulke die uit de theorien voortkomen, en zulke die terug te voeren zijn op de toestanden is namelijk in de practijk niet bij alle mogelijk. Een gansche reeks decreten zijn het resultaat van een verbinding van beide elementen. Wanneer nu de uitwerking geheel of gedeeltelijk bevorderlijk is voor de revolutie of vrijheids belemmerend werkt, en het volk ook zoodanig reageert, zou men in den merkwaardigen toestand kunnen komen, 60 % te willen goedkeuren en 40 % te veroordeelen. Een sociale revolutie is echter geen rekensommetje, het gaat erom, òf men aanvaardt haar en dus ook deze uitwassen, òf men aanvaardt haar niet.

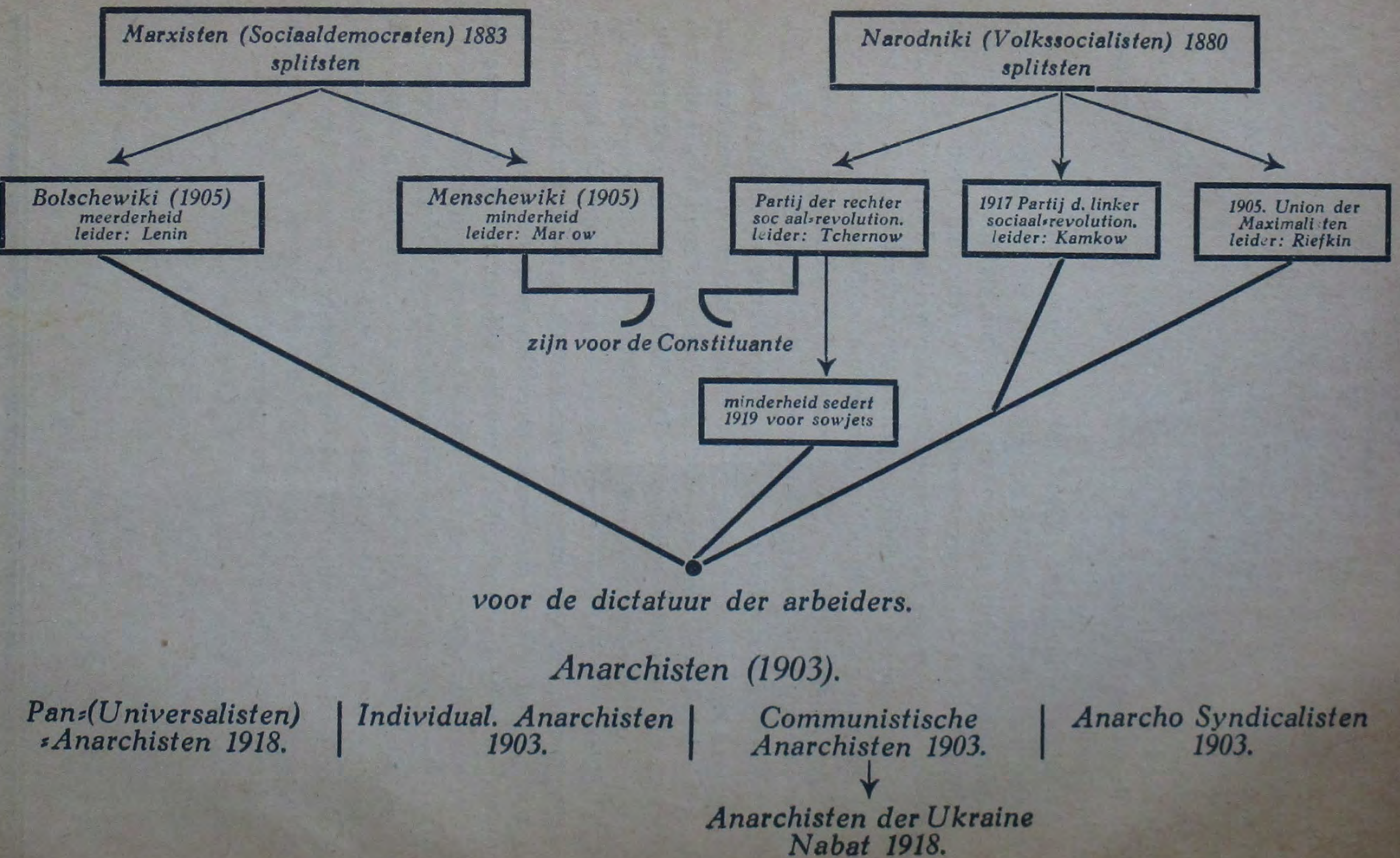
Het is voor ons doel ook niet noodig een onmogelijke ontleding van het sociale gebeuren, waarbij wij het percentage van elken samensteller uitrekenen, te doen. Het gaat *hier* niet in de eerste plaats om een *critiek van het bolschewisme, maar om een duidelijke kennis der Revolutie in Rusland* en van dat wat zij ons gebracht heeft. Het hoofddoel hierbij is dat de arbeiders van Duitschland en West-Europa, waarvoor dit boek geschreven is, daar een les uittrekken, en zich bij een uitbrekende revolutie in het eigen land de ervaringen der russische revo-

lutie ten nutte maken. Het doel van dit boek is dus *niet* contrarevolutionair, maar *revolutionair*. Mochten de arbeiders bij de trouwe en zakelijke wedergave der verhoudingen in Rusland hier en daar of in het algemeen tot een afwijzing van deze voor hun eigen land komen, *moet dit geen afwijzing der sociale revolutie* zijn, maar een les, hoe zij *niet* doen moeten, wanneer in eigen land een revolutie uitbreekt. Dit is het hoofddoel van dit boek, en ook de schilderingen uit Rusland, die ik de waarheid getrouw zonder smink of verdoezeling geef, moeten *dit* doel ondergeschikt zijn.

Als nu de verhoudingen in Rusland niet zoo zijn, als menigeen hoopt, of zooals hij de doorvoering der sociale revolutie denkt, zoo bedenke hij, dat de russische revolutie niet op een tijd kwam, dat groote groepen der russische arbeiders en boeren voorbereid waren, hun economisch en politiek leven naar de grondbeginselen der vrijheid te organiseeren, maar dat de revolutie de arbeiders geheel *onvoorbereid* vond. Als men daarbij telt den naar verhouding technischen achterstand der russische arbeiders, dan moet men zich de vraag stellen, of men zich verbeeld had dat de revolutie komen zou, zooals zij zich afschilderde *in den geest van eenige theoretici* of ver vooruitstrevende revolutionairen.

Plaatsen wij ons dan ook voor de vraag: Omdat de russische revolutie *niet* dat bracht, wat wij van haar *hoopten*, zouden wij daarom wenschen, zij ware niet gekomen? Dan kan slecht een contrarevolutionair een ontkennenden wensch uiten. Elke revolutionair moet echter als de soldaat met het geweer aan den voet met zijn gansche hart, zijn gansche gevoelens en sympathieën voor de revolutie staan. En hoe zouden wij ook anders! Waar wij steeds streefden naar de revolutie, er op hoopten, en voor haar arbeidden, zouden wij nu, nu zij gekomen is, ons van haar, die wij met onze liederen bezongen, terugtrekken evenals een hartelooze moeder van haar misvormde kind? Neen, de revolutie is daar; zij is niet zoo gelijk wij haar hoopten. Het is een misvormd, ja misschien zelfs gedeeltelijk onecht kind. Maar het is ons kind. Wij zijn de ouders! Onze plicht is het, het kind te erkennen, het te verzorgen, op te voeden, het om te vormen en tot een sterk, vrij, trotsch en zooveel mogelijk volmaakt kind te maken.

Berlijn, Dec. 1920.

Marxisten (Sociaaldemocraten) 1883
splitsten
Narodniki (Volkssocialisten) 1880
splitsten
Bolschewiki (1905)
meerderheid
leider: Lenin
Menschewiki (1905)
minderheid
leider: Mar ow
Partij der rechter
soc aal-revolution.
leider: Tchernow
1917 Partij d. linker
sociaal-revolution.
leider: Kamkow
1905. Union der
Maximali ten
leider: Riefkin
zijn voor de Constituante
minderheid sedert
1919 voor sowjets
voor de dictatuur der arbeiders.
Anarchisten (1903).
Pan-(Universalisten)
-Anarchisten 1918.
Individual. Anarchisten
1903.
Communistische
Anarchisten 1903.
Anarcho Syndicalisten
1903.
Anarchisten der Ukraine
Nabat 1918.

De socialistische beweging in Rusland.

Daar het hoofddoel van dit boek *de geschiedenis der russische revolutie* en der door haar geschapen omstandigheden is, zoo moeten de socialistische partijen en bewegingen, die in Rusland bestaan, slechts in die mate als voor het goed begrip der russische verhoudingen en der revolutie noodig is, besproken worden.

De Marxisten (Sociaal-democraten.)

De russische socialistische beweging was in den beginne *niet sociaaldemocratisch.* Ook het socialisme, door *Bakunin* vertegenwoordigd, was niet op den grondslag der sociaaldemocratische theorieën opgebouwd. Het was een socialisme dat zich formuleerde naar het bijzondere landbouwkundige karakter van het land. Dit socialisme noemde zich de beweging der Narodniki. Deze beweging was een speciaal *russische school* van het socialisme. Later ontstond ook in Rusland onder invloed van West-Europa een *speciaal sociaaldemocratische* school van het socialisme. De voornaamste stichter dezer school was *Plechanow* die zijn leer onder den invloed van Marx en Engels vormde. In 1883 vormde zich het begin der sociaaldemocratische marxistische partij. Daar deze school *niet* uit de *russische* arbeiders en boerenbeweging maar uit het *buitenland* de bouwsteenen voor haar theorieën haalde, en zich speciaal onder den invloed der *duitsche* arbeidersbeweging ontwikkelde, zoo zullen deze principes en theorieën wel bekend zijn aan de duitsche en westeuropeesche arbeiders. Zij zijn *Marxistisch.* Onder de heerschappij van den czarenknoet heeft een revolutionaire strijdgeest zich onder hen, evenals onder alle russische revolutionairen ontwikkeld, omdat zij tegen het czarisme tot radicalisme gedwongen waren.

De sociaaldemocratische partij van Rusland was reeds vroeg in een rechter en linker vleugel gesplitst. In 1905 kwam het tusschen beide vleugels tot een open breuk en tot scheuring. De radicalen waren in de meerderheid en noemden zich meerderheidspartij, in het Russisch *Bolschewiki.* De gematigden waren in de minderheid, russisch *Menschewiki.* Bij de minderheid, menschewiki, bleef *Plechanow*, verder behoorden bij hen *Martow, Abramowitch.* De leider der Bolschewiki was *Lenin.* Plechanow stierf kort na het uitbreken der Russische revo-

lutie. Hij gold als de vader der russische sociaaldemocratie.

Het program der menschewiki toont overeenstemming met dat van den linker vleugel der duitsche sociaaldemocratie of van den rechter vleugel der Onafhankelijken. Zij zelf taxeeren zich op hetzelfde standpunt der rechtsche Onafhankelijken. (U.S.P.D.)

Ons interesseert meer het program der Bolschewiki, omdat deze partij aan de macht is, tot de heerschappij over Rusland gekomen is. Hun *program* is het dus, wat meer of minder *verwerkelijkt* werd. En kan men ook niet volledig de toestanden in Rusland op rekening van hun program schrijven, omdat het leven nu eenmaal anders uitkomt dan in programma's staat, dan heeft toch het program van deze partij een niet te ontkennen invloed op de ontwikkeling sedert de machtsgreep der Bolschewiki en op den huidigen toestand in Rusland gehad, wanneer men dan ook toegeeft, dat de *menschen invloed* kunnen uitoefenen op het *maatschappelijk gebeuren*. Nemen wij nu de voornaamste punten uit het program der Bolschewiki, dan hebben wij eenigszins een maatstaf in welke mate de toestanden in Rusland aan de politiek en de theorie der Bolschewiki en in welke mate zij aan de revolutie zelf toe te schrijven zijn.

Tot de grondbeginselen der russische Bolschewiki behoort de *dictatuur van het proletariaat*, de *verovering der politieke macht* door de sociaaldemocratische partij, wat valschelijk door het proletariaat genoemd wordt. De onteigening der fabrieken, mijnen, schepen, walswerken kortom de geheele industrie evenals den grond en bodem en de overname in staatseigendom. Het organiseeren van het *maatschappelijk leven* door den *staat*. Woordelijk luidt het in hun program: De staatsmacht houdt op een instituut van nietsdoeners te zijn, dat boven het productieproces staat; zij begint zich om te zetten in een organisatie, die enkel de taak vervult, het maatschappelijk leven van het land te besturen. De afschaffing der politieke rechten voor de klasse der uitbuiters, evenals alle vrijheidsbelemmeringen, die zich als noodzakelijk toonen voor de doorvoering der dictatuur van het proletariaat, de organisatie van het verbruik door het verplichte lidmaatschap van alle onderdanen van den staat in de verbruiksvereenigingen zijn noodzakelijke gevolgen. Deze zijn dan staatsorganen .

Dit zijn in het kort geschetst de grondstellingen en het program der bolschewistische partij, die zich later, na het veroveren der macht, *Communistische Partij* noemde. Volgens de verklaringen van Lenin, noemde zij zich communistische partij, *omdat* zij zich wilde doen *onderscheiden van de Sociaaldemocraten* en tegelijk de arbeiders die tot dan toe *in de anarchistische en revolutionair syndicalistische beweging waren, tot zich trekken wilde.*

Later zullen wij gelegenheid hebben te zien, hoever de partij er in slaagde haar stempel te drukken op het maatschappelijk leven in Rusland.

De Narodniki (Volkssocialisten).

De rechter Sociaal-revolutionairen.

Terwijl de Marxisten, zoowel de Bolschewiki als de Menschewiki, eigenlijk een *vreemde* plant op russischen bodem zijn, zoo is het socialisme der Narodniki van zuiver *Russischen* oorsprong. *Narod* is het Russische woord voor Volk. Het socialisme der Narodniki was het socialisme van het volk. Een der eerste en best bekende mannen in deze beweging was *Lawrow*. Ook *Tschernichewski* behoorde tot hen. Deze beweging is ouder dan de marxistische. Later noemden zij zich ook de *Partij der Sociaalrevolutionairen. Tewijl de* Marxisten in hun theorie een grootere beteekenis geven aan het *stedenproletariaat*, was de partij der Sociaalrevolutionairen overwegend een *Boerenpartij*. Het was meer het socialisme der boeren dan van het stadsproletariaat. Wijl Rusland een *landbouwland* is, is natuurlijk de partij der sociaalrevolutionairen de meest populaire onder een bevolking die voor meer dan 80 % uit boeren bestaat. Tot deze partij hoorde de grootmoeder der revolutie, *Breschkowskaja*, „Babuschka" zooals men haar noemde, die door de revolutie uit de siberische gevangenschap verlost, na den val der Kerenskiregeering naar het buitenland ging en gemeene zaak maakte met de amerikaansche kapitalisten.

Evenals bij de Marxisten ontwikkelde zich in deze partij een linker en rechter vleugel.

De *rechtschen* waren vóór de Constituante, dus *parlementair*, evenals de *Menschewiki*. Hun geestelijke leider is *Tchernow*. Zij hadden nog meer overeenkomst met de Menschewiki, alhoewel zij geen marxisten waren of zijn. Zij waren ook voor de coalitieregeering met de cadetten, en zij vormden met de cadetten *Gutschkow*, *Miljukow* en de Menschewiki de coalitieregeering onder Kerenski. Kerenski zelf behoorde tot den rechtervleugel der sociaalrevolutionaire partij. Volgens het program der sociaalrevolutionairen moest de *Nationale vergadering* (Constituante) over de regeering van het land, alsook over de socialiseering en alle gewichtige problemen besluiten. Het is het program der *burgerlijke democratie.*

De linker Sociaal-revolutionairen.

Anders was de linker vleugel der sociaalrevolutionairen. Deze revolutionairen waren de vroegere *terroristen* tegen het oude systeem. Zij zijn heden nog terroristen, onderscheiden zich echter van de Bolschewiki hierin, dat zij slechts het *persoonlijke, individueele geweld* aanvaarden, het *systematische, georganiseerde* geweld *verwerpen*. Zij zijn vòòr het vermoorden van een despoot (Czaar), maar *tegen* het aanwenden van afschrikwekkende middelen, door een tot dat doel ingesteld lichaam, zooals de Ochrana was in den Czarentijd en de „Buitengewone Commissie" (Tcheka) in den tijd der heerschappij der Bolschewiki.

De revolutie verhaastte het scheuringsproces in de groote partij der sociaalrevolutionairen. Nog na de revolutie, tot November 1917, was de

linker vleugel, de oppositie in de partij, tegen de coalitieregeering; zij nam in hoofdzaak het internationale standpunt in, en eindelijk in November 1917 vormde zij zich als nieuwe partij der linker Sociaal-revolutionairen.

Deze partij bestond hoofdzakelijk uit de actieve boerenklasse, en hare geestelijke leiders trachtten de massa's der boeren aan den invloed der rechter sociaal-revolutionairen te onttrekken. Buitendien trachtten zij elementen in het revolutieproces binnen te brengen, die het marxisme vreemd zijn, en die zich hoofdzakelijk in de russische school der „Narodnitschestwo" ontwikkeld hadden: het *federalisme*, het *ethische gezichtpunt*, en het *activisme*. Tot aan den vrede van Brest-Litowsk werkte de partij der linker sociaalrevolutionairen eendrachtig met de Bolschewiki in alle sowjets en in de regeering. Van de zeven Volkskommissariaten nam zij het voor Rusland zoo gewichtige volks-commissariaat van *Landbouw* waar, om het besluit der socialiseering van land en bodem door te voeren.

Daar de Partij niet *eens ging* met den in *Brest-Litowsk* gesloten *vrede* met het duitsche imperialisme, trad zij uit de regeering. Van toen af, dat de partij ophield, regeeringspartij te zijn, werd de regeering alleen verder gevoerd door de Bolschewiki. Toen begon het *systeem van den dwang*, het systeem van de *verplichte broodafname* van de boeren, de *overmacht der politieorganen*, en de *wederinvoering der doodstraf*. Met al deze maatregelen, was de partij der linker sociaalrevolutionairen even-als de andere socialistische partijen het *niet* eens. In Juli 1918, ten tijde van het 5e Sowjetcongres had de partij reeds 40 pCt. der mandaten. De partij wilde zich echter met alle macht tegen het samenwerken der Bolschewiki met het duitsche imperialisme verzetten. Dit gebeurde door het vermoorden van den graaf *Mirbach*, den duitschen gezant in Moscou.

Deze daad diende den Bolschewiki tot aanleiding en voorwendsel om met de concurreerende partij af te rekenen; en zij begonnen een stelsel van vervolgingen, dat zich tot heden, dus twee jaar, uitstrekte. Alle bladen der partij werden onderdrukt, verschillende leden neer-geschoten, honderden en duizenden Sowjetafgevaardigden voor deze partij, uit de Sowjets gesloten. Het gevolg was, dat de partij *illegaal* werd, haar werkzaamste leden in de gevangenis kwamen, en de partij daarom de mogelijkheid verloor om direct op de massa in te werken, vooral op het arbeidersdorp. De arbeidende boeren, die in de vertegen-woordigers van den Sowjet *niet* meer hun klassevertegenwoordigers zagen, werden naar den weg van den vertwijfelden opstand gedreven. De opstanden der boeren werden gewelddadig onderdrukt, en voerden nog meer tot den afgrond die nu ligt tusschen de bolschewistische heer-schappij en het dorp.

Ik heb mij wat betreft de ontwikkeling dezer partij gehouden aan de berichten van een hunner leiders, die in de eerste periode na den val van Kerenski lid van den raad van volkskommissarissen was. *Isaac Steinberg* had het Volkskommissariaat van Landbouw onder zich. Ook in de weergave van het program der partij zal ik zijn opgaven volgen.

De zoogenoemde overgangsperiode beschouwt deze partij niet als een tijdperk dat zich principieel van het socialistische onderscheidt. Het

overgangstijdperk moet in den beginne geen andere principes verwerkelijken, als die welke voor de socialistische gemeenschap verondersteld worden. Als men spreekt van „het afsterven van den Staat", dan mag men de Staatsgedachte en den Staatsdwang niet tot den hoogsten trap vervolmaken in den overgangstijd. Men mag zich niet verlaten op het voorloopige karakter van dit overgangstijdperk, want de wereldgeschiedenis heeft reeds meer doen zien dat het *voorloopige zich vereeuwigd* heeft.

De partij der linker sociaal-revolutionairen gelooft *niet* aan de doorvoering der sociale revolutie door een koene *minderheid*, of een communistische partij. Zij staat op het standpunt dat voorzoover de sociale revolutie niet eenvoudig beteekent de overgang der productiemiddelen uit de handen van den eenen in die van anderen, maar wel een geheele verandering van alle sociale en geestelijke gewoonten van den mensch, evenals de verandering van het doel der productie en der goederenverdeeling, dan is het slagen der revolutie eerst dan verzekerd, wanneer het *vrije* en *daadwerkelijke scheppen der massa's* zelf daaraan deelneemt. Dit beteekent echter niet, dat de partij parlementair is. Zij is integendeel *anti*parlementair en ook tegen de constituante.

Deze partij is dus niet voor de „dictatuur van het proletariaat", maar integendeel voor *de dictatuur der arbeidende meerderheid.* In agrarische landen echter zooals bijv. Rusland moet de grondslag der sociale revolutie een *verbond van het arbeidende boerenvolk en van het proletariaat der steden zijn,* echter niet noodzakelijkerwijze in een rekenkundige overeenstemming van de zijde der boerenmeerderheid, maar in den vorm van een gelijkberechtigde deelname dezer beide arbeidende klassen.

In tegenstelling met de bolschewistische partij staan de linker sociaal-revolutionairen op *federalistischen* grondslag. De geheele bouw der gemeenschap in de overgangsperiode moet op de principes van het federalisme, politiek zoowel als maatschappelijk, gesteld zijn. De partij is een Sowjetpartij, en eischt dat de verkiezingen voor de Sowjets, die voor het politieke middelpunkt der overgangsperiode doorgaan, slechts onder de voorwaarde van *vrije keuze* voor de arbeidermassa's geschieden, en dat in de werkzaamheid der raden de verststrekkende beginselen van democratie moeten toegepast worden, anders verandert naar haar meening het geheele radensysteem zich tot een bespotting van den wil der arbeidenden, gelijk het nu is, en dwingt de arbeidende massa's in een gevoel van ontgoocheling te verlangen naar het algemeene en vrije stemrecht en alle andere *vormelijke* principes der *burgerlijke democratie.* De taak der Raden mag politiek en in algemeenen zin slechts de opbouw van de socialistische gemeenschap zijn, en daarom moeten *alle takken van arbeid* en alle *arbeidersgroepen* er in vertegenwoordigd zijn. De maatschappelijke functies, de aanmaak en verdeeling der goederen, moeten uitsluitend in de handen der producenten en consumenten liggen, d. i. in de *vakorganisaties* en *verbruiksvereenigingen.* De partij eischt dus niet de *nationaliseering* der *productie,* op grond dat dit slechts de *annexatie* van het gezamenlijke maatschappelijke leven *en* de *slechtste soort van staatskapitalisme zijn zou.* De socialiseering der productiemiddelen moet *niet* de overgang ervan zijn in „*eigendom*" van

den staat, maar hun verandering in een „*gemeengoed van alle werkenden*“ wat de partij in de wet der socialiseering van grond en bodem voorzien had welke wet door de *tegenwoordige* regeering zoogoed als *opgeheven* is. De partij propageert de vorming van productieve vereenigingen der arbeidende boeren. De verdeeling der waren moet daarentegen in handen zijn der arbeiders- en boerenverbruiksvereenigingen. De federatieve verbinding dezer twee soorten van maatschappelijke organen vormt die maatschappijvorm, die de werkzaamheid van Dorp en Stad verbindt, waardoor de rol van den staat, — zij het ook van den Sowjetstaat — op de werkzame deelname van alle georganiseerde burgers teruggebracht wordt.

De partij der linker Sociaal-Revolutionairen heeft het individueele geweld altijd als een strijdmiddel aanvaard, dat echter met de grootste voorzichtigheid moet gebruikt worden. *Het geweld als regeeringsmiddel* of als *stelsel* om het socialisme te verwerkelijken *ontkent zij echter geheel.* Daardoor *verwerpt* zij ook de *doodstraf*, die door de Bolschewiki weder ingevoerd is.

Op Internationaal gebied wil de partij met alle organisaties en sociaal-revolutionaire bewegingen in verbinding treden, die andere methoden dan marxistische voor den opbouw der socialistische gemeenschap verdedigen.

Het program dezer partij heb ik uitvoeriger behandeld, dan dat der Bolschewiki, omdat de bolschewistische litteratuur heel Europa overstroomt, en daarom verondersteld kan worden, dat de meeste politiek belangstellende hand-en hoofdarbeiders dit program kennen. Van den anderen kant is over *deze partij zoo goed als niets* buiten de grenzen van Rusland bekend geworden en het is derhalve een daad van vergelijkende rechtvaardigheid.

De Maximalisten.

Uit de groote beweging der Narodniki of sociaal-revolutionairen kwamen door de smarten der revolutie van 1905 de *Maximalisten* voort. Op het congres der sociaal-revolutionairen in 1904 stelde een vleugel onder *Riefkin* zich uiterst links. Zij ontwierpen een maximumprogram, en verwierpen het minimumprogram der partij der sociaal-revolutionairen, maar ook dat van alle andere partijen, zooals b. v. dat der toen nog vereenigde marxistische partij. Alle anderen partijen, erinbegrepen de tegenwoordige Bolschewiki, waren toen minimalisten.

Reeds op het congres in 1904 wilden zij niets te maken hebben met het reformistisch program der andere partijen. Zij wilden geen reformisten, maar revolutionairen zijn, en eischten van een revolutie het maximum dat zij brengen kon. Reeds toen propageerde een hunner de radengedachte. De maximalist Tagin, was de propagandist der *radengedachte*, en predikte tegelijk met de anarchisten het scherpste maximalisme.

Daar de maximalisten niet tot eenheid komen konden met de minimalisten, zoo scheurden zij zich van de andere partijen, en stichtten een zelfstandige organisatie. Zij noemden zich echter niet *partij*, maar *Unie*,

daar zij niet aan de *revolutionaire* eigenschappen van een *partij* gelooven. In een *partij* doen zich steeds machttendenzen kennen, die het revolutionair princiep der *vrijheid* nooit tot volle ontwikkeling laten komen. Zij *verwierpen* daarom een *centralistische partij* en richtten een *federalistische Unie* op.

Reeds van af hun ontstaan propageerden de maximalisten het *anti-parlementair* standpunt. Zij namen *nooit* deel aan de verkiezingen voor de Doema en waren gelijk met de anarchisten en anarcho-syndicalisten, de hardnekkigste *tegenstanders der Constitueerende Vergadering*. De Unie der Maximalisten vindt haar aanhangers onder de armere boeren en onder het stadsproletariaat. Zij hebben de eigenschappen eener klassenstrijdorganisatie en zijn in hooge mate *actieve klassestrijders*. Zij leggen steeds den hoogsten nadruk op de *waarde der persoonlijkheid* en onderscheiden zich hiermede van de Marxisten. Zij waren eveneens terroristen, zijn tegenwoordig nog voor de persoonlijke geweldpleging, verwerpen echter, evenals de linker sociaal-revolutionairen het regeeringsgeweld en het geweld als stelsel.

Zooals reeds aangehaald, zijn zij een *Sowjetbeweging*, ja behooren zelfs tot de *eersten* die het idee der Sowjets propageerden. Zij onderscheiden zich van andere Sowjetpartijen, bijv. van de heerschende partij der Bolschewiki, doordat zij zich tegen de *partijsowjets* keeren. Een harer leuzen is tegenwoordig: Alle macht aan de *Sowjets*, maar niet aan de *Partijsowjets*, doch aan de *klassesowjets*. Zij eischen dus de *macht aan de klasse*, niet de macht aan de *partijen*, terwijl naar hun meening de *Bolschewiki* de macht slechts voor de Partij opeischten. Om deze reden vooral zijn zij *tegenstanders* der bolschewistische partij.

In het begin der revolutie na den val van Kerenski hadden zij tegelijk met de anarchisten in vele plaatsen, zooals Kroonstad, Samara, Kursk den grootsten invloed. Zij waren niet centralistisch georganiseerd, maar decentralistisch. In vele plaatsen was hun fractie de sterkste in den Sowjet. De fractie was echter niet door de partijdiscipline bij de stemming gebonden; ieder kon stemmen zooals hij wilde. Dit hangt samen met het niet veroveren willen der macht. Daartegenover waren de Bolschewiki die zich reeds sedert 15 jaren op het veroveren der macht voorbereid hadden, tot een ander streng organisatieprinciep gedwongen. De ijzeren partijdiscipline der Bolschewiki eischte de absolute opvolging der door de partij uitgegeven *bevelen*. Dit centralisme en deze discipline hielp ook de partij der Bolschewiki die niet overal de sterkste was, aan de macht.

Daar het program der maximalisten in veel overeenkomt met dat der linker sociaal-revolutionairen, zoo is een afzonderlijke uiteenzetting overbodig. Sedert 1905 was de leuze der Maximalisten: In de vereeniging van Hamer, Ploeg en Denken liggen Macht en Recht! en sedert 1919: *Alle Macht aan de Raden, geen Macht aan de Partij!*

Omdat tegenwoordig onder de heerschappij der partij der Bolschewiki, alle partijen illegaal, onwettig zijn, hebben zij zich daarheen teruggetrokken, waar het altijd het meest mogelijk was, hun ideeën onder het volk te brengen, namelijk naar de *Ukraïne*. Zoo hadden de Maxima-

listen, de Anarchisten enz in de Ukraïne, vooral onder Machno, de beste gelegenheid, hun ideeën te propageeren.

Behalve de Maximalisten is er nog een vereeniging van linker Sociaal-Revolutionairen, die zich ook uit de Narodniki ontwikkeld hebben, en zich nu *Barbisten* noemen. De naam Barbisten komt van den naam „Barba"-Strijd. Het zijn dus strijders. Principieel is er geen verschil met de Maximalisten.

Het Landbouwprogram der Maximalisten, Barbisten steunt op de oude Mir-organisaties. Naar mogelijkheid moeten de boeren het land *gemeenschappelijk* bebouwen. Het land der grootgrondbezitters en Kulakken moet in het *bezit der Communen* overgaan. De boeren moeten het dan *gezamelijk* bebouwen. Waar de boeren het land verdeelen, zullen zij niet met geweld daarin verhinderd worden, alleen moet er voor gezorgd worden, dat *niemand meer neemt dan hij zelf bebouwen kan*. De boeren van een dorp, daarbij zoowel die, welke hun land zelf bebouwen als die hun land gemeenschappelijk bewerken, vormen een gemeente. Zij vormen met andere gemeenten en steden een ruilgemeenschap. Zoover de geruilde voorwerpen groote akkerbouwgereedschappen of machines zijn, gaan zij over in het *bezit der gemeente*. Den boeren moet politiek zoogoed als maatschappelijk de grootste zelfstandigheid gegarandeerd worden.

Deze richtingen zijn voornamelijk ontwikkeld in de *Ukraïne*, en ook de anarchisten in de Ukraïne onderschrijven dit of een weinig verschillend program, zoodat al deze bewegingen slechts in schakeeringen verschillen, niet in principe. Zij zijn allen decentralistisch, antiparlementair, tegen den staat, federalistisch.

De Anarchisten en Syndikalisten.

Behalve de genoemde bewegingen behooren tot de gezamenlijke socialistische wereld in Rusland nog de *Anarchisten*. Als wij van alleenstaande personen zooals *Bakunin*, *Kropotkin* en ook van de russische Anarchisten in het buitenland niet spreken, zoo kunnen wij het vasten grond krijgen der anarchistische beweging in Rusland zelf vaststellen op het jaar 1903.

Evenals onder de Sociaaldemocraten en de Narodniki, zijn ook onder de anarchistische beweging veel richtingen. De *individualistische* Anarchisten vormen *geen* noemenswaardige beweging. De *Communistische Anarchisten* en de *Anarcho-Syndicalisten* daarentegen hadden bij het uitbreken der Revolutie in 1917 en later een *Massabeweging*. Daar zij echter *niet de macht veroveren*, maar wel vernietigen wilden, zooals ook uit hun principes volgt, hebben zij tegenwoordig aan beteekenis verloren. De anarchosyndikalistische meeningen zijn echter tegenwoordig weder sterker onder de arbeidende klasse, terwijl in de Ukraïne de anarchistische ideeën onder de boeren veld winnen.

Er waren en zijn in Rusland Anarchisten-Narodniki, d. w. z. de inheemsche aan het volk eigen, en de Anarchisten-Immigranten. De ideeën der Anarchisten zijn dezelfde als die der andere landen.. Van belang is hier alleen de houding der Anarchisten tegenover de revolutie.

De Tolstoïaansche Anarchisten waren in de minderheid. De revolutionaire Anarchisten hebben het meest actieve aandeel genomen in de revolutie en ook een vooraanstaande rol gespeeld. Vooral in het begin der revolutie, in haar afbrekende periode tegen het Czarisme en Kerenski. Zij waren vanzelfsprekend tegen de constituante, voor de leus: Alle macht aan de Raden, en dit alles *vòòr* de Bolschewiki deze leuzen aanvaardden. In vele plaatsen begonnen de Anarchisten de revolutie. Zoo hadden bijv. in *Jekaterinenburg* in den *Ural* de Anarchisten *eerder* de revolutie volbracht dan de arbeiders in Petrograd. Reeds op 5 Juni 1917 demonstreerden de arbeiders *onder de leiding der Anarchisten* in Moscou en Petrograd met de leuze: *Alle macht aan de Sowjets!* tegen de Kerenskiregeering.

Het uiteenjagen der Constituante is ook *niet het werk der Bolschewitsch Zelesniakoff*, die in Januari aan het hoofd van matrozen uit Kroonstad de zitting van de constituante binnendrong en den heeren afgevaardigden verklaarde, dat zij genoeg gekletst hadden, en naar huis konden gaan, en anders zouden de matrozen hen op weg helpen. Zoo door de „*directe actie*" der anarchistisch gezinde matrozen en arbeiders voor een voldongen feit gesteld, legden de partijen er zich bij neer, en *naderhand* keurde ook Lenin deze daad goed. Zelesniakoff viel in den strijd tegen de witgardisten van Denikin bij Jekaterinoslaw den 26 Juli 1919, nadat Denikin op zijn hoofd 400 000 roebel gezet had.

De theorieën der Anarchisten-Syndicalisten blijken het beste uit hun resoluties. Op hun eerste congres na de revolutie, den 25 Augustus 1918 besloot het congres der federatie der alrussische Anarchisten-Syndicalisten:

1. Te strijden tegen de machten van staat en kapitalisme.
2. De zelfstandige Sowjets federalistisch te vereenigen, en de vereeniging der onafhankelijke arbeiders en boerenproductieorganisaties voor te bereiden.
3. Den arbeiders het vormen van vrije Sowjets aan te bevelen, en de instellingen van raden der volkscommissarissen te bestrijden, daar dit een organisatie is, die voor de arbeidersklasse verderfelijk werkt.
4. Het militairistisch leger te ontbinden en de arbeiders en boeren te bewapenen; hun terzelfder tijd de ongerijmdheid van het begrip „socialistisch vaderland" duidelijk te maken, want voor de arbeiders en boeren kan slechts de aarde het vaderland zijn.
5. Tegen de contrarevolutionaire Tscheko-Slowaken en alle andere pogingen der imperialisten ten hevigste te strijden, daarbij echter niet vergeten, dat ook de uiterst revolutionaire partij der Bolschewiki conservatief en reactionair geworden is.
6. De verdeeling der levensmiddelen en der andere verbruiksartikelen direct in de handen der organisaties van arbeiders en boeren te geven, en de gewapende tochten tegen de boeren te doen ophouden, want daardoor worden de boeren de vijanden der arbeiders, de solidariteit tusschen arbeider en boer wordt verzwakt, en het revolutionaire front in de handen der contrarevolutionairen gespeeld.

Een vast program hebben Anarchisten-Syndicalisten niet opgesteld. Om een gedachte omtrent hun standpunt te vormen, moet men zich aan de resoluties op hun congressen en aan hun verdere publicaties houden. Daarom heb ik een der voornaamste Anarcho-Syndicalisten in Moscou, *A. Schapiro*, om de uiteenzetting van zijn standpunt verzocht en laat hier de gewichtigste punten volgen:

1. Grondregel: De politiek buiten het proletariaat in het tegenwoordige stadium der maatschappij is antirevolutionair en contrarevolutionair. Het parlementarisme is hierom contrarevolutionair omdat het buiten het proletariaat ligt. De politiek binnen het proletariaat is ten nauwste verbonden met het economische leven. Revolutionair economische en revolutionair proletarische politiek zijn de stuwende krachten der proletarische revolutie.

2. Wil een revolutie een sociaal karakter aannemen, dan moet zij op de ruimste basis gesteld worden. Deze is de vernietiging der bestaande staatsmachinerie, de nederlaag van het kapitalisme met al zijn hulpbronnen: bourgeoisie, liberalisme, phrasensocialisme, middenstand; de organisatie der nieuwe gemeenschap moet opgebouwd worden op de *economische onafhankelijkheid* onder negeering en afschaffing van het loonstelsel.

3. De dictatuur van het proletariaat, die men zoo noemt, mag niet anders zijn dan een werktuig in de hand van het revolutionaire volk. Kenschetsend is voor elke dictatuur, dat zij, voor zoover zij werkelijk dictatuur is, de neiging tot autocratie in zich bergt. Een dictatuur van het proletariaat kan dus nooit bestaan. Wanneer de klassenstrijd tot een stadium gevorderd is, dat de arbeidersklasse boven en de andere klassen onder liggen, dan zullen die andere klassen steeds trachten hun eigendom terug te krijgen. Daarom zal een klein deel van het proletariaat de verantwoording dragen. Dit kan echter geen *partij zijn*, noch een communistische noch anarchistische. De partijen hebben de overtuiging, de theoretische basis, ook de groote idealen, maar niet den *geest van den overgang*. Een *partij* moet noodzakelijk altijd *dogmatisch* worden.

4. Een *sociale* revolutie is een *economische* omwenteling, de vernietiging van het kapitalisme, de contrôle der geheele industrie en van het maatschappelijk leven door de arbeiders. De vijandige klasse bekommert zich niet om den vorm van den staat, zij bekommert zich om het kapitalisme, het economisch stelsel, de fabrieken enz. Daarom zijn de revolutionaire arbeidersorganisaties, de *Vakvereenigingen*, de meest bekwame en geschiktste leiders der sociale revolutie. Zonder hunne deelname kan geen sociale revolutie slagen.

5. Om deze reden zou men hoogstens van de dictatuur der revolutionaire arbeidersorganisaties van het proletariaat kunnen spreken. Hoe meer de revolutionaire politieke partijen en groepen in de revolutionaire proletarische massa's versmelten, zooveel te korter zal het overgangstijdperk zijn.

6. Het gaat in de eerste plaats niet om de dictatuur van het proletariaat, maar om de totstandkoming van een lichaam, dat tot behoud der sociale overwinningen der revolutie door het proletariaat geschapen

wordt. De *dictatuur* van een partij over het proletariaat voert tot een *zielloos mechanisme*, omdat de partij het principe van hardnekkig vast=houden, en niet de tactiek van het ware leven onderschrijft.

7. Dogmatische, mechanische partijdictatuur voert tot dogmatisch, mechanisch centralisme, omdat een partij niet in staat is het geheele maatschappelijk leven van een land op andere wijze te controleeren. Dogmatisch en mechanisch centralisme doodt elk initiatief en breekt meer af dan het opbouwt. Het wordt door de *Afbraak* en *niet* door den *Opbouw* gekenmerkt.

8. Axioma: Bij het bouwen van een huis legt men *eerst de funda=menten*, het *dak* het *laatste!* In Rusland is het juist het omgekeerde, de centrale stelt vast wat te doen is. De bouw valt halverwege in puin, omdat van onder geen tegemoetkoming getoond wordt. *De bedrijfsraden mogen geen werktuigen zijn in handen van een gecentraliseerd lichaam*, zij moeten lichamen zijn met initiatief waarvan de werkzaamheid alleen geregeld wordt door de centrale lichamen.

9. De Sowjets mogen geen werktuigen zijn in handen van een gecentraliseerd lichaam maar de werkelijke levensbronnen in hun arbeids=gebied. Rusland leert ons door duur betaalde ervaring, dat onze leus moet zijn: „Van onder naar boven!“ Geen *centralistische dictatuur* is noodig, zeker niet voor alle levenstakken; iedere tak heeft zelf te beslissen, wat te centraliseeren is.

10. Politiek en volkshuishoudkunde moeten tot een geheel verbonden worden. Als politieke en economische vraagstukken hand in hand gaan worden zij *maatschappelijke* vraagstukken. De Politiek is de organisatie van het gemeenschappelijke leven. De volkshuishoudkunde is de orga=nisatie der levensvoorwaarden. De sociaal=politiek is de verhouding tusschen mensch en mensch in alle omstandigheden van het leven.

De Anarcho=Syndicalisten zijn eveneens vòòr de Sowjets. Maar *tegen* de Sowjets der politieke partijen. Uit hun resoluties over de Sowjets kan men het onderscheid tusschen hen en de Bolschewiki in dit opzicht leeren kennen. Onder anderen verluidt het daar: „In aan=merking nemende de taak, welke de Sowjets hebben in den strijd tegen de contrarevolutie, moet geconstateerd worden:

1. Dat de ontevredenheid der arbeiders over de tactiek der Bolsche=wiki met de Sowjets en andere organisaties groeit,
2. dat de dictatuur der Bolschewiki over de Sowjets en andere arbeidersorganisaties de arbeiders op de hand der constituante brengt,
3. dat het voor de arbeiders noodig is een helder begrip van de Sowjets te hebben, om den revolutionairen strijd met succes te voeren.

De Anarcho=Syndicalisten verklaren zich voor de Sowjets maar voor zulke Sowjets, wier taak de vernietiging van den tegenwoordigen centralistischen vorm van den staat is. *Wij verwerpen daarentegen de Sowjets der Volkscommissarissen*, omdat deze het *wezen* der Sowjets *tegenovergesteld* zijn, en het werken der ware arbeiders= en boeren=sowjets verlammen.

Wij zijn vóór de Sowjets der arbeidende bevolking, die onder zoo=danige voorwaarden gekozen worden, dat de arbeiders uit de fabrieken en de boeren uit de dorpen rechtstreeks vertegenwoordigd zijn, en de afgevaardigden geen politiekers zijn, door partijen afgevaardigd, waardoor de *Sowjetzittingen* tot *praatcolleges* gedegradeerd worden.

Wij zijn voor *vrije Sowjets*, die hun *besluiten* alleen *naar de beslissingen hunner kiezers* te nemen hebben. Het congres besluit der=halve, dat alle anarchistische=syndicalistische kameraden deel moeten nemen aan de provinciale Sowjets, waarin de bolschewistische *partij* nog *niet* heerscht, en waar het nog mogelijk is, *vrij* te werken".

Behalve deze Anarcho=Syndicalisten zijn er nog Anarchisten=Universalisten en de Pan=Anarchisten, die zich eerst na de Revolutie vormden. Deze twee richtingen worden door de broeders *Gordin* ver=tegenwoordigd. Deze twee stroomingen zijn nog te nieuw en te onrijp, zoodat een wedergave dezer ideeën te vroeg komt.

De Anarchisten van de „Nabat".

Behalve de genoemden bestaat in de Ukraïne een afzonderlijke be=weging, die sedert de revolutie 1918 bestaat: *de federatie der Nabat*. Nabat beteekent alarm, stormkreet. Op hun laatste conferentie die in het begin van September 1920 in *Charkow* plaats vond, hebben zij hun standpunt als volgt uiteengezet:

„1. De bewering der overloopers van het anarchisme dat de russische revolutie de zwakheid der anarchistische theorieën bewezen heeft, is geheel ongegrond. Integendeel: de grondslagen der anarchistische leer blijven onwrikbar vast, en worden zelfs door de beproeving die zij door de revolutie doorstaan hebben, bevestigd. De ervaringen versterken ons nog daarin, dat wij vastbesloten blijven in den strijd tegen *elken* vorm van macht en van het kapitalisme.

2. De anarchisten hebben nooit bestreden, dat tusschen den eersten dag der revolutie in anarchistischen zin en het einddoel van de anarchie of de anarchistische Commune een tijdruimte ligt, in welke de over=blijfsels der oude knechtschap langzamerhand afsterven en de nieuwe vormen der gemeenschap zich zoekend omhoogworstelen. Dit tijdperk vol fouten en vergissingen, en voortdurende vervolmaking kan verschil=lend genoemd worden: de periode der verzameling van heerschappijlooze ervaringen; de periode der verdieping der sociale revolutie, of ook de eerste schrede naar de anarchistische commune. Men kan dit ook overgangstijdperk noemen, om het karakteristieke aan te duiden dat van den onvolmaakten tot den volmaakten maatschappijvorm voert. Wij geven er echter den voorkeur aan, deze aanduiding niet te gebruiken omdat zij in de geschiedenis der socialistische beweging van de laatste vijftig jaren een zekere vaste beteekenis kreeg. Met het begrip Over=gangstijdperk werd de voorstelling aan iets vaststaands, verstards ver=bonden. De uitdrukking Overgangstijdperk is in het program der inter=nationale Sociaaldemocratie zoo algemeen, is zoo doordrongen van

historisch-marxistischen geest, van het „*ingroeien*" en van de ijzeren geschiedkundige *vóórbestemmingen* dat het voor ons anarchisten onaanneembaar is.

3. Wij zijn *niet* van meening, dat aan de anarchistische communistische orde een *syndicalistische* periode als *overgang* van het staats-communisme tot het staatslooze Anarcho-Communisme vooraf moet gaan. In de theorie der syndicalistische regeling die in de plaats der Sowjets moet komen, is duidelijk merkbaar de invloed der rechtgeloovige marxistische leer der tijdperken, die tengevolge der onverbiddelijke ijzeren wet van de maatschappelijke ontwikkeling op elkander volgen moeten.

4. Eveneens verwerpen wij het gebruik der uitdrukking „Dictatuur van den Arbeid", ondanks de pogingen van eenige kameraden, die ons raden dit aan te nemen. Deze dictatuur van den arbeid bedoelt niets anders dan de formule „dictatuur van het proletariaat" die op het oogenblik zoo schitterend bankroet geslagen blijkt, te verruimen. Dit moet echter ten slotte onafwendbaar tot de dictatuur van een deel van het proletariaat, namelijk der partij, der beambten en van eenige leiders over de massa voeren. De Anarchie is onvereenigbaar met elke dictatuur, ook met de dictatuur der klassebewuste arbeiders over de anderen, zelfs indien het in het belang der anderen ware! Wij zijn het eens dat de periode der verdieping der sociale revolutie, der uitvoering van anarchistische ervaringen of wanneer men wil, dictatuur van den arbeid genoemd worden kan, omreden dat in dezen tijd de belangen der arbeidenden hooger staan zullen dan die der parasieten. Men kon deze periode evengoed de periode der dictatuur der consumptie, dictatuur der gerechtigheid, dictatuur der verdragen of een anderen dommen naam noemen.

Wij zeggen „dom", omdat de opschriften duidelijk zijn, zonder dat de belangen der consumptie minder te bemerken zijn dan die van den arbeid. Daarmede willen wij zeggen: Bij het werkelijk aanwezig zijn van de genoemde kenteekenen of eenige anderen, moeten wij den „*inhoud*" van het woord „dictatuur" uitsluiten. Met het *begrip der dictatuur* is de gedachte aan *Ludendorff* en *Rennenkampf* verbonden, de voorstelling der *ongebreidelde geweld- en regeeringsmacht*. De inlassching van het begrip Dictatuur in het anarchistische program zou een onvergeeflijke verwarring in de geesten brengen.

5. De revolutie, die het anarchisme nastreeft, in welke de leus der regeeringloosheid en van het communisme zegevieren zal, vindt in haar ontwikkeling vele hindernissen. De kracht van den actieven tegenstand dergenen, die belang hebben bij het voortbestaan van het kapitalisme en der regeering, de traagheid en onwetendheid der breede massa's der werkenden kunnen zulke toestanden scheppen, waaronder de zich verwerkelijkende anarchistische commune ver van haar ideaal verwijderd is. De mogelijke sociale vormen der toekomst concreet vast te stellen, is op het oogenblik onmogelijk, alleen reeds, omdat men de quantitatieve en qualitatieve inhoud der krachten, waarvan de resultante de werkelijkheid zijn zal, niet vooruitzien kan. Om deze reden beschouwen wij de uitwerking van een program, dat op iets

onbekends moet opgebouwd worden, voor nutteloos. Wij stellen geen minimumprogram op, en komen op grond der tegenwoordige gebeurtenissen met het volle recht en overtuiging tot de arbeidende massa's om hun de idealen der anarchie en van het communisme zuiver te toonen."

Deze anarchisten zijn ook sterke tegenstanders der Bolschewiki, der tegenwoordige Sowjetregeering en verklaren haar als niet alleen niet meer revolutionair maar direct als contrarevolutionair en reactionair. Zij zijn *niet* één met de *Machnobeweging*, hebben juist in een andere resolutie van Machno zeer scherp afscheiding gemaakt, en zien in hem slechts een *revolutionair* maar *geen anarchist*. Zij worden door de Sowjetregeering scherp bestreden en vervolgd, voeren de illegale propaganda en verkeeren dikwijls in de gevangenissen.

Het Land.

Het afschaffen van het privaateigendom van land en bodem is wel de meest diepgaande verandering welke door de russische revolutie in het maatschappelijk leven van onze privaatkapitalistische eeuw gemaakt is. Juist dit gaf aan de russische revolutie het karakter van een *sociale* dat is economische revolutie. De duitsche revolutie heeft niets *aan de grondstellingen der privaatkapitalistische maatschappijorde veranderd*, daarom kwam zij ook niet boven de politieke revolutie uit.

Nu heeft ons de russische revolutie echter getoond dat bij den technischen achterstand der russische arbeiders, de verwachtingen door de socialisten van alle schakeeringen vastgeknoopt aan de afschaffing van het privaateigendom niet vervuld zijn, integendeel dat voor de economische gelijkheid, die als vanzelf sprekende voorwaarde voor het communisme geldt, ook nog de afschaffing der georganiseerde macht van de kapitalisten en de overname van deze functies door het proletariaat zelf noodig is. Dit kan echter niet binnen een of twee jaar revolutie gebeuren, maar het eischt een tijdruimte, die van de ontwikkeling en de geschiktheid van het proletariaat van het land afhankelijk is. Den *eersten* en voornaamsten stap heeft de russische revolutie echter gedaan, het *land behoort niet meer aan de grootgrondeigenaars*.

In een agrarisch land als Rusland, is het grond- en bodemvraagstuk het gewichtigste. Wij zullen dus met dit vraagstuk aanvangen.

Het onteigenen van land en bodem aan de grootgrondbezitters was een zoodanig elementaire eisch der boeren, dat er geen socialistische theorieën voor noodig waren om de boeren daartoe te bewegen. Dikwijls wachtten zij niet eens op de wet die hun het eigendom der groote grondbezitters toekende, zij namen het zelf in beslag. Reeds onder de Kerenski-regeering begonnen de boeren met de inbeslagname.

In Duitschland was de verdeeling van het bezit anders dan in Rusland. De boeren kenden voor een groot deel nog overblijfsels der oude Mir-organisaties. Zij hadden nog gemeenschappelijke weideplaatsen, en soortgelijke gemeenzame bouwbelangen. Voor een deel hadden zij eigen land, moesten echter zoo veel belasting aan den staat, en pacht aan den landeigenaar betalen, dat zij toch in zeer armelijke toestanden

leefden. Niettegenstaande waren 76,3 pCt. van het geheele bouwland eigendom van de boeren, 23,7 pCt. van de grondbezitters. In de Ukraïne waren slechts 55,5 pCt. van de boeren, en 44,5 pCt. van de landgoed=bezitters. In de Ukraïne was de macht der bezitters nog grooter dan in het overige Rusland.

Bij het uitbreken der revolutie verdeelden de boeren het grootste deel van het land der grondbezitters onder zich. In Rusland kwam 90 pCt. van het land aan de boeren en slechts 10 pCt. aan den staat. Tegenwoordig behooren 96,7 pCt. van het akkerland aan de boeren en 3,3 pCt. aan de regeering. In de Ukraïne behooren 96,2 pCt. aan de boeren en 3,8 pCt. aan de regeering.

Het land, door den staat overgenomen werd tot staatslandgoed ge=maakt. Waar vroeger een *landeigenaar* heerschte, heerscht nu de *staat*. In vele gevallen is de tegenwoordige vorm den boeren aangenamer. Dik=wijl zijn de heerenhuizen der vroegere bezitters in gebruik der boeren, die er hun vergader= en ontspanningslokalen, en ook scholen ingericht hebben. Dikwijls zijn deze heerenhuizen ter beschikking gesteld der sowjetbeambten die er hun zomerverlof doorbrengen en hun kinderen heenzenden. Andere zijn weder ingericht tot kindertehuizen en naar=gelang den aard dezer nieuwe inrichting zijn de boeren tevreden of on=tevreden. Zijn de gebouwen tot hun eigen of tot hunner kinderen be=schikking, dan voelen zij zich tevreden; heeft echter de „Sowbur" zooals de boeren de *sowjetambtenaren* noemen, beslag er op gelegd, dan zijn zij ontevreden.

In eenigen zijn, zooals reeds vermeld is, kinderkolonies ingericht. Ik heb er verschillende van bezichtigd. In het Saratoffgouvernement werd een groot landgoed geannexeerd. In de groote gebouwen en tuinen werden 120 kinderen gehuisvest. Bijna allen zijn oorlogsweezen of kinde=ren van roode soldaten. De kinderen worden goed verpleegd en naar *duische maat* gemeten, *gebrekkig*, naar *russische maat* goed onderricht.

De methode van annexeering der landgoederen is in ieder geval geen ideaal socialistische of communistische. Bij den stand van zaken (oorlog, gezagsgeloof der boeren, demoralisatie enz.) was een andere vorm moeilijker door te voeren dan deze. Volgens het verslag van een Arme=nischen secretaris der landarbeidersorganisatie in Saratoff was de toe=stand in dit gouvernement zoo, dat de landarbeiders na het verdrijven der eigenaars zich geen moeite gaven het landbouwbedrijf gaande te houden. Zij verkochten de werktuigen voor een deel, of namen deze mede voor eigen gebruik, deels werkten zij slechts zooveel, als zij voor hun eigen levensonderhoud noodig hadden, zoodat de staat zich genood=zaakt zag, de bezittingen onder zijn centralistisch beheer te nemen, omdat hij uit dit gouvernement, dat tot de vruchtbaarste van Rusland behoort, het noodige koren halen wilde, voor het leger en de steden. De landarbeiders zijn dus niets beter af dan vroeger, het verschil is schlechts dat zij vroeger door een grondbezitter betaald werden en nu door den staat. Aldus eindigde de Armenier zijn bericht. Hierbij wil ik op=merken dat de man *partijloos is*, en de dingen dus *niet* door den *bril* van welke *partij* ook bezag.

Alle landarbeiders, die op deze sowjetlandgoederen arbeiden zijn georganiseerd in het Landarbeidersverbond. In het gouvernement Saratoff heeft dit verbond *7000 Leden*, daaronder zijn 70 *communisten*, waarvan 50 *tot de beambten* behooren, zoodat op de eigenlijke land-arbeiders 20 communisten zijn. Door deze organisatie krijgen de land-arbeiders hun gereedschap en andere gebruiksartikelen geleverd van den staat, als er wat te krijgen is. De landarbeiders in de *Sowjetlanderijen* zijn de eenige landarbeiders of boeren, die georganiseerd zijn in vak-vereenigingen. *Alle andere boeren zijn niet georganiseerd.*

In het geheele gouvernement Samara zijn 120 Sowjetlandgoederen. In doorsnee werken 100—300 arbeiders op een landgoed. Ik bezocht het landgoed No. 6. Daar werken 100 arbeiders. Daarvan zijn 7 man kantoorpersoneel. Het goed is groot 500 desjatinen, er worden slechts 200 bewerkt. De vaste arbeiders ontvangen 2000 roebels per maand. Door premies kunnen zij 4000 roebel halen. Daglooners ontvangen 100 roebel per dag. De arbeidsduur bedraagt 8 uur. In den zomer maakte men echter 2 overuren, waarvoor 3 uren betaald worden. De koop-kracht van het geld in deze streek is als volgt: Een paar nieuwe schoenen kost 16.000 roebel, een paar oude 8000; een theekop uit aarde-werk kost 750 roebel.

De economische Toestand der Boeren.

Alhoewel het land niet verkocht kan worden, kunnen toch under de formule dat ieder zooveel land ontvangt als hij bebouwen kan, ontduikingen plaats vinden. Zoo geven b.v. in het district Seelmann in de duitsche Wolgakolonies de arme boeren voor 6 pond boter en 10 eieren een deschjatine land. Zij hebben levensmiddelen noodig. Land kunnen zij altijd weer krijgen, als zij het slechts bebouwen willen.

De duitsche kolonie aan de Wolga bestaat reeds 163 jaar. De hoofd-stad is *Katrinenstadt*, nu is zij in *Marxstadt* omgedoopt. De tweede, dus de Sowjetrevolutie, brak daar eerst 3½ maand later, in Februari 1918 uit. Ook daar namen de boeren het land van de groote grondeige-naars, voor het decreet, dat hun het land gaf, verscheen. Reeds onder Kerenski namen zij het land in bezit.

Behalve de staatseigendommen bestaan nog twee andere vormen van grondbezit en landbewerking. Ten eerste het *persoonlijk* eigendom; er zijn rijkere en armere boeren evengoed als men in Duitschland kleinere en grootere boeren en huiseigenaars aantreft. Ten tweede zijn er de *Artels*. Een Artel is een russische arbeidersgemeenschap. In dit geval zijn het dus meestal boerenassociaties, en dan in een commune of dorp. Buitendien is er nog een derde collectieve vorm van land-bewerking: In de lente en den herfst bewerken de boeren hun land door onderlinge hulpverleening in het ploegen, zaaien, maaien.

De Bolschewiki-Communisten zijn tegenstanders van deze vormen van bezit- en bewerkingmethoden van den grond. Op hun partijdag verleden jaar hebben zij een resolutie aangenomen, waarin zij hun houding tegenover het boerenvraagstuk aldus preciseeren:

„In het vooruitzicht, dat het kleinboerenbedrijf nog lang zal voortbestaan, streeft de russische communistische partij naar een reeks maatregelen, ten doel hebbend, de productievermeerdering der landbouwnijverheid. Tot deze maatregelen behooren de regeling van het bodemgebruik der boeren (opheffing van het drieakkerssysteem, der kleine akkervelden enz)."

De vermogensverschillen en het levensverschil zijn onder de boeren tegenwoordig nog niet opgeheven. De boeren deelden het land wel onder elkaar. Bij deze landverdeeling bleken volgens mijn meening de individualistische neigingen der boeren sterker dan de communistische. In het dorp *Riliensko*, in het gouvernement Nischni-Nowgorod bestond bij het uitbreken der revolutie, regeeringsland. De boeren deelden dit land onder elkaar, zoodat elk een desjatine kreeg. Het persoonlijke bezit verkozen zij dus boven het gemeenschappelijke. In het dorp *Wuskristiansk* in het gouvernement Samara hebben de boeren tegenwoordig meer land dan vroeger. Een familie von 5 leden krijgt bijv. 4 desjatinen land. Dit dorp heeft *10.000 inwoners*. Hieronder zijn *270 communisten*, maar nog meer linker Sociaal-Revolutionairen.

Dat er op het land nog rijke en armere boeren zijn vindt zijn oorzaak in het feit dat de rijkeren een grooter aantal stuks vee en landbouwgereedschappen uit den voorrevolutionairen tijd medegebracht hebben. De Kulaken zijn de rijke boeren, die in hoofdzaak een handelszaak in het dorp dreven, en daardoor welvarender werden dan hun buren. Het vee werd niet in beslag genomen. Ofschoon de regeering zekere grenzen gesteld heeft voor het maximum bezit en wat daar boven gaat requireert, gaat de koop en verkoop van paarden en vee voort. Een mij bekende boer kocht in het gouvernement Tambow een paard voor 300.000 roebel, waarvoor hij in het gouvernement Moscou over de 500.000 roebel betalen moest. In het boven aangehaalde dorp Riliensko mogen de boeren volgens de grootte der familie drie tot vijf schapen houden, een tot twee paarden, en verschillende koeien. Er zijn boeren in het dorp, die nog vijf koeien hebben.

In het dorp *Nowo Djewitsch* in het gouvernement Samara, dat 5000 inwoners telt, zijn 7000 stuks vee en 120 paarden. Een verdere reden dat het eenigen boeren beter gaat dan anderen is, dat de van vroeger welvarende nu nog genoeg landbouwmachines hebben. De arme boeren, die niets bezitten, en ook van den staat niets krijgen kunnen, zijn op de rijke boeren aangewezen. De rijken leenen hun de machines, vorderen echter daarvoor arbeid of eenige andere vergoeding. In dit dorp is geen enkele communist.

De sociale ongelijkheid onder de boeren, die geschapen wordt door het verschil in bezit, wordt nog verscherpt door het gebrek aan elke soort manufactuurwaren, en industrieproducten: *de ellende der arme boeren wordt grooter.* Ploegen, eggen enz. worden, wanneer eens een enkele in een dorp komt, wat zeer zelden gebeurt, om de schaarschte *niet* aan de boeren *persoonlijk* geleverd, maar aan het *gemeentebestuur.* Wanneer nu gebeurt, dat onder het mom van „communist" een *bedrieger* commissaris is, dan houdt hij, wanneer bijv. twee ploegen voor het dorp bestemd zijn, een voor zich en een geeft hij voor het geheele dorp. Er

worden echter uitsluitend „communisten“ tot commissaris benoemd. Ik heb werkelijk zulke gevallen meegemaakt. Dit was in het dorp *Strokino* in het gouvernement Moscou. Overigens vallen door het commissarissen-wezen nog geheel andere dingen voor. In het district Marxstadt, in de duitsche wolgakolonien, zijn er zelf commissarissen, *die de koeien van de boeren requireeren,* en *in eigen stal* zetten. Wat de regeering den boeren geven kan aan manufacturen, is zoo weinig, dat het geenszins het noodzakelijkste gebruik dekken kan. In *Nowo Djewitsch* ontvingen de boeren in drie maanden niet meer dan één pond (russisch pond = 400 gram) zout. Eenmaal ontvingen zij ook 4 archinen (1 archin = 0.71 m) stof.

In de behoefte der russische boeren aan manufactuurwaren en industrieproducten is niet te voorzien. Daarom worden de boeren gedwongen, het *graan* aan den *staat* aftegeven. In het dorp Nowo Djewitsch moeten de boeren jaarlijksch 32 poed meel afgeven. Voor eigen gebruik kunnen zij als minimum 20 poed behouden. Bovendien moeten zij *belasting* betalen. De belasting is in het algemeen zeer laag, in de dorpen meest in natura. Het blad der communistische partij der wolgaduitschers schrijft 12 Mei 1920 over een „Verordening tot heffing der belasting in natura in het district Marxstadt“: Volgens besluit van het uitvoerend districtscomité moet de belasting in natura voor het jaar 1920 door de dorpen Straszenfeld, Otrogowska, Morgentau-Sujedina (volgen nog 19 dorpen) geind worden, enz.

Buiten deze belasting moeten de boeren ook nog *producten* afleveren. Zoo staat in nummer 83 van hetzelfde blad van 9 Mei een decreet onderteekend door *Lenin,* als voorzitter van den raad van volks-commisarissen, door den beheerder *Bonsch-Brujewitsch* en den secretaris *Fotijewa* over de verplichte inlevering van boter en eieren. Artikel 3 van dit decreet luidt:

De door den volkscommissaris van volksvoorziening voorgeschreven hoeveelheid boter voor het jaar 1920 voor alle rayons van Europeesch Rusland, die geen melkfabrieken bezitten, bedraagt gemiddeld 3 pond boter voor elke koe. De geheele afgeleverde en ter beschikking der organen gestelde boter wordt op de ontvangplaatsen volgens de vast-gestelde prijzen betaald.

Het artikel 9 luidt: „Onjuiste of te late vervulling der voor-geschreven verplichting geeft den staat aanleiding tegenover dergelijke nalatige leveraars naar de strengste middelen te grijpen, als rechts-verlies op de hun toekomende waren, in beslag nemen hunner koeien, terwijl die aan de leveranciers gegeven zullen worden, die hun ver-plichting nauwgezet vervullen, arrest der schuldigen, en hun verwijzing naar de volksrechtbank.“

Men heeft veel gesproken over het misverstand der Sowjetregeering en de boeren, dat ontstaan is uit de requisitiepolitiek der regeering. Zeer veel heb ik daarvan in Moscou gehoord. Niet van contrarevolutionairen, maar deels van linker Sociaal-Revolutionairen, Maximalisten, Anarchisten, maar ook zelfs van Communisten.

Ik wil daarvan *niets* zeggen, wat ik *niet zelf* uit de eerste oorspronke-lijke bron weet. Want dit kunnen mischien anderen, echter ik zelf kan

het niet bewijzen. Nu heb ik voor de gevallen, die ik aanwijs, ook geen ander bewijs, als de opmerking, dat de *boeren* het mij *zelf* verteld hebben.

De staat heeft voor de steden, maar vooral voor het leger graan noodig. De boeren hebben industrieproducten, textielwaren, manufacturen, kleingoed enz. noodig. De staat kan dit echter niet verstrekken, omdat hij zelf niets of zoo goed als niets voor het zeer groote verbruik heeft. Om die reden kan hij de soldaten echter niet laten verhongeren. De boeren worden dan ook gedwongen het graan in te leveren. De staat betaalt daarvoor een maximumprijs. Deze maximumprijs der regeering staat in verhouding tot den maximumprijs der industrieproducten. Wanneer de boer van de regeering de industrieproducten, die hij noodig heeft, kreeg, zou hij zonder twijfel den staat het graan zonder moeite geven. Dit is echter *niet het geval.* De boer moet de industrieproducten aan woekerprijzen in den openlijken *sluikhandel* op de open markt koopen. Hij krijgt van de regeering voor een poed meel 100 roebel. Voor een klos garen moet hij 3000 tot 5000 roebel, voor een pond zeep 800 tot 1200 roebel betalen. Om dat te koopen, wat hij noodzakelijk behoeft, is hij gedwongen, zijn graan of meel eveneens op de markt tegen woekerprijzen van de hand te doen. Dan krijgt hij voor een poed meel 20.000 roebel. Hij is daardoor in staat in het noodigste te voorzien.

De *boer* wil dus het *graan* niet aan den *staat* afleveren. De oorzaken daarvoor hebben wij gezien, zij zijn duidelijk. De *staat* heeft echter voor zijn behoud *meel noodig,* en zendt dan ook *soldaten* naar de dorpen, die het *graan* van de boeren goed of kwaadschiks *requireeren.* De boeren verbergen het graan. Wordt het echter gevonden dan kan men dikwijls zeggen: Bescherm u de hemel! Reeds hebben wij een decreet van Lenin aangehaald, dat handelt over de bestraffing der boeren. Dikwijls komt het dan ook voor, dat de soldaten zich meer rechten toekennen, dan de decreten hun verleenen. Het laat zich ook gemakkelijk begrijpen, dat *niet* de *beste proletariers* de *requisitiecompagnieen* vormen, maar het zijn dikwijls de *laagste* nog door den oorlog en de czaristische tijden meest *verruwde elementen.* De beren zelf zijn natuurlijk ten slotte ook geen schoonheidsminnende philosophen en pacifisten, maar natuurlijk ruw, zoodat het dikwijls tot botsingen komt, waarbij de boeren, die niet of slechts zeer gebrekkig gewapend zijn, meest aan het kortste eind trekken.

Afzonderlijke gevallen kan men naar believen uitlichten; ofschoon deze niet het volkomen beeld geven, zoo kunnen zij toch als illustratie dienen. In het district *Seelmann* in de duitsche Wolgakolonieën trokken op het laatst van Mei 1920 2000 soldaten in de dorpen, om de laatste graanvoorraden vóór den nieuwen oogst te halen. In het dorp *Nowo-Djewitsch* waren driemaal boerenopstanden, die telkens onderdrukt werden. En van dergelijke gevallen heb ik ook in de Ukraïne gehoord.

Een andere reden van de boerenopstanden en de slechte stemming is de wet *der mobilisatie der arbeidskracht.* Daardoor kunnen de boeren gedwongen worden, voor den staat boomen te vellen. Dikwijls weigeren de boeren, zij willen dan liever hun oogst op het veld nagaan. Ik kwam in een dorp, waar juist een regeeringsdeputatie was, om de boeren te

bewegen, hout te hakken. De *vrouwen* moesten ook mee. Zij wilden niet en begonnen te weenen. Eindelijk gingen zij. De boeren wilden op een anderen tijd hout hakken, maar nu niet, zegden zij. Men kan echter begrijpen, dat zij liever in 't geheel niet wilden gaan. Waarom ook? Zij hadden er geen voordeel van. De betaling, die zij er voor krijgen, is zoo klein, dat zij niet voor den staat willen werken.

Aan den anderen kant is het den staat gelukt, door deze krachtige, dikwijls draconische maatregelen het vraagstuk van stookmateriaal beteekenend te verbeteren. In de steden Moscou en Petrograd is het dezen winter 1920—1921 reeds veel beter dan vroeger, bijv. vorig jaar, was. Den stadsbewoners, dus ook het proletariaat der stad komt dit ten goede, en allen, niet alleen de Bolschewiki geven toe, dat de verzorging met brandstoffen eenigszins gebeterd is. Toch verwerpen vele niet-Bolschewiki (Menschewiki, Sociaal-Revolutionairen, en ook Anarchisten) de tactiek, waardoor de Bolschewiki deze leveringen van de boeren afdwingen.

De moeilijke toestand der steden en hun afhankelijkheid van het land met betrekking tot voedingsmiddelen, en gedeeltelijk ook brandstoffen, leidt tot een tegenstelling tusschen stad en land. De boeren staan vijandelijk tegenover de stad. Haten zij voor alles de requireerende soldaten, vrienden van den staat zijn zij evenmin, omdat zij van den staat niets of zoo goed als niets ontvangen, deze integendeel veel van hen hebben wil. De tegenstelling en in zeker opzicht ook in werkelijkheid vijandschap tusschen de boeren en den staat, komt bij de boeren in de vijandschap tegenover de stad tot uiting. Hierin ligt natuurlijk een gevaar, dat echter verdwijnen zal, wenneer de staat de boeren voorzien kan met de industrieproducten.

Door al deze omstandigheden en door den noodtoestand waarin de boer zich bevindt, heeft deze de lust om de aarde te bebouwen verloren. De boeren bebouwen het land lang niet meer zoo intensief als vroeger. De opbrengst is teruggeloopen. Als men in Duitschland in de toonaangevende regeeringskringen ervan spreekt, dat arbeid, slechts een verhooging van de arbeidsprestatie het duitsche leven herstellen kan, is dat betrekkelijk waar. Nu bedoelen de kapitalisten den *arbeid der loonslaven*, terwijl de *Socialisten*, die eveneens deze formule kunnen aanvaarden, den *arbeid der gezamenlijke* bevolking onder uitsluiting van het kapitalistische juk van coupon-knippers, geldprotsen en nietsdoeners. Nu is dit in nog *grootere mate* van toepassing op *Rusland*. Want zonder twijfel is het russische leven nog veel meer in elkaar vast geloopen als het duitsche. Maar evenmin als de *duitsche* arbeiders den oproep der regeering volgen om meer productie, integendeel de intensiteit nog verminderen, denken de *russische* boeren niet aan een verhooging der productie. Zij vragen evenals de duitsche proletariers: Voor wien? Ik zie er de vruchten toch niet van. Zoo kan men in der daad begrijpen, dat de bouwvlakte verminderd is. Volgens berichten der sowjetregeering is de bebouwde oppervlakte in het gouvernement Charkow in het jaar 1920 met 65 pCt. verminderd; in het gouvernement Jekaterinoslaw met 40 pCt., in de gouvernementen Cherson, Poltawa en Odessa met 15 pCt. Hierbij is nog te bedenken, dat in de districten Jekaterinoslaw en Poltawa groote

uitgestrektheden onder den oorlog leden. En toch is in deze gouvernementen de bebouwde oppervlakte niet zoo verminderd als in Charkow, hetwelk sedert de nederlaag van Denikin van elke vijandelijke overrompeling is verschoond gebleven. Deze cijfers zijn van buitengewone beteekenis. Jammer dat het niet mogelijk was mij zulke aan te schaffen van andere gouvernementen, vooral voor Centraal-Rusland.

De terugloop der bebouwde oppervlakte bij de boeren is hetzelfde als de vermindering van het voortbrengingsvermogen bij de industriearbeiders en proletariers der steden. Maar terwijl men bij de proletariers de hoofdoorzaak vindt in de slechte voeding en de algemeene zenuwverslapping na de jaren van oorlogskrachtinspanning, dus in onbewuste factoren en slechts voor een deel in bewusten, uit revolutionair klassebewustzijn ontspringenden, onwil — bij de russische proletariers hebben wij bijna uitsluitend met de eerste oorzaken te maken — kwam bij de russische *boeren* de verslapping en onverschilligheid na zooveel jaren oorlog in geringe mate ter sprake. De hoofdoorzaak ligt in de eenvoudige woorden: Wij hebben er toch niets aan!

Bij dit alles komt nog een omstandigheid: *Het gebrek aan zaaigraan.* In vele dorpen gebruiken de boeren het regeeringszaad of de pootaardappelen voor iets anders. De regeering was ook dikwijls gedwongen, het zaaigraan der boeren te requireeren, om het over andere gouvernementen te verdeelen.

Het verdeelen is echter volgens de slechtste russische organisatie gebeurd, dat het ook onder het czarisme niet slechter kon. De bureaucratie in Rusland is een hoofdstuk op zichzelf waard. Maar de verdeeling van het zaad trekt onze belangstelling in dit bestek. Het bolschewistische blad „de Uralarbeider" geeft van de toestanden het volgende beeld. In een artikel van 19. Mei 1920, nummer 119, schrijft het blad onder het opschrift: „Het is onmogelijk, langer te aarzelen":

„Ter voorziening met zaaigoed der landgoederen is volgens mededeelingen van het districtcomité noodig 2.910.487 poed zaad zonder het groentenzaad en de pootaardappelen. Het gouvernements-comité heeft slechts 26,25 pCt. van het zaad geleverd, dus iets meer dan ¼ van het benoodigde. Hiervan kreeg het district Schadrinsky 9,5 pCt., de districten Irbitzky en Krasnoufimsky 17,5 pCt., het district Kamischlowsky echter 51 pCt. Hoe is een zulke *onrechtvaardige* en *onregelmatige* verdeeling van het zaad te verklaren?" De schrijver van het artikel zoekt de oorzaak in de deels onbekwame, deels onwillige personen in de distributiecomités.

In der daad heerscht in de levensmiddelcomités der gouvernementen (men noemt deze comités „Gubprodkom") een verschrikkelijke *bureaucratie,* die samenhangt met *het systeem van centralisme.*

Het blad bericht verder, dat men in het gouvernement *Jekaterinburg* in den Ural in het geheel 461.136 pud pootaardappelen noodig had. Tot 9. Mei had men slechts 10.000 poed 35 pond dus tegen 2,2 pCt. Deze onvoldoende hoeveelheid verdeelde men niet eens regelmatig, maar zond alles op 2600 pud 35 pond na, naar 4 districten, terwijl zes districten in het geheel niets kregen. Van de overige 2600 poed 35 pond nam de verbruiksvereeniging (deze zijn na de overwinning der Bolschewiki staatslichaam geworden) 1000 poed voor zich. De aangehaalde getallen

bewijzen duidelijk in welken toestand het gouvernement zich bevindt, wat betreft de leverings- en verdeelingsmogelijkheid van het zaadgoed, in bijzonder pootaardappelen. „Ik wil niet naar oorzaken zoeken, die dit bankroet veroorzaken, moet er echter op wijzen, dat het „Gubprodkom" in zijn tegenwoordige samenstelling leiders heeft, wien het tegenwoordige „effect" hoofdzaak is, inplaats van den arbeid *planmatig* te organiseeren. De maatregelen getroffen door de leiders der „Gubprodkom" waren ver van voldoende voor de werkelijke behoeften ter plaatse." (Bericht van den gevolmachtigde van het levensmiddelcommissariaat bij den raad van het eerste arbeidsleger van 12. Mei 1920, No. 1743.) De opsteller van het artikel zoekt den uitweg uit de moeilijkheid door aan de collectieve associaties, de vereenigingen en communes, evenals aan andere organisaties te veroorloven, het zaadgoed, groentenzaden en pootaardappelen zelf in den *vrijen handel* te koopen. Hij verwijst naar het gouvernement Petrograd waar men dezen uitweg vond. In het gouvernement Petrograd heeft men aan de gemeentelijke groentenkweekerijen, de sowjetorganisaties, en andere organisaties den vrijen aankoop van zaad toegestaan en goede resultaten bereikt. Meer dan 10.000 desjatinen land werden met zaadgoed voorzien.

Uit deze berichten blijkt, dat de *onvoldoende levering van zaad en zaadgoed* eveneens niet de minste oorzaak *van de onvoldoende bebouwing van den bodem is.*

Mijn bedoeling is niet, Sowjetrusland te critiseeren, dit moeten wij in deze periode aan de *russische kameraden zelf* overlaten. Waar het mij om te doen is, is den economischen toestand der boeren te beschrijven. Dat deze toestand lang niet rooskleurig is, valt uit de beschrijvingen af te leiden. De russische boeren lijden gebrek, groot gebrek. Minder aan levensmiddelen dan aan industrieproducten. Gelukt het de revolutie, de thans heerschende partij, om dit tekort aan industrieproducten te verhelpen, dan zal de revolutie zich tot vrijere vormen ontwikkelen kunnen, dan kan geen reactie den vooruitgang tegenhouden; indien niet, dan ligt het lot der revolutie in 't duister.

Omdat het niet mijn doel is om mijn neergeschreven ervaringen tot een dood materiaal in een of ander archief te doen worden; ook niet om den contrarevolutionairen koren op hun molen te bezorgen; maar ook niet om de *duitsche* arbeiders tot een geestlooze en slaafsche navolging der russische bolschewistische revolutiepolitiek op te roepen; integendeel, omdat ik met den vurigen wensch bezield ben, dat de duitsche arbeiders zich de *ervaringen* der russische revolutie te nutte maken, en er uit *leeren* zouden, kan ik mij niet onthouden daarop te wijzen, dat de duitsche hand- en hoofdarbeiders en evengoed de boeren ervoor waken moeten, de *organisatie der verdeeling* over te laten aan een geest- en levenlooze *staatsbureaucratie*, — moge dit dan een „communistische" zijn. Duitsche arbeiders! Gij ziet door het russische voorbeeld, dat de *staat niet* bij machte was, de boeren te voorzien van zaadgoed en groentezaden evenals pootaardappelen. Dat de *boeren* echter, als zij de handen *vrij* hadden, om in het benoodigde *zelf* te voorzien, zooals in het gouvernement Petrograd gebeurde, deze opgaven inderdaad *sneller, gemakkelijker* en veel *beter* oplosten. Moge dit alles een vermaning en een wenk

voor de duitsche arbeiders zijn, niet op den staat en zijn almacht te vertrouwen. Ook een „communistische" proletariersstaat maakt geen uitzondering; ja, het kan in zulken staat nog moeilijker zijn, omdat ten eerste de arbeiders nog niet geoefend en gewend zijn aan den organisatorischen staatsarbeid, en omdat de oude bureaucraten naar mogelijkheid zullen saboteeren. Dit deden zij ook in Rusland. De opmerking dat men arbeiderscontrôle instelt over de bureaucraten *houdt geen steek*, want dit werd ook in Rusland gedaan en het hielp niets. Men is dan nog gedwongen in alle dringende gevallen, de zaak in handen van de betreffende organisaties of particuliere personen te geven, die dan veel beter dan de staat bij machte zijn de juiste maatregelen te treffen, en de organisatie door te voeren. Dat wil niet zeggen, dat het *privaat-initiatief van den kapitalist* weder ingevoerd moet worden; — ofschoon men dit ook in Rusland doet, door bij gewichtige legerleveringen of soortgelijke levensvragen de zaak in handen van *particuliere ondernemers* te geven, — slechts daarop moet gewezen worden, dat er *geen onbekwamer mechanisme bestaat tot het organiseeren van het maatschappelijk leven dan de staat.* De Bolschewiki mogen nog zoo dikwijls volhouden dat alles niet tot tevredenheid kon opgelost worden, omdat men alle krachten voor den oorlog noodig had, dat echter nu de oorlog beëindigd is, de economische opbouw eerst beginnen kan. Het feit dat juist gedurende den oorlog, wanneer de staat de sterkste pogingen aanwendde, om alle vraagstukken snel op te lossen, omdat hij het mes op de keel voelde en ook gewis voor geen middel terug deinsde, hij niet in staat was de gestelde opgaven op te lossen, maar de moeilijkste zaken in handen van *vrije organisaties* stelde en zelfs van *particuliere personen*, is een doorslaggevend bewijs voor de *ongeschiktheid van den staat*, want wanneer hij niet slaagt in een tijd, dat het idealisme evenals in de uren des gevaars het sterkste is, dan is hij in minder gevaarvolle tijden nog veel minder ertoe instaat.

De politieke Toestand der Boeren.

Dat de beteekenis van het *economische leven* voor de *politieke vormen* van groot belang is, kan men getroost toegeven, *zonder* Marxist te zijn. De inbezitname van het land door de boeren was dan ook in meer dan een opzicht een daad tegelijkertijd politiek en economisch. De nieuwe vorm van het politieke leven, de Sowjets, stond in nauwste verband met de economische omwenteling. De boeren deelden in vele streken het eigendom der grondbezitters. Om dit rechtvaardig te deelen en om de nieuwe betrekkingen met de dorpen uit de omgeving en met het geheele land te regelen, kozen zij raden. Hier zit reeds de kiem van het Sowjetsysteem. De opbouw van dit Sowjetsysteem kon bij de boeren niet zoo zijn als bij het stadsproletariaat. De *boeren* konden hun Sowjets *niet volgens de fabrieken* kiezen, zij kozen deze volgens *gemeenten* en *districten;* zij kozen niet volgens de enkele landgoederen, maar volgens streken. De staats-Sowjetgemeenten kiezen volgen hun landbedrijven.

De locale sowjets, districtssowjets en de gouvernementssowjets der boeren hebben en hadden meest economische functies, afgezien van eenige opvoedings- en schoolkwesties. Het gaat erom het verkeerswezen, wegen, transport enz. te organiseeren, de handels- of, socialistisch gesproken, de ruilbetrekkingen met de steden aan te knoopen, en dergelijke meer. Het economische en politieke leven is hier ten nauwste saamgeknoopt. Al deze dingen hebben echter met *partijpolitiek niets* te maken. Opschoon de meeste boeren partijloos zijn, hebben zij toch hun sowjets volgens de partijen gekozen. Dit is natuurlijk in het *belang der partijen, niet* in het belang der boeren, heeft echter zijn historische oorzaken. Toch kiezen de boeren dikwijls partijlooze sowjets.

Duidelijk is het, dat in het begin der revolutie alle *partijen* hun geluk onder de *boeren* zochten. Want wie in Rusland de *boeren* achter zich heeft, kan op een *sterke* macht rekenen. De *Bolschewiki* kregen groote sympathieën onder de boeren, toen *Lenin* den *vrede* van Brest-Litowsk sloot. Later *verloren* zij deze weder, toen zij soldaten naar de dorpen zonden, om het graan te requireeren.

Tegenwoordig zijn de boeren niet zoo voor de partijen ingenomen als in het begin der revolutie. Zij zijn nog voor de sowjets, en zullen wel altijd voor de sowjets blijven, maar de partijen zijn niet zoo stabiel als de sowjetgedachte. Het is dikwijls gebleken, dat de boeren nu *tegen alle partijen zijn.* Het socialisme, of juister de communistische productie en levenswijze, schijnt den boeren toe, niet een zaak van eene partij te zijn. Ook zijn de *sowjets niet gelijkluidend met het communisme,* zooals vele arbeiders gelooven. Zeker is het vrijheidslievende communisme met een soort radenstelsel altijd verbonden. Want wanneer de boeren of de arbeiders hun zaken zelf ter plaatse regelen, zullen zij steeds raden kiezen, die de functies te vervullen hebben, die niet door iedereen voor zich vervuld kunnen worden. Tegenwoordig zijn er in Rusland vele boeren, die *geen* Communisten zijn, maar toch *voor het radensysteem* zijn. Het radenstelsel is voor hen dan niets anders dan een directe politieke vertegenwoordiging onder uitschakeling van alle immengen van een centraal lichaam, is *lokale zelfregeling.*

Daar in het gegeven historische tijdstip, van het uitbreken der revolutie, de partijen nog aantrekking op de boeren uitoefenden, is het te begrijpen, dat het tenslotte *éen partij* gelukte, de *macht* in de raden te veroveren en te behouden. In de mate, dat het de *partij* gelukte, *invloed* en *macht* in de raden te krijgen, hebben de vrije sowjets hun macht verloren. Gewis wordt dit te minder gevoeld, naarmate de partij zich uitbreidt. Wanneer de meeste sowjets als leden der partij tot den sowjet gekozen worden, dan voelen de leden der partij zich ook als zoodanig vrij, wanneer zij het eens zijn met de tactiek en politiek der partij. Toch komt het meermalen voor, dat de *boeren geen partijlijsten* voor de sowjetverkiezingen willen hebben. Daarvoor heb ik in de Ukraïne voorbeelden gevonden.

Ik heb verschillende zittingen van het executiefcomitee van districts- en gouvernementssowjets, en zelfs eenmaal het congres van de gezamenlijke gouvernementssowjets in Samara bijgewoond. De beraadslagingen handelden over den economischen toestand. Ik heb daar echter

opgemerkt, dat de economische politiek volgens het program der bolschewistische partij doorgevoerd werd. De hoogere lichamen, zooals bijv. de *Raad der volkskommissarissen*, geven door bemiddeling der verschillende volkscommissariaten, en hun afdeelingen zooals voor landbouw, volksontwikkeling, voor het verkeers- en transportwezen *decreten* uit, en de *sowjets* zijn de *organen*, die deze *decreten uit te voeren* hebben, of voor hun uitvoering hebben te zorgen. Wanneer de gedwongen landbebouwing is ingevoerd, hebben de zittingen der gemeenteraden der geheele provincie zich het eerst met de verordeningen en voorschriften, die door de hooge autoriteiten uitgegeven worden, bezig te houden.

In een zitting van het executiefcomitee der districtsowjets der provincie Charkow den 13 Sept. 1920 werden twee punten behandeld: 1. de verpleging van het leger, 2. de bevoorrading van het winterhout. Volgens de decreten van den raad van volkscommissarissen, had elk district een zekere hoeveelheid aan hout en levensmiddelen, naargelang zijn leveringscapaciteit, te bezorgen. Een vertegenwoordiger verklaarde dat men in een district niet bij het houtkappen wilde helpen, omdat zij niets kregen. Men zou den boeren minstens moeten beloven waren te leveren, dan zouden zij daarbij helpen. Zonder de hulp der boeren zouden de gevorderde hoeveelheden niet geleverd kunnen worden. Een ander sprak ervan, dat in de bosschen zich benden ophielden, die het den houthakkers lastig maakten. Men zou de boeren moeten bezigen om die benden te verdrijven; dit wilden de boeren echter niet. (De reden waarom de boeren het niet wilden, was dat zij dikwijls tot de „benden" behoorden.) Ook sprak een gedelegeerde van de Afdeeling van Verpleging der oorlogsgewonden van het poolsche en het Wrangelfront. Hij beschreef de ellende der gewonden in schrille kleuren, om de vertegenwoordigers van de executief-comités der sowjets te bewegen, hun in grooter mate dan tot heden levensmiddelen te leveren.

Uit deze berichten kan men nagaan dat de taak en politieke functies van de sowjets zich tot een zeker beperkt veld bepalen, waarbuiten zij niet komen kunnen. Voor het grootste deel bestaat heden *niet meer* de organisatie *van beneden naar boven*, maar van *boven naar beneden*, zooals in tijden van oorlog voor den staat ook moeilijk anders mogelijk is.

Voor de boeren doet deze organisatie van boven naar beneden zich dikwijls zeer drukkend en onaangenaam voelen, om geen krachtiger woord te kiezen. Dit komt ook duidelijk tot uitdrukking in de Sowjetcommunes, waar het beheer in vele gevallen niet in handen van een zelfgekozen sowjet of beheerder ligt, maar in die van een door den oppersten Industrieraad of commissariaat van den landbouw aangestelde. De boeren voelen zich dan ook alles behalve vrij. Vooreerst is het land in handen van den staat, zooals wij voorheen aantoonden. De boeren voelen zich dus niet als bezitters van den grond welken zij zelf bebouwen. Verder oefent de beheerder dikwijls een even sterk regiem uit als vroeger de *landeigenaar*. Zoo schrijft de Prawda, een bekend bolschewikiblad van 1 Juli 1919 in Nr. 141:

„De beheerder („Sowchos") is dikwijls zooals de hond bij het hooi, die zelf niet eet en anderen niets gunt. Het geheele landgoed is vervallen. (Het gaat om een sowjetonderneming in het gouvernement van

Twer.) De beheerder, een voormalige landeigenaar, is een vuile, verloopen grijsaard met een melancholiek uiterlijk, die reeds tot een andere wereld schijnt te behooren. De boeren koesteren tegenover zulk een „sowchos“ of „spez“ (specialiteit) slechts haat. In ieder gouvernements- en districtsbeheer kan men woedende aanvallen tegen zoodanig bestuur bijwonen. De gevolgen van zoodanige landbouwpolitiek is een verscherping in de verhouding tusschen de boeren en de sowjetmacht.“

Het is duidelijk, dat wanneer de Prawda dit schrijft zij er reden toe heeft, de *regeering* op deze toestanden opmerkzaam te maken. De regeering heeft er natuurlijk geen belang bij deze toestanden te verscherpen, maar integendeel, op te ruimen. Het schijnt echter volgens de vele proefnemingen zeer moeilijk te zijn. En men moet in der daad niet de schuld geven aan den onwil der regeering of der regeeringen, want aan den goeden wil der leiders der Sowjetregeering ligt het werkelijk niet, maar de oorzaak hiervan is het *systeem van staatsexploitatie*, der indirecte belangstelling der boeren in het land en in het beheer der bewerking.

Het ideaal der boeren is, zich vrij te voelen en op *vrijen akkergrond* te werken. Dit is ook het ideaal van *alle* socialisten. Onder de beschreven verhoudingen is het, zooals ook de citaten uit de Prawda toonen, de russische revolutie nog niet gelukt dit ideaal te verwerkelijken. Wel werpen russische revolutionairen de vraag op, of men het ideaal niet dichter zou benaderd hebben, wanneer men een *andere* taktiek gevolgd had. De linker sociaal-revolutionairen, de anarchisten, de anarcho-syndicalisten, de maximalisten, en ook een deel der ukrainische communisten beantwoorden deze vraag bevestigend. Zij zijn voor alles tegen de inbeslagnamepolitiek der regeering, en volgens hun landbouwprogram tegen de anexatie van grond en bodem, vóor een meer gemeenschappelijke vorm, voor een vorm die meer zelfstandigheid aan de boeren geeft, voor een zoodanige vorm van bezit en bewerking van den bodem, waarin de boeren door hun zelfgekozen sowjets het land zelf beheeren.

Daartegenover verklaren de Bolschewiki, dat zij ook vóor deze grondregels zijn, dat echter bij de uitvoering zooveel moeilijkheden zich ophoopten, — de boeren leverden niets aan de legers der regeering en aan de steden, — dat men tot scherpe maatregelen zijn toevlucht moest nemen. De decretenpolitiek der Bolschewiki is naar hun meening juist. Lenin verklaart daarover in een rede over: „Het standpunt der Bolschewiki (communisten) tegenover den boerenmiddenstand“, gehouden in Moscou in Maart 1919:

„In hun *grondgedachte* zijn onze *decreten* over de landbouwvraag juist. Wij hebben niet de minste reden iets te betreuren of te verloochenen. Zijn de *decreten* echter op zich zelf *juist*, zoo is het toch *verkeerd*, met geweld uitvoering daarvan bij de boeren *op te dwingen*. In geen enkel decreet is hiervan sprake. Zij zijn bedoeld als *wegwijzer*, als opwekking tot politieke maatregelen.“

Deze woorden van Lenin konden echter niet verhinderen, dat de *practische doorvoering* der decreten *overweldiging* voor de boeren be-

teekende. Het is het onderscheid tusschen de gladde theorie en de ruwe praktijk. Ofschoon de Bolschewiki de grootste opmerkzaamheid schenken aan het landbouwvraagstuk, omdat zij weten dat dit een levensvraag voor hen is, bedanken juist de boeren voor de aandacht der regeering. Het is niet te ontkennen, dat Lenin gelijk heeft, wanneer hij zegt dat de decreten in principe juist zijn. Hij had er echter bij moeten voegen, *voor ons, niet voor de boeren. De decretenpolitiek geschiedde in het belang van den staat.* Het zijn daarom slechts de genoemde *antistaats=gezinde* partijen, die de *decretenpolitiek* principieel *verwerpen.* Daar echter de verwezenlijking van socialisme, communisme en der vrijheid, — die zich nu eenmaal niet uit het streven van het volk verbannen laat, ook niet door artikelen van Radek of Trotzki, waarin zij probeeren den arbeiders en boeren wijs te maken, dat *vrije arbeid een bourgeoisvoor=oordeel* is — slechts door de afschaffing van den staat mogelijk is, zoo kan een verandering, een verbetering van den toestand der boeren, slechts in *staatslooze* richting gezocht worden. Deze richting wordt door het *vervallen van alle decreten* gekenmerkt. Op deze manier wordt de sowjetregeering door het streven der boeren naar zelfstandigheid en zelf=bestemming in verdrukking gebracht. Dit streven is in overeenstemming met de gezagslooze tendenzen der maximalisten, anarchisten, anarcho=syndicalisten en ook der linker sociaal=revolutionairen. Wanneer het streven en de beweging der boeren en de propaganda der antistaats=socialisten meer veld winnen, en eindelijk zullen zegevieren, dan eerst zullen de eischen der sociale revolutie hun verwezenlijking tegemoetzien. De *boeren* willen geen staatscommunisme, waar alles van boven af ge=regeld wordt, zij willen *gemeentelijke zelfbestemming,* regeling naar de communes, als men wil, d. i. de *vrijheid hun eigen verhoudingen naar eigen wensch en eigen wil te regelen.* Deze vrijheid hebben zij onder het systeem van het Bolschewisme *niet* ondanks alle goedgemeende decreten. Zoolang echter de gewichtigste van alle vraagstukken, het boerenvraagstuk, niet tot bevrediging der boeren is opgelost door de vrijheid tot ontplooing van hun eigen initiatief, kunnen wij de sociale revolutie niet eens in het eerste stadium als afgesloten beschouwen. Eerst wanneer dit gebeurt, zal de grondslag voor een *vreedzame verder=ontwikkeling* van het maatschappelijk leven gelegd zijn. Onder de tegenwoordige door de Bolschewiki geschapen verhoudingen, is de onderdrukking van een volkslaag of klasse, door een andere en daardoor ook de gewapende opstand altijd nog actueel. Onder de heerschappij der bolschewiki heeft de russische revolutie het landbouwvraagstuk *niet* opgelost, maar nog meer *ingewikkeld.* Hierover behoeft men zich niet te verwonderen, want de bolschewistische partij is een *marxistische,* d. i. *stedelijk=proletarische partij,* en het is natuurlijk, dat *de verovering van den staat,* door een deel van het stedenproletariaat, *waaraan de boeren in het geheel niet deelnamen,* hun ook *geen bevrijding* bracht. De be=vrijding der *boeren* moet het werk der *boeren* zelve zijn. Zonder twijfel zouden de linker sociaal=revolutionairen of de maximalisten als *boerenpartijen* meer begrip van het vraagstuk gehad hebben dan juist de Bolschewiki. Deze laatste zijn het minst bekwaam tot het oplossen van het landbouwvraagstuk in den geest van het socialisme.

De Stad en de Industrie.

De Ontwikkeling der Vakvereenigingen.

Was voor de *boeren* het *inbezitnemen van het land* de hoofdzaak en het doel der Revolutie, zoo was het doel der *arbeiders van de steden en fabrieken, het inbezitnemen van fabriek, mijn en verkeersmiddelen.* Op het land waar niet meer kennis en bekwaamheid noodig was, — in Rusland zijn wetenschappelijke methoden van landbouw nog niet ingevoerd — dan de boeren reeds vroeger hadden, werd deze opgave tamelijk spoedig opgelost, in de industrie ging het echter moeilijker.

De verhoudingen op het land waren eenvoudig. De verhoudingen in de Industrie zijn ingewikkeld. Op het land waren geen tusschenperioden: de inbezitneming van den bodem was het direkte doel. In de industriecentra ontstond een ander streven dat in de eerste periode der revolutie tot uitdrukking kwam: *arbeiderscontrôle, contrôle over de industrie.* Deze oplossing ontstond nog in de Kerenskiperiode. Zij voldeed aan het streven der arbeiders, de alleenheerschappij in de fabrieken evengoed te verwijderen, als de alleenheerschappij der czaren in de politiek. Men wilde ook demokratie in de industrie, in het zakenleven. De arbeiders voelden dat op hun *politieke* bevrijding een *economische* bevrijding volgen moest. Dat de arbeiders niet tegelijk de overgave der fabrieken vorderden, had verschillende oorzaken. Eerstens had dan de Kerenskiregeering moeten afgezet worden, of zij had zelf moeten weggaan, daarbij voelden de arbeiders zich nog niet bekwaam om de produktie geheel zonder ondernemers, die tevens de deskundige leiders waren, te beheeren. Het kan mogelijk ook onbewust in het volk geleefd hebben, dat de czaar wel het volk beheerschte, hij was echter niet de eigenaar van het volk, hij was alleenheerscher in den staat, maar niet de eigenaar; de staat was niet zijn privaateigendom. Een generaal is ook niet de eigenaar der soldaten, toch beheerscht hij deze. *De beheersching heeft dus niet altijd eigendom tot grond.* De mogelijkheid bleef ook nog denkbaar, dat mocht de *eigendom* der fabrieken en industrie *afgeschaft* worden, de *beheersching* bleef bestaan. In der daad was dit instinctmatig voelen der arbeiders juist, want tegenwoordig is het privaateigendom in Rusland vrijwel afgeschaft, echter *zonder* dat de arbeiders zich als de *meesters der productie* of heeren der fabriek voelen. Het decreet *der persoonlijke leiding is daar de oorzaak van. De contrôle der Industrie* in de werkplaats is aldus een werkelijk bestanddeel der proletarische demokratie. Deze moesten de arbeiders eerst veroveren.

De contrôle der Industrie, wat in de Octoberdagen 1917 de leuze der arbeiders was, werd ten slotte zoo sterk, dat zij omsloeg in *heerschappij over de ondernemers.* Hiermede was de strijd in het stadium gekomen *der inbezitname der fabrieken,* wat spoedig gebeurde. De inbezitname der fabrieken is echter een *negatieve,* de *regeling* een *positieve* zaak. Eerst bij de *regeling* begint de *socialistische* en *communistische opbouw.* Op het land is dit evenzoo, alleen de regeling is eenvoudiger.

De vraag die nu in het brandpunt stond, en waarom de geheele socialiseering draait, was: „Welke organisaties zorgen voor de levering van ruw materiaal en den afzet der fabrikaten, en welke lichamen voorzien den arbeider van het noodige levensonderhoud? Slechts dan als de arbeidersklasse beschikt over voor dit doel *geschikte organen,* kan de overname der fabrieken met *goed gevolg geschieden.* Het ongeluk voor de russische arbeiders was dat zij niet deze organisaties tot hun beschikking hadden, dat zij onder de heerschappij der Czaren niet in de gelegenheid waren geweest zich deze te scheppen. Overigens moet hier met leedwezen ook de duitsche arbeidersklasse het gemis dezer organen voorgehouden worden; want juist hierdoor mislukte de verwerkelijking der socialiseering in November 1918. De theoretische grondslag der vakbeweging is niet op deze ingericht. Slechts de fransche syndicalisten zijn gekomen tot het klare begrip der taak der arbeidersorganisaties ter verwerkelijking der sociale revolutie. Ook de *duitsche* syndicalisten hebben zich op een standpunt geplaatst, al was dit vroeger niet zoo duidelijk; op hun congres kerstmis 1919 stelden zij een duidelijk en helder program op. Zij zijn in *Duitschland nu nog de eenige arbeidersorganisatie* bij wie men een *programma vindt, dat zoo klaar zich uitspreekt over de overname en de organisatie der productie en consumptie* door de arbeiders.

Eenerzijds door het ontbreken van een helder begrip over het samenwerken der verschillende takken van industrie, anderzijds door het ontbreken der daartoe geschikte organisaties, kwam het dat de arbeiders die daarover geen idée hadden, en slechts de *kapitalistische* voortbrengingswijze kenden, de *gedachtengang van deze volgden* en in den *zin van het kapitalisme* verder arbeidden. Daar zij nu de fabrieken overgenomen hadden, waren zij meteen in de plaats van den *fabrieks-eigenaar*, der vennootschap enz. gekomen. Dit beteekende, dat zij de winst onder elkaar deelden. Hiermede was echter het *kapitalisme niet vernietigd*, alleen veranderd van privaateigendom in een anderen *gemeenschappelijken* vorm. De kapitalistische konkurrentie, de uitbuiting der verbruikers, de gunstiger positie der arbeiders, welke meer gevraagde of gewichtiger artikelen produceerden dan andere, dit alles bleef bij het *oude,* en dit moet onder zulke omstandigheden overal zijn.

De arbeiders in Duitschland en West-Europa moeten hun gedachten daarop richten. Het feit, dat in de *duitsche* arbeidersbeweging niet reeds lang de gedachte opkwam niet alleen als *voortbrengers* maar ook als *verbruikers uitgebuit* te worden, is hoofdzakelijk te wijten aan den invloed van Marx. De *geheele* vakbeweging die zich de *marxistische* noemt, was er nooit op uit, den strijd aan te binden tegen de uitbuiting der arbeiders als *verbruikers,* ook in de propaganda vroeg men daar niet genoeg de aandacht voor. De arbeiders worden niet alleen in de fabriek benadeeld en uitgebuit, maar ook in de *bevrediging van al hun behoeften.*

Het levensonderhoud is gescheiden in *voortbrenging* en *verbruik.* In de kapitalistische wijze van voortbrenging en verbruik werken beide deelen uitbuitend voor de arbeiders. De arbeiders moeten dus, willen zij de kapitalistische uitbuiting vernietigen en dit door socialisme of communisme vervangen, *beide* even sterk bestrijden. Dit deden ze *niet,*

en doen het *heden* nog *niet*. Nu nog richt de strijd zich meer tegen de uitbuiting op het gebied der *voortbrenging*. Als voortbrengers hebben zij strijdorganisaties gevormd en strijden alleen als voortbrengers tegen het kapitaal. De *verbruiksvereenigingen*, die in Rusland bestonden, waren *geen* klassenstrijdorganisaties. Ook in *Duitschland* zijn zij zulks niet. Mogen er al verbruiksorganisaties zijn, die alleen arbeiders als leden aannemen, zoo zijn dit nog slechts klasseorganisaties, maar geen organisaties, die den klassenstrijd voeren. In den laatsten tijd beginnen zij ook daarmee, door de arbeiders bij staking te verzorgen. Hoe begrijpelijk dit alles ook is, toch is het te betreuren, dat de arbeiders geen klassenstrijdorganisaties op het gebied der verbruiksregeling hebben en hadden. Het is begrijpelijk, wijl de arbeiders slechts als voortbrenger direct worden uitgebuit. Als verbruiker worden zij indirect uitgebuit. De directe uitbuiting begrijpen de arbeiders gemakkelijk, de indirecte uitbuiting moeilijker. Van deze omstandigheden maakten de socialisten gebruik; zij toonden den arbeiders dat zij uitgebuit werden als voortbrengers, en riepen hen tot organisatie en tot den loonstrijd op. Dit is juist onvergeeflijk lichtzinnig geweest. Het was juist de taak der socialistische propaganda geweest, die m a n i e r van uitbuiting aan de arbeiders te toonen, die niet zoo duidelijk en niet zoo gemakkelijk te begrijpen was. Het was op deze manier niet moeilijk de arbeiders tot den strijd voor *hooger* loon te bewegen. Maar wat baatte hun deze eenzijdige strijd als voortbrenger? Immers niets! Als de arbeiders den strijd wonnen en hooger loon bekwamen, bleef den kapitalist toch nog de andere zijde der uitbuiting over, waar de arbeider niet aan dacht. *De kapitalist verhoogde den prijs zijner waar, en wentelde zoo de loonsverhooging af op de consumenten, d. i. met andere woorden: door de loonsverhooging was de uitbuiting geen haar verminderd!*

De russische arbeiders streden met groote geestdrift voor de afzetting van de kapitalisten als eigenaars der ondernemingen. Het gelukte hun dan ook. Hadden zij nu ook met de zelfde kracht den tweeden vorm der uitbuiting, die van het *verbruik* bestreden, dan . . . . . Maar dit konden zij niet, want voor de russische arbeiders was de afschaffing van het kapitalisme gelijk aan het op zijde zetten van de kapitalisten; zij hadden in den persoon van den onderemer ook die van den uitbuiter belichaamd.

De uitbuiting bij het verbruik was echter geen persoon maar een systeem, een stelsel. *Een systeem wordt niet opzijde geschoven door het verwijderen of verdrijven van personen!* Dit zou ook op het gebied der productie bewaarheid worden. *Een stelsel van voortbrenging en verbruik, dat in de menschelijke samenleving de functies van verzorging der bevolking met alle voor het leven noodige behoeften vervult, kan niet anders verwijderd worden, dan door een ander zoodanig systeem, en wel in de mate als dit andere stelsel in staat is in elk afzonderlijk geval in de plaats van het oude te treden.*

Dit toont ons in alle onderdeelen de ontwikkeling der russische revolutie. Hieruit hebben de arbeiders van alle landen te leeren. Zij hebben tot taak *een stelsel van huishouding* in hunne organisaties op te bouwen, dat in *de plaats van het kapitalistische stelsel treedt.* Doen

zij dat *niet*, en breekt er een *politieke* revolutie uit, dan zal deze ook slechts *politiek blijven*. Om deze reden moet men nu reeds met dit alles beginnen. De arbeiders moeten zich in verbruikscoöperaties vereenigen, of wel zulke organisaties scheppen, die den dag na de revolutie direct de verbruiksregeling ter hand kunnen nemen. Dit zijn de „Bourse du Travail", de duitsche „Arbeiterbörse", het hollandsche „Plaatselijk Arbeidssecretariaat". Zonder zulke organen zullen zij *dezelfde fouten* maken als de *russische*, en het kapitalisme door de eene deur buitengeworpen en dat men nu overwonnen gelooft, omdat zijn politieke vertegenwoordigers machteloos gemaakt zijn, komt door alle hoeken en gaten van het sociale gebouw te voorschijn en overwoekert de socialistische aanvangspogingen zoolang tot de arbeiders in staat zijn door *eigen* nieuwe organisaties de kapitalistische *overbodig* te maken. Een betreurenswaardige *vergissing* is het, het *nieuwe stelsel* in de handen van den staat te leggen.

Wij verlieten de russische revolutie daar, waar de arbeiders zich in bezit stelden van de fabrieken, en op eigen risico verder arbeidden, zonder het kapitalistische stelsel van de consumptie te bestrijden. Dit wordt nu door eenige duitsche *sociaaldemocratische theoretici*, o. a. ook door Kautsky „Syndicalisme" genoemd. Er is *bewust* of *onbewust* niets verkeerder dan dit. Een inzage in de *beginselverklaring der duitsche Syndicalisten* b v. is voldoende om iedereen hiervan te overtuigen. Een op de kern der zaak ingaande bestrijding van deze vergissing of dit bedrog gaat buiten de bedoeling van dit boek.

Dat de russische arbeiders niets anders ondernamen en ook tot niets anders in staat waren, is te wijten aan de omstandigheid, dat zij geen geschikte organisaties hadden: het *ontbrak hun aan de vakvereenigingen, die als kernen der nieuwe socialistische huishouding* de vermogens ontwikkelden en zich voor deze opdrachten organiseeren, die de arbeiders in staat stelden, het *kapitalisme* door het *socialisme* te verdringen.

De russische vakvereenigingen dateeren eerst van 1905. Na de overwinning der reactie werden zij weder ontbonden, zoodat zij meest ondergronds verder leefden. Na 1910 begonnen zij zich weder opnieuw te ontwikkelen, om gedurende de oorlogsjaren door het Czarisme ten sterkste bestreden en onderdrukt te worden.

Na den val van het Czarisme in Maart 1917 begonnen de vakvereenigingen zich weder ten krachtigste te ontwikkelen, zoo, dat op de conferentie in Juli te Petrograd (de derde conferentie) reeds 1.475.425 leden door 220 afgevaardigden vertegenwoordigd waren. Op dit congres bleek het karakter der russische vakvereenigingen. Er heerschten twee meeningen, een linksche en een rechtsche. De linker vleugel sprak de meening uit, dat de vakvereenigingen elke poging tot belangengemeenschap en de mogelijkheid tot samenwerking met de bourgeoisie moest afwijzen. Deze linker vleugel had een minderheid van 15—20 stemmen en zijn voorstellen werden afgestemd. Er werden niettegenstaande dit besluiten aangenomen voor een grootere belastingopbrengst der bezittende klassen, voor invoering van maximumprijzen voor de meest belangrijke producten, voor een contrôle over de productie, voor een directe deelname der grootste industrietakken aan de staatsleiding, voor strenge contrôle over de banken, voor eene plichtmatige socialiseering en vertrusting, voor

reorganisatie der regeeringsregelingsorganen. Terzelfder tijd werd een verklaring afgegeven, dat de wijze van deze regeling veel te omslachtig was en alleen het volk of bijna alleen deze regeling kon overnemen.

Uit de verklaringen der vakvereenigingen kan men opmaken, dat als gevolg der revolutionaire situatie de vakvereenigingen zich met problemen bemoeiden, die ook bij de duitsche revolutie te voorschijn traden, als daar zijn, de contrôle over de productie, het recht der arbeiders om bij aanname of ontslag der arbeiders medezeggenschap te hebben en zoo meer. Ook in Duitschland heeft men zich met deze democratische eischen, met de invoering der democratie in de bedrijven bemoeid, wat de kapitalisten onder de leuze „baas in eigen huis" bestreden. Maar ondanks alle vooruitgang die deze arbeiderscontrôle beteekent, is zij toch niets anders dan *de invoering der democratie in het bedrijfsleven*, is echter niet de *sociale revolutie* zelf. Ook andere organisaties, die principieel *niet* voor de sociale revolutie zijn, kunnen deze eischen van medezeggenschap opstellen, zooals de duitsche „freie Gewerkschaften" deden, die echter slechts in dezen zin „frei" willen zijn, dat zij *niet* in den dienst van een socialistisch ideaal staan.

Toen nu de Octoberrevolutie uitbrak en met de overwinning der Bolschewiki eindigde, wilden deze als radicale sociaaldemocratische partij *de revolutie ook op het gebied van den arbeid* brengen. De arbeiders zelf wilden natuurlijk eveneens de revolutie tot een *sociale* maken, d. w. z. de kapitalisten geheel uitschakelen.

Nu bleek echter dat dit alles *niet* zoo gemakkelijk ging als het gedacht was. En waarom niet? Omdat de arbeiders in Rusland niet in staat waren het kapitalisme in welks handen het geheele economische leven lag, af te schaffen zonder het economische leven zelf aan de grootste crisis bloot te stellen. Het sociale leven stelde dus den arbeiders opgaven, die zij niet konden vervullen. Daar in den staat echter een partij de macht had, die slechts op de arbeidersklasse steunen kon, — op de boeren slechts betrekkelijk — zoo had deze partij ook de verantwoordelijkheid te dragen voor den gang van het maatschappelijk leven, wilde zij niet de kapitalisten in hun economische machtsposities laten, of de politieke macht weder afgeven. Zij kon dan ook zonder de arbeiders niets aanvangen, daar zij voor dit doel geen staatsorganen ter beschikking had.

Men wendde zich dus tot de *vakvereenigingen*. De arbeiders zochten naar *bevrijding van den arbeid*, naar afschaffing van de uitbuiting der ondernemers. In vele gevallen joegen zij den ondernemer weg, in menig geval liet deze de onderneming zelf in den steek, deels uit vertwijfeling, deels in de hoop de productie daardoor zoodanig te saboteeren, dat de arbeiders dan hunne eigene onbekwaamheid zouden erkennen en hem weder terugroepen. In vele bedrijven is het ook zoo gekomen, dat de vroegere oude ondernemer aan het hoofd van het bedrijf staat. Niet meer met de vroegere eigendomsrechten, maar als zoogenaamde specialist, die beter betaald wordt dan de arbeider.

Toen zij dan ook overgingen tot de regeling der productie kozen de arbeiders tot dit doel comités, de zoogenoemde fabriekscomités. Deze commissies namen de fabrieken over. De *staat* had de vervaardigde

artikelen noodig en wijl hij zich niet direct tot de fabriekscommissies kon wenden, uithoofde van het te groote apparaat, hiervoor noodig, zoo deed hij dit indirect door middel der *vakvereenigingen.* De *vakvereenigingen* kregen zoo de *taak van bemiddelaars der productie voor den staat.* De *heerschende partij* erkende spoedig de gewichtige rol die de *vakvereeniging* heeft op het gebied der productie en consumptie. Velen der leden hunner partij, waren lid der vakvereeniging, en zoo trachtte de partij spoedig door middel der leden de *vakvereenigingen onder den invloed der partij* te brengen, ja haar zelfs *ondergeschikt aan de partij* te maken. Dit was de beste weg voor de partij om zich van de productie der arbeiders meester te maken, deze geheel in haar dienst te stellen. De bolschewistische partij verklaarde dan ook in haar partijprogramma dat:

„het organisatieapparaat van de gesocialiseerde industrie voor alles op de vakvereenigingen moet steunen."

De fabriekscomités waren dus kinderen der revolutie, ontsprongen aan de behoeften der arbeiders, *organen tot leiding der fabrieken* te scheppen. Spoedig werd het den arbeiders duidelijk, dat het daarmee alleen *niet* gedaan was. Wilden zij niet langer in het *kapitalistisch* systeem blijven, zoo moesten zij ook de *consumptie* op een *gemeenschappelijke* basis organiseeren. Maar op al deze opgaven waren zij *niet voorbereid.* Dit alles was hun zoo nieuw dat zij noodzakelijk vergeefsche *pogingen* en *fouten* maakten. Zij hadden immers geen *vakvereenigingen met revolutionaire beginselen en grondslag,* die niet alleen verzekeringsinstituten gedurende de kapitalistische periode vormden, maar ook de nieuwe socialistische organisatie in den boezem droegen. Instinctief of uit natuurlijke dichtbije en lichtende oorzaken wendden zij zich tot hunne *vakvereenigingen.* In *deze* moesten zij ook nu weder hun natuurlijke onderhandelaars en vertegenwoordigers zien. Hun *vertrouwen in de vakvereenigingen* werd nog versterkt doordat de nieuwe heerschende partij of duidelijker gezegd, de *staat, zich met dezelfde* opgaven tot *de vakvereenigingen* wendde en deze tot eenzelfde doel gebruiken wilde. Daar de *vakvereenigingen* nog *zeer jong* waren en onbekwaam voor de nieuwe functies geplaatst werden, was het begrijpelijk, dat zij zich meer of minder aan den *staat* onderwierpen en de *partij,* die aan de regeering zat, die een proletarische was en verschillende leden in hunne rijen telden, als de leidende erkenden. De *partij* begon echter, met alle machtsmiddelen van den *staat* waarover zij beschikte, een ijverige propaganda in de gelederen der *vakvereenigingen* om *grooteren invloed* te bekomen. Het gelukte haar dan ook. *Hoe grooter de invloed der partij werd, hoe meer de vakvereenigingen aan zelfstandigheid verloren,* hoe meer zij de partij *ondergeschikt* werden. In denzelfden graad als deze ontwikkeling voortgang maakte, werden ook *de rechten der bedrijfsraden of fabriekscomites besnoeid.*

De partij, die door de vakvereenigingen zich meester wilde maken van de produktie, — wat haar gelukte, — moest en wilde deze zoo nuttig en uitgebreid mogelijk doen zijn. De productie rees echter niet, maar zakte met den altijd minder wordenden toevoer van levensmiddelen. De politiek van de partij tegenover de boeren werd door het graanmonopolie bepaald. Hierdoor moesten de boeren al het graan aan

den staat leveren. De boeren weigerden dit echter. Konflikten ontstonden. De staat begon het graan te requireeren. De opbrengst van het graan steeg daardoor niet, en de arbeiders kregen niet voldoende brood. Dit werkte verminderend op hunne productie. De fabrieks-comités werkten niet energiek genoeg en nu greep de staat naar een ander middel. De *leiding* werd van de fabrieksraden overgedragen in de handen van *enkele personen.* De *raden* hadden daarmede hunne rol als *leider der productie* uitgespeeld en hunne zelfbestemming verloren.

Gedurende den tijd van het Czarisme en kapitalisme waren de russische vakvereenigingen voor een deel organisaties zooals de duitsche freie Gewerkschaften, maar veel meer radikaal. Een bewijs hiervoor zijn wel de vervolgingen van het Czarisme. Zij werden gedwongen niet alleen verzekeringsinstituten, maar ook strijdorganisaties te zijn. In welken graad zij dit waren, wordt duidelijk getoond door de derde conferentie, die zooals boven reeds aangehaald, onder het woeden der Novemberrevolutie 1917 plaats vond. Toen werden reeds bedrijfsraden als noodzakelijke organen met de rol der arbeiderscontrôle verklaard. Maar in dezen tijd waren de vakvereenigingen nog klassenstrijdorganisaties. Later werden zij van *klassenstrijdorganisaties productie-organisaties.*

De verandering in de doelstelling der vakvereenigingen bracht ook een verandering in den organisatievorm mee. Waren zij vroeger *vakgewijs* georganiseerd, nu werden zij *bedrijfsorganisaties.* Zonder twijfel voldoet de vorm van de *industrieorganisaties* aan de taak der *vakvereeniging* als *productieregelaar.* Want de arbeiders in *industrieorganisaties* vereenigd, zijn *beter* in staat de industrie te leiden dan wanneer zij volgens de *beroepen* vereenigd zijn. Dit bewijst ook *Amerika.* De organisatie der industrie-arbeiders in Amerika is volgens dit principe opgebouwd, omdat zij volgens haar theorieën de productie overnemen wil. De I.W.W. is hier zonder twijfel de voorlooper der moderne vormen van vakbeweging. Maar ook de partij der Bolschewiki in Rusland droeg het hare bij om deze ontwikkeling te bespoedigen. Zij had zooals vroeger aangehaald meer en meer invloed gekregen in de vakvereenigingen, zoodat hare resoluties op de latere congressen altijd meer doordrongen. Door den overwegenden invloed der regeeringspartij werden de vakvereenigingen meer en meer werktuigen van den staat, zij werden *regeeringsaanhangsels.*

Op het 2e congres der vakvereenigingen in Januari 1919 werd tot het staatslichaammaken besloten. Het heet daar: dat de zaak van de *socialisatie* der productiemiddelen *en de organisatie der maatschappij op nieuwen socialistischen grondslag een langdurige en moeilijke arbeid is tot ombouw der geheele staatsmachinerie,* en ook schepping van nieuwe organen van boekhouding, contrôle en regeling der productie eischt en ook der verdeeling. *Dit schrijft aan de vakvereenigingen eene meer energieke en actieve deelname voor aan het werk der sowjetmacht, door omiddellijk medearbeiden in alle staatsorganen. Het gansche proces der versmelting der vakvereenigingen met de staatsorganen, het proces der zoogenaamde verstaating moet zich voltrekken als onvermijdelijk gevolg van hun gemeenzaam eng en harmonisch samenwerken*", enz.

Dit zou moeten beteekenen, dat de vakvereenigingen een invloed op de politiek van den staat hebben, even goed als de sowjetorganen invloed op de vakvereenigingen hebben. In Moscou werd mij dan ook verklaard, dat dit zoo is, en dat de vakvereenigingen vertegenwoordigd zijn in de verschillende volkscommissariaten. Zoo is b.v. de voorzitter van den *alrussischen centraalraad der vakvereenigingen*, M. Tomski, ook *lid van het commissariaat van oorlog.*

Buitendien zijn andere leden van den centraalraad der vakvereenigingen in andere commissariaten waardoor het congresbesluit aangaande *de versmelting met den staat* effectief gemaakt is. Maar dit is niet zoo te verstaan, dat elke vakvereenigingsman lid kan worden in den raad der volkscommissarissen. Om deze mogelijkheid te hebben, moet hij eerst in den raad der vakvereenigingen gekozen worden. In den *centralen raad der vakorganisaties* kunnen echter *slechts leden der communistische partij* gekozen worden. (Bolschewiki.) Ik ken oude revolutionairen die communisten waren, vòòr de sociaaldemokratische partij der Bolschewiki zich *communistisch* noemde; deze zijn lid van de vakvereenigingen. Zij zijn ook bekwaam, zoodat zij alle eigenschappen hebben, noodig om in den centralen raad gekozen te worden. Daartoe kan het *nooit* komen, zoolang zij *niet* aangesloten zijn bij de communistische partij. Zij hebben echter hunne *redenen* zich niet daarbij aan te sluiten, en zoo kunnen zij nooit aan het werk in de sowjets deelnemen en de zoogenaamde *medewerking der arbeiders door hunne vakorganisaties is slechts voor de leden der regeeringspartij mogelijk.* Niet de vakbeweging als zoodanig maar de Bolschewiki-Communisten die in de vakorganisaties zijn, hebben het recht der medewerking aan de staatsorganen.

Toegegeven moet worden, dat de revolutionaire partij niet alle arbeiders of beambten in de vakorganisaties georganiseerd, tot alle werk en bijzonder tot het verantwoordelijke werk kon roepen. Want in de organisaties zijn en waren velen die tegen de revolutie zelf zijn, en die ingeval zij tot verantwoordelijk werk geroepen waren, al het mogelijke gedaan zouden hebben, om den revolutionairen vooruitgang te remmen, tegen te houden. Maar dit mocht toch niet geschieden met werkelijke *revolutionairen*, enkel omdat zij een andere meening hadden of tot een *andere* partij behoorden. Dit beteekent dat men de revolutie wil *monopoliseeren*, dat men slechts *èèn* partij het recht der revolutie toe wil schrijven, terwijl in Rusland toch *vele andere revolutionaire partijen zijn.*

De Industrie- of bedrijfsorganisaties zijn meer ontwikkelde vormen, tegenover de vak- of beroepsorganisaties. De *industrieverbonden* in Rusland zijn *centralistisch* georganiseerd. Daardoor was de *Sowjetregeering* het beste in staat de *vakvereeniging* als haar *eigen* apparaat te gebruiken. De vakvereenigingen waren in het razend tempo, dat de russische revolutie doorliep, niet in staat den hun best passenden organisatievorm te kiezen. Om in de algemeene ontreddering tot eenige regeling te komen, legde men alles in de handen van eene centrale en gaf deze zeer groote macht; men probeerde ook gedurende korten tijd, de vakorganisaties uit te schakelen, en slechts raden, centraalraden of bedrijfs-

raden te scheppen. Maar deze pogingen overleefden zich. Zij verdwenen weder na zeer korten duur, nadat de organisaties op hun eerste congres in Jan. 1918 deze centrale raden ophieven, men wilde en kon geen konkurreerende organisaties hebben, die slechts tot wederkeerige drijverijen, en tot een broederstrijd voeren konden, men gaf alles *in handen eener centrale,* en bekleedde haar met de grootst mogelijke macht. Door deze centrale kon de staat dan ook de kleinste eenheid, de uiterste aan den omtrek gelegen punten en organisaties omvatten. De organisatievorm was in Rusland uit de uren van den nood geboren en droeg vanzelf den stempel daarvan met zich mee. De *vakorganisaties hebben hun zelfstandigheid verloren, zij zijn werktuigen van den staat geworden.* Trotzki heeft het niet zoo verkeerd, als hij in zijn Anti-Kautsky boek zegt: „Heeft men eenmaal de macht gegrepen, dan kan men niet de eene soort gevolgen aanvaarden, de andere terugwijzen." Uit het bezit der macht, die men tot elken prijs houden wilde en moest, volgde het eene uit het andere, *de arbeiders zijn verder beheerscht.*

Terwijl de vorm van de Industrieorganisatie de meest geschikte vorm, ook voor de arbeiders van de andere landen is, zoo is het *centralisme* van deze verbonden die het mogelijk maakte hen ondergeschikt te maken aan de partij en de bolschewikiregeering, aan de bijzondere omstandigheden te wijten. Als de Bolschewiki echter hun *eigen* vorm van organisatie op alle *overige* landen willen toepassen, dan verkeeren zij in een weinig goeds voorspellenden waan. Zooals in *Frankrijk* bijv. de bijzondere vorm der *„bourses de travail"* ontstond en in *Amerika* de *Industrieverbonden,* zoo ontstond ook in *Rusland* onder de eigenaardige verhoudingen de *afhankelijkheid der vakvereenigingen van de partij.* Gelijk nu verkeerd zou zijn de *fransche* vorm over te dragen op de *amerikaansche* verhoudingen, zoo ook is het verkeerd, den *russischen* vorm te enten op *andere* landen, gelijk de statuten der „derde Internationale" het vorderen. De vorm der industrieverbonden is wel geschikt, maar *niet* in den vorm zooals hij in *Rusland* ontstond. In *Zweden* is bijv. de *lokale gemengde organisatie* eene voor dit land *meer geschikte* organisatie niet alleen als strijdorganisatie maar ook als toekomstige ondergrond voor de socialistische productie. In ieder geval laat eene zoodanige vorm de *centralistische leiding eener partij* van uit *een centrum zeer moeilijk* toe, ja is zelf daarbij *ondenkbaar.*

De Organisatie der Vakvereenigingen.

De *opbouw* der russische Vakvereenigingen gaat deels van boven naar beneden, deels van beneden naar boven. De *functies* gaan tegenwoordig echter uitsluitend van boven naar beneden. Als wij den bouw der vakvereenigingen van uit haar centrum, dat de richtlijnen bepaalt, beschouwen, krijgen wij daarom een beter overzicht der gezamenlijke opgaven der vakorganisaties die tevens de regelaars der productie zijn moeten. *Alle arbeiders in de industrie van Rusland zijn verplicht lid der vakorganisaties.* Er zijn 4½ Millioen georganiseerde arbeiders in Rusland.

Iedere organisatie moet *doelmatig zijn*, d. i. haar vorm moet voor de funkties geschikt zijn, die zij te *vervullen heeft*. Daar de taak der russische vakbeweging tegenwoordig is de industrie te leiden, en de opgaven van den oppersten industrieraad, die de productie in handen heeft, te vervullen, moeten de vakvereenigingen zoo georganiseerd zijn, dat zij voor deze taak berekend zijn. De bedrijven, (fabrieken, walswerken, groeven, verkeers- en distributieondernemingen) zijn niet meer in handen der enkele ondernemers maar in die van den Staat. Toen de bedrijven nog in handen der privaatondernemers waren, was een organisatie als nu voor de kapitalistische productie niet noodig. Maar nu alles *staatseigendom* geworden is, en zoo in het bezit van een *enkelen* eigenaar overging, den *staat*, zoo was deze èene *eigenaar* verplicht *alles* van *één* punt uit te kunnen *organiseeren*. Wij stellen dit het best aanschouwelijk voor, als wij ons een groot kapitalistisch consortium indenken, dat ook niet aan een enkel persoon toebehoort, maar waar toch alle draden bij een centraal punt uitmonden. Van uit dit centraal punt wordt alles geleid. Alles moet naar dit centraal punt terug.

De regeling der productie berust bij den oppersten volksindustrieraad. Tot de productie behooren twee factoren: *Menschen* en *dingen*. De *organisatie der menschen:* producenten, arbeiders en beambten zijn de *vakvereenigingen*. Om deze reden moet de *opperste industrieraad* door middel der vakvereenigingen werken. Dit geschiedt doordat de *leiders* der fabrieken door den *oppersten industrieraad* gekozen worden op voordracht der organisaties. Ook zitten vertegenwoordigers van den industrieraad in de provinciale raden der vakorganisaties. Buitendien hebben de organisaties een vertegenwoordiger in het volkscommissariaat van den Arbeid. De volkscommissaris van den arbeid, die tevens lid van den raad van volkscommissarissen is, is mede door de vakvereenigingen op dezen post gekozen.

a) *De centrale raad der alrussische vak en industrieverbonden* bestaat uit 120 leden en wordt gekozen op een congres der districtscomités, der gouvernementscomités, der districtssowjets en der gouvernementssowjets. De voorzitter van den centralen raad der alrussische vakverbonden is *Michael Tomski*. Tot leden van het centrale bestuur behooren elf personen. Buiten Tomski zijn het: *A. Andrejeff, W. Kossior, E. Holzmann, A. Losowsky, H. Ziperowitsch, N. Iwanoff, N. Bucharin, P. Rutzutak, J. Lutowinow*, en *W. Schmidt*.

Van deze zit *éen, Schmidt*, in den raad der volkscommisarissen, met beslissende stem, als volkscommissaris van arbeid, en M. Tomski met *raadgevende stem*. Buitendien heeft M. Tomski zitting in den raad der verdediging met beslissende stem. Beiden zijn communisten, *leden der bolschewistische partij, evenals de andere genoemden. Niet-leden der bolschewistische partij, kunnen in de centrale sowjets der alrussische vakverbonden niet gekozen worden.*

De funkties van den centralen raad der alrussische vakverbonden zijn:

1. Regeling van arbeid en loonen. (loontarieven.) Indeeling der arbeiders in *drie* groepen, waardoor de bedoelde arbeiders evenals de

premiën en rantsoenen vastgesteld worden. De oprichting van een wetenschappelijk instituut ter berekening van det energieverbruik der arbeiders.

2. De oprichting van een arbeidssecretariaat tot aaneensluiting van alle vakorganisaties. Er worden 25 instructeurs in de verschillende gouvernementen gezonden, ter doorvoering dezer opgaven, en om de contributie te regelen. Tegenwoordig bedraagt deze 2 pCt. van het arbeidsloon. *De bijdrage is verplicht en wordt van het loon afgetrokken.*

3. Beschavingsafdeeling. Er worden vertegenwoordigers in het commissariaat voor volksopvoeding gezonden, om onder leiding van dit commissariaat vervolgscholen te organiseeren, voor de jeugdige arbeiders, en voor alle arbeiders avondcursussen op te richten.

4. Medewerking in den oppersten industrieraad. Buiten het genoemde bestuur van 11 personen, is er nog een voltallige vergadering der vertegenwoordigers der hoofdbesturen der verschillende industrieverbonden. Deze bestaat uit 40 leden.

b) *Gouvernements- of provinciale sowjets.* Om al deze functies onder de arbeiders te doen werken zendt de centraalraad zijn deels zelfgenomen besluiten, deels de verordeningen van het opperste volkscommissariaat of het commissariaat van den arbeid eerst verder aan de *gouvernements of provinciale raden* der vakorganisaties van alle beroepen en industrieën, en voor een deel ook aan de centraalcomités der industrieverbonden.

Deze gouvernements sowjets bestaan uit 7 tot 15 leden. Zij worden gekozen door de districtsraden van alle vakverbonden. De gouvernementsraad is de samenvatting der arbeiders van alle beroepen in een gouvernement. De taak der gouvernementsraden is de uitvoering der besluiten van de centrale sowjets, en van de opgaven van den oppersten raad die op grond van de in de vier punten opgestelde taak worden uitgewerkt.

c) De *districtssowjets.* Zij worden gekozen uit alle georganiseerde arbeiders in een district. Zij bestaan uit 5—9 leden. Hunne taak is de opgaven door de gouvernementssowjet overgebracht uit te voeren.

d) Het *centraalcomité van het industrieverbond.* Buiten genoemde organen bestaan de industrieverbonden. De centrale comités van deze verbonden tellen van 15 tot 21 leden. Deze centraalcomités worden gekozen door de districts en gouvernementscomités der betreffende verbonden. De taak dezer centraalcomités (besturen) is dezelfde als bij den centraalsowjet der alrussische vakverbonden, alleen dat zij nu voor de speciale industrie (metaal, textiel, of voedingsmiddelenindustrie) zijn aangepast. Zij houden zich bezig met de uitwerking der tarieven, zijn informatie- en propagandabureaux, hebben de centrale verzorging der arbeiders met de speciale arbeidskleeding, bij het werk noodig, en zenden instructeurs in de onderafdeelingen.

Ook worden door deze hoofdbesturen in verbinding met den oppersten industrieraad bizondere colleges gekozen. Zulke colleges

werden met het betreffende departement van den oppersten industrieraad gevormd door het verbond der levensmiddelenindustrie, der machinebouwindustrie, van de electrische industrie en door alle die voor de levensmiddelenvoorziening van het land te zorgen hebben. Deze colleges moeten aan de verzorging van het land medewerken. In Januari 1920 waren er 32 industrieverbonden en ook evenveel hoofdbesturen. Op het laatste 3e congres werd besloten fusies te doen plaats hebben zoodat het getal op 23 zou verminderen.

e) Het *provinciaal comité* is het orgaan, waarop het hoofdbestuur direct werkt, het bestaat uit 5—9 leden. Elk verbond heeft zulk provinciaalbestuur. Er is een provinciaal bestuur voor de metaalarbeiders, voor de levensmiddelenarbeiders enz. Dit provinciaal bestuur wordt gekozen door de districtsbesturen en de bedrijfsraden. Zijn taak is de besluiten en opgaven, hem opgedragen door het hoofdbestuur, uit te voeren. In deze besturen zendt ook de opperste industrieraad vertegenwoordigers, om de besturen behulpzaam te zijn bij het werk.

f) Het *districtsbestuur* is in zijn taak weder een dochterorganisatie van het provinciaalcomitée. Elk verbond heeft zulk een provinciaal bestuur. Er is een voor de metaal- voor de levensmiddelenindustrie enz. Het districtscomité is gekozen door de bedrijfsraden of fabriekscomités.

g) Fabriekscomités. De onderste organen der vakverbonden, die men ook de cellen noemt, zijn de fabriekscomités of bedrijfsraden. Zij worden door de arbeiders gekozen. Hun taak is midden 1918 door den centraalsowjet der vakvereenigingen, die uit *enkel* Partijcommunisten bestaat, uitgewerkt, en aan de arbeiders bekend gemaakt als *verordeningen*. Zij luiden:

1. De bedrijfsraden nemen, krachtens een besluit van den centraalraad der vakverbonden, alle maatregelen tot samensmelting aller arbeiders en beambten van een onderneming tot een productieorganisatie;

2. zij maken tot werkelijkheid onder de arbeiders en beambten eene door het verbond vastgestelde, strenge proletarische discipline;

3. zij waken voor de juiste toepassing aller maatregelen en voorschriften van het volkscommissariaat van den Arbeid, bedoeld tot bescherming van den arbeid en zoeken naar middelen ter verlichting der arbeidsvoorwaarden;

4. zij onderzoeken of de onderneming alle voorschriften vervult van het volkscommissariaat, ter heffing der productie, en instandhouding van een normalen gang van zaken.

5. zij zorgen streng en nauwkeurig voor de wederzijdsche vervulling der tariefsverdragen en dat de normale productiviteit bereikt wordt.

6. zij zorgen voor volledige arbeidscontrôle;

7. zij dragen zorg voor de levensmiddelvoorziening der arbeiders en beambten volgens de voorschriften daaromtrent, tot dit doel treden

zij in verbinding met de betreffende organen en richten volkskeukens, consumptievereenigingen enz. op.

8. zij brengen de besluiten der rechtspraak ten uitvoer en de straffen opgelegd krachtens het reglement van de tariefovereenkomst;

9. zij werken mede aan de aanneming en het ontslag der arbeiders en beambten volgens het decreet betreffende de arbeidsbeurzen en de instructie der vakvereeniging.

Dit zijn tegenwoordig de funkties der bedrijfsraden. Hierbij moet opgemerkt worden, dat de *arbeiders niet meer* het recht hebben, het *bedrijf te beheeren*, of slechts mede te spreken bij het productieproces. Ja op het derde congres in 1920 sprak men zich onomwonden uit *tegen* dit recht der arbeiders en wel op grond dat nu aan de *vakvereeniging als geheel* en niet meer aan *enkele groepen* dit recht toekomt. Het zijn ook *niet* eens de *vakvereenigingen* die het recht hebben, een *bedrijfsleider* te benoemen, maar het is de *opperste industrieraad*, die op aanbeveling der vakbonden dit recht uitoefent. Leider van een bedrijf wordt dus degene, *die door den oppersten industrieraad benoemd wordt.* Het besluit van Maart 1920 luidt:

„De bedrijfsraden zullen definitief bevestigd worden als locale eenheden der vakvereenigingen, met dezelfde taak en onder behoud hunner verantwoordelijkheid, en onder de berichtgeving der hoogere deelen der vakbonden, *evenzoo met volledige onthouding van elke inmenging in de bedrijfsleiding der onderneming, ter voorkoming van allen dubbelen arbeid in de bedrijfs- en vakvereenigungsbureaux van een onderneming, zullen alle productiecommissies der bedrijfsraden opgeheven worden.*"

Hiermede werd aldus duidelijk uitgedrukt, dat den *arbeiders* tegenwoordig in 't *geheel geen recht toekomt over het productieproces* ja zelfs de *contrôle is opgeheven*, die in den eersten tijd der revolutie eene zoo sterke en populaire eisch was. Het luidt toch uitdrukkelijk dat de arbeiders zich van *elke inmenging in de bedrijfsleiding* hebben te onthouden.

Ook de in artikel 9 gestelde *aanneming en ontslag der werklieden* en *beambten* hebben de *arbeiders* heden *niet* meer onder zich. Door de wet der *mobiliseering der arbeidskracht* is de arbeider gedwongen, op de plaats arbeid te verrichten, die hem *aangewezen* wordt. Verlaten zij deze plaats *zonder* verlof der bestuurders, dan kunnen zij *gestraft* worden. En dit komt dikwijls voor.

Men wil de bourgeoisie treffen, door alle arbeidskrachten te registreeren. Maar zooals de bladen in Moscou in de lente van 1920 meldden, *waren in Moscou 312 000 niet ingeschreven elementen*, die dus door dit decreet niet of niet genoeg getroffen werden. Onder deze 312 000 personen zijn de meesten bourgeois, de minsten arbeiders. Dit voorbeeld bewijst, hoe moeilijk het is de juisten te treffen en de bourgeoisie tot den arbeid te dwingen; nu wil men dit door *invoering van arbeidsboekjes* bestrijden. Wij hopen, dat het nu en in de toekomst gelukken zal, opdat de arbeiders ontlast worden.

Beschouwen wij echter den vorm der organisatie op zich zelf en vergelijken wij deze met andere vakvereenigingen, dan vinden wij die

der duitsche syndicalisten het naaste aan de russische. Ook hier kennen wij de twee tegenhangers beroeps- en industrieverband, met zijn samensluitingen en arbeidsbeurzen. Het verschil bestaat daarin dat de russische vakvereenigingen het principe der arbeidsbeurs niet volledig doorgevoerd hebben. In Rusland bestaan slechts districtssowjets, (deze zouden de arbeidsbeurs der duitsche syndicalisten gelijken), en gouvernements- of provinciale sowjets. *Men kent in Rusland niet de federatie der gezamenlijke arbeidsbeurzen van het geheele land.* De taak van deze wordt opgedragen aan den centralen raad der Russische vakbonden, die echter gelijjktijdig een centralistisch middelpunt der Industrieverbonden zijn moet en is. Daar deze dus slechts *éen* middelpunt voor *beide* functies is, zoo moet noodwendig zijn werking zeer *moeilijk* zijn.

Een verder verschil bestaat nog in het *wezen* der beide organisaties: de russische vakvereenigingen zijn absoluut centralistisch, de *afzonderlijke afdeelingen* hebben *geen zelfbestemmingsrecht; zij moeten de besluiten en schikkingen van den centraalraad zonder meer uitvoeren.* In de *Freie Arbeiter-Union Deutschlands (Syndikalisten)* hebben de plaatselijke organisaties, de arbeidsbeurzen en de zelfstandige bij de industrie- of beroepsfederaties aangesloten vereenigingen *volledig zelfbestemmingsrecht.* De idee die ten grondslag ligt aan de russische vakvereenigingen is dezelfde of wel bijna gelijke als die der duitsche syndicalisten; beiden willen de organisatie zijn die de opgaven omtrent productie en consumptie in de socialistische gemeenschap tevervullen hebben. Deze opgaven die de Freie Arbeiter-Union Deutschlands zich slechts in theorie nog stelt, hadden de russen gelegenheid tot practijk te maken, het spreekt vanzelf, onder andere omstandigheden en met aanwending van andere middelen. Men heeft nog niet de gelegenheid gehad de volledige overname van het volledige industrieele leven door de vakvereenigingen te kunnen doorvoeren. *Losowsky*, een der leden van het hoofdbestuur van den centralen raad der alrussische vakvereenigingen zegt in een brochure over de vakorganisaties, dat dit het ideaal is, welk men zonder twijfel in de toekomst benaderen zal, dat dit echter in den tegenwoordigen tijd nog niet mogelijk is.

De levensmiddelenvoorziening wordt voor het grootste deel beheerd door de tot regeeringsapparaat gemaakte consumptievereenigingen (Centrosojus), die samenwerken met het commissariaat voor volksvoeding en in elke plaats een afdeeling hebben. Deze afdeeling voorziet door middel van fabrieksraden en comités de arbeiders van levensmiddelen. De verzorging met levensmiddelen is daarbij niet in handen van een organisatie: omdat de levensmiddelen zoo bekrompen zijn, schachert iedereen er in. *Losowsky* spreekt er ook van, dat in dezelfde mate dat de *vakorganisaties zich vervolmaken*, en alle functies van het gemeenschappelijke leven vervullen, de *sowjets zullen verdwijnen.* De Sowjets zijn dus volgens de theorieën der bolschewiki slechts in de overgangsperiode, (de dictatuur van het proletariaat), de wapens tot nederwerping van het kapitalisme.

De oppositie in de vakvereenigingen.

Wij hebben den tegenwoordigen vorm, den stand en de taak der russische vakbonden leeren kennen. Nu trachtte ik te ervaren, of de russische arbeiders allen met de tegenwoordige gestie der bonden tevreden zijn, of dat er stroomingen zijn, die zich in de *oppositie* bevinden. Ik heb dan ook een oppositie kunnen konstateeren, die uit twee richtingen komt, de éene uit de partij der *Menschewiki*, de tweede uit de *Anarcho-Syndicalisten.*

De oppositie der Menschewiki komt hoofdzakelijk uit de rijen der *boekdrukkers;* zij neemt het standpunt der democratie in; zij is van meening dat slechts wanneer de arbeiders met de andere klassenpartijen samenwerken, zij aan een verdere ontwikkeling der economische verhoudingen denken kan. Vroeger stelde deze partij zich op den bodem der konstituante, nu echter, daar deze overleefd is, houdt zij zich aan de zaken zooals zij zijn. Niettemin streeft zij ernaar dat de *vakvereenigingen,* evenals in kapitalistische staten het *stakingsrecht* hebben en *vrij van den staat moeten zijn.*

De oppositie der *Anarcho-Syndicalisten* is in verschillende vakbonden. Onder dezen zijn te noemen: de *vereenigingen van bakkers in Moscou,* evenals verscheidene groepen van anarcho-syndicalisten als propagandagroepen *binnenin* de georganiseerde arbeiders van alle beroepen. Deze vormen een vakoppositie, wier organisatievorm de deensche vakoppositie evenaart. De houding dezer oppositie tegenover de centrale verbonden is niet zooals die der menschewiki maar van meer *radicale* natuur (principieeler). De leiding gevende ideeën dezer oppositie komen voort uit de anarcho-syndicalistische wereldaanschouwing, die tegenover de theorieën van *het marxistisch bolschewisme* die van het *Vrijheidlievende socialisme, tegenover het staatscommunisme het staatslooze communisme stellen.* Om deze reden bestrijden zij *het ondergeschikt* zijn van de vakbonden aan de *politieke partij* in het algemeen en nu in het bijzonder aan den *staat.* Zij wijzen op het *verdwijnen van de belangstelling der arbeiders in hun bonden,* dat gekomen is door het *regeeringslichaam worden der laatsten* en verderfelijk werkt op *de vrije ontwikkeling der arbeiders* ja zelfs zeer gevaarlijk is *voor de sociale revolutie.* Volgens hen zijn nu de arbeiders het *voorwerp geworden der heerschende partij,* terwijl de beteekenis der sociale revolutie feitelijk moet zijn, dat de arbeiders tot het *sociologische onderwerp* worden. In 't kort stellen zij tegenover het *den staat ondergeschikt maken der vakbonden* het tegenovergestelde n. l. de *overname der functies van den staat door door de functies der organisaties* (Principieel geven de bolschewiki in dit opzicht dezen syndicalisten gelijk, b.v. Losovsky in zijn brochure over de russische vakorganisaties, zij meenen daarentegen dat dit alles aan *later tijd* overgelaten moet worden, nu gedurende de dictatuur is daaraan niet te denken.)

Daar naar hunne meening de groei van deze meening de heerschappij der proletarische partij zal verzwakken, zien zij daarin een gevaar en bestrijden deze richting. De *syndicalisten* zien in *het ondergeschikt maken van de vakorganisaties aan den staat een gevaar* en de

communisten-bolschewiki zien een gevaar in *het ondergeschikt maken van den staat aan de vakorganisaties.* De bolschewiki geven echter toe dat de ontwikkeling de richting moet gaan, zooals de *syndicalisten* reeds drijven.

De ideeën der anarcho-syndicalisten worden ook ondersteund door de zoogenoemde *industrialisten.* Deze richten zich ook tegen de overheersching door den staat van de vakbonden, en eischen zelfbestemming, zelfbestuur en onafhankelijkheid van den staat. In *Petrograd* was deze richting in den zomer 1920 bizonder sterk vertegenwoordigd en de voorzitter der Petrograder Sowjets, Sinowjeff, die zooals bekend ook voorzitter van het *executief-comité* van de derde Internationale is, *bestreed* toen deze richting sterk.

De eisch om onafhankelijkheid komt den laatsten tijd ook onder de partijkommunistische vakbonden naar voren. Zoo was op het *congres der spoorwegarbeiders* in den zomer 1920 toen het hoofdbestuur van den bond gekozen moest worden dat uit 20 man bestond, de *helft voor de zelfstandigheid der vakbonden,* d. i. dat de vakbonden, zelf het laatste woord zouden hebben in alle vraagstukken en *niet de partij.* Alle gekozenen waren leden der partij. *Nietleden der communistische partij kunnen niet in het hoofdbestuur van een vakbond gekozen worden.* Toen nu het hoofdbestuur een voorzitter moest kiezen, werd men het niet eens, omdat 10 de eene en 10 de andere richting aanhingen en elke richting een der hunnen als voorzitter wilde. Zoo als hier duideljk uit blijkt neemt de onwil om zich door de partij te laten regeeren meer en meer toe. In dezelfde mate dat dit alles geschiedt *winnen de syndicalistische en industrialistische ideeën aan invloed* die de absolute *onafhankelijkheid der vakvereenigingen van de partij* eischen.

Tengevolge der heerschappij der partij over de vakorganisaties worden aan de vakbonden geen handelingen toegestaan, die zich tegen de partij richten. Het is echter de partij die het roer van den staat in handen heeft en aldus richt zich elke handeling die tegen de partij gericht is, ook tegen den staat, en omgekeerd.

Zoo was b.v. in *Moscou een staking der bakkers.* De bakkers eischten een grooter rantsoen brood. Tot dan hadden zij evenveel als de bevolking von Moscou, n. l. een pond of 400 gram dagelijks. De *militaire* bakkers kregen 4 pond per dag, het *militaire* rantsoen . Nu eischten de andere bakkers evenveel. Hun eisch zou juister geweest zijn, als zij erop gestaan hadden, dat de *militaire bakkers ook niet meer dan een pond kregen.* Van een hoog zedelijk bewustzijn getuigt deze staking dus niet. De regeering willigde den eisch der bakkers natuurlijk niet in en de bakkers staakten. Hierbij moet opgemerkt worden, dat de secretaris van het verbond van bakkers een anarcho-syndicalist was, *N. Pawlow.* De maatregelen door de regeering genomen worden in de Prawda van den 19. Juni 1920 bekendgemaakt: De volledige bestuurszitting der vakbonden behandelde de zaak in haar kwaliteit van regeeringsorgaan. Kam. *Melnitschansky* de voorzitter der vakverbondsowjets van Moscou, bracht rapport over het geval uit, en verklaarde dat de onderzoekingen bewezen hadden, dat de invloed der anarcho-syndicalisten sterk te bemerken was. Een volledig

bericht verscheen in de Prawda 126 van kam. Melnitschansky. De vergadering nam daarop de volgende resolutie aan: Tengevolge van het stelselmatige misbruik van vertrouwen en van het verzet tegen de discipline door de medeleden van het comité (bestuur) van het verbond van bakkers te Moscou, wordt besloten, de *afdeeling bakkers te Moscou op te heffen* en de bakkers onder te brengen in het verbond voor de levensmiddelenindustrie. De leden van het tegenwoordige bestuur der sectie van het Bakkersverbond *N. Pawlow, Kameschow, Nuschenkow, Wurgow, Komznitzow* worden uit de vakbeweging verwijderd, en buitendien voor een college van rechters gedaagd. *Zij verliezen het recht in welke vergadering ook op te treden, en kunnen nooit meer in een verantwoordelijk ambt der vakverbonden gekozen worden.*"

Er komen in de vakbeweging nog andere conflikten voor, als stakingen, insubordinaties en dergelijke. Wijzen op dit eene strijdgeval voldoet echter om te zien dat wrijvingen en geschillen ook in de russische vakbewegingen en voor alles tusschen afzonderlijke vakbonden en de regeering voorkomen evenals in andere kapitalistische staten. Welke van de verschillende stroomingen de overhand behouden zal is niet moeilijk te zeggen; duidelijk die welke de leus aanhangen, dat in de vakbonden *alle macht aan de vakbonden zelf toekomt*, omdat de arbeiders zich ten slotte zelfstandig maken, en zelf de rechten van den arbeid zullen vaststellen. De richting dat *de staat* zal oplossen in *de vakbonden* zal ten laatste zegevieren, omdat de *arbeiders* bij deze overwinning zich het meeste vrij zullen voelen. Wanneer dan ook de russische anarcho-syndicalisten, anarchisten en industrialisten alle redenen hebben evengoed als alle andere revolutionairen, om in de vakverbonden te werken, totdat het geheele systeem aan de eischen van het communisme voldoet, zoo mag men toch geen oogenblik uit het oog verliezen, den vooruitgang die daarin ligt, dat de arbeiders ondanks alles, zoover gevorderd zijn door hun eigene organisaties den arbeid en daarmee de gezamenlijke industrie te organiseeren. De vooruitgang ligt hier in de zegepraal der idee, en als de gedachte niet volkomen verwerkelijkt werd, dan nog heeft men als aanhanger niet het recht, de eerste onvolmaakte beginpogingen te verwerpen. Gesteld tegenover de gedachte van het Czarisme is de poging der arbeidersorganisaties, der vakverbonden als productieorganisaties een zeer geweldige vooruitgang, waarvan wij op heden de beteekenis niet op de voldoende hoogte kunnen schatten. Dit juist te waardeeren, zal eerst lateren generaties mogelijk zijn. Gelijk wij heden de Fransche Revolutie op het einde der 18e eeuw als een reuzenvooruitgang beschouwen, ondanks de dwingelandij van Napoleon, die niet achterstond bij die van Lodewijk XVI, — want de vrucht der revolutie, de opheffing der lijfeigenschap, kon niet meer vernietigd worden — zoo begroeten wij heden de russische revolutie ondanks de heerschappij der bolschewiki. Want nog zijn de russische bolschewiki niet voor de russische revolutie, wat Napoleon voor de fransche was; wel zijn zij — als men de vergelijking wil — de *russische jacobijnen* met een sterke menging van proletarische elementen. De geest van den vooruitgang leeft vooral in de gedachte die verwerkelijkt wordt, dat de arbeiders zelf een maatschappij, gegrondvest op den arbeid in hunne eigen organisaties

scheppen kunnen. Als revolutionnairen en lieden der vrijheid juichen wij de russische revolutie toe, en aanvaarden de *gedachte* dat de *vakvereenigingen het economische leven te regelen* hebben, en willen er voor werken dat deze *idée* altijd *zuiverder verwezenlijkt wordt.* Dan zal ons voorloopig ideaal naar een *maatschappij,* die zich op den *arbeid* grondvest, de *vervulling* tegemoet zien.

Staatsbeheer of Socialiseering.

Het verschil tusschen staatsbeheer en socialiseering is dikwijls zeer gering, vooral waar het om industrieele ondernemingen draait. Op het land is het eenvoudiger. Wij kunnen in Rusland in het algemeen wel van *socialiseering van het land* spreken. Zij wordt er door gekenmerkt, dat het land *aan de boeren persoonlijk* toebehoort, zij echter niet het wettelijke recht hebben, het land te verkoopen. Dat het ondanks alles toch nog hier en daar gebeurt, bewijst slechts, dat nieuwe maatschappelijke levensvormen zich *niet* door *decreten* alleen laten invoeren. Pacht en renten zijn afgeschaft, en slechts belasting in hoofdzaak in natura is overgebleven. Een gedeelte der vroegere groote landgoederen is in *staatseigendom* overgegaan en bij deze kan men van *staatsbeheer* spreken in plaats van *socialiseering.*

Het zelfde als voor de staatseigendommen gebeurt voor de industrieondernemingen onder staatsbeheer. De staat trok de groeven, transportmiddelen, het grootste deel der groote fabrieken, handels- en zakenhuizen tot zich. Als vroeger deze ondernemingen een massa kleinen of een klein getal grooten industrieeigenaars (in Duitschland Stinnes) en grootkapitalisten toebehoorden, zoo behoort op het oogenblik alles aan één eigenaar: den *staat.* Toch is hier meer dan een eenvoudig instaatsbeheernemen geschied. In Duitschland kende men onder het regime van Wilhelm reeds *spoorwegen en post in staatsbeheer;* ook in *Amerika* werden de *spoorwegen* in het groot gedurende den oorlog door den staat beheerd. Deze soort van annexatie is van die in Rusland onderscheiden, dat privépersonen daaruit interest trekken. De staat geeft schuldbekentenissen en obligaties uit, en de bezitters dezer aandeelen zijn de verbruikers van een arbeidsloos inkomen door het trekken van renten enz. De staat heeft hier de rol van een kapitalistische vennootschap op zich genomen. Hetzelfde is het geval bij *gemeenteexploitatie,* dan spelen de afgevaardigden der gemeenteraden deze rol.

Dit gebeurt in Rusland niet. De russische sowjetregeering geeft geen obligaties uit, en heeft alle kapitalistische aanspraken geannuleerd. Tegenover het *buitenland* is niet even consequent gehandeld. Door de huidige *politiek van concessies* aan de kapitalistische staten heeft de sowjetrepubliek, — gerechtvaardigd of niet — een terugstap gedaan naar een primitievere vorm van *privaateigendom.*

Het verschil tusschen staatsbeheer in Rusland en de kapitalistische staten is duidelijk. Is dit onderscheid echter zoo groot dat het uitloopt op *socialiseering?*

Om deze vraag te beantwoorden, moet eerst duidelijk zijn, wat onder *socialiseering* te verstaan is. *Als het maatschappelijk leven van den staat*

als machtorganisatie volkomen los is, dan kan men van socialiseering spreken. Maar er is nog een andere stelling mogelijk. Voor eenige engelsche gildesocialisten is de staat de organisatie der verbruikers onder volledig onafhankelijke democratie of zelfregeling der industrie. Voor andere gildesocialisten, als *S. G. Hobson* is de staat een instituut, dat niets met het economisch leven, ook niet met het verbruik te maken heeft. Toch kan men van de gildesocialisten niet zeggen dat zij een annexatie door den staat willen, integendeel zij willen een socialiseering, d. w. z. *den overgang der productie en consumptie aan de productie en consumptievereenigingen.*

Gebruiken wij *dit* als maatstaf, dan kan men in Rusland nog *niet* van socialiseering spreken, maar van *staatsbeheer.* Als de fabrieken, mijnen, verkeersmiddelen enz. dus dat wat men de industrie noemt, *niet* direct in handen der *productieorganen* is, maar eigendom van den *staat,* moet men van *staatsexploitatie* spreken, die in alles trouwens van een ander karakter is, als die in andere kapitalistische landen.

Maar ook van een anderen kant bekeken, moet men er van afzien het economisch systeem in Rusland als *socialistisch* te beschouwen. *Het annexeeren verandert niets aan het loonsysteem.* Met het idée socialiseering verbinden wij direct het idee der *afschaffing van het loonstelsel.* In *Rusland bestaat* het loonstelsel nog; de omstandigheid dat de betaling voor een groot deel in natura geschiedt, en dat getracht wordt dit systeem meer uit te werken, is te wijten aan de enorme waardevermindering van het geld. Met de afschaffing van het loonstelsel wordt de sociale gelijkheid geboren. Deze sociale of juister uitgedrukt economische gelijkheid vindt men in Rusland echter nog *niet.* Wij kunnen dus niet van *socialiseering,* maar *moeten* van *staatsexploitatie* of *nationalisatie* spreken.

De laatste uitdrukking nationalisatie gebruiken ook de bolschewiki. Dit is echter niet geheel juist. Want evenals er *nationale staten* zijn en *nationaliteiten,* zoo is ook hier een verschil. In het groote Rusland is er *niet slechts eene* nationaliteit, maar zeer vele. De bodemrijkdommen en industrieën waar vele volken in werken, staan onder oppertoezicht van één staat, van de sowjetregeering. Van dit standpunt uit bezien is de uitdrukking staatsexploitatie de meest juiste.

Een vraag, die ons hier meer interesseert is of het geheel der bedrijven, fabrieken, werkplaatsen, verkeersmiddelen, handelsinrichtingen door de annexatie getroffen worden. Afgaande op persoonlijke ervaringen, alsook op de statistieken der sowjetregeering is dit tot nu toe niet gelukt. Zoo waren volgens de statistiek gegeven door *Miljutin,* een lid van het hoofdbestuur van den oppersten industrieraad tot 1. Feb. 1920 volgend aantal bedrijven onder staatsbeheer: In de steenindustrie 437 bedrijven met 106 109 arbeiders; daartegenover stonden 561 bedrijven met 1206 arbeiders die niet in staatsbeheer waren. In de mijnbouw en walswerken is de annexatie bijna geheel doorgevoerd. Er zijn daar nog 6 kleine bedrijven, in welke niet meer dan 480 arbeiders werken. Daartegenover 81 bedrijven met tezamen 39 880 arbeiders onder staatsbeheer.

In de metaal- en machineindustrie is daarentegen het aantal ondernemingen die nog heden zich in *privaateigendom* bevinden bijzonder groot. Het zijn in het geheel *601 bedrijven* met *29 417 arbeiders*. Daarbij kan deze statistiek niet bogen op volledigheid. In Moscou ken ik een *gieterij, privaateigendom* van zekeren *Pirwitz*, die ik *niet* in de statistiek vermeld vind. En toch werken daar 106 arbeiders en beambten. Tegenover deze bedrijven staan 553 geannexeerde die aan 156 146 arbeiders werk verschaffen.

In de voedingsmiddelenindustrie zijn er 838 ondernemingen met 3532 arbeiders nog in *privaateigendom*, daarentegen 1799 ondernemingen met 151 699 arbeiders onder staatsbeheer genomen. In de ondernemingen die verschillende veeartikelen vervaardigen zijn meer dan een derde der arbeiders in deze industrie werkzaam, in *privaatdienst*. Dit zijn 10 711 arbeiders die in 2226 bedrijven werken, terwijl 32 979 arbeiders in 195 staatsbedrijven zijn. In de Textielindustrie voor den oorlog tot de meest ontwikkelde van Rusland behoorende zijn nu 232 bedrijven met 36 664 arbeiders nog in *privéeigendom*, terwijl 615 bedrijven met 337 348 arbeiders in staatsdienst zijn overgegaan. Tot deze behoort ook de confectiebranche.

Volgens dezelfde statistiek zijn in Rusland 985 413 *werklieden* die in 4237 *staatsbedrijven* arbeiden en 84 853 *arbeiders* in 4609 *privéondernemingen* werkzaam.

Uit deze statistiek kan men opmaken, dat de *groote* bedrijven meest *geännexeerd* worden, terwijl de *kleinere* nog in *privéeigendom* zijn. Deze statistiek spreekt slechts over de industrie of productie, zegt echter *niets* over de *handelsinstituten*. Deze werden bijna zonder uitzondering gesloten. Nog heden kan men in Moscou en Petrograd gesloten en verzegelde winkels zien, in welker uitstalkasten, alles nog ligt als voor de inbeslagname. Daarbij is de inbeslagname zoo slecht georganiseerd, dat men heden nog niet weet, *wat* men inbeslaggenomen heeft. Dikwijls zijn kleedingstukken als kleingoed geboekt en keukengereedschap als meubelen. Erger is dat bij het grootste *gebrek* de bevolking *niets kan krijgen*. Zoo verzocht mij een kameraad in Petrograd hem uit Duitschland een gummizuiger voor de melkflesch van zijn dochtertje te zenden. Hij zegde: wij *hebben* dit artikel in onze verzegelde winkels, maar het is *ons onmogelijk* iets te *bekomen*. De menschewiki verwijten den bolschewiki dan ook de zoogenaamde nationaliseering zonder *grondige voorbereiding* begonnen te zijn. Zij zeggen dat de winkels gesloten werden, zonder vooraf *andere organen* te scheppen, die de verzorging der bevolking op zich konden nemen. Zij, de menschewiki, wilden het meer overlegd, d. i. opvolgend ondernemen. Zij zijn niet zoo radicaal, maar gematigder.

Een kleine uitzondering werd gemaakt met de groenten en delicatessenzaken. Deze laatste zijn zeldzamer. De eerste vindt men in elk huizenblok. Hiervoor moet men minstens vervangers gevonden hebben.

De Vertrusting.

Het staatsmonopolie of exploitatie der industrie hief de concurrentie, die binnen de kleinkapitalistische industrie heerscht op. De Industrie werd geconcentreerd en gecentraliseerd. Er ontstonden groote regeeringstrusts. Tegenover het privaatkapitalistisch economisch stelsel waar de productie zich om het voordeel van eenige personen of vereenigingen in zinledige en ongeregelde banen beweegt, is de productie in handen van een enkele organisatie al is deze ook kapitalistisch, te begroeten als een vooruitgang, omdat zij dan meer doeltreffend kan geschieden; de voorkeur is echter nog grooter als het motief der productie niet de *winst* maar de *behoefte* des volks beoogt. Hierbij moet rekening gehouden worden, dat de vrijheid der individuën, der voortbrengers niet verloren gaat; want in dezelfde maat dat de vrijheid beknot wordt, wordt de vooruitgang geschaad. Ja het kan zelfs zoover gaan, dat door ongelijke belooning van den arbeid der producenten bij een volledig doorgevoerde Staatsexploitatie en vertrusting van de geheele nationale Industrie breede lagen van arbeiders er *niet beter* aan toe zijn dan bij het *privaatkapitalistisch stelsel.* Anders gezegd: het toegepaste staatssocialisme werpt de arbeiders bij toepassing van het premiestelsel zooals in Rusland gebeurde, in *dezelfde* misselijke vorhoudingen als het *kapitalisme.* Men kan dit stelsel nu Staatskapitalisme noemen, of op historische gronden een hoogeren trap er aan toekennen; voor den *arbeider,* die in de fabriek werkt, moet de sociale revolutie een *verbetering* brengen, want het *doel* der sociale revolutie is de *bevrijding der arbeidersklasse.*

De arbeiders, die door de revolutie hun bevrijding wilden bevechten, voelden ook instinctief dat zij er toe moesten overgaan, de productie overtenemen, en naar hun eigene principes te regelen. Zij kozen ook bedrijfsraden tot beheer der bedrijven. *De bedrijven zelfstandig beheerd door de arbeiders,* zoo stelden de russische arbeiders zich eerst de socialiseering der industrie of de doorvoering der sociale revolutie voor.

De communistische partij van Rusland zag dit doel der arbeiders echter als het eerste onderste stadium aan. Den 5. December 1917 werd de opperste Industrieraad gesticht. De leiding der fabrieken werd van toen af meer en meer aan de handen der arbeiders *ontwrongen.* De Opperste Industrieraad nam deze taak over. Deze Opperste Industrieraad was eigenlijk bedoeld als de samenvatting van alle afzonderlijke bedrijven *van onder naar boven,* terwijl bestaan bleef de door de arbeiders zelfbestuurde bedrijven. *Het kwam echter anders uit.* De Opperste Industrieraad is een instelling die *van boven naar onder* de industrie van het geheele land beheert.

Deze raad bestaat uit 11 personen. De voorzitter heet *Rykoff.* Hij wordt door het Alrussische executifkomitée benoemd. De overigen worden deels door den centraalraad der Vakbonden voorgesteld en door den raad der Volkscommissarissen gekozen. Deze raad der Volkscommissarissen kan de besluiten van den oppersten Industrieraad elk oogenblik vernietigen, zoodat de raad van Volkscommissarissen (een politieke instelling, die hoofdzakelijk uit communisten bestaat) in laatste instantie beslist. *Miljutin,* een lid van den Industrieraad, verklaarde

in een interview, dat alle gewichtige vraagstukken, den raad van volkscommissarissen moesten voorgelegd worden. Ook zou de meening zijn om den raad na de beëindiging van alle oorlogen nog *meer te centraliseeren* omdat het geheele economische stelsel in handen *van den staat* moest komen.

De opperste Industrieraad heeft voor elke industrie een afzonderlijke afdeeling. Er zijn op 't oogenblik 50 zulke. Elke dezer afdeelingen geeft leiding aan een afzonderlijken tak van industrie. Miljutin gaf hun taak als volgt aan: Zij geven uitvoering aan de productieontwerpen, verdeelen de grondstoffen, houden boek over wat geproduceerd wordt, en financieren de ondernemingen *Buitendien stellen zij de directie aan of zetten ze af in de bedrijven.* De leiding van een zoodanige industrieafdeeling bestaat uit 1 of 5 personen, die onder medewerking der vakbonden door den oppersten Industrieraad benoemd worden.

Het zou te ver voeren, de afzonderlijke functies nog verder tot in de gouvernements en districts besturen te vervolgen. Zij zijn alle naar het zelfde principe opgebouwd, en het is ons voldoende het *principe te* kennen. En deze grondstelling is consequent *van boven naar onder* doorgevoerd, zooals men hieruit zien kan. *De organisatie van onder naar boven bestaat niet in de industrie en dus is van zelfregeling geen sprake.* De arbeiders hebben geen directen invloed, ja in de *praktijk dikwijls heelemaal geen,* ook geen *indirecten* op de regeling der industrie, der werkplaats of fabriek in welke zij werken.

De betaling der arbeiders geschiedt door het departement van financien van den oppersten Industrieraad. Ook de prijzen der waren worden hierdoor vastgesteld en daarna tot wet verheven.

De staf van den oppersten Industrieraad in Moskou, het centrum voor geheel Rusland telt 20 000 beambten. Naar de opgaven van Miljutin zijn er nog *35 plaatselijke raden* en elk heeft *2000 beambten.* Dit zouden 90 000 beambten zijn. Naar de vroeger aangehaalde cijfers zijn in de Staatsindustrie 985 414 dus rond omtrent 1 000 000 arbeiders. Op 10 arbeiders komt dus ongeveer 1 beambte.

Dit apparaat werkt meer belemmerend dan elastisch door zijn tegenwoordige samenstelling en vorming. Het is in vele opzichten onbruikbaar. Daarover is het niet noodig zich te verwonderen. Want een *politiek* lichaam, dat in laatste instantie van het Alrussische executiefkomitée afhangt, kan economisch niet zoo functioneeren, als zuiver economische organisaties der hand- en hoofdarbeiders, die in rechte lijn met en neven elkaar arbeiden.

Men is dit ook in Rusland gaan bemerken, zoodat men als het om werk gaat, dat bizonder snel en vlug moet uitgevoerd worden, zich tot particuliere ondernemingen wendt. Indien ik hierop wijs, constateer ik slechts feiten, die in geen geval de onontbeerlijkheid van het kapitalisme bevestigen, of de voortreffelijkheid bewijzen. Het bewijst slechts, dat deze manier *Staatssocialisme* dat onder zulke ellendige verhoudingen in Rusland begonnen is niet levensvatbaar is, er kunnen daarentegen *andere* socialistische productievormen zijn, die zooveel meer levenskracht be-

zitten. Dat echter in Rusland de *privaatondernemingen* meer leveren kunnen, is hieraan te wijten dat deze hunne *arbeiders beter betalen*, dan de *Staats*ondernemingen. In de reeds genoemde gieterij van Pirwitz in Moscou zijn de arbeiders er *beter aan toe* dan in de Sowjetfabrieken. Een handels- en deskundige beambte, een zekere juffrouw *Wegener*, krijgt bijv. vrij verblijf, de gewone paiok (levensmiddelenrantsoen zooals alle Moscouers, vrije woning en 15 000 roebels. Zij bevindt zich volgens haar *eigene* opgave veel beter dan in sowjetdienst, waarin zij vroeger arbeidde, en werkt *met veel grootere belangstelling*. Den arbeiders gaat het evenzoo.

Een ander geval mag nog eenigszins het besprokene illustreeren. Toen de brandstofvoorziening het vorig jaar niet wilde vlotten, gaf men een beambte vrij mandaat. Hij nam *privaatpersonen* en arbeiders aan, die onder betere arbeidsvoorwaarden de daartoe noodige spoorwegwagons veel vlugger klaarmaakten, zoodat het vervoer een veel sneller verloop had. Veel meer voorbeelden zijn hiervoor aan te halen. De bolschewiki klagen zelf geregeld over de langzaamheid hunner apparaten, en vooral op de laatste partijconferenties, alsook op de Sowjetcongressen vermeerderen hun klachten.

Tegenover den treurigen toestand waarin de industrie zich bevindt is de ontevredenheid der bolschewiki begrijpelijk en als zij de ideëen van het syndicalisme zoo groote tegemoetkomingen betoonen, terwijl de voorzitter van den oppersten Industrieraad *Rykow* de meening is toegedaan — en dit vindt men niet bij hem alleen maar bij de *meesten* der toonaangevende kringen — dat in de toekomst de *vakvereenigingen* zelf het economische leven te regelen zullen hebben, dan moet dit voor het grootste deel geweten worden aan het *bankroet*, dat hun *eigene theorieën over het staatssocialisme* geleden hebben, gelijk het openlijk bij de organisatie van de industrie naar voren komt. Want nog in Januari 1918, toen de Bolschewiki het eerste jaar aan de regeering waren, schreef *Mnogin*, de commissaris der textielindustrie in den oppersten Industrieraad in *No. 40* van de „Iswestija“ dat de Russische Sowjetrepubliek *geen vakverbonden* noodig had, maar *kleine fabriekscomités die de orders der regeering uit te voeren hadden*. Nu dat men eindelijk inziet dat door het „*regeeren*“ de industrie niet op verhaal komt, heeft men eindelijk den weg tot de *vakorganisaties* gevonden. Hoe verheugend dit ook is, zoo betreurenswaardig is aan den anderen kant, dat door de staatstendenzen der bolschewistische staatssocialisten eerst den verderfbrengenden weg der *staatsexploitatie* betreden werd, die *in de praktijk nog immer gevolgd wordt*. Als de Industrie niet blootgesteld wil worden aan nog verdere inzinking, dan moeten de bolschewiki de nu aangenomen theorie ten spoedigste werkelijkheid laten worden, dat is *de productie overlaten* aan de *industrieele productieorganisaties der arbeiders* onder volledige regeling der arbeiders door de in de fabriek werkenden, en niet door den oppersten Industrieraad gekozen leiders.

Degene die meent het *Communisme* verwerkelijkt te zien in Rusland, komt bedrogen uit. Maar ook wanneer hij meent den voorloopigen *opbloei van het economische* leven te beleven zal hij niet veel vinden dat

tot vreugde stemt. De tegenwoordige machthebbers voeren nu als oorzaak hiervoor altijd weder den *langen duur van den oorlog* aan, van den wereld= zoowel als van den burgeroorlog. Zonder twijfel is dit ook een hoofdoorzaak. Maar daar dit nu reeds zoo lang en op altijd nieuwe wijzen gezongen wordt door de Bolschewiki wordt deze herhaling op den duur vervelend. Want zonder twijfel spelen hier ook andere *tactische, principieele en organisatorische factoren* eene groote rol.

Een dezer factoren is het door de bolschewiki zoo grenzeloos ver=heerlijkte *principe van centralisme*. Dit principe dat door *Radek, Trotzky*, kortom door *alle leiders* der Bolschewiki, die de politiek in Rusland bepalen, als de rijpste vrucht aan den boom der socialistische ontwikkeling geprezen wordt, is niettemin in het economische leven van juist *vernietigende werking* geweest en is dit dan ook tot op den huidigen dag. Daarom moeten alle lofzangen der Bolschewiki op het centralisme, door het *feit van het economisch verval* in jammerende treurzangen eindigen. En ook de schitterende redekunst van Radek of Trotzky kan het karakter hunnner holle demagogie niet verbergen. Ik kan de woorden „*holle demagogie*“ niet verzwijgen als men leest, in wat smerige echte Marx=Engelsche manier Radek *Bertrand Russel* aanvalt in zijn hitsend artikel: „De sentimenteele reis van Mr. Bertrand Russel naar Rusland“. Daarin kan men werkelijk niets anders vinden dan *reinste demagogie*. Radek brengt tegenover de ernstige schilderingen van Russel niets zakelijks naar voren, en spreekt slechts van „Russels pantoffels bij het warme vuur“, enz. Daarmede kan hij wel zijn *russische vergoders* im=poneeren, echter *niet denkende menschen*, en ook niet Europa's arbeidersklasse. Dit wijzen op de tactiek der Bolschewiki gebeurt slecht om te doen zien wat hun argumenten waard zijn.

Het is niet noodig te theoretiseeren over het principe centralisme. Het is genoeg, als in dezen getoond wordt, hoe door het aanvaarden van het centralistisch beginsel als grondslag der organisatie, het economisch leven *niet bevorderd* wordt, dat de vrije ontplooiïng van het particulier initiatief geheel onderdrukt wordt, en dat hierdoor het economisch leven onzegbaar veel geleden heeft.

Reeds bij de behandeling van het landbouwvraagstuk hebben wij aan de hand van voorbeelden gezien, dat als gevolg van de door de *communistische partij* gevolgde politiek en den daardoor geschapen toestand, de *bebouwde oppervlakte van het land zich verkleind heeft*. Op het 8 e. Allrussische Sowjetcongres heeft men interessante bewijzen daarvan bijgebracht. In de *Industrie* is het niet veel beter. *In Rus=land zijn tegen de 1191 metaalfabrieken; daarvan werken slechts 300. Er werd slechts 20 pCt. van de vredesproductie van het ruw ijzer ver=werkt.* De levensmiddelenindustrie is ook belangrijk gedaald. In een stoomgemaal in Samara werden voor den oorlog dagelijks *18 000 pud meel* gemalen, *tegenwoordig 5000 tot 6000 pud*. In het geheele Samara=gouvernement werden voor den oorlog *60 millioen pud graan* geleverd *tegenwoordig slechts 20 millioen*. Deze getallen toonen, men mag de oorzaken zoeken waar men wil, een buitengewone *vermindering der productie.*

De Kustarbedrijven en Artels.

Buiten de geannexeerde bedrijven, die door den Oppersten Industrie-raad geleid worden, waarvan wij de organisatie en de taak leerden kennen, is er nog een *andere soort gemeenschappelijke productie.* Dit zijn de *arbeidsassociaties der russische boeren en zelfstandige thuis-werkers,* die men *Artels* noemt. De Kustar is een thuiswerker, een arme boer of een kleine handwerker. Deze kleine lieden sluiten zich tot productieve associaties aaneen, verkoopen hun producten gezamelijk, leveren hun bereide artikelen aan hun vereenigingen. Deze vereeniging of *Artel* bezorgt den *verkoop* der artikelen en voorziet den handwerker tevens van nieuwe *grondstof* en *gereedschappen.*

Daar deze vereeniging in geen opzicht als kapitalistische gemeenschap kan aangezien worden, maar enkel als *een verbinding van vrije werkers,* zou de Sowjetregeering deze niet hebben mogen verstoren. In Moscou is nog een centrale dezer Artels. *Peter Kropotkin* stond ten opzichte dezer arbeidscooperaties zeer welwillend, en schreef in den tijd dat ik in Rusland was, eenige artikelen en brieven voor hun congres.

Deze vereenigingen zijn geen uitbuitersorganisaties, integendeel, gedurende den czaristischen tijd hebben zij onder den druk der grootkapitalisten te lijden gehad evenals de fabrieksarbeiders; nu zijn zij ook door den dwang der sowjetregeering getroffen. *Zoo werd in Moscou de centrale der Artels opgeheven* en was toen ik er een bezoek bracht, juist in liquidatie.

Toch bestaat nog de vereeniging van meerdere Artels. Bij de Moscouer vereeniging zijn *98 werkplaatsen* aangesloten. De aansluiting bij het Artel geschiedt familiegewijs. Zoo zijn in 't geheel rond 9000 families bij de Artels aangesloten. Daaronder zijn *24.000 productieve arbeiders. Er zijn 700 à 800 grootere werkplaatsen.* Alle beroepen zijn in deze Artels vertegenwoordigd. Er worden lederwaren, zadels, laarzen, meubelen, kammen, borstels, speelgoederen, sieraden, geweven goederen, metaalwaren, papiermachéartikelen, wagens, sleden, reismanden, schoolbehoeften, boeken en dergelijk vervaardigd. Tegenwoordig levert de Sowjetregeering zij het in geringe hoeveelheden, grondstoffen aan de Artels. De vereeniging zorgt bijv. voor het hout van de meubelmakers en vedeelt het verder aan de afzonderlijke werkplaatsen. De betaling aan de verschillende werkplaatsen is verschillend. Eenige laten hun producten door het Genootschap verkoopen, andere laten zich een loon uitbetalen, en laten den verkoop der waren geheel aan het Genootschap. Dit laatste gebeurt in eenige groote werkplaatsen. De leden ontvangen een dagloon van 100—1000 roebel. Bij de betaling wordt er naar gerekend of een lid eenig bezit heeft of geheel arm is. Zoo bijv. worden de bezitters van een kleine boerderij minder betaald als degene die heelemaal niets hebben. Hierdoor wil men de vermogensverhoudingen overbruggen. In het gouvernement Moscou zijn vele *boeren* lid van het Artelgenootschap.

Het eerste Artel ontstond in Moscou 20 jaren geleden. In de andere bestaan deze Artels reeds van af 1890. Totnutoe bestaan Artels in de gouvernementen Moscou, Jaroslaw, Nischni-Nowgorod, Wladimir, Thula,

Kostroma. De Sowjetregeering probeerde deze Artels te *annexeeren.* De handwerkslieden en boeren, die hieraan deelnamen, waren *tegen* de annexatie; zij waren er tegen, dat het Centraal=bureau van hun Genootschap een staatsorgaan werd, en omdat de meeste leden tot de armste boeren behooren, wendt de regeering geen geweld aan om de annexatie met dwang door te voeren.

De arbeid der in de Artels vereenigde handwerkslieden beloopt *50 wagons maandelijks* met een waarde van *250 millioen roebel.*

Het Genootschap der Huisarbeiders, het Artel der „Kustarnije" in Rusland, is een stuk socialistisch leven. *Het is de in vrijheid vereenigde gemeenschap van werkenden,* Bonden van den Arbeid. Weliswaar is het geen grootindustrie en heeft als kleinhandwerk iets zeer=klein=burgerlijks in zich. Maar wij mogen onder *socialisme geenszins* alleen de technisch tot den hoogsten trap ontwikkelde *grootindustrie verstaan.* Socialisme is *niet* aan de *vormen der grootindustrie* gebonden, en het is in den grond verkeerd, de menschen tot *die* vormen van maatschappelijk leven te dwingen, die men meent het *beste* te zijn voor het gedijen van den *staat.* Socialisme beteekent onder de tegenwoordige vormen van de technische ontwikkeling, de uitschakeling van den loondienst, de *economische gelijkheid,* de belangengemeenschap door te voeren. De ontwikkeling der productiewijze kan dan verder plaats vinden, alleen zij mag *niet op kosten van de vrijheid der arbeiders* geforceerd worden, want dat doen tenslotte ook de kapitalisten. Het socialistische leven is een *naastelkaar=bestaan van vrijwillige Bonden van den Arbeid.* Zulk een bond is het russische Artel; en mocht het nog niet het ideaal zijn, zoo is het begin der werkers, der armen, die *voor hun leven arbeiden.*

Het Verbruik.

Het is een gemeenplaats in de volkshuishoudkunde, dat de hoeveel=heid *verbruikte* goederen afhangt van de hoeveelheid *geproduceerde* goederen. In overeenstemming daarmede hebben economische leer=stelsels vooral dat van Marx de hoofdwaarde gelegd op het *veroveren van de productie* door de arbeiders. Als de voortbrengers door hun organisaties in het bezit zijn der producten, dan hebben zij in hun macht deze rechtvaardig te verdeelen, als men vooropstelt dat het rechtvaardig=heidslievende organisaties zijn, d. w. z. socialistische.

Er is echter nog een andere weg tot naderkomen van het socialisme. De arbeidersklasse als geheel kan gewis niet meer ontvangen dan het totaal der producten, die haar door de klasse die meesteres is van de productie gelaten wordt. Doordat de kapitalisten door hooge prijzen en lage loonen de koopkracht der arbeiders verzwakken, verminderen zij ook hun verbruiksmogelijkheid. Als nu de arbeiders zich als verbruikers organiseeren, en middelen en wegen vinden, de prijzen laag te houden, dan zijn zij ook in de mogelijkheid, hun verbruik te verhoogen. Buiten=dien brengt de organisatie der arbeiders *als verbruiker* nog een tweede voordeel. Al zijn ook de totale hoeveelheden der producten, door de geheele arbeidersklasse gebruikt, afhankelijk van de bezitters der pro=

ductie en der productiemiddelen, zoo kunnen de arbeiders toch door *verbruiksorganisaties* een *rechtvaardiger verdeeling der producten onder* elkaar bereiken. En ook dit *is een stuk socialisme.*

Inderdaad hebben de arbeiders zich naar beide kanten georganiseerd, als voortbrengers en als verbruikers. Zij hebben *vakorganisaties* en *verbruiksvereenigingen.* Dit is ook het geval voor Rusland.

Maar niet alleen de arbeiders en arme boeren hebben de noodzakelijkheid erkend, het verbruik in het belang van allen te organiseeren; ook de *staat* werd door den nood van het oogenblik daartoe gedwongen. Toen door den oorlog de levensmiddelen schaarscher werden, kon de staat die het volk in den oorlog voerde, niet toelaten, dat de eerste levensbenoodigheden het voorwerp van speculatiezucht bleven. Het gevolg zou een nog grootere hongersnood zijn geweest, als reeds was, en dit zou op zijn verdediging een slechten invloed gehad hebben. Om deze reden begon de *distributie-regeling.* De regeeringen van alle kapitalistische staten, in het zelfde geval, grepen dit middel aan. Ook de Russische Sowjetregeering zag zich tot zulken maatregel gedwongen. Daar zij echter om de distributie consequent door te voeren een omvangrijk apparaat noodig had, dat zij niet zoo maar uit den bodem kon stampen, gebruikte zij tot dit doel de reeds bestaande verbruiksvereenigingen. *De verbruiksvereenigingen werden aan den staat onderworpen.*

In Rusland zijn de verhoudingen geheel anders in vele opzichten dan in West-Europa. Zoo waren bijv. de *verbruiksvereenigingen* in Rusland *sterker* en *hooger ontwikkeld* dan de beweging in de *vakorganisaties.* Dit vond zijn oorzaak hierin dat de verbruiksvereenigingen in de eerste plaats organisaties der verbruikers waren. De boeren hadden *geen productieorganisaties wel verbruiks*organisaties noodig. En daar over de 80 pCt. der bevolking van Rusland boeren zijn, zijn over de 80 pCt. der leden boeren.

Geen partij en *geen vakvereeniging* was voor den oorlog in Rusland zoo machtig als de *verbruiksvereenigingen.* De siberische boterproducenten vereenigden zich, om hunne boter gemeenschappelijk naar Rusland en ook naar het buitenland te verkoopen. Daar kwam een groote coöperatie van boeren tot stand, die naarmate zij grooter werd, zich ook belastte met de verzorging van andere benoodigdheden. Dit was een verbinding der bovengenoemde Artels. Deze siberische genootschappen hadden in 1907 een omzet van 957.000 pud boter, ter waarde van 160 millioen roebel (1 pud = 34 pond).

Al deze verbruikersgenootschappen of verdeelingsartels waren bij een centrale aangesloten, bekend onder den naam *Centrosojus.* Bij deze Centrosojus waren in 1914 13.500 verdeelingsartels aangesloten, met een aantal leden van 1.500.000 en een omzet tot 300 millioen roebel.

Toen de oorlog uitbrak, ontwikkelden zich de verbruiksvereenigingen in geen enkel land zooals in Rusland. Voornamelijk vallen twee omstandigheden op, die den grooten groei der Centrosojus veroorzaakten. Eerstens heeft de czarenregeering zich niet veel beziggehouden met de levensmiddelvoorziening der bevolking, zoodat de arbeiders en boeren zich *zelf moesten helpen* — sedert dezen tijd hebben zich de arbeiders meer en meer bij deze beweging aangesloten, terwijl zij vroeger voor-

namelijk boeren omvatte, — tweedens begonnen de levensmiddelen zoodanig te stijgen, dat de arbeidende bevolking der steden zich massaal bij de genootschappen aansloot, om op goedkoopere wijze de noodige levensmiddelen te kunnen aanschaffen. Zoo steeg het aantal der zelfstandige genootschappen op 20.000 in het jaar 1917, op 25.000 in het jaar 1918 en tot 50.000 in 1919. Tegelijkertijd steeg het ledenaantal op *7 millioen* in het jaar 1917, op *10 millioen* in 1918, en op *15 millioen* 1919. In hetzelfde 1919 beliep de waarde van den omzet niet minder dan *15 milliarden.*

Het politieke karakter der verbruiksvereenigingen was meer of minder neutraal. Toen zij echter altijd machtiger werden toonde dit ook zijn invloed op de politiek. Sedert het groeien der beweging kwam ook een splitsing: een *landelijke vereeniging der boeren*, en een *verbruiksvereeniging der arbeidende bevolking der steden.* Na het uitbreken der revolutie kwamen eenige leiders van beide bewegingen in de voorloopige regeering. *Daarmede gaven zij echter hun politieke onzijdigheid op.* Daar de politiek den invloed van de productiewijze ondergaat, waren de coöperaties door hun economische macht tot een gewichtige politieke factor geworden, met welke de regeering rekenen moest.

In den duur der ontwikkeling ontstonden onder den Centrosojus ook productieve genootschappen, die datgene vervaardigden, wat de boeren niet leveren konden. De vereenigingen verdeelen niet alleen levensmiddelen, maar ook kleeding, stoffen, zijde en andere artikelen.

Na het uitbreken der Octoberrevolutie ontwikkelden de verbruiksvereenigingen zich zooals uit de boven aangehaalde cijfers blijken kan, beduidend vlugger dan voordien. Een der werkzaamste mannen was *Tugon Baranowsky*, een vriend van Peter Kropotkin. Al deze nieuw ontstane verbruiksvereenigingen hadden echter een kortstondig leven: *door het decreet der Sowjetregeering van 28 Maart werden de verbruiksvereenigingen onder staatsbeheer gebracht*, alle door de arbeiders zelf gestichte vereenigingen werden van hun zelfstandigheid beroofd en onder de staatsorganen gerangschikt.

De plaatsvervangende voorzitter van het dagelijksch bestuur der nu „geannexeerde centrosojus", P. L. Woikoff, verklaarde in een interview, dat wij den 22. Juni 1920 met hem hadden, dat de Bolschewiki na het uitbreken der Octoberrevolutie de bestaande genootschappen gebruiken wilden als organen van den nieuwen staat tot verdeeling der levensmiddelen. Er ontstonden echter moeilijkheden, want de genootschappen verzetten zich tegen de annexatie, door de vorige leiders. De *regeering*, die de genootschappen in nieuwe banen wilde leiden, *verwijderde de personen*, die haar in den weg stonden, en stelde een *nieuw uitvoerend bestuur* aan, bestaande uit lieden, die de *plannen der regeering* uitvoerden. Dit nieuwe bestuur, dat *negen* leden telt, bestaat uit lieden, die *alle leden der partij der Bolschewiki* zijn.

Naar de meening der vroegere nu afgezette hoofdbesturen der Centrosojus, waren de genootschappen vereenigingen van vrije medeburgers, de richting van staatsorgaan is *tegen* het karakter der organisaties. De regeering wilde de genootschappen „democratiseeren" zooals

zij het noemde. Daartoe moest de geheele bevolking lid worden. De regeering gaf een decreet uit, bepalende dat *ieder burger lid moest zijn der genootschappen.*

Door het decreet van 18 Maart werden de oude besturen der vereenigingen door den staat gedwongen een vergadering bijeen te roepen, op deze werd een nieuw bestuur gekozen. Aan deze verkiezingen kon de geheele bevolking deelnemen, of zij lid der vereenigingen waren of niet: iedereen had stemrecht. Dit noemde men democratie. Het comité, dat in elke gemeente of plaats zich bevindt, kiest een vertegenwoordiger in het districtscomité en dit districtscomité kiest de leden van het hoofdbestuur (executief-comité) van den Centrosojus.

Dit is echter tot nu toe slechts theorie, in de practijk wordt zooals reeds medegedeeld is volgens de opgaven die de plaatsvervangende president gaf, het hoofdbestuur *niet gekozen, maar door de regeering aangesteld*, waarbij *slechts leden der communistische partij* in aanmerking komen.

Een der vertegenwoordigers van de Centrosojus is *Krassin*. Hij is echter niet alleen vertegenwoordiger der Centrosojus, maar doordat deze ook staatsorganen zijn, ook officieele vertegenwoordiger der regeering. Als zoodanig werd hij ook door de Engelsche regeering behandeld. *Krassin vertegenwoordigt de handelsbelangen der Sowjetregeering*, die zich bij gebrek aan een ander orgaan, van de Centrosojus bedient. Door middel der Centrosojus zal de Sowjetregeering den In- en Uitvoer met het Buitenland bewerken.

Mogen de Centrosojus voor het buitenland de officieele organen zijn der regeering, zoo zijn zij toch niet zulks voor het binnenland. Het officieele regeeringsorgaan is het *Levensmiddelencommissariaat*. Daar dit zijn *onbekwaamheid* bewees tot voorziening der bevolking met levensmiddelen, zoo bedient zich de Sowjetregeering van de *verbruikscoöperaties.*

De taak van een verbruikscoöperatie is elken arbeider in West-Europa bekend. In Rusland was zij dezelfde. De kleine vereenigingen verzamelden geld voor den inkoop van waren. Als zij niet genoeg geld bijeenkregen, bekwamen zij het noodige in leen, van een grootere vereeniging aangesloten bij de Centrosojus. De ingekochte waren verdeelden zij onder hun leden. In de boerencoöperaties is de productie meestal individueel, zooals aangegeven wordt in het hoofdstuk aan het Land gewijd. De coöperaties behandelden bij de boeren slechts het verbruik, niet de voortbrenging. De boeren moeten alles, wat zij niet zelf direct noodig hebben, aan de regeering afgeven. Hiervoor staan de regeering als organen het levensmiddelcommissariaat en de coöperaties ten dienste. Terwijl *de regeering dus twee wegen heeft* om *waren te bekomen*, staat den *boeren* maar *één* open, langs de verbruikscoöperaties.

Het doel der regeering met het aanzichtrekken der coöperaties was tweeërlei: 1. men wilde de vereenigingen als „kapitalistische onderneming“ die hun eigene banken hadden, opheffen; dit geschiedde doordat de groote productieondernemingen in beslag genomen werden; 2. men wilde den privaathandel afschaffen. De verzorging van het volk, moest uitsluitend door de *staatsorganen* geschieden. Voor ons is nu de voor-

naamste vraag: Is de annexatie *juist gebleken;* zijn de verbruiksvereenigingen door de *annexatie beter geschikt* geworden tot het doel, en als slot beveelt zich deze tactiek tot *opvolging* aan?

Een blik op de *Sucherewkamarkt* te Moscou, op de vischmarkt in Charkow, en op soortgelijke markten in alle steden van Rusland, beantwoordt de eerste vraag, namelijk dat het de regeering *niet* gelukt is, de levensmiddelvoorziening door hare maatregelen te verzorgen. Ook als zooals in Petrograd, er slechts een kleine Markt bestaat, beteekent dit alleen, dat de bevolking op andere meer geheime wijze zich de noodige levensmiddelen verschaft. *Tegenwoordig zijn de vereenigingen niet zoo leveringskrachtig als voor de annexatie.* Waarom? De vereenigingen zijn niet meer vereenigingen der boerenartels, waarin de boeren hun producten afgeven voor verkoop, *de regeering* heeft de zorg voor de inname der landbouwproducten door de boeren overgenomen. Hoe dat gebeurt, hebben wij reeds gezien. De boeren worden gedwongen, het graan tegen 100 roebel het pud aftegeven. Wanneer nu de organen die dit bezorgen voor de regeering voor een deel afdeelingen zijn van het levensmiddelencommissariaat, voor het andere afdeelingen van de Centrosojus genoemd worden, zoo komt het toch op dit éene neer, dat wanneer de boeren weigeren tot dezen prijs te leveren, de militaire macht hen eenvoudig daartoe dwingt. In elk geval requireeren de soldaten het graan. De vereenigingen bekomen hun graan van de regeering en kunnen niet meer uitgeven dan zij zelf ontvangen. Daar dit om genoemde redenen niet voldoende is, kunnen de vereenigingen niet zoo'n omzet krijgen als voor de annexatie. De vereenigingen zijn geen *vrijwillige* meer, maar volgens de woorden van den plaatsvervangenden voorzitter, is de *bevolking verplicht lid te zijn.* Het is echter duidelijk dat een *gedwongen* organisatie niet zoo werken kan, als een vrijwillige. De organisaties zijn minder in staat dan vroeger de bevolking van het noodige te voorzien, en daarom zoekt ieder voor zich langs slinksche wegen het tekort aan te vullen.

Door de regeering in samenwerking met de vakvereenigingen werden in de fabrieken afdeelingen der verbruiksorganisaties opgericht, en deze commissies zorgen voor de verdeeling der producten. De arbeiders krijgen door deze hun pond brood direct in de fabriek. Nog meer is het fabriekscomité dat in de fabrieken gekozen werd, juist voor dit doel gekozen. Hierbij moet ik opmerken dat in alle fabrieken die ik bezocht — in Rusland en in de Ukraine tegen de 20, — de arbeiders zich erover beklaagden, *geen levensmiddelen genoeg* te krijgen. In een chocoladefabriek huilden de meisjes en beklaagden zich in geen drie dagen brood gehad te hebben. In een textielfabriek kregen de vrouwen juist brood tijdens ons bezoek. Zij begonnen te schelden en zegden niet het volle gewicht te bekomen. De leider, die ons de fabriek toonde, wilde haar bewijzen dat zij zich vergisten, ging naar de weegschaal, woog het brood, en in werkelijkheid waren 25 gram te kort op het pond. De soldaten krijgen grootere rantsoenen. Op een wolgastoomer toonden de matrozen ons vreugdevol het vele brood en den suiker die zij ontvingen.

Nu kan als oorzaak der onvoldoende levering van brood aan de arbeiders door de coöperaties aangevoerd worden het *gebrek aan levensmiddelen*, maar dan moest dit gebrek ook heerschen, als de arbeiders ook op andere wijze zich levensmiddelen bezorgen; het gebrek moest heerschen op de markt, kortom *overal*. Zoo is het *echter niet*. Terwijl de arbeiders door de regeeringsorganen niet genoeg krijgen, omdat er niet meer is, kan men op de markt alles koopen. Buitendien organiseeren de arbeiders in de fabrieken centra, leggen geld bij elkaar, en zenden een of meer collegás het land op om bij de boeren levensmiddelen te koopen. Deze levensmiddelen worden dan onder de deelnemers verdeeld. Op deze manier hebben de arbeiders zich opnieuw kleine coöperaties of als men wil verbruiksorganisaties geschapen, die in elk opzicht slechts een voorloopig karakter dragen, nadat de officieele distributieorganen niet meer in staat zijn, in hun opdracht te voorzien.

Zoo min als de geheele *productie* door den *staat* beheerd kan worden, was het mogelijk het *verbruik* in de vormen van den *staat* de dringen. Het economische leven is niet in de dwangvormen van den staat te trekken, en als men het probeert toont zich immer de onmogelijkheid. Het centralisme is *gedurende* oorlogsperioden steeds het sterkste, dit geldt ook voor Rusland. Daar het gedurende den oorlog niet mogelijk was het economische leven in de centralistische schablonen van den staat te dringen, zal het *na* den oorlog, waar het noodig zal zijn de straffe teugels te vieren, wil men geen catastrophe veroorzaken, nog *veel minder* mogelijk zijn, alles door het centralistische apparaat van den staat te omvatten. De maatschappij, noch het economische leven is een machine of een *apparaat*. Dit laatste schijnt voor de Bolschewiki echter wel te zijn, — het woord *apparaat* behoort tot hun dagelijksche gebruik — want de afzonderlijke deelen van een machine of apparaat zijn *doode dingen*. De afzonderlijke deelen echter waaruit de *menschelijke samenleving* saamgesteld is, zijn *wezens met een wil begaafd*. De fout van alle theorieën der Bolschewiki, en die alle overtuigde Bolschewiki steeds maken is, dat zij niet genoeg rekening daarmee houden. En dit is ook de reden, waarom al hun organiseeren en „Apparaten scheppen" zoo gebrekkig is tot nu toe, zooals zij zelf toegeven, omdat zij geen ander woord willen gebruiken voor de organisaties die uit hun autocratische wereldaanschouwing geboren worden. In de *toekomst* zal het dan ook nog *minder* dan in het driejarige *verleden* dat de Bolschewiki hebben, mogelijk zijn, alles „apparaatmatig" in den zin der Bolschewiki door middel der staatsorganen te omvatten. Ervan afgezien, dat de Bolschewiki de menschen afzonderlijk tot een willoos werktuig in de hand van een dood apparaat vernederen wil, kunnen zij nooit dat bereiken, waar zij naar streven.

Wij hebben reeds gezien, dat buiten de staatshuishoudorganen om de arbeiders zich zelf helpen, en dat een groot deel van het economische leven van het land zich buiten de staatsgrenzen afspeelt.

Een bijzonder hoofdstuk is echter de *warenwoeker* in Rusland. Om een eenigszins duidelijke voorstelling daarvan te krijgen, is het voldoende, zich aan de opgaven der Bolschewiki zelf te houden. Zoo schrijft bijv. het blad „Communistische Arbeid" in Moscou omstreeks de tweede helft

van Juni 1920, over de waren in de verschillende wijken van Moscou gevonden, en die men als gehamsterd kon vaststellen, d. i. die nergens ingeschreven waren, en dus door „verantwoordelijke Sowjetambtenaren" verduisterd waren. Men vond 1546 ongecontroleerde opslagplaatsen van gehamsterde waren, in de wijk Rogoschewski-Simenowsky. Daaronder waren 59.149 pud nikkel, 30.135 pud aluminium, 25.071 pud tin, 237.076 pud zink, 18.323 pud looden platen, 921.857 pud messing, 535.979 pud staal, tallooze massa's draad, 18.000 tweehandszagen, 20.610 bijlen, 32.330 paar schoenen, 5 millioen archinen schapenwol, 110.556 archinen linnen, 20.426 pud koffie en thee, en vele andere waren, die alle door de couranten gemeld worden, maar niet noodig is alle hier op te noemen, omdat reeds dit genoeg is om te toonen, dat het *centralistisch systeem de grootste hamsteringen mogelijk maakt.* Toch is nog vermeldenswaard dat men in een andere wijk onder andere waren een half millioen paar kousen, en 47 waggons landbouwmachines vond. Dit was natuurlijk onmogelijk, als een decentraliseerend d. w. z. federalistisch systeem ingevoerd was, en de *arbeiders* in elke wijk of de arbeiders die ermeewerken, *de contrôle van de waren* hadden. Zoo als het *nu* is bij het *centralistisch* systeem, moet slechts één *centrale* weten, waarheen de goederen moeten, en alle andere onderafdeelingen hebben *de orders der centrale slechts uit te voeren.* Daardoor is natuurlijk niets gemakkelijker dan dat hamstering plaats vindt, want als slechts *één* hamsteraar in de *centrale* zit, dan kunnen goederen tot een waarde van millioenen verduisterd worden, omdat de arbeiders die deze verwerken, slechts de paarden zijn die aan den wagen der centrale trekken.

Sinovjew geeft zelf een ander voorbeeld van de wonderlijke werking der centralistische organisatie van de volkshuishouding. Op de laatste conferentie der russische communistische partij gehouden te Moscou in October 1920 sprak Sinovjew over de tekortkomingen en ziekten in de partij en in de door de partij geschapen organisaties. Hij voerde aan dat zooals bekend was aan de Moermankusten een rijke vischvangst bestaat, vooral in de laatste weken was het daar „hoogseisoen". De kameraden verklaren dat het voldoende is een stok met haak driemaal in het water te steken om een visch te vangen. Bij dit alles krijgen *de arbeiders* en *spoorwegwerkers in Moermansk niet één pond versche visch* en zijn gedwongen zich op zijn best met gedroogde visch te voeden. Waardoor komt dat? Hierdoor, dat wij een „*vischcentrale*" (Glawrijba) hebben, die zegt: „eerst moet de visch *gevangen* worden, daarna *geboekt*, daarna moeten wij hem zout op den staart strooien, en *dan pas* krijgen de arbeiders hem. Trachten de arbeiders met de *vischcentrale* in verbinding te komen, dan is deze niet te vinden." Een ander voorbeeld van *Sinovjew:* Ik wil een ander geval verhalen. In *Ussolje* waren ontzaglijke *zoutvoorraden* opgeslagen. De boeren vroegen vergunning met eigen voertuig onder toezicht der ambtenaren bepaalde *zoutmengsels* te halen. De *bureaucratie* moest zijn loop hebben, onderwijl trad de rivier buiten zijn oevers en *lekte het zout geheel* op. Wat moet de *boer* daarvan zeggen? 50 Werst van Baku zitten arbeiders en boeren *zonder petroleum.* In *Baku,* dus bij de eigen petroleumbron! Dit alles is het gevolg van ons organisatiegebrek."

Tot hiertoe Sinovjew. Ik zelf heb in Rusland van verschillende personen *talrijke dusdanige gevallen gehoord*, maar als ik mij op *Peter Kropotkin* of *Emma Goldman, Spiridonowa* of andere uitgesproken anticentralisten die een veelzijdig materiaal bijeengebracht hebben beroep, zoo zou het altijd den schijn opwekken, dat deze berichten geïnteresseerd zijn. Dit kan, wanneer het uit den mond van den *aartscentralist* zelf voortkomt, niemand zoo opvatten. Gelijk den boeren van Ussolje met het zout, ging het ongeteld anderen boeren met hout, zoo ging het ook den arbeiders in Petrograd, en zoo zal het altijd gaan en noodwendig moeten gaan, zoolang het systeem van centralisme in alle economische organisaties heerscht. Het zijn niet slechts *eenige gebreken*, zooals Sinovjew zegt, maar het geheele principe van centralisme, waarop de schuld valt. Dit kan ik nog door een persoonlijke ervaring verhelderen: een vriendin in Moscou verzoeht mij haar eenige oudheidkundige boeken te bezorgen. Ik zag in een Sowjetboekhandel, waarnaar ik lang gezocht had, toevallig de boeken, ging naar binnen en wilde deze koopen. Makkelijker gezegd dan gedaan. Ja, ik kon zeker de boeken koopen, moest echter eerst naar de „Centropitschatsch" boekencentrale een *verlof* halen. Ik liet mij het adres geven en ging op weg. Dit was aan het andere eind van Moscou. Aangekomen — men moet alles te voet loopen, want de *bevolking* kan niet *autorijden*, zooals eenige *buitenlandsche gedelegeerden* — was het reeds gesloten. Volgenden dag ging ik *weder* daarheen, en nu zegde men mij dat het *niet* meer *hier* was, maar op een *andere* plaats. Weder ging ik waarheen men mij zond. Eerst kwam ik bij een vrouw, die aan een lessenaar zat. Zij liet mij een *formulier* invullen en zond mij in de *volgende afdeeling*. Daar werd een *nieuw formulier* met de drie boeken die ik verlangde, ingevuld en met dit nieuwe formulier werd ik weder in een *ander* vertrek gestuurd. Daar werd dit *geregistreerd* en ik met den *bestelbrief* in het *tweede* vertrek *teruggezonden*. Nu werd het formulier *geteekend*, en eerst toen kon ik de drie boeken in den *winkel* halen. Toen ik in den winkel een *duitsch* boek zag, dat ik gaarne voor *mij* persoonlijk wilde hebben, werd mij aangezegd eerst *weder* een *bestelformulier* aan de centrale te halen. Ik had er echter genoeg van en liet het boek liggen. Om een paar oudheidkundige boeken te koopen, heeft men twee dagen noodig. Geen wonder als het leven stokt en ontevredenheid daarover invreet. Echter niet eenige gebreken zijn het, maar het *geheele stelsel is verkeerd.*

Dat door zulk systeem, de broeder van het centralisme, st. bureaucratius welig tiert is zonder meer duidelijk. In Moscou zijn dan ook dubbel zooveel bureaucraten als arbeiders. Naar een Rostamanifest — men vindt deze in Rusland veelvuldig aan de huizen aangeplakt — werden volgende bevolkingsgetallen voor 1919—1920 aangegeven.

400 000	kinderen onder 16 jaren,
250 000	huisvrouwen,
105 000	in vakvereeniging georgan. arbeiders,
233 000	sowjetbedienden en beambten,
312 000	bourgeois elementen,
1 300 000	inwoners in Moscou.

Wijl alle arbeiders verplicht zijn zich te organiseeren, zijn in Moscou niet meer arbeiders dan hier genoemd. Er zijn dus *105 000 arbeiders* en *233 000 sowjetbeambten.* Maar ook de overige 312 000 elementen „arbeiden" met de sowjetautoriteiten samen, d. w. z. maken eenigerlei hamsterzaken. Natuurlijk kan hierdoor niet veel productieve arbeid geleverd worden, en moet dit terugwerken op de voeding en verplegingszorgen van het land.

Het leven der arbeiders in de steden.

De arbeiders kunnen van de levensmiddelen, die zij krijgen, niet leven; zij worden daardoor gedwongen, zichzelf te helpen en te „hamsteren". Dit is niet gezegd om den toestand zwart te schilderen, alleen maar om hem te belichten, zooals hij voortkwam uit de verschillende omstandigheden. Trams loopen in Petrograd weinig, in Moscou nog minder en op het einde van October werd het tramverkeer geheel opgeheven. De arbeiders moeten dikwijls meer dan een uur ver te voet loopen naar hun werk of naar de sowjetbureaux, als het sowjetbeambten betreft. 's Middags blijven zij in de fabriek of het kantoor. In de meeste fabrieken en op de sowjetbureaux krijgen zij hun middageten ter plaatse. Dit bestaat bijna uitsluitend uit soep en *„kascha"* (soort grove gerst). In *Moscou* is dit eten doorgaans slecht, in *Charkow* daarentegen op verschillende plaatsen naar verhouding voortreffelijk. Voor een arbeider is het eten echter ook volgens de hoeveelheid *onvoldoende.* Buitendien krijgen zij nog andere levensmiddelen, den zoogenaamden „pajok". Ook deze is *niet voldoende.* Als er in den herfst op het kantoor appelen of hout is, dan moet ieder dat zelf naar huis sleepen, een uur ver. Thuisgekomen is men niet in staat nog iets uit te voeren. En toch ontbeert hij in huis alle gemakken, zoodat wijl hij alles zelf maken moet, hij zijn werkkracht aan zooveel kleinigheden verspilt, dat in werkelijkheid niet veel geproduceerd kan worden.

De opbrengst der arbeiders in de fabrieken is, zooals uit de levensverhoudingen op te maken is, *minimaal.* Dit wordt door de regeering dikwijls als sabotage aangezien, en de *communistische cel* in de fabriek, die daarover te waken heeft, *verklikt* de arbeiders dikwijls wegens *sabotage.* Daarvoor worden zij dan gestraft.

De rantsoenen van de arbeiders in een fabriek voor locomotiefreparaties, die ik bezocht, zijn *per maand:* 25 pond (1 russisch pond is 400 gram) meel, 1 pond olie, 8 pond visch, 5 pond gort, 1½ pond tabak, 2 pond suiker, ¼ pond koffie, 1½ pond zout. De arbeiders krijgen de rantsoenen *niet regelmatig;* toen ik de fabriek bezocht, was er zitting van den fabrieksraad, die zich beklaagde, dat de arbeiders in de vorige maand *geen olie*, en *niet genoeg meel* gekregen hadden.

Als de arbeiders niet genoeg krijgen, dan probeeren zij langs *bizondere* wegen meer te krijgen. De bakkers nemen in hun zakken deeg mee naar huis; hun vrouwen bakken daaruit kleine koeken en *verkoopen deze op de markt.* De broodbezorgers stelen de gebakken brooden; ik sprak met een broodbezorger, die mij eerlijk bekende, als

hij dat *niet* deed, kon hij *niet bestaan*. En evenzoo doen de arbeiders, die in andere industrietakken werken. Men probeert op geoorloofde en ongeoorloofde manieren zich er door te slaan.

Misschien zal iemand de vraag opwerpen, waarom de arbeiders dat, wat hun ontbreekt, niet *koopen*. Dit is reeds hierom *niet geheel mogelijk*, omdat zij de prijzen die in den *vrijen handel* gevorderd worden, eenvoudig *niet betalen* kunnen. De arbeiders verdienen van 3000 tot 10 000 roebels per maand. Het eten in de fabriek is niet duur, slechts ongeveer 20 roebel, insgelijks zijn de prijzen van wat zij op hun rantsoenen krijgen niet hoog, zooals alles wat de *regeering* verstrekt *goedkoop* is, zoodat, als de arbeiders van deze zijde genoeg kregen, zij van hun geld *zeer goed konden rondkomen*, ja zelf zeer veel besparen. Maar zij krijgen allen daarom een zoo *hoog loon*, omdat de rantsoenen *niet* voldoende zijn. Maar als zij voor een pond brood op de Markt 500 tot 900 roebel en voor een pond boter 5000 tot 6000 roebel betalen moeten, dan zouden zij 100 000 roebel per maand moeten verdienen, om rond te komen.

Van de genoemde 312 000 burgerlijke elementen, die volgens de Rostastatistiek in Moscou zouden zijn, zijn er ook velen die alles behalve den naam bourgeois verdienen. In den zomer konden de bezoekers van het 2[e] congres der derde Internationale des nachts mannen en vrouwen op *straat* zien slapen. Vroeg men den lieden, waarom zij zoo op *straat* sliepen, dan antwoordden zij, dat zij den volgenden morgen de eersten zijn wilden bij de opening van het bureau, dat de *verloven* geeft, om met den *trein te reizen*. Die menschen reisden dan naar de naburige dorpen, om daar *melk* en zoo mogelijk andere zaken te koopen, die zij dan in *Moscou* op de *markt verkochten*. Op de stations kan men dan honderden in lompen zien, die om een kruik van 2 tot 5 liters melk, mijlenver gereisd hebben, om dan die melk met een kleine winst en steeds in het gevaar gearresteerd te worden, van de hand te doen. De voorziening is zoo slecht georganiseerd, dat duizenden elk eenige liters melk uit de dorpen halen, in plaats dat *eenigen* duizenden liters melk bezorgen, zooals in *Berlijn* bijv. door *Bolle* gebeurt. Ondanks de overgroote *centraliseering* heeft men dit nog *niet* tot stand kunnen brengen. Afgezien van deze in hoogsten graad onrationeele verzorging is zelfs geen begin van socialistischen geest te zien. De bolschewiki hebben niet eens de *gemeentelijke* melkvoorziening, zooals in Berlijn voor de zieken en kinderen ingevoerd is, tot stand gebracht en dan willen zij praten van *communisme* en zij noemen zich communisten!

Ook de loonpolitiek kan men niet als communistisch aanvaarden. Er is hier *tweeërlei* maatstaf: 1. het land, de natie, de staat, misschien ook nog de „klasse"; 2. de arbeider, het individu. Het eerste is het uitgangspunt der staatssocialisten, sociaaldemocraten, bolschewiki, „communisten"; het tweede is het uitgangspunt der antistaatssocialisten, der anarchisten. Als men aan het heil van het land, van den staat — ook den proletarischen — of wel van de klasse denkt, zal men alles doen, om dit te verdedigen. Dit deden de bolschewiki. Toen de revolutie uitbrak, moesten zij in dezen zin de revolutie verdedigen. Tot elken prijs, ook om dien van het afzien van den eersten eisch van het socia-

lisme: namelijk het *eenheidsloon*, moesten zij de industrie van het land op de been houden. Er zijn tegenwoordig in Rusland 35 *loonklassen*. De *academisch* geschoolden als ingenieurs, technici, bedrijfsleiders zijn in de hoogste, de geschoolde arbeiders in de middelste en de ongeschoolde arbeiders in de laagste klassen. Buitendien wordt in aanmerking genomen of de arbeiders werken in bedrijven die van belang zijn *voor de oorlogvoering*, tegen de contrarevolutie. Men heeft zelf in den *zomer 1920* bij de spoorwegen de tarieven voorgesteld, die in *1912 tijdens het czarisme* voorgelegd en toen verworpen waren. Men is dus gedwongen te erkennen, dat men in Rusland wat betreft een sociale loonpolitiek in het moeras gekomen is, *Lenin* kan nog zoo mooie phrasen en gewichtige oorzaken daarvoor vinden als hij wil.

Tot deze loonpolitiek, die zoo juist als antisocialistisch aangemerkt werd, werden de bolschewiki door een gewichtige omstandigheid gedwongen. De arbeiders waren niet in staat de productie over te nemen. Zij waren daarop niet voorbereid, zij hadden zich niet georganiseerd met het doel overname der productie. Dit was trouwens in Rusland niet mogelijk. De *Revolutie* komt niet, als de arbeiders of een groep van revolutionairen *klaar* zijn met hun revolutionaire *voorbereidselen*, en de arbeiders technisch zoo bekwaam zijn om de productie zonder wrijving van de kapitalistische, technische en organisatorische leiders over te nemen, maar de revolutie komt, voordat de arbeiders in staat zijn, zich daartoe voor te bereiden. Zoo was het in Rusland. Als bovendien een politieke *partij* naar de macht grijpt, kan *niets socialistisch* daaruit voortkomen. Men behoeft zich niet te verwonderen, dat de bolschewiki geen socialistische loonpolitiek voerden, maar integendeel, indien zij dit gedaan hadden, dan had men reden gehad zich te verwonderen.

De bolschewiki waren gedwongen de bourgeoisie die voor de revolutie de industrie leidde, voorzoover zij niet naar het buitenland vertrok, ofwel door *dwang* of door buitengewoon *hooge betaling* aan de zaken te verbinden; het laatste middel toonde het beste te zijn, men zette de kapitalistische loonpolitiek voort, verklaarde echter en doet het nog dat men deze ingevoerd heeft om de arbeiders meer en meer te ontwikkelen, om de bourgeoisie overbodig te maken en door arbeiders te vervangen.

Als nu Rusland zooveel pech had, doordat de revolutie de arbeiders onvoorbereid en niet in staat de productie over te nemen, overviel, dan moet men daaruit een les trekken. Het gevaarlijke daarbij is, dat de arbeiders die geen volkshuishoudkundigen zijn, en niet allen den samenhang verstaan, die revolutionaire *partijen* en *organisaties* de schuld in de schoenen schuiven, die zich aan de heerschappij bevinden. Dit zijn nu de Bolschewiki, als het echter de Syndicalisten of Anarchisten of welke andere revolutionaire regeering ook was, dan zouden zij gedwongen zijn hetzelfde te doen, en de arbeiders zouden hen beschouwen evenals nu de bolschewiki.

De *Syndikalisten* hebben nu sedert lang de leer daaruit getrokken, dat zij de arbeiders voorhouden *zichzelf* en hun *organisaties* zoo voor te bereiden en te scholen, dat een revolutie, die om verschillende econo-

mische, psychologische en politieke oorzaken uitbreekt, hen *voorbereid* vindt. Merkwaardig dat de Syndicalisten die dit leeren, van dezelfde bolschewiki en partijcommunisten als „reformisten" worden uitgekreten en „aangeklaagd". Zoo worden de zaken op den kop gesteld. Inplaats dat de bolschewiki den syndicalisten zeggen dat zij gelijk hebben, en dat, wil de revolutie bij de massa niet in miscrediet gebracht worden, *dezen* weg moet bewandeld worden, zeggen zij de Syndicalisten dat, wanneer de revolutie uitbreekt, zij in de *gevangenis* komen of tegen den *muur*. In *Rusland* heeft men tenminste zoo gehandeld en vele Anarcho-Syndicalisten zijn in de gevangenis gestopt.

Men kan de oogen niet geheel sluiten voor deze leer die eenerzijds door de Syndikalisten en anderzijds ook door Eug. Düring in zijn boek „Soziale Rettung" voor vele jaren geleerd werd, en zoo smokkelt men haar als „Nieuwe Gedachte" in de grondbeginselen der IIIe Internationale in, doordat aan de *vakvereenigingen* een „*groote rol*" in de verovering der politieke macht en bij den wederopbouw van het communisme toegeschreven wordt. De *hoofdrol* speelt natuurlijk een *politieke communistische partij*.

Ondanks al deze draaerijen gelukt het niet, het feit te bedekken, dat de sociale revolutie meer gelukken zal, d. i. de sociale gelijkheid te vroeger verwezenlijkt zal worden, naarmate de *arbeiders zich* beter daarop *voorbereid* zullen hebben. Die een aanhanger der sociale revolutie wil zijn en zijn doel niet daarop, maar op de verovering van de politieke macht richt, bewijst slechts, dat hij in zijn binnenste slechts een „*putschist*" is, een aanhanger der geweldsphrase en geen werkelijke socialist. Dit zijn de Bolschewiki in Rusland en *de* politiek-communistische partijen in *alle* landen. De voornaamste taak van een waren socialist — of als men wil communist — ligt slechts in de voorbereiding van zich zelf, van de arbeiders en boeren, tot de sociale gelijkheid op economisch, geestelijk en moreel gebied; hij moet *Syndikalist* zijn.

Maar nog een andere omstandigheid moet tot de hier reeds aangehaalde gevoegd worden, die tot de ontwikkeling der 35 loonklassen leidde, of ertoe bijdroeg, dat de bourgeoisie beter betaald wordt dan de arbeiders. Het was de *in practijk* stelling van de spreuk: Wie niet werkt, zal ook niet eten. Als theorie is deze spreuk een gemeenplaats van socialistische of als men ironisch zijn wil van bijbelsche propaganda. Het is juist en rechtvaardig: Wie niet werkt, zal ook niet eten. Dit mag echter niet beteekenen, wie tot *nu toe* niet gewerkt heeft zal *van nu af aan niets te eten krijgen!* De sociale revolutie is een daad van *sociale rechtvaardigheid*, waardoor sociale onrechtvaardigheden opgeheven worden, en niet omgekeerd, of zelfs voortgezet worden. De sociale revolutie moet *iedereen* te eten geven, wat hij ook *tot nu toe* gedaan heeft, of wanneer hij *zelf niets* gedaan heeft. Deze weg is echter niet alleen van het standpunt van het recht, maar ook van dat der revolutionaire tactiek aan te bevelen. In Rusland wreekte het zich, dat men de bourgeoisie niets of minder te eten gaf. Later, toen zij noodig waren tot organisatie van het technische en industrieële leven, werden zij nog *grimmiger vijanden der arbeidersklasse*, juist door deze taktiek.

Ook hieruit moeten wij eene leering trekken: *Niet de negatieve drijf-veeren* te voeden, *niet de brute wraakinstincten vrijen* loop te laten bij ons en anderen, maar deze te *bestrijden*, en integendeel alles erop te zetten, om de geboorte der sociale revolutie te maken, tot een geboorte van de gelijkheid en der *sociale rechtvaardigheid:* Gewoon uitgedrukt: *Iedereen brood geven, dat moet de eerste plicht der sociale revolutie zijn.*

Arbeidersverzekering.

Als in voorrevolutionaire tijden socialisten, syndicalisten of anarchisten zich hun ideaalmaatschappij verwerkelijkt dachten of zich voorstelden, dan dachten zij natuurlijk nooit aan iets zooals Arbeidersverzekering of arbeidswetgeving. Dit had voor de duitsche Anarcho-socialisten of syndicalisten bijna altijd een bijsmaak van *bismarcksche politiek.* Sociale wetgevng tegen werkloosheid, ziekte en ongevallen der arbeiders meende men alleen in den *kapitalistischen staat* noodig, terwijl daartegenover het grondbeginsel der *socialistische maatschappij* reeds het beginsel van *wederkeerig dienstbetoon* is, zoodat aan sociale wetgeving in den kapitalistischen zin des woords niet gedacht kon worden.

Dat men in Rusland toch daartoe gekomen is, bewijst evenwel op nieuw, dat wij daar *niet* te doen hebben, met wat wij een *sociale revolutie* noemen, maar met een *politieke revolutie*, die trouwens diep in het sociale leven van Rusland ingegrepen heeft: Het privaateigendom is voor een groot deel opgeheven, en de revolutie kan, wanneer ook andere landen daarin medegesleept worden, zich tot een sociale in verdergaanden zin ontwikkelen.

Dat in Rusland de toonaangevende bolschewistische kringen er het eerst aan dachten, die vorderingen in te voeren, die in het overige Europa reeds lang werkelijkheid waren, kan men hun niet ten kwade duiden. De bolschewiki voerden dan ook de sociale wetgeving die *Kerenski* zeer zwak begonnen was, in veel grootere mate uit. Men kan zich niet van de gedachte ontdoen, dat ook Kerenski dit gedaan zou hebben, als hij langer aan de macht was gebleven. Uit deze politiek van sociale wetgeving spreekt dan ook een zeker *reformisme.* Want tot nu toe had de sociale wetgeving altijd nog de beteekenis van een uit-bouwen en verbeteren van het gebouw van de *kapitalistische maat-schappij.* Men kan echter wegens dit eene punt geen oordeel vellen, als men niet het *geheele* werk der Bolschewiki en der russische revolutie beschouwt. Een zoodanige algemeene beschouwing toont ons, dat de russische revolutie voor de helft politiek en voor de helft sociaal is en in haar latere ontwikkeling zelfs ten deele zich *reactionair* toonde. Dit alles zijn verschillende phasen der ontwikkeling, de ontwikkeling zelf kan echter *niet als afgesloten* beschouwd worden.

In den Czarentijd was de arbeidersverzekering zeer weinig ont-wikkeld. In het jaar 1917, dus ook nog gedurende de korte Kerenski-periode waren in geheel Rusland 1 457 503 arbeiders verzekerd. In 1919 groeide dit getal aan tot 3 009 510 en in het jaar 1920 volgens de

opgaven van den volkscommissaris van Arbeid tot 6 000 000 verzekeringsplichtigen. Dit is echter op een bevolking van 120 millioen nog uiterst weinig. Buitendien moet men de geheele verzekering bij de huidige toestanden altijd nog meer als op papier staande beschouwen dan als in werkelijkheid ingevoerd.

De Instelling belast met de verzekeringsdoorvoering is het *volkscommissariaat van den Arbeid.* Aan het hoofd staat de volkscommissaris van den Arbeid: *Schmidt.* Dit Volkscommissariaat heeft echter niet alleen voor de werkenden, d. w. z. de arbeiders den arbeid uit te deelen. Het commissariaat heeft 5 onderafdeelingen. De eerste afdeeling omvat de *verdeeling der arbeiders en van den arbeid,* de tweede *de arbeidsbescherming,* de derde *het tariefwezen,* de vierde *de arbeidsstatistiek,* en de vijfde *een arbeidsmuseum.* Het arbeidscommissariaat heeft in elke stad secties. Zijn op eenige plaats arbeiders noodig, dan worden zij door de centrale van Moscou of door een provinciale afdeeling gestuurd. Dit instituut voert ook de onderhandelingen en regelingen met de buitenlanders die naar Rusland willen. De *arbeiders* moeten werken volgens *voorwaarden* door het *commissariaat* gesteld. Daar de *commissaris van arbeid* door de *vakverbonden* aangesteld is, zoo zijn de voorwaarden in overeenstemming met het *executief comité der vakbonden,* en de tarieven, statistieken enz, worden door het *commissariaat in gemeenschap met de vakverbonden* uitgewerkt. Als ergens een werk begonnen wordt, bijv een nieuwbouw, dan wendt het commissariaat voor den Bouw zich om materiaal tot den *Oppersten Industrieraad* en tot het *arbeidscommissariaat* om arbeiders. Gelijk de Opperste Industrieraad te zorgen heeft voor het materiaal, zoo het arbeidscommissariaat voor de arbeiders.

De arbeidersbescherming strekt zich uit tot moederzorg, kinderzorg en kinderopvoeding, invaliden en ziekenverzekering. Volgens opgave van den commissaris van arbeid Schmidt, bedraagt de basis der ondersteuning voor alle behoeftigen maandelijks 1200 roebel. Dit is het minimumloon voor de arbeiders, de werkloozen, de vrouwen, wier mannen in het roode leger strijden enz. Van de werkende arbeiders, — en dat zijn zoowat allen die lid zijn der vakverbonden — ontvangt slechts ongeveer een zesde dit minimum-loon; vijf zesde ontvangen toeslagen van allen aard, door overuren, accoordwerk, door premies, zoodat in doorsnee de arbeider van 4000 tot 5000 roebel per maand ontvangt.

Het loon wordt deels in natura deels in geld uitbetaald. Arbeiders onder de 16 jaren mogen slechts 6 uren werken.

Tot zoover de *commissaris Schmidt.* Ik heb in de fabrieken gevonden, dat vele geschoolde arbeiders veel *meer* verdienen dan de hier aangegeven bedragen, zij komen op 10.000 tot 15.000 roebels per maand. Ook sprak ik in de fabriek met *16 jarige* jeugdige personen die reeds vier jaar lang *dagelijksch 8 uren* aan de draaibank stonden, zoodat de jeugdbescherming die nu op papier bestaat, nog *niet* tot *werkelijkheid* werd. Het is mogelijk, dat het decreet der arbeidsverzekering ten deele is uitgevoerd, dat dit niet geheel geschiedde bewijzen mijn ondervindingen.

Het Geldwezen.

Reeds op een andere plaats van dit boek werd de vraag opgeworpen of wij in Rusland met *staatssocialisme* of *staatskapitalisme* te maken hebben. Het financieele vraagstuk toont ons dit in een nieuw licht.

Toen de Novemberrevolutie 1917 uitbrak en zegevierend verliep werden de grootgrondbezitters onteigend. De banken werden genationaliseerd. De kleine inlagen werden den bezitters teruggegeven, de groote vermogens echter onteigend. De rentevoet werd opgeheven, het privaatkapitaal in nationaalkapitaal veranderd. Alle hypotheken werden geannuleerd. De regeering probeerde om alle hypotheken in te trekken kreeg echter slechts voor 4 millioen roebel binnen.

Het gewichtigste moment der revolutie op financieel gebied is de *waardevernietiging van het geld.* De staat drukt zonder verhouding met zijn gouddekking *papier*, dat als geld uitgegeven wordt. Dit papiergeld zijn geen staatsschuldbrieven, en geen credietbrieven, maar niets anders dan papieren. De staat schrijft geen leeningen uit, heeft dus geen schuldeischers zooals de kapitalistische staten. Het kapitalisme, d. i. het renteopbrengende kapitaal is afgeschaft. Het door de Bolschewiki uitgegeven geld vertegenwoordigt geen staatsschulden en wordt ook niet door den staat gewaarborgd. De zekerheid is daartegenover de rijkdommen van het land, de grond en bodem die staatseigendom geworden zijn, de mijnen en oliebronnen, de fabrieken en machines; dit alles zijn de borgstellingen van den staat. Wij hebben ook gezien dat de Bolschewiki bij hun handelsverdragen met andere staten met natuurlijke rijkdommen betaalden, die zij, zelf geen middel tot ontginning hebbende, in den vorm van *concessies aan de kapitalistische staten tot uitbuiting overlaten* . In overeenstemming daarmede staat ook op het bolschewistisch papiergeld niet het gewone: Muntbiljet of Bankbiljet of wel dat de bank het bedrag op wensch betaalt, maar in zes talen de woorden: „*Proletariers aller landen vereenigt U!*“

Dit is tamelijk de woordelijke wedergave van een interview met den commissaris van financiën *Krestinsky*. Men kan hieruit opmaken, dat het geld niet afgeschaft kon worden, zooals vele socialistische theorieën leeren, maar dat de interest afgeschaft werd en daarmede ook het arbeidslooze inkomen, dat de rijken trekken uit het bezit van actien en papieren van waarde. Daarmee is echter *een vorm* en wel de meest parasitaire vorm van het arbeidslooze inkomen afgeschaft. Door het *blijven bestaan der waardepapieren* was het altijd nog mogelijk, de papieren en ook de *waren* tot *handelswaar* te maken. In werkelijkheid zijn in Rusland een menigte *Valutaspeculanten.* Men koopt duitsch, zweedsch, finsch, estlandsch en russisch geld en verkoopt het weder met goede winst. Het is vanzelfsprekend dat de speculatie zwaar gestraft wordt, maar reeds lang weet men dat straf voor misdaad of dwaasheid geen voorbehoedmiddel is. Daarom is de andere vorm van arbeidsloos inkomen, de *handel niet* opgeheven, omdat het geld verder bestaat.

Ten derde is wegens het voortbestaan van het geld, de *waardemeter van den arbeid* altijd nog *geld, en* juist hierin zit de reden dat het geld een zelfstandige grootheid is en beteekenis heeft.

De omstandigheid dat niet de eerste de beste persoon voor een biljet op de bank geld of andere waarde kan innen, maar dat de staat in de plaats van den enkeling gekomen, is, is in ieder geval van vergaande beteekenis. De enkeling heeft niet meer het recht, welke materieele goederen ook op grond van erfenis enz, te vorderen, deze goederen behooren aan de gemeenschap, de collectiviteit, den staat. Zoo is van zelf het geldwezen collectivistisch of staatseigendom in tegenstelling met de kapitalistische staten, waar nog private handel bestaat.

Wij hebben gezien dat in Rusland het geldwezen niet in handen van *personen* maar in die van den staat is. De beantwoording der vaag of in dezen samenhang van staatssocialisme of staatskapitalisme gesproken moet worden, hangt af van de beteekenis die wij geven aan het woord *kapitalisme*. Als wij onder kapitaal rentedragende goederen, gelden en dergelijke verstaan, dan kan slechts van *staatssocialisme* der russische sowjetregeering gesproken worden. Bedoelt men met kapitaal het totaal der waarde van het land, der machines, der productiemiddelen, der mijnen enz., kortom het totaal der opgezamelde goederen niet alleen der enkelingen, maar der geheele gemeenschap, dan zou men zich juist uitdrukken met het woord *staatskapitalisme*. De socialisten hebben altijd onder de woorden *kapitaal* en *kapitalisme*, afgezien van alle min of meer wetenschappelijke verklaringen en spitsvondigheden, de *macht* verstaan, door welke de *arbeiders uitgebuit* worden op grond van het privaateigendom en het daaraan vastgebonden *loonsysteem*. Dat het loonsysteem echter ook bestaat niet alleen onder het privaateigendom, naar ook onder het collectief of staatseigendom, dat bewijzen de *gemeentebedrijven* en de *staatsspoorwegen* en *staatspostbedrijven*, enz. alsook de geannexeerde ondernemingen in de kapitalistische staten eenerzijds en in de *sowjetrepubliek* aan den anderen kant. Voor de arbeiders werkzaam bij gemeentebedrijven, staatsspoorwegen en posterijen heeft hun werkgever *dezelfde beteekenis* als de *privaatkapitalist* Krupp, Thyssen of Stinnes. Zoolang zij *loonslaven* zijn voelen zij de heerschende macht *van het kapitalisme* en *den staat* boven zich. Even weinig als het een bij een staatsonderneming werkzamen arbeider invallen zal zich als lid van een staatssocialistisch stelsel te beschouwen, is dit ook voor sowjetrusland het geval. Wij moeten dan ook het woord *staatskapitalisme* als juister erkennen. Daarmee worden de daadwerkelijke verhoudingen geenszins minder gewaardeerd, alleen wordt een juiste begripsbepaling gevonden, die de verhouding met een woord juist karakteriseert. En dit woord is *staatskapitalisme*.

Van meer gewicht dan deze zuiver formeele begripsbevestiging is het *wezen van het financieële systeem*. Als een gevolg der revolutie, der annexatie van het privaateigendom, en het annuleeren der staatsschulden der vroegere regeeringen kwam de ongehoorde daling der russische roebels. Dit is niets nieuws. In de fransche revolutie van 1789—1793 hadden de „assignats“ nog minder waarde dan de tegenwoordige roebels. In Moscou krijgt men bij speculanten voor een duitsche mark 100 sowjetroebel, voor een zweedsche kroon 500—600 roebel; voor een czarenroebel (papier) rekent men gewoonlijk

het tienvoud van den sowjetroebel . Czarenroebel en ook Kerenski=roebel zijn verboden, maar trots dit verbod vindt men ze in den handel.

Het duurder worden der levensmiddelen, dat met de daling der roebels gebeurde staat in geen verhouding daarmee, zoodat de levens=middelen zooals reeds aangehaald werd, bijv. een pond brood voor 500 roebel, tegenwoordig veel minder te krijgen is dan vroeger tegen 5 kopeken. De roebel is echter niet door de bedoelingen der politiekers, maar door de revolutionaire situatie zoo gedaald, evenals de assignaten. Als nu de Bolschewiki verklaren dat de *waardevernietiging van het geld voortreffelijk geëigend is den geest van het kapitalisme uit het menschelijk denken te verbannen*, maken zij slechts uit de nood een deugd. Bij eenzijdige beschouwing kan men op de gedachte komen, dat het zoo is. Een dokter, die mij behandelde vertelde mij, dat hij tegenwoordig met 30.000 roebel salaris niet zoo veel had als vroeger met 300 roebel, en dat hem aan het geld niets gelegen lag, dat hij liever zijn salaris in natura ontving: kleeding en wat hij buitendien meer voor te leven noodig heeft, omdat hij met 30.000 roebel toch niet leven kan. Subjectief gesproken wordt het streven naar geld in ieder geval inge=krompen, zooniet geheel gedood.

De arbeiders krijgen niet genoeg levensmiddelen en verdere gebruiksartikelen en dus zijn zij toch gedwongen, altijd weder met geld te handelen: het verschil met vroeger is dan ook slechts dat als men vroeger streefde *één* roebel loon te krijgen men er nu *1000 wil* hebben. Er wordt met grootere sommen gerekend. De geest van het kapitalisme bestaat daarin, dat ieder alleen aan zichzelf denkt, en zich daarbij niet *bekommert om het wel en wee der medemenschen.* Ik moet bevestigen dat ik van het verdwijnen van *dezen* geest en van het groeien van het *tegendeel:* den geest van *wederkeerig dienstbetoon* en van *socialisme* in Rusland niet veel meer bemerkt heb dan in West=Europa. Integendeel men moet constateeren, dat de menschen in *Rusland* over het algemeen *hebzuchtiger* zijn dan bijv. in *Zweden.* Dit moeten wij wijten aan den langen oorlog die de menschen demoraliseert, alsook aan de economische ellende. *Armoede brengt misdaad en ontucht, rijk=dom vermindert dit.*

De *waardevermindering van het geld* en voor alles in samenwerking hiermede det *gebrek aan waren,* heeft toch dit medegebracht, dat de arbeiders en nog meer de boeren het liefste *producten tegen producten ruilen;* want zij weten, dat wanneer zij ook geld hebben, kunnen zij toch wat zij noodig hebben niet krijgen omdat het in het land niet is. Daardoor komt het dat zij een *kip* tegen een *glas zout* inruilen en zoo meer. Dit directe ruilen van waren moet echter zooals reeds opgemerkt is, *niet zoozeer aan de waardevermindering van het geld,* maar vooral aan het *gebrek aan producten* toegeschreven worden.

In den laatsten tijd is de politiek der sowjetregeering er op gericht het *loon* in geld door *loon in natura* te vervangen. Dit zou gelijkstaan met *afschaffing* van het geld, als het consequent doorgevoerd zou kunnen worden. Voorloopig is het echter niet zoo ver. Mogelijk komt men nog zoover, vooral als in andere landen zoodanige beweging komt.

Als het kapitalisme in West- en Midden-Europa echter in het leven blijft, dan is deze hoop zeer gering. Want juist de *politiek van concessies* die Rusland nu voert zal het *geldstelsel* weder *opnieuw leven geven.* Het buitenlandsche kapitaal, het engelsche en amerikaansche, dat sterker is, zal in de plaats komen van het russische. Van alle resultaten blijft dan slechts over de *arbeidswetgeving* inzake verzekeringen en de *arbeidersbescherming.*

De Sowjets (Raden).

De *idee der raden is niet nieuw.* Altijd komt zij naar boven daar waar de menschen, de arbeidende massa' zelf er toe overgaan, hun leven geheel zelfstandig, met *uitschakeling van onnoodige tusschenpersonen te organiseeren.* De tijden, waarin de arbeiders het meeste daartoe komen zijn die waar de oude gezagsvormen zich oplossen, die der revolutie. In de groote fransche revolutie hebben de Parijzenaars in hunne secties de organen geschapen, die men nu sowjets of raden zou noemen. Maar afgezien van het feit dat de Radengedachte in revolutionaire tijden altijd opdook, stonden in de socialistische beweging de anti-gezags- of vrijheidlievende socialisten, anarchisten en syndikalisten het naaste bij het radenidee. Dat dit werkelijkheid is kan *slechts een onwetende* invallen te loochenen. Dit is een consequentie der antigezags wereldbeschouwing van genoemde leeringen. De anarchisten hebben steeds de leus verkondigd: den boer behoort het land, den arbeider de fabriek, den mijnwerker de mijn. De syndicalisten stelden als hun doel op: *niet de verovering der politieke macht,* — daar zijn geen raden voor noodig — maar de *verovering der económische macht,* van het *land, der fabrieken, der mijnen, der transportmiddelen* enz, door de *arbeiders* daarin werkzaam. Om dit echter door te voeren moeten de arbeiders en boeren al deze bedrijven *beheeren.* Dit kunnen zij echter niet allen tegelijk doen, zij moeten hiervoor vertrouwenslieden in de fabrieken, de mijnen, op het landgoed en zoo verder kiezen. *Daar is reeds weder de radengedachte:* de arbeiders in de fabrieken kiezen fabrieksraden, op het land boerenraden, tot regeling der zaken in de gemeente, gemeenteraden. Zoo zien wij inderdaad dat de socialistische arbeidersbeweging, die van den aanvang af de *parlementaire* vertegenwoordiging *afwees,* en tot verwezenlijking van het socialisme en communistisch anarchisme den *direkten weg door de arbeiders* zelf insloeg, de geroepen ja men kan veilig zeggen de *eenige* draagster der radengedachte was. Als in tegenwoordige revolutionaire tijden, ook anderen dan anarchisten en syndicalisten voor den direkten weg, de directe actie zijn, zooals bolschewiki en communisten, dan kunnen zij in dezelfde mate als zij voor de directe actie zijn, voor de radengedachte opkomen. Noodwendig is het, dat men de „novembersocialisten“ die voor den oorlog en voor het grootste deel ook gedurende den oorlog *sociaal-patriotten* waren, en zich nu als de „alleenvertegenwoordigers van het Radenstelsel“ voordoen, deze *prioriteit der anarchisten en syndicalisten* voorhoudt om hun verbeelding een beetje in te toomen.

Reeds vóór *tientallen jaren* propageerden de *spaansche anarchisten* de *radengedachte* zoo dat ook op daadwerkelijke voorbeelden kan gewezen worden.

Het is uitgemaakt dat de radengedachte *niet* een nieuw gevonden patent der russische bolschewiki is, maar dat de radengedachte opkwam in de russische revolutie en door alle revolutionairen, niet alleen door de bolschewiki, maar ook door de linker sociaal=revolutionairen, door de an=archisten, de syndicalisten de maximalisten gepropageerd werd. Toen de octoberrevolutie uitbrak en de arbeiders hun raden kozen, werden in de sowjet van Kroonstad 105 maximalisten, 95 bolschewiki, 76 sociaal=revolutionairen, 12 anarchisten gekozen. De laatsten hadden volgens opgave van den leider der maximalisten eenen grooten invloed. Dit was zoo in de meeste plaatsen, waar de boeren en arbeiders hun raden kozen, en de bolschewiki waren niet altijd in de meerderheid.

Oorspronkelijk was de radenbeweging geheel spontaan. Later werd uit dit plotselinge gebeuren een *systeem* gevormd, dat in de *vertegen=woordiging* vastgelegd werd. In *Duitschland* beteekende de vastlegging van het radensysteem in de Vertegenwoordiging de *vernietiging der vrije raden.* In Duitschland werd echter de burgerlijke vertegenwoordiging met parlement en rijksdag in stand gehouden . In Rusland echter hadden de revolutionaire arbeiders — niet alleen de bolschewiki, maar alle revolu=tionaire arbeiders — de kracht om de constituante te ontbinden, en het radensysteem niet alleen als toegift in den zak der burgerlijk parlemen=taire vertegenwoordinging gelegd, maar het zelfstandigen gronslag ge=maakt voor den opbouw van het geheele russische staatswezen. De vertegenwoordiging der russische socialistische federatieve radenre=publiek is, zooals de naam reeds aanduidt, een uitsluitende radenvertegen=woordiging. De besluiten tot het instellen dezer radenvertegenwoordi=ging werden den 10. Juli 1918 genomen op een Algemeene Russische Radenvergadering.

De russische radenvertegenwoordiging is zoo opgebouwd, dat in de steden de arbeiders volgens hun fabriek, bureau of werkplaats een stede=lijken sowjet kiezen. De sowjet van Moscou telt 400 leden, *Kameneff* is voorzitter. Op het land worden gouvernementssowjets gekozen. Deze komen elk half jaar in een congres samen. In het Samaragouvernement zijn 3½ millioen kiezers die door 300 gedelegeerden op het congres vertegenwoordigd worden. „Het alrussische radencongres bestaat uit vertegenwoordigers der gemeetelijke raden die op elke 25 000 kiezers één vertegenwoordiger zenden en uit die der gouvernementsraden=vertegenwoordigers die op elke 125 000 kiezers één vertegenwoordiger zenden.“ Zoo heet het in het derde deel der vertegenwoordiging der russische republiek, Artikel 25. Dit alrussische radencongres wordt door het alrussische centraal uitvoerend comité minstens tweemaal per jaar bijeengeroepen. Het alrussische centraal uitvoerend comité wordt door het alrussische radencongres gekozen en bestaat uit hoogstens 200 leden. Dit comité is de hoogste autoriteit behoudens het congres. Het benoemt den raad der volkscommissarissen, die te vergelijken zijn met de ministers in de kapitalistische staten. Er zijn 18 verschillende volks=commissariaten.

Over de functies der kommissariaten heb ik reeds een en ander verhaald. Die daarover meer wil weten, kan dit vinden in den vloed van bolschewistische propagandalectuur, die in geheel Europa in alle talen te krijgen is.

Het schijnt mij van meer gewicht hier er op te wijzen wat ik in Rusland over de *functies der tegenwoordige raden ervaren* heb, en wat men echter in de bovenvermelde litteratuur *niet vindt*. Eerst is op de omstandigheid te wijzen dat door de zoogenaamde *radenvertegenwoordiging de raden* in hun onafhankelijkheid en vrijheid veel *ingeboet* hebben. De raden worden met den *staat* vereenzelvigd. De *raden* zijn een *revolutionaire* instelling, de *staat* is en blijft ondanks de schoonste redevoeringen der Bolschewiki over den *proletarischen* staat een *reactionaire* instelling. Het is daarom niets verwonderingwekkends dat het oorspronkelijke radensysteem in dezelfde mate als het met den *staat* éen wordt, ook *reactionair* wordt. Dat komt reeds uit in de verkiezingen. De Bolschewiki kunnen het nog zoo aanslaan dat de arbeiders hen in hoofdzaak kiezen en dat de gang der revolutie toont dat de arbeiders hoe langer hoe meer zich tot de Bolschewiki wenden, wat uit de verkiezingen blijkt, daar de meerderheid in alle Sowjets uit Bolschewiki bestaat. Dit verandert toch niets aan het feit dat de *Bolschewiki* overal in de *meerderheid* zijn, wijl zij *deze zelf maken*.

Zonder mij ook maar een oogenblik door het geschreeuw der Bolschewiki te laten beïnvloeden, die iedereen die dit volhoudt tot contrarevolutionair stempelt, wil ik eenige *voorbeelden* aanhalen. De arbeiders in een munitiefabriek in Moscou, wier naam ik vergat, kozen voor vertegenwoordiger in den sowjet den anarchist *Gordin*. Dit was in de eerste maanden von 1920. De verkiezing van Gordin werd *niet erkend* en voor deze fabriek *nieuwe verkiezingen* uitgeschreven. Hij werd opnieuw gekozen. Omdat zijne kiezers evenals hij zelf aan zijne verkiezing vasthielden, werd hij gearresteerd en kreeg twee maanden *gevangenisstraf* als „demagoog“. Deze betiteling heeft men vlug bij de hand. De arbeiders van deze fabriek hebben geen ander gekozen en bleven gedurende deze wetgevende periode *zonder vertegenwoordiging* in den Sowjet van Moscou. Buiten dit zijn er vele gevallen van *ongeldigheidsverklaringen der verkiezingen* door de heerschende partij . Daar dit echter reeds alledaagsch is, maken de lui zich niet eens druk meer erover. Toen Gordin mij zijn geval vertelde in het bijzijn van vele getuigen,*lachte hij* erom dat *ik* het *ongehoord* vond. In *Samara* is een munitiefabriek waar bij den aanvang der revolutie 23 000 menschen werkten. Deze kozen allen hun menschen in den sowjet van Samara. Toen ik den 31. Mei 1920 de fabriek bezocht, werkten daar nog 1000 man. Het vorig jaar hadden de Bolschewiki den arbeiders- en boerenraad van het *gouvernement Samara uiteengedreven*, omdat zij niet de meerderheid erin hadden. De andere partijen wilden op dat oogenblik niets ondernemen, omdat de rijke boeren juist een contrarevolutionaire poging waagden, en zoo ging de ontbinding van het uitvoerend comité van den sowjet gemakkelijk. In hetzelfde jaar werkten in de munitiefabriek slechts 1000 arbeiders omdat de Tsjecho-Slowaken Kazan ingenomen hadden, en in de nabijheid van Samara

waren. De Bolschewiki lieten echter den *stedelijken* sowjet die gekozen werd, toen op de fabriek 23 000 arbeiders werkten, waar zij de meerderheid hadden, niet opnieuw kiezen; door deze onwettigheid hielden zij het geheele gouvernement in handen; en toch was dit een vertegenwoordiging die niet met de feiten in overeenstemming was.

Maar afgezien van de gevallen die niet bij de hier genoemde blijven, hebben de Bolschewiki *door andere middelen* het in hun hand zich een meerderheid te verzekeren. De Bolschewiki zijn de *heerschende Staatspartij;* het papier is staatseigendom, de drukkerijen, de huizen, alles behoort aan den *staat* en is daardoor in handen der *Partij der Bolschewiki.* Hierdoor is slechts deze partij in staat verkiezingsagitatie te maken. Wat wonder dan, dat deze de meeste stemmen en de meeste zetels krijgt. En ondanks alles komt het voor, dat de *Menschewiki* of de *Linkersociaalrevolutionairen* beduidende stemmenaantallen behalen.

Uit dit alles blijkt, dat in de Russische radenrepubliek de raden slechts in *zeer geringe mate de uitdrukking zijn van den vrijen wil der arbeiders en boeren.* Een eigenaardig licht op de regeeringsraden in Rusland werpt een resolutie van de russisch-ukrainische Anarchisten van de „*Nabat*“ die op hun laatste congres, gehouden in *Charkow* van 3. tot 8. Sept. aangenomen werd. Over de verhouding tot de sowjetmacht heet het daar o. a.:

„In het begin hebben wij groot vertrouwen gehad in de sowjetmacht. Nadat echter de uit de revolutie geboren Sowjetmacht in den tijd van drie jaar tot een machtige *staatsmachine* geworden is, heeft zij de *revolutie* geworgd. Zij ontwikkelde zich tot een dictatuur van het Proletariaat over de bourgeoisie, *verving deze door de dictatuur eener partij* en van een geringe massa van het proletariaat *over het geheele proletariat,* over het gezamenlijke arbeidende volk, *terwijl deze dictatuur den wil der breede arbeidende massa's knevelt:* daardoor verloor de revolutie de scheppende krachten, waardoor het alleen mogelijk is de verschillende opgaven der revolutie te volvoeren. De sowjetmacht is daarom voor de arbeiders van alle landen een les en een *waarschuwing.* De Conferentie stelt den kameraden voor, de vertegenwoordigingen en raden die de regeering *onderworpen zijn,* te *boycotten,* daarvoor echter alle krachten der propaganda te wijden aan de onderste lagen der bevolking. Wij moeten met *illegale* groepen beginnen en alle revolutionaire krachten om ons verzamelen.“

Buitendien heet het in het bericht over den toestand in Rusland:

„Terzelfder tijd dat de wereldimparialisten zich vastklemmen aan elke mogelijkheid om Sowjet-Rusland als haard en brandpunt der revolutie neer te slaan, komt in *Rusland zelve de ontaarding* der revolutie. In plaats van een eensgezinde massa van arbeiders, die in Rusland in de Octoberdagen van 1917 om de verovering van het brood streed, hebben wij nu een *verdeeling der arbeidersmassa's in heeren en knechten,* in regeerders en geregeerden, in heerschers en onderdanen. De partij der zoogenaamde communisten, die een onbeperkte macht

6*

bezit, vormt de centralistische sowjetregeering met al de centraal-comités, de stedelijke, districts-en gouvernementscomités enz. Het recht der arbeiders en boeren om *vrije raden* te kiezen is een fictie geworden. Van den gemeenteraad tot het Alrussische Congres der Sowjets, van het congres der vakverbonden, tot de zoogenaamde vrije partijlooze boerenconferenties is er *niets vrij*, maar alles is door de *partij* onderworpen. Men heeft een reusachtig *systeem van spionnage* opgericht. Onder de voorspiegeling van strijd met de contrarevolutie heeft de communistische partij door hare „Partkom" (partijkomitées die overal gevormd worden) hare hand zwaar op de arbeidende bevolking gelegd. *De pers is gekneveld*, er is geen vrije meeningsuiting, noch op straat, noch in huis, noch in de vergaderingen, noch bij het werk. Op straat spionneert de „Tché-ka" (buitengewone commissie) en in huis de „Domkom" (huiscomité der C. P. als in het huis een lid der C. P. woont), en bij het werk op de fabriek de „Fabkom" (Fabriekscomité der C. P.). Ver boven de onderste lagen der bevolking heeft zich in de „Sontmarkom" (Raad der Volkskommissarissen) eene sterke regeering gevormd, die op een sterk leger steunt. *De regeering is een lichaam geworden, wiens belangen tegengesteld zijn aan die der Revolutie.*"

Deze uiteenzettingen bieden, waar zij den toestand schilderen, buitengewoon waardevol materiaal over het tegenwoordige karakter der sowjets.

Wij moeten uit dit alles het besluit trekken, dat de *raden* en de *radenregeering* niet een en dezelfde zaak zijn, maar *twee verschillende zaken*, van welke de eerste de uitdrukking van het revolutionnaire volk de tweede de vaste vorm eener tot macht gekomen kliek is. Als vrijheidslievend revolutionnair kan men de eerste accepteeren, moet men die laatste echter kritisch beschouwen. Het is daarom gezien de omstandigheid dat de bolschewiki altijd de *eene* zijde doen zien, ook eens goed voor de syndicalisten de *andere* zijde om te keeren, opdat in de onheilvolle uren die ons in Duitschland nog te wachten staan, de arbeiders eene *les* trekken, en met argusoogen hun eigen vrijheid en hun gekozen raden bewaken. Als de revolutionaire arbeiders in Duitschland de *raden* en het *radensysteem* aanvaarden, dan zou het echter zooveel beteekenen als de kat op het spek laten passen, als zij in een *radenregeering* den weg tot verwerkelijking hunner economische en politieke vrijheid zouden zien. Hier is goed te verstaan slechts sprake van revolutionaire en vooruitstrevende arbeiders en bedienden, niet van de bourgeoisie. Fabrieksraden tot leiding der fabrieken, boeren- en landarbeidersraden tot leiding der landbouwbedrijven, gemeenteraden tot het regelen der zaken in de gemeente, eindelijk federaties van de bedrijven en der vakverbonden, en bedrijfsorganisaties, en dan ook federaties der gemeenteraden of te wel arbeidsbeurzen dat zijn de organisaties der revolutie, die echter *nooit* mogen uitloopen in *een staat*, want alleen de *afwezigheid van den staat* waarborgt de vrijheid, ondanks alle goed-of slechtgemeende verzekeringen der Bolschewiki van de *noodzakelijkheid* der dictatuur van het proletariaat.

Het roode Leger.

De communistische partij in Rusland had in het Roode Leger een machtig wapen tot handhaving harer macht. En dit is nog zoo tot op den huidigen dag. Dat de schepping van een zoodanig leger op de puinhoopen der czaristische legers na den alles vernietigenden oorlog een groot werk was, mag hier niet ontkend worden. Of dit leger tegen een pruisisch of fransch militair leger zou opwegen, blijft hier een open vraag.

Wat voor ons veel gewichtiger is, is het *karakter* van dit leger. Het roode leger is een leger zooals elk ander. Het kan slechts bestaan bij te toepassing der striktste leger= en militaire moraal, *discipline, gehoorzaamheid.* Dat deze eigenschappen den menschen bijzonder behulpzaam zijn in de *ontwikkeling tot socialist of communist,* kan *niemand,* als hij eerlijk zijn wil, — ook maar een oogenblik volhouden. Tot instandhouding van het leger zijn deze *slaveneigenschappen* echter van onschatbare waarde, daar zij juist daarvan een onafscheidelijk deel uitmaken. Zonder veel omhaal te gebruiken kan men dan ook vaststellen, dat het militairisme de *doodsvijand van de vrijheid van het individu en daarmede de doodsvijand van de socialistische ontwikkeling is.* Er is niet alleen de spreuk: Zoolang er een *leger* is, zal er *oorlog* zijn, maar ook: *Zoolang er een leger is, kan de socialistische ontwikkeling niet groeien.*

Van uit deze idealistische overweging moet de werkelijke socialist en Vrijheidstrijder ook *Antimilitarist zijn;* uit historische overwegingen zal hij echter tot een andere stelling komen, en het Roode Leger voor noodig houden. Als *Trotzki* van uit geschiedkundig standpunt als Marxist de noodzakelijkheid van het Roode Leger door „bewijzen" en redeneeringen wil uiteenzetten, zoo is degene die op het andere stand= punt staat, als hij slechts de bekwaamheid en de geschiktheid ertoe heeft evengoed in staat evenveel bewijzen en evenveel of nog meer gevallen voor zijn zienswijze aan te voeren. Dit alles zou een theoretische speculatieve discussie worden, zooals Trotzki's boek „*Antikautsky*" dit theoretisch speculatieve karakter niet verloochent.

In plaats van deze redeneeringen zou ik er op kunnen wijzen, dat in Rusland zelf *niet alle revolutionairen op het standpunt van Trotzki staan.* Bij de vraag der verdediging der revolutie nemen de Bolsche= wiki het standpunt in, dat zonder rood leger de revolutie door de contra= revolutie nedergeslagen zou zijn, en dat derhalve het roode leger de redder der revolutie en een der eerste revolutionaire factoren is. Zou het roode leger er niet zijn, dan zou nu misschien de een of andere reactionaire generaal of wel een nieuwe Czaar in Rusland heerschen, dat is in 't kort het standpunt der Bolschewiki.

De Maximalisten, de Syndicalisten voor een groot deel, de Anarchisten en een deel der linker Sociaal=Revolutionairen nemen een *tegenovergesteld* standpunt in. Zij stellen tegenover deze bewering een andere n. l. dat *niet het roode Leger* de revolutie redde en de contra= revolutie versloeg, maar dat *de revolutionaire arbeiders en boeren* ook *zonder* het roode leger het verdedigingswerk der revolutie deden.

Als voorbeeld voeren zij aan: toen generaal Korniloff tegen Petrograd optrok, was het *niet* het Roode Leger waardoor hij overwonnen werd; toentertijde *bestond geen Rood Leger*. Het waren alle eenheden van het Czarenleger, waarmee hij optrok, die tegen hem optrokken en zich sterker toonden. Voor de arbeiders en boeren, die in het oude Czarenleger tegen hem streden, was Korniloff een contrarevolutionair, die hen dwingen wilde tot voortzetting van den oorlog. Het gold daarom tegen Korniloff te vechten, als men vrede wilde. Dit spreekt *niet* vóór het Roode Leger, dat niet bestond, maar vóór den *vrijheidszin van het volk*.

Volgens het inzicht der genoemde stroomingen maken de Bolschewiki de fout, het Roode Leger gelijk te stellen met den gewapenden opstand van het volk.

Verder wijzen de Anarchisten en de hun verwante stroomingen erop, dat *niet het Roode Leger* de duitschers en oostenrijkers uit de Ukraine dreven, maar de *boeren* zelf, de partijlieden, de oproermakers, de opstandelingen. In kleine groepen, in den guerilla verjoegen zij de duitschers, of deden hun zooveel afbreuk, dat zij eindelijk gedwongen waren zich uit het land terug te trekken.

Ook Denikin werd *niet* in de eerste plaats door het Roode Leger overwonnen, maar door de *boeren* zelf die zijne heerschappij niet dulden en zich hoofdzakelijk onder hunnen *Ataman Batkno Machno* tegen Denikin verzetten. Als de boeren *vóór* Denikin en niet tegen hem geweest waren, dan was het het Roode Leger nooit gelukt Denikin te overwinnen. Daarbij moet ook niet vergeten worden dat de boeren *niet zelf* het Roode Leger stichtten. De boeren gaan slechts *gedwongen* in het Roode *Leger* dienen, want de *gedwongen dienstplicht* bestaat in nog grootere mate voor het Roode Leger dan voor het vroegere Czarenleger. De boeren organiseerden veel meer hun *eigen* legers, waarvan het sterkste dat van *Machno* was, om de contrarevolutie te strijden. En zooals met Denikin ging het met *Petljura*, *Kaledin* en anderen.

Met betrekking tot de Ukraine geven de Bolschewiki dit dan ook meer of minder toe, omdat feiten nu eenmaal niet te loochenen zijn. Zij beroepen zich echter erop dat *Koltschak* en de *Tsjechoslowaken* door het Roode Leger verslagen zijn. Hier vertelde mij de commandant van het latere Roode Leger tegen de Tsjechoslowaken, een Anarchist, *Gebenjeff* ook wel *Alexa* genaamd het verloop der zaak. Toen in Mei 1918 de Tsjechoslowaken uit Siberie oprukten, wapenden zich de arbeiders, Anarchisten, linker Sociaal-Revolutionairen, Bolschewiki eendrachtig tegen de Tsjechoslowaken. Zij kozen Gebenjeff tot aanvoerder en dit was de stormtroep der *Rooden* tegen de *Witten*. Nu noemen de Bolschewiki dit het „*Roode Leger*". Er moet opgemerkt worden, dat deze troepen nog geenszins de eigenschappen hadden, die het Roode Leger kenmerken namelijk *gedwongen mobilisatie*, *centralistisch commando* onder Trotzki, gehoorzaamheid en blinde discipline. Dit alles was bij de gewapende boeren en arbeiders *niet* aanwezig. Zij waren vrijwillig samengekomen, om de reactie te bestrijden, en dat is het onderscheid tusschen hen en het Roode Leger. Wel heb ik later door de *Bolschewiki* deze soldaten der revolutie als „Rood Leger"

hooren noemen. Wanneer men zoo doet, dan kan alles als Rood Leger betiteld worden, wat ook maar in de verte het karakter van den gewapenden opstand heeft. Dit zou de grootste begripsverwarring beteekenen.

In den strijd tegen *Koltschak* was het *niet* het Roode Leger dat de verdienste zijner vernietiging had. En hier moet ik mij aansluiten bij die revolutionaire groepen die tegen het Roode Leger spreken, wijl de feiten zooals zij mij door de hoogere Sowjetambtenaren verhaald werden, daartoe dringen. De broeder van den gestorven president der Radenrepubliek *Swerdlow*, die na Trotzki de tweede man van het commissariaat voor het verkeerswezen is, vertelde op een reis op de Wolga die wij gezamenlijk maakten dat, reeds voor het Roode Leger oprukte, de *boeren* en *arbeiders* overal opstonden tegen Koltschak en zijn leger in vele gevallen overwonnen. Het Roode Leger trok den 26. Dec. 1919 Tomsk binnen; maar *reeds lang tevoren* hadden de boeren zich tegen de heerschappij van Koltschak verzet, vele soldaten van Koltschak sloten zich bij hen aan en de stad was lang voor het Roode Leger aanrukte, in het bezit der opstandelingen. Reeds zoo vroeg in den zomer 1918 vormden de boeren benden tegen de Tsjechoslowaken en tegen Koltschak. Dit was in de provincies Atscheisk, Jenisseisk en in het Alteigouvernement.

De oorzaak van de groote boeren- en arbeidersopstanden tegen Koltschak was diens reactionair optreden. Swerdlow die het technische deel der expeditie, het verkeer van het Roode Leger leidde, vertelde dat onder de troepen van Koltschak verschrikkelijke epidemieën heerschten. Over de 80 % zijner troepen leed aan typhus. De epidemie ging op het volk over. Bij *Nowo-Nikolajewsk* vond men 10.000 lijken. Tusschen *Omsk* en *Nikolajewsk* vond men 15.000 graven met kruizen. Allen offers van de typhus. Koltschak leefde temidden van dit alles onbezorgd om wat rond hem plaats vond. Hij had zijn speciale trein met muziek en vrouwen en leefde een leven van slemppartijen. Zijn generaals schoten de revolutionaire arbeiders in de fabrieken waar zij ze vonden dood. In Tomsk werden alle fabriekscomités gevangengezet. Iedereen van wien men aannam dat hij Bolschewik of revolutionair van welke kleur ook was, werd aan een marteling onderworpen, en ten laatste neergeschoten. In het jaar 1919 zond Koltschak een spoortrein met lijken van Azie naar Europa.

Tegenover zulk een gedrag spreekt het vanzelf dat de boeren en arbeiders tegen Koltschak opstonden en hem bestreden. Het waren dus in de eerste plaats de tegen het schrikbewind van Koltschak *opstaande boeren en arbeiders* die hem vernietigden en *niet* het Roode Leger. Alles, wat volgens de berichten van Swerdlow het Roode Leger te doen had, was de boeren en arbeiders die met de muitende elementen van Koltschak's leger de officieren van Koltschak reeds overwonnen hadden, af te lossen. Ook hier waren het de *federalistisch saamgekomen benden van arbeiders* en *boeren*, die het grootste werk in de bestrijding der reactie leverden en niet het centralistische en op dwangmobilisatie berustende Roode Leger.

Ook de bevrijding van *Petrograd* van de legers van Judenitsch is het werk der *Petrograder arbeiders*, die zich in het uur van het gevaar allen vereenigd tegen het dreigende gevaar keerden. Tot bevelhebber van Petrograd werd Bill Chartow, een amerikaansche rus, een I.W.W.er en anarchist gekozen. In het uur van het grootste gevaar, hebben de arbeiders Judenitsch die reeds in de voorsteden van Petrograd stond op de vlucht geslagen.

Aan de hand van al deze voorbeelden wenden alle revolutionaire socialistische stroomingen in Rusland die *tegenstanders zijn van het centralisme* en hierin een reactionair element zien, zich *tegen* de ge=dachte van het Roode Leger. Zij verklaren dat het Roode Leger niet een revolutionaire factor maar een contrarevolutionaire is, wijl daardoor te=zamen met het systeem van centralisme de *onderdanigheid en* de *onvrij=heid* weer opnieuw in de rijen der revolutionairen werd ingevoerd en de vrijheid verstikte. Zij zijn echter daarom geen tegenstanders van den gewapenden opstand van het volk; zij wijzen er steeds op, dat zij altijd in de eerste rijen der revolutionaire strijders stonden en heden nog staan, maar wanneer de Bolschewiki den gewapenden opstand van het volk gelijkstellen met het Roode Leger door gedwongen mobilisa=tie, verklaren zij dat voor een bewuste vervalsching.

De nederlaag van het Roode Leger tegen de Polen, was aanleiding tot ernstige besprekingen over het leger in de communistische partij zelf. Bij het begin van den oorlog tegen Polen kwam ik juist in Moscou aan, toen de eerste groote legerschouwing plaats vond op het Theatralnaja=plein. Den dag daarop, den 6 Mei 1920 verklaarde mij Radek, de groote beteekenis van de opname van *Gen. Brussilow* in het Roode Leger. Als *Lloyd George* dit leest, zeide Radek, dan zal hij en met hem alle engelsche regeeringspolitiekers, zeggen, dat de Bolsche=wiki toch zoo slecht niet kunnen zijn, als een man als Brussilow met hen *samenwerkt*. Ik voelde van den aanvang af niets voor de aanstelling van oude reaktionaire generaals en officieren en verklaarde dit aan Radek. *Hem* was het echter slechts om het effekt te doen. Alle oude officieren werden op die manier in het Roode Leger opgenomen. Daar=mede kwam de oude czaristische geest, de geest der zwartste reactie in het proletarische leger, dat voor de bevrijding der onderdrukten kampen zou. De gevolgen van deze politiek waren spoedig te bespeuren. De proletarische eenheid en leiding verviel meer en meer in de handen der burgerlijke en feodale elementen der *czarenofficieren*. Vroegere landeigenaars en bourgeois bekleedden verantwoordelijke posten in het Roode Leger en gebruikten dit om hun invloed te doen gelden. Het leger werd dan ook langzamerhand een instrument in handen dezer elementen . Reeds lang voelen de soldaten van het Roode Leger geen verantwoordelijkheid meer voor de overwinningen en nederlagen van het geheele leger, zooals het geval is wanneer geen dwangmobiliseering bestaat. *Zij zijn blinde, willooze werktuigen in de handen hunner be=velende generaals;* zij voelen den strijd dien zij voeren *niet* meer als *hun eigen strijd*. De communisten in het Roode Leger zijn nog de eenige vrij=willigen die met geestdrift strijden. Het euvel waardoor het *Roode Leger* zich gedwongen zag zoo vele oude officieren in hun rijen op te

nemen, willen de Bolschewiki bestrijden, door *officiersscholen* op te richten, *voor communistische arbeiders* en onder zekere voorwaarden ook *niet* communistische waar deze jonge arbeiders tot officieren opgeleid worden. Onder deze heb ik ware begeestering gevonden; een begeestering voor het Roode Leger en voor de overwinning van het Roode Leger, welke die van onze vroegere cadettenscholen evenaart. Er zijn ook onder de oude officieren bekeerlingen, die tot eerlijke begeesterde revolutionairen werden. Tot dezen behoorde ook Generaal *Nicolajew*, die in Jamburg door Judenitsch tot de galg veroordeeld werd, omdat hij als bekwame leider met groote geestdrift het Roode Leger diende. In het algemeen bevestigen deze uitzonderingen den regel.

Zelfs de Bolschewiki zien den onhoudbaren toestand in het Roode Leger in, en dit kwam op hunne partijconferentie in Moscou in October 1920 tot uitdrukking. *Sinovjew* zei daar: „Kameraad Trotzki verhaalde ons na zijn terugkeer van het front, dat daar honderden kameraden zijn, die aan de fronten alles ontberen, niet voldoende eten, alleen levende van het karige rantsoen, gelijk Trotzki zegt, vel over been zijn, en daarbij ongehoord zwaar werken, en zoo de eer onzer partij aan het front redden . Maar het is aan geen twijfel onderhevig, dat onder de militairen een geheel andere laag te vinden is. Zelfs een geheele laag. Hoe talrijk deze laag ook is, zij is voorhanden. Die lieden nemen hun rechten en plichten anders op, het zijn elementen die het vertrouwen in de partij ondermijnen, dat zij zich door groote offers en zwaren arbeid van tienduizenden onzer eerste en beste partijleden verworven heeft. Sommige communisten, die aan het front gemobiliseerd zijn, leven en arbeiden daar zoo dat zij reden tot klachten geven."

Nu zou ik nog vele voorbeelden kunnen aanvoeren, door lieden, communisten en nietcommunisten van het poolsche front komende, mij verhaald, maar ik laat liever den kameraad Sinovjew spreken, omdat hij het minste verdacht kan worden zwarter te kleuren dan het is. In ieder geval zijn de verhoudingen mede schuld geweest aan de nederlagen op het poolsche front. Hiermede is niet bedoeld de eerlijke inzichten der communisten te bestrijden, het moet slechts daaruit blijken dat het *Roode Leger* als zoodanig *geen socialistisch lichaam* is, zooals Trotzki het verkeerdelijk noemt, maar dat het een leger zooals elk ander is en ook niet anders kan zijn, *want het kan het karakter van het militarisme niet verloochenen.*

Dit alles verwijt ook de bevolking aan het Roode Leger. Ter bestrijding der kapitalistische reactie naar buiten mag het leger nog revolutionaire beteekenis hebben, in het land zelf kan dit niet en zooals de voorbeelden ons toonen heeft het leger ook geen revolutionaire beteekenis binnenslands. Zooals ik in het Poltawagouvernement ervoer, werd het Roode Leger nadat de Polen uit Poltawa en Kiew verdreven waren, met vreugde begroet de eerste oogenblikken. De vreugde duurde echter niet lang. De boeren waren door de Polen tot het uiterste onderdrukt; zij stonden tegen de Polen op en toen het Roode Leger kwam, werd het als bevrijder ontvangen. Toen de oorlog echter langer duurde werd de sowjetregeering genoodzaakt het graan van de

boeren te nemen, om het leger te kunnen verzorgen. De Ukraïne die zij nu weder in de macht had en vooral het Poltawagouvernement dat tot de rijkste graanlanden der aarde behoort, was voor de uitgeputte regeering welkom en zij vorderde het graan op bij de boeren. Daarom zijn de *boeren* tegenwoordig even weinig met de *Sowjetregeering* ingenomen als vroeger met de *Polen*.

Dit is echter een bijkomstig verschijnsel van den oorlog; want ook de vrijbuitersbenden zijn gedwongen, in een hun vreemde streek als de boeren hun dat niet geven wat zij noodig hebben, het den boeren af te nemen. Weliswaar komt dit bij de vrijscharen minder voor, want zij zijn geen militairistische idealisten, zij willen niet het wereldimperialisme bestrijden, zooals het Roode Leger, en stellen zich tevreden de indringers uit hun eigen gebied te verdrijven. Om deze reden zijn zij daar, waar zij strijden nooit vreemd en ook niet gedwongen, met geweld hun levensonderhoud van de boeren te nemen. De boeren, die zelf voor een groot deel er aan deel hebben, geven meest vrijwillig. Zoo staat het met Machno.

Behalve het Roode Leger zijn er nog andere militaire verdedigingsorganisaties der russische arbeiders. In Moscou en Petrograd zijn de arbeiders door hun lidmaatschap van *de vakverbonden* — en dit is verplicht — ook verplicht tot *militaire oefeningen*. Zij vormen een militie, georganiseerd volgens districten en naar de fabrieken geregeld. Daar zijn alle categorieën van arbeiders en handwerkers, ook *vrouwen en meisjes*, die in de fabrieken werken, vertegenwoordigd. Deze organisaties hebben bewezen zeer werkzaam te zijn, en deze waren het ook die Judenitsch uit Petrograd verdreven. Deze zijn echter geen organisaties gevormd naar het model der oude staatslegers. Wil men overgaan tot het verwerkelijken van de afschaffing van den staat, dan moet men voor alles die organisaties die altijd nog een steun, ja de grootste steun van den staat geweest zijn, namelijk het *centralistische leger*, afschaffen en in den zoogenaamden overgangstijd door de volgens districten of industrieën gevormde arbeidersverdedigingsorganisaties vervangen. Van de beide door de communisten ingestelde verdedigingsinstrumenten, het Roode Leger en de volgens de vakverbonden georganiseerde verdedigingsorganen, zijn de laatste te verkiezen, omdat het staatsbegrip reeds door een ander vervangen is. Het is het vooruitstrevendste dat ook nader tot de afschaffing van het militarisme komt. De arbeiders in de fabrieken zijn geen beroepssoldaten en geen staand leger, dat „werk" moet hebben om te kunnen bestaan. Niettemin is het een militie die ook verdwijnen moet, indien communisme of socialisme werkelijkheid wil worden. *Slechts bij afwezigheid van elk militarisme is de vrijheid van den enkeling en voor de geheele gemeenschap mogelijk.*

De Opvoeding.

Het revolutionaire volk heeft tot heden op het gebied der opvoeding nog niet veel kunnen presteeren. De economische en politieke toestand is veel te dringend en gewichtig geweest, dan dat de boeren en arbeiders veel tijd zouden gehad hebben, om veel aandacht aan het

opvoedingsvraagstuk te schenken. Ten slotte is de opvoeding een zaak die niet door het ineenstorten van een ouden staat en het oprichten van een nieuwen veel kan vorderen. Langzamerhand kan slechts door *geduldig* werken, *vlijtig liefdevol* zich geven dat groeien, wat niet door de stormklok der revolutie in het volk komt. Niettemin hebben enkelingen en ook de regeering der Bolschewiki alles gedaan, wat in hun macht stond, om het verstoorde schoolwezen weder op geheel nieuwe grondslagen op te richten.

Aan het hoofd van het volkscommissariaat van schoolopvoeding staat *Lunatscharsky*, een geleerde en verdraagzame man. Volgens een interview met zijnen eersten helper en gesprekken met hem zelf was gedurende den oorlog het mechanisme van het geheele onderwijs verstoord. Gedurende de Kerenskiperiode werden wel eenige ontwerpen gemaakt, tot welker uitvoering men echter niet gekomen is. Toen de Bolschewiki aan de macht kwamen, bevonden zij dat het oude systeem geheel onbruikbaar was. Vele moeilijkheden deden zich echter voor. Vele oude leeraren saboteerden hun werk. Zoo gingen in Odessa *70 professoren met Denikin, in den Ural 67 met Koltschak*, omdat zij politieke tegenstanders der Bolschewiki waren. Het Koltschakleger deed alles, om de ontwikkeling des volks te remmen; scholen werden verwoest, leerboeken verbrand en de onderwijzers verdreven.

De bewaarscholen waren gedurende de Czarenperiode in particuliere handen. Toen de Bolschewiki aan de macht kwamen werden zij *in staatsbeheer* genomen. Een moeder krijgt ondersteuning drie maanden voor de bevalling. Tot het derde jaar kan het kind in een kinderbewaarplaats gezonden worden. Van het derde tot het 17e jaar staan de kinderen onder toezicht van het commissariaat van opvoeding en krijgen op de school hun verzorging.

Men heeft tegenwoordig ongeveer 3620 opvoedingstehuizen model Fröbel voor kinderen van 3—6 of 7 jaar. In deze gestichten werden hoofdzakelijk oorlogsweezen opgenomen, als dan nog plaats is proletariërskinderen en ten laatste kinderen uit de bourgeoisie. In Moscou zijn omstreeks 180 van deze instellingen. Tot nu toe zijn in Rusland 204 917 kinderen in deze instellingen opgenomen.

In de 43 gouvernementen die hier in aanmerking komen, zijn 7 millioen leerplichtige kinderen, zoodat tot heden slechts zeer weinig door de school bereikt worden. Leeraars zijn er 11 234, daaronder zijn er natuurlijk van alle soort. In pas opgerichte kweekscholen worden de onderwijzers opgeleid. Jonge lieden van 17 jaar of worden in den tijd van 6 weken tot 3 jaar klaargemaakt.

Voor bizonder moeilijke kinderen worden afzonderlijke kindertehuizen ingericht. De kinderen worden naar hun aanleg onderzocht, ook wordt getracht te onderzoeken of zij misdadig aangelegd zijn. In geval dit blijkt komen zij in een zielkundig onderzoekingsinstituut. Er zijn ook nog kinderen in de gevangenissen, toch probeert men naar mogelijkheid deze te ontslaan. Personen tot 17 jaar rekent men tot de kinderen.

In de volksscholen had ten tijde der Czaren een onderwijzer 40 leerlingen, nu is men bezig dit getal tot 25 terug te brengen, is echter nog

eerst tot 32 gekomen. De schooltijd duurde vroeger 2—4 jaar, nu wil men deze verhoogen van 4—9 jaar.

Van het 8 tot 12ᵉ jaar moeten de kinderen op eene lagere school gaan, waar hun het gewone onderwijs gegeven wordt. Over de nieuwe leermethode werd ons bericht dat men in de czaristische scholen nooit de verhouding tusschen aardrijkskunde en wiskunde eenerzijds en geschiedenis anderzijds leerde. Nu wil men de kinderen zoo onderwijzen dat zij een overzicht krijgen van den economischen opbouw der maatschappij in marxistischen zin. Men poogt in grootschen stijl aanschouwelijk onderwijs in te voeren. Aan de hand van technische werktuigen, bijv. een vuurwapen, moet den kinderen wiskunde, schei- en natuurkunde geleerd worden.

In de 43 gouvernementen van Rusland zijn er 3600 volksscholen, met 29 000 onderwijzers en 470 000 leerlingen. Er zijn in't geheel *6 801 000 kinderen* in den leerplichtigen leeftijd, zoodat het grootste deel der kinderen niet naar school gaat. Dit heeft verschillende oorzaken: 1. er zijn niet genoeg scholen, 2. niet genoeg leermiddelen, 3. vele ouders zenden hun kinderen niet naar de school, omdat vele scholen gedemoraliseerd zijn. Vele kinderen speculeeren en worden dan in opvoedingsgestichten opgenomen.

Voor kinderen die zich vakkundig willen ontwikkelen is het onderwijs van 12 tot 17 jaar meer daarop gericht. Begaafden, die zich verder willen ontwikkelen kunnen op de universiteit gaan. Het geheele onderwijs is kosteloos. De studenten krijgen buiten hun levensmiddelenrantsoen en logies nog een kleine geldelijke tegemoetkoming van den staat.

Behalve deze scholen zijn er nog ambachtsscholen, die deels door het commissariaat van onderwijs, deels door de vakverbonden worden georganiseerd. Er zijn ook kunstambachtscholen en een instituut voor proletarische beschaving, waar jonge arbeiders uitstekend werk geleverd hebben. Vele particuliere villa's en paleizen werden tot kindertehuizen ingericht. Ook op het land heb ik vele landgoederen bezocht, die nu ingericht zijn tot kindertehuizen. De kinderen voelen zich daar zeer gelukkig. Slecht een gebrek is bij allen te bespeuren, er is bijna geen materiaal. Geen boeken, geen potlooden, geen schrijfpapier. Oorlog en blokkade zijn de schuld hiervan. Overal waar men komt, hoort men het klaaglied over de blokkade. Bolschewiki en Menschewiki, revolutionairen en reactionairen, allen klagen over de blokkade en wenschen de opheffing daarvan. Het is mogelijk, dat buiten Rusland russische contrarevolutionairen de voortzetting der blokkade wenschen ter bestrijding der Bolschewiki; in Rusland zelf zijn allen tegen de blokkade en zien de beeindiging met het grootste ongeduld tegemoet.

De opvoeding der menschen tot een vrije persoonlijkheid is een der gewichtigste opgaven der nieuwe maatschappij. De komende mensch moet uitgerust zijn met alle hulpmiddelen van wetenschap en techniek, opdat hij de nieuwe maatschappij vrij kan opbouwen. Hij moet echter ook toegerust worden met de positieve eigenschappen van de socialistische wereldbeschouwing, er moet hem geleerd worden dat het menschelijke en socialistische ideaal tot een stuk practisch leven wor-

den moet en dat hij dat aan zijn eigen persoon moet verwerkelijken. *De opvoeding is niet alleen een vraagstuk voor de jongeren, maar ook voor de ouderen.*

Volgens de theorieën der Bolschewiki zal de dictatuur de periode zijn, die de arbeidende menschen tot het socialisme of communisme brengen moet. Dit zal moeten gebeuren doordat de economische en politieke levensvoorwaarden der menschen en die zonder twijfel op het denken en handelen een grooten — de marxisten zeggen een absoluten — invloed uitoefenen, andere vormen aannemen, waardoor de menschen in hun handelingen en wilsuitingen een verandering ondergaan, een verandering ten goede.

Het grootste onderscheid tusschen de kapitalistische en socialistische gemeenschap ligt hierin, dat in de socialistische rijkdom en armoede, heerschappij en knechting opgeheven zijn. In de practijk beteekent de opheffing van rijkdom en armoede dat niet eenigen zeer goed en anderen zeer slecht leven. Wij moeten echter verklaren, dat in Rusland nog altijd groot verschil in de levenswijze der menschen bestaat en dat de beheersching der menschen nog geenszins opgeheven is. Naar alles te oordeelen, kan men niet gelooven dat in Rusland de politieke en economische voorwaarden, zooals deze de laatste drie jaren waren, een bijzonder gunstigen of bijzonderen invloed op de opvoeding der menschen tot socialisme of communisme uitoefenden. Getoond is, *dat een revolutionaire regeering of een proletarisch-communistische of een naar het communisme strevende staat niet de nieuwe economische en politieke levensvormen der gerechtigheid en vrijheid scheppen kan,* wanneer de menschen er niet toe overgaan het *zelf* te doen, in elke gemeente, in elke werkplaats; dat het ingrijpen van den staat, het mag nog zoo goed gemeend zijn, altijd als een van buitenaf opgedrongen wil verschijnen moet, waardoor de menschen hun ideaal niet naderen; dat ieder individu zich *zelf* daartoe wetenschappelijk en cultureel voorbereiden moet, en dat deze socialistische opvoeding *niet eerst later,* na den val van den kapitalistischen staat, maar *reeds nu* mogelijk is, zooals de socialistische propaganda *altijd* meer of minder mogelijk was, openlijk of geheim.

Deze les — dit is mijn hartgrondige wensch — moge ieder die dit boek gelezen heeft, daaruit trekken.

Indien wij de wereld van kapitalisme en klassenheerschappij en staat willen verlossen, dan moeten wij er aan denken, dat de verlossing der wereld voor een groot deel ook *zelfverlossing* is in den zin der woorden van Rückert:

> Zum Guten, Wahren, will vom Mangelhaften, Bösen,
> Die Welt erlöst sein; und du sollst sie mit erlösen!
> Vom Bösen mache dich, vom Mangelhaften frei,
> Zur Güte und Schöne, so der Welten trägst du bei.

> De Wereld wil van het gebrekkige, slechte verlost zijn;
> en gij moet haar mee verlossen! Van het slechte en
> gebrekkige maak u vrij, dan draagt gij mede bij tot het
> goede en schoone der wereld.

De Revolutie in de Ukraine.

In het laatst van 1919 vestigden de Bolschewiki zich ten derden male in de Ukraine. De Ukraine werd weder als sowjetrepubliek uitgeroepen, en omdat de Ukrainers sterk op hun *zelfstandigheid* stonden, als autonome sowjetrepubliek bij de sowjetrepubliek van Centraalrusland gevoegd.

Oorspronkelijk wilde de Sowjetrepubliek van Centraalrusland de landerijen van de Ukraine bij hare gebieden *inlijven*. Dit bleek echter tengevolge van den sterken drang naar onafhankelijkheid onmogelijk. De tegenstelling tusschen Noord- en Zuidrusland of de Ukraine dateert van ouds her. De Ukraine omvat geheel Zuidrusland. De Ukraine heeft haar eigen beschaving, eigen geschiedenis, eigen taal, haar eigen nationale ontwikkeling. Van ouds waren de czaren erop uit om de Ukraine, die rijk aan natuurschatten, het vruchtbaarste Land van Europa is, onder hun afhankelijkheid te stellen. Het gelukte hun ook. Maar steeds was de bevolking der Ukraine opstandig tegen het streven naar overheersching van Grootrusland. De overheersching door Grootrusland had den haat en het wantrouwen der ukrainsche bevolking tegenover de grootrussen ten gevolge. Het was daarom natuurlijk dat na het uitbreken der Revolutie deze oude veete niet verdween, maar dat de bevolking ook zich afkeerde van de centraalrussische Raden of Sowjetrepubliek en haar zelfstandigheid opeischte: een vrije, van het overige Rusland onafhankelijke republiek. Dezen eisch moesten de Bolschewiki inwilligen, wilden zij niet in voortdurenden oorlog met de Ukrainers leven.

Maar ook de nieuwe sowjetrepubliek was niet uit de rijen der Ukrainers zelf voortgekomen, nu nog is zij een vreemde voor de boeren, en dat is een der vele oorzaken, waarom de Ukraine nog altijd het smartenkind der russische centrale sowjetrepubliek is en nog lang blijven zal.

De Voorzitter der ukrainsche republiek is geen Ukrainer; en is niet door de Ukrainers gekozen. Hij is een Roemeen en werd door *Lenin* op dezen post gekozen. Hij heet Rakowsky.

* * *

De situatie, die tengevolge van den oorlog en der revolutie ontstaan is, is in de Ukraine zoo ingewikkeld, en zal in de eerste jaren ook nog zoo ingewikkeld zijn, dat het noodig is, de geschiedenis der ontwikkeling sedert het uitbreken van den oorlog te kennen, om den revolutionairen toestand te kunnen begrijpen.

De oorlog van het russische czarisme was niet de zaak der ukrainsche boeren. Deze waren niet alleen tegen den oorlog, omdat zij hunne zonen ten oorlog moesten zenden, maar ook omdat zij de levensmiddelen voor het leger moesten bezorgen. De ontevredenheid der boeren groeide naarmate de oorlog langer duurde, en toen de revolutie in Centraalrusland uitbrak, stond ook spoedig die Ukraïne in vlam. Daar de Ukraïners echter tegen de nieuwe Kerenskyregeering waren, kregen de Bolschewiki spoedig overhand, en in het laatst van 1917 waren de Bolschewiki aan de regeering. Er was nog een andere reden waarom de Bolschewiki een open oor bij de ukrainsche boeren vonden. Dit was de *vrede van Brest-Litowsk.* De *boeren* verlangden den vrede tot elken prijs. De Bolschewiki die dezen vrede sloten, werden door de ukraïnsche boeren voor alle andere partijen gesteld.

Door dezen vrede kregen de Duitschen en Oostenrijkers in de Ukraine vrij spel. Zij begonnen hun imperialistische politiek. Vooral Duitschland, door de blokkade der Entente in een verschrikkelijken levensmiddelennood geraakt, zag in de Ukraine zijn redder in den nood. De Ukraine was het land dat overliep van melk en honig. In de Ukraine bevonden zich de grootste suikerfabrieken en de uitgestrektste graanvelden van Europa. Deze voorraden moest het duitsche militarisme naar zijn legers voeren, die op de slagvelden van Europa streden.

Generaal Eichhorn werd naar de Ukraine gezonden, en zijn legers bezetten in het begin 1918 het land. Om voor het volk de vreemde heerschappij te verbergen, stelde men Skoropadski als *Hetman* over het land aan. Het duitsche militarisme begon zijn werk. Men wilde het land redden van het „bolschewisme en verval". Door den intocht der Duitschers en Oostenrijkers werden de Bolschewiki uit de Ukraine verdrongen.

Eichhorn kreeg van de opperste legerleiding het bevel, graan, suiker, enz., aan Duitschland te leveren. Aanvankelijk leverden de boeren tegen betaling veel af, maar omdat zij voor dat geld later niets koopen konden tengevolge van het gebrek aan industrieproducten, de duitschers echter door hun oorlogsindustrie wel wat gewichtigers te doen hadden dan de Ukraine van waren te voorzien, wilden de boeren tenslotte niets afleveren. Nu begon de *politiek der* requisities. De boeren *weigerden* echter nog altijd. Zij werden met *geweld* bedreigd en dit werd ten slotte aangewend.

Nu begonnen de *opstanden der boeren* tegen de vreemde bezetting. Ofschoon alles onder den naam von Skoropadski gebeurde, is het toch duidelijk dat de *duitschers* de initiatiefnemers waren. De macht van Skoropadsky in de Ukraine steunde op *de duitsche bajonetten en machinegeweren.* Het waren niet de ukrainsche maar in hoofdzaak duitsche en oostenrijksche soldaten, die de boeren onderdrukten. Het waren deze soldaten, die het doodvonnis aan de boeren voltrokken, die zich tegen de verordeningen van den staat van beleg vergrepen. Het *standrecht* was over de geheele Ukraïne uitgeroepen, en het neerschieten en ophangen behoorden tot de dagorde. De reiziger die tegenwoordig de Ukraïne bezoekt, heeft gelegenheid photographieën te zien, waar de

boeren bij honderden aan de *galgen* hangen, waarvoor *oostenrijksche officieren* en *ukrainische of russische priesters* staan.

Het woeden der middeneuropeesche soldateska, bereikte in den zomer van 1920 zijn hoogtepunt. Maar daarmee de verbittering ja de *vertwijfeling der boeren.* In het geheel werden gedurende de *heerschappij Eichhorn-Skoropadski* tegen de *80 000 arbeiders en boeren vermoord.*

Nu begonnen de boeren zich overal tegen hun pijnigers te verzetten. Die partij der linker sociaalrevolutionairen bleef haar oude terroristische theorieën trouw, en een harer leden vermoordde Generaal Eichhorn. Eichhorn was een gemoedelijke oude heer, die wel als persoon betreurd kan worden, wien echter als opperste vertegenwoordiger van het vervloekte systeem van de terreur de rechtvaardige straf trof. Even goed als het veel *zedelijker* geweest zou zijn, in het begin van den wereldoorlog eenige honderden europeesche vorsten en diplomatenhoofden te dooden indien het daardoor mogelijk geweest zou zijn, den wereldoorlog en daarmede millioenenvoudig moord te *verhinderen,* zoo goed is het hier moreel onaanvechtbaar Eichhorn naar de eeuwige jachtvelden te zenden.

De dood van Eichhorn was inderdaad voor de boeren het signaal. De door den oorlog verruwde westeuropeesche soldaten hadden het moorden in grooten stijl geleerd, en de van nature ruwe boeren, zonder het vernis der europeesche beschaving, zetten het handwerk in nog barbaarschere vormen voort. Zij begonnen zich te wapenen. Overal ontstonden benden en kleine groepen, welke aanvankelijk primitief met hooivorken en dorschvlegels gewapend, oproer maakten, en de soldaten doodden waar zij ze vonden.

Men zal gemakkelijk begrijpen, dat de zedelijkheid daaronder vreeselijk geleden heeft. Een menschenleven had geen waarde meer. Men onderhandelde niet meer met zijn vijand, men sloeg hem eenvoudig dood. Tenslotte gelukte het den boeren zich moderne schietwapens te verschaffen. Maar voorloopig slechts in uiterst kleine hoevelheden. Een revolutionaire anarchist die deze geheele ontwikkelingsperiode meemaakte, meldt over den vreeselijken toestand en over den vertwijfelden moed der boeren:

„De Bolschewiki hier in Moscou, klagen over den onkommunistischen geest der ukraïnsche boeren. Zij maken dezen geest op uit het feit, dat de boeren opstaan tegen de sowjetrepubliek. Men noemt de boeren Kulaken. Kulaken zijn in Rusland de rijkere boeren, die *tegen* de afschaffing van het privaateigendom zijn, en *tegen* de invoering van het communisme zich verzetten. Men zegt, de boeren rotten tot benden samen, bestrijden en dooden de communisten. De lieden die zoo spreken, hebben niet het minste besef van de gebeurtenissen, die zich in de Ukraine afspeelden, en waaraan ook de tegenwoordige toestand toe te schrijven is. Toen de boeren onder leiding van Sociaal-Revolutionairen, Anarchisten, Maximalisten, Bolschewiki enz. tegen de onderdrukking van Skoropadski, der Duitschers en Oostenrijkers, Kaledin enz. streden, waren zij onvoldoende voorzien van wapenen. Ik was bijv. bij een

opstand waar vijfhonderd boeren slechts 200 geweren hadden. Voor elk geweer waren twee patronen. De vijand telde over de duizend man. De vijfhonderd boeren stonden in een troep, de twee honderd met geweren bewapenden in de voorste rijen. De in aantal veel sterkere vijand was rijkelijk voorzien van de modernste wapenen. Hij had machinegeweren en wij niets. Allen wisten dat de voorsten eerst zouden vallen, en dat dan de anderen aan de beurt kwamen. En toch verliet geen enkel zijn plaats; integendeel ieder wachtte tot zijn voorman gevallen was om dan zijn geweer te kunnen nemen."

Zulk een blinde moed kon alleen uit de uiterste vertwijfeling geboren worden en uit den doodelijken haat, die door de draconische maatregelen van de meest onverantwoordelijke reactie in de harten der boeren kon opgeroepen worden.

„Wie dit alles mede doorleefd, wie de afslachting der boeren en hun wanhopigen strijd gezien heeft, kan alleen den zielstoestand der ukraïnsche boeren verstaan, en die zal het ook begrijpelijk vinden, dat de boeren tegenwoordig evenzoo de Bolschewiki bestrijden en de bolschewistische theorieën die hun vreemd zijn, verwerpen. Die zal ook nooit de tactiek der centraalrussische Bolschewiki tegenover de ukrainische boeren kunnen erkennen, die van absoluut gemis aan begrip van het leven der boeren getuigt; een begripsgemis dat alle pogingen der boeren brandmerkt tot contrarevolutionaire opstanden der Kulaken, die hun privaateigendom willen verdedigen."

Zoo beëindigde de berichtgever, een *Rus* die vóór den oorlog vijf jaren in *Amerika* leefde, zijn vertelling. De naam van dezen man is *Baron*. Hij is tegenwoordig een der meest actieve leden der anarchistische federatie van de Ukraine, die zich „Nabat" noemt.

Deze berichten stellen ons eenigermate in staat, de psyche van den ukrainischen boer te begrijpen. Menschen, die in deze atmosfer een tijdlang geleefd hebben, voelen zich als in een andere wereld verplaatst, als zij in humanitaire bladen kolommenlange artikelen over de gewelds-theorie lezen, en over het gebruiken van geweld, waar het geweld als vraagstuk behandeld wordt. Voor de volkeren in Oost-Europa, vooral in de Ukraïne, is het geweld geen vraagstuk, maar een feit, een levens-beginsel. Toegegeven kan worden ,dat eerst in den loop van den oorlog en der revolutie dit zoo ontwikkeld is, het geweld zou echter nooit zulke verbreiding gevonden hebben, als het aan het wezen der menschen vreemd geweest was. Niet alleen in den wereld- of burgeroorlog, niet alleen in den klassenstrijd, niet alleen in de periode der sociale revolutie, maar ook in het gewone leven van alledag worden vijandschappen, ja zelfs meeningsverschillen bij primitieve menschen het meest door het vuistrecht uitgemaakt. Hoe kan men zich dan verwonderen, dat onder zulke verhoudingen, zooals in de Ukraïne het geweld tot alleenheerschend beginsel, tot het besluitend moment geworden is, dat in de plaats van elk recht, elk vergelijk of onderhandeling gekomen is.

Maar *niet* alleen voor de partijlooze *boeren*, ook voor de politieke *partijen* en organisaties, is het geweld het voornaamste middel in hun

strijd geworden. Zoo staan de Anarchisten en Maximalisten in de Ukraine elken dag en elk uur voor de keuze of wel geweld te gebruiken of onder te gaan in den strijd tegen de contrarevolutionaire generaals, of tegen de Bolschewiki. En het kwam zoover, dat men in anarchistische kringen ervan sprak, den strijd tegen de Bolschewiki terroristisch te voeren, indien de vervolgingen niet ophouden.

Machno.

In den tijd, dat de boeren in alle deelen der Ukraïne tegen Skoropadski, tegen de Duitschers en Oostenrijkers opstonden, was er een man die boven alle opstandelingen van zich deed hooren. Later werd deze man deels beroemd, deels berucht en is nog heden een harde noot voor de Bolschewiki, waaraan zij steeds opnieuw hun tanden stukbijten. Deze man heet Machno.

De reden, waarom de naam Machno zulk een beteekenis kreeg in de Ukraïne ligt minder in de uitstekende persoonlijkheid van Machno, dan in den geest der ukraïnsche boeren, die in Machno verpersoonlijkt en gesymboliseerd wordt.

Platon Machno is in het dorp Gulaipole in het Gouvernement Alexandrows geboren. Reeds zeer jong kwam hij in de socialistische beweging. Hij was medeuitgever van het blad „Buro Wjestnik". Nog geen 20 jaar oud, schoot hij een „Pristow", d. i. een lid der russische czaristische geheime politie neer. Hij werd ter dood veroordeeld, begenadigd tot levenslange tuchthuisstraf en naar Siberië verbannen. De revolutie van 1917 stelde hem in vrijheid. Meer dan tien jaar bracht hij in ballingschap door. Het lijden en ontbering van het gevangenisleven maakten hem ziek. Het is een kleine man, in hoogen graad ziekelijk en dikwijls door bloedspuwing geplaagd, die hem overvallen bij het gaan en bij het spreken. In zijn levensgewoonten en naar zijn afkomst is hij een *boer*. Hij noemt zich *Anarchist*, is echter meer ukraïnsche boer dan theoretische Anarchist. En dit is het ook wat *hem met de boeren verbindt*, en hem bij de boeren zoo *populair* en *geliefd* heeft gemaakt.

Heeft Machno met de boeren het ukrainische boerenkarakter gemeen, zoo zij met hem het Anarchisme. De ukraïnsche boerenbevolking is met het Anarchisme van Machno door de sterkste banden verbonden. Ja, Machno is eigenlijk niets anders dan de theoretische uitdrukking van dit boerenanarchisme. Het anarchisme der ukraïnsche boeren is natuurlijk niet op de theorieën van Godwin, Proudhon of Kropotkin terug te brengen, maar de zaak is zoo gesteld, dat zekere bestanddeelen der anarchistische theorieën in het streven en de uitingen der ukraïnische boeren uitkomen.

De anarchistische theorieën houden *negatieve* en *positieve* deelen. De *negatieve* zijn de *ontkenning* van den staat, het antimilitarisme, het decentralisme. De *positieve* zijn de verbinding der zelfstandige vrije communen tot federatieve eenheden, het federalisme, de erkenning der vrije persoonlijkheid bij de noodzakelijke samenverbinding op economisch en politiek gebied.

Het streven der ukraïnsche boeren is gelijk aan de negatieve beginselen der Anarchie. De boeren willen *geene* regeering erkennen. Theoretisch zouden wij het kunnen uitdrukken: zij *ontkennen den staat.* Zij bestrijden de functies van den staat: willen *geen soldaten* worden, haten en verafschuwen het beambtendom en bureaucratie, willen geen belasting betalen, kortom stellen zich tegenover alle functies van den staat *afwijzend.* Zij zijn tevens antimilitaristen tegenover het militarisme van den staat, verdedigen echter hun *eigene* vrijheid met *alle* middelen. Al mogen de negatieve principies van de anarchie het sterkste naar voren komen, toch is deze beweging *niet alleen negatief* als beweging. De boeren zijn wel geen theoretische, echter meer *gevoelsanarchisten.* Zij hebben ook bij verschillende gelegenheden getoond instaat te zijn, hun aangelegenheden in overeenstemming met hun vrijheidsbegrippen te regelen, en nog wel in den geest van het communisme.

Vragen wij ons nu, waarvandaan deze naar verhouding sterke anarchistische stroomingen onder de ukrainische boerenbevolking komen, dan hebben buiten de van nature bestaande vrijheidszin, ook hier de *verhoudingen* der laatste oorlogs- en revolutiejaren, een sterken invloed uitgeoefend. Wie zal het niet begrijpelijk vinden, dat een volk alle regeeringen haat, wanneer het binnen *zes jaar, dertien verschillende regeeringen* gehad heeft, gelijk dit in eenige gouvernementen zooals Kiew, Poltawa, Berdiansk het geval was. Deze regeeringen waren allen oorlogsregeeringen, en moesten zich noodzakelijk van hun slechtste zijde doen kennen. Zij *requireerden* van de boeren het graan, de paarden, kortom, de boeren waren voor de regeeringen slechts *middelen tot oorlogsvoering.*

Wat de *theorieën* van het anarchisme aangaat heeft de revolutionaire beweging der boeren slechts *deelen* van het anarchisme in zich. Maar deze beweging is ook niet dezelfde als de anarchistische beweging in de Ukraïne. Ofschoon de Bolschewiki de geheele boerenbeweging, die onder Machno hun zooveel moeilijkheden bezorgt, nu als anarchistische, dan weer als gewone bendenbeweging betitelt, vereenzelvigen de anarchisten zich geenszins met de boerenbeweging onder Machno. En toch gaat een groot deel der Anarchisten van de Ukraine in de boerenbeweging van Machno, om daar voor hun ideeën te werken. En omdat zij, door de boven aangehaalde oorzaken, door het aanverwante karakter der beweging voor hun ideeën een goed veld vonden, en in deze kringen de beste uitslagen hadden, werd de geheele Machnobeweging door buitenstaanders voor anarchistische beweging aangezien.

Toen Machno uit de gevangenschap in Siberie kwam, verbleef hij vooreerst in Moscou. Daar de geruchten der boerenslachtingen tot Moscou doordrongen, begaf hij zich naar de Ukraïne en wel naar zijn geboorteplaats Gulaipole.

De volgende schildering van de ontwikkeling der Machnobeweging is afkomstig van Machno's intiemste vrienden, zijn adjudanten, en kameraden, maar ook van Bolschewiki, die vroeger als *soldaten* onder *Machno,* later echter in het Roode Leger gingen en *tegen* Machno streden.

Machno organiseerde de boeren *tegen de duitschers* en tegen Skoropadski-Warta. Zij telden in het begin in Gulai-Pole — het dorp heeft tegen de 30.000 inwoners — slechts *zeven* man. Daarbij waren Machno, Tchubenko, Gribelenko. Zij bezaten eenige geweren, en namen de eerste dagen *tachtig* Skoropadskisoldaten gevangen. Daarbij veroverden zij geweren, zamelden geld in voor een strijdkas, en kochten voor de eerste drieduizend roebel een machinegeweer, enkele bommen, en een revolver.

Machno is een voortreffelijk en vurig *redenaar* en verstond de kunst de boeren te begeesteren voor den strjjd. Door zijn succes werd hij spoedig in het geheele gouvernement en later in de geheele Ukraïne bekend en onder de boeren beroemd. Voor alle kanten stroomden de boeren naar hem toe, en wilden onder zijne vaan, onder de „Zwarte vaan der Anarchie" strijden. Zijn strijdkracht werd dagelijks sterker, en tegen het einde van het jaar 1918 had hij een leger van 50.000 man, volgens andere berichten 70.000.

Tegenover alle andere generaals en avonturiers stonden de boeren wantrouwend. Niet zoo met Machno. De boeren *beminden* Machno, en voor hem gaven zij *vrijwillig* alles, wat de duitschers en Skoropadski evenals de andere contrarevolutionaire generaals *niet* konden krijgen. Machno kon dan ook in Dec. 1918 dertig wagons levensmiddelen naar *Moscou* zenden . Het moscousch blad der Bolschewiki „Iswestija" schreef toentertijd zeer prijzend over Machno. Machno's leger had een front van over de 300 kilometer.

De Duitschers en Oostenrijkers en ook Skoropadski werden aldus door de boeren, hoofdzakelijk onder Machno uit de Ukraïne *verdreven*. Het was dan ook *niet* het Roode Leger, dat eerst later ontstond, maar de *boeren* zelf, die de Ukraïne *reinigden*. Dit is een geschiedkundige vaststelling van groote beteekenis. Zij toont ons, dat goedgeorganiseerde, groote moderne legers door boeren en boerengeneraals, die heelemaal geen militaire opleiding gehad hebben, overwonnen worden. Hier werd herhaald, wat wij zoo dikwijls in de geschiedenis zagen: de fransche boeren sloegen na de revolutie den inval der Pruisen en Oostenrijkers terug; de mexicaansche boeren (Peonen) streden onder den eveneens anarchistischen boerengeneraal *Zapata* in den guerillaoorlog met succes tegen de goed georganiseerde legers van den absolutistischen president *Diaz*. Wij hebben in Rusland nog meer voorbeelden voor dit verschijnsel. Deze ervaringen der geschiedenis uit de fransche, mexicaansche en nu weder russische en ukraïnsche revolutie verdichten zich voor ons tot een leer, die ons in de toekomst van groot nut kan zijn.

Door de verdrijving der duitschers en oostenrijkers als ook van Skoropadski was de contrarevolutie nog niet overwonnen. Slechts voor een oogenblik. Frankrijk en Engeland, evenals Rumenie dat daardoor direct het revolutiegevaar aan de deur kreeg, beviel de zaak niet, dat in de Ukraine de boeren, de Anarchisten en de Bolschewiki heerschten. Het doel der Entente was en is tot den huidigen dag Sowjetrusland en Sowjet-Ukraine te verslaan. Men provoceerde en ondersteunde de contrarevolutie. Men voorzag de oude czarengeneraals Petljura, Kaledin, Grigorjew, Denikin, Wrangel van geld, en moedigde hen aan tot

reactionaire pogingen. Toen Duitschland overwonnen was, namen Duitschlands overwinnaars de taak van waakhonden der reactie over, die vroeger Duitschland in Europa speelde. Duitschland worgde in Fin=land met ijzeren vuist door Generaal Goltz de revolutie. De Entente probeerde hetzelfde met behulp der oude Czarenofficieren te doen.

Uit Podolië en van de oostgalicische grenzen kwam Petljura, uit de Donstreek kwam Kaledin, later nam Denikin bezit van het Donbekken. Buitendien schaarde een vroegere czarengeneraal Grigorjew ontevreden boeren onder zich en het gelukte ook hem, onder voorwendsel, vrijheid aan de boeren te brengen, groote massa's tot zich te trekken.

De Bolschewiki in Moscou begrepen het gevaar, dat hun vanuit de Ukraine dreigde. Het was duidelijk dat de contrarevolutie, die zoo dikwijls daaronder het hoofd opstak, zich niet met de Ukraine tevreden zou stellen, maar zich verder zou uitbreiden over Centraal=Rusland. Denikin kwam inderdaad ver buiten de Ukraine. Hij nam Orel in en stond voor Tula, het laatste strategisch belangrijke punt voor Moscou. Het was wel het streven der Sowjetregeering in Centraal=Rusland alle andere machten te overwinnen, en een *enkele Sowjetmacht der Com=munistische Partij* in te stellen. De beweging der boeren onder Machno stond deze politiek in den weg. Economisch was men afhankelijk van de Ukraine. Centraal= en Noord=Rusland hebben het graan en den suiker noodig der Ukraine. Centraal= en Noord=Rusland is industrieel hooger ontwikkeld dan de Ukraine, was echter door den oorlog zoo=danig verarmd, dat men niet in staat was, in zuiver economische ruil=gemeenschap met een zelfstandige Ukraine te treden, politiek moest men met de Ukraine samensmelten. Buitendien mocht men Machno niet te sterk laten worden, want evenals Denikin kon de Machnobeweging op Centraalrusland overslaan, en dit moest men voorkomen.

De houding der Bolschewiki tegenover den toestand in de Ukraine was aldus zeer weifelend De reactie moest geslagen worden. Dit kon men echter *niet doen zonder de ukrainsche boeren en arbeiders.* Deze stonden wantrouwend tegenover de Bolschewiki, ofschoon zij met hen samengingen in het neerslaan der reactie. De Bolschewiki hadden de boeren noodig, probeerden echter meester te worden van hun scheiding=makende vrijheidsbeweging. Denikin kon men openlijk met het roode leger bestrijden. Hij was reactionair en de boeren en arbeiders waren tegen hem. Het roode leger was echter niet sterk genoeg Denikin te verslaan. Daartoe waren de boeren en Machno noodig. Aanvankelijk; einde 1918 en begin 1919 was de reactionaire golf der Czarengeneraals nog niet zoo gevaarlijk en niet zoo machtig. De macht der boeren was sterker. Men kon haar echter niet openlijk bestrijden, zonder het geheel met hen te verbruien, want men had ze eerstens noodig voor de voor=ziening met levensmiddelen en tweedens voor hulp tegen de contra=revolutie.

Het boerenleger van 50 000 tot 70 000 man moest in de Ukraine blij=ven en zoo mogelijk werkeloos gehouden worden. Dit kon tamelijk ongemerkt gedaan worden. Het wapen= en munitiegebrek, dat reeds bij het begin der opstanden zoo tragischen invloed deed gevoelen, deed zich ook nu weder bemerken. Dit was ook een der zwakke punten van

het boerenleger. Dit wisten de Bolschewiki. Machno verzocht de Sowjetregeering om wapens en munitie. Hij wendde zich tot *Debenko*, den oppersten bevelhebber van het roode Krimleger. Debenko vertraagde de munitiezendingen en gaf hem eerst in Februari 1919 een enkelen wagon patronen.

Machno schreef ter bespreking van den toestand een conferentie der boeren uit, die van den 14. tot den 17. Februari in Machno's geboorteplaats Gulai-Pole plaats vond. Dit was een conferentie van opstandige boeren. Men noemde hen in de Ukraine *Powstanzy*. Powstanzy zijn vrijbuiters, opstandige boeren,die in gewapende groepen kampen. De Anarchisten, linker Sociaalrevolutionairen en Maximalisten veroordeelden in een resolutie de houding der Bolschewiki. De boeren stelden nog vertrouwen in de Bolschewiki, en eischten de doorhaling der tegen de Bolschewiki gerichte stellingen der resolutie. De toestand beterde echter niet. De munitieleveringen werden kleiner en kleiner. De legerleiding van Machno riep een tweede conferentie in Gulai-Pole tegen het einde van Maart samen. *Deze conferentie werd door de Bolschewiki uiteengejaagd.*

De Bolschewiki zonden nu den Anarchist Roschtschin-Groszmann, professor in de philologie en philosophie aan de Universiteit van Moscou naar Machno, om hem te bewegen, met zijn geheele leger in het roode leger te treden. Machno zou opperbevelhebber van het leger blijven, maar onder het oppercommando van het roode leger van Trotzky staan. Machno, door de handelingen der Bolschewiki verbitterd, *weigerde* dit op grond: *hij wilde niet onder degenen werken, die de macht veroveren willen.* Aan dit besluit kon ook geen verandering brengen, dat de Bolschewiki een wagon papier aan Machno zonden.

Van toen af begon de openlijke strijd tusschen de Bolschewiki en de Machnoërs. Dat het tot een openlijke breuk tusschen deze twee machten komen moest, lag in het karakter der twee legers opgesloten. Het waren twee vijandelijke beginselen, die hier tegenover elkaar stonden. Het principe van een leger dat door verplichte mobilisatie gevormd werd, en begrijpelijk op centralistischen grondslag stond; aan den anderen kant *vrijwillig* tezaamgeloopen boeren, vrijbuiters, die slechts voor het oogenblik door het uur van *het gevaar* en door het *gemeenschappelijk lijden* tezamengehouden bleven. Bij de eersten was *ijzeren discipline* vanzelfsprekend, bij de laatsten gedwongen discipline kwestie van taktiek. Machno, de aanvoerder van opstandige boeren, kon zich nooit onderwerpen aan het oppercommando van een opperste legerleiding. Zelfs wanneer hij *persoonlijk* gewild had, dan had het *karakter* van het leger, hetwelk hij commandeerde, het nog *niet* toegelaten. Dit te eischen bewijst de volledige onbekendheid met het karakteronderscheid tusschen de twee lichamen Het *roode leger* is *militarisme*, het *leger van Machno* zijn *opstandige boeren*, strijders, *geen* militairen. Het is daarom verkeerd en onrechtvaardig, Machno als bandiet en verrader te noemen gelijk de Bolschewiki het doen. Alleen de verdedigers van het romeinsche recht kunnen opstandige boeren bandieten noemen, de Bolschewiki echter, die zelf revolutionairen zijn, hebben daartoe niet het recht.

Maar niet alleen principieel, ook tactisch kon het Machnosche boerenleger niet met het roode leger samenwerken, tenminste niet op den duur. Het leger van Machno, bestaande uit oproermakende boeren, is geen leger in den militaristischen zin van het woord. Wanneer de veldarbeid begint, gaan de boeren aan het werk, begint de oogst, dan gaan zij oogsten. Het leger van Machno is dus alles behalve stabiel, de sterkte is naar gelang de omstandigheden en den tijd uiterst verschillend. En de oorlogsvoering van dit leger is in den grond anders dan die van het in de kazernes gedrilde Roode Leger. De opstandige boeren voeren in hoofdzaak een guerilla. Hoe succesvol deze ook zijn kan, nooit kan hij de taktiek van een centralistisch georganiseerd militaristisch land-leger zijn. Het is en blijft de taktiek van opstandelingen in een revolutie, niet meer en niet minder.

Trots het Roode Leger van Trotzki en het boerenleger van Machno in wezen geheel vreemd tegenover elkaar stonden, streden zij toch op een gemeenschappelijken grondslag en in het moment voor een gemeen-schappelijk doel. Het was daarom begrijpelijk dat Trotzki zich deze beteekenende krachten der boeren ten nutte wilde maken. De onmogelijk-heid, zonder Machno Denikin te overwinnen, maakte Trotzki echter blind voor de onoverbrugbare klove, die tusschen hem en Machno gaapte.

Zeker, Trotzki bevond zich in een uiterst moeilijke positie. Het Roode Leger stond in het noorden, Denikin in het zuiden, en Machno bevond zich met zijn leger tuschen beiden. Trotzki moest Machno dwingen zijn opperbevel te erkennen, om eensgezinde bewegingen uit te voeren, die de zege konden brengen aan het toentertijd niet al te sterke Roode Leger. Dit kon alleen met behulp van Machno geschieden. Machno kon echter om bovenaangehaalde redenen van principieelen aard onmogelijk de oppermacht van Trotzki aanvaarden. Hij bevond zich daarbij in een zeer gevaarvolle positie, tusschen twee vuren. Munitie had hij niet. Trotzki wilde hem slechts munitie afstaan indien alle voorwaarden van het Roode Leger volledig vervuld werden. Dit was Machno onmogelijk. Toen kwam Trotzki op het idee, Machno te ver-nietigen.

Machno had 5 millioen patronen noodig. Hij had toen 50 000 man. Volgens Riefkin, den leider der Maximalisten zelfs 70 000. Men zond hem een half millioen; en inplaats van 5000 karabijnen 300. De ver-handelingen werden gerekt, en daardoor drie à vier dagen verloren. Intusschen rukte Denikin altijd verder op. Machno had geen munitie en moest onder zware verliezen altijd verder terugtrekken. Door den druk werd ook het Roode Leger teruggedrongen. Het oorlogscomité van Machno wilde een conferentie der boeren bijeen roepen, om hun houding tegenover den toestand te bepalen. Reeds was de tweede conferentie te Gulai-Poli door de Bolschewiki opgeheven. Nu moet men zich niet voorstellen, dat er afzonderlijke, afgesloten fronten bestonden, neen het eene front verliep in het andere. Zoo gebeurde het dat een deel der bereden boodschappers, die in de dorpen de conferentie bekend zouden maken aan de boeren, op het gebied, waar het Roode Leger zich bevond, opgevangen en gearresteerd werd. De

conferentie werd aldus verijdeld, en zeven dezer boodschappers als leden van het revolutionaire oorlogscomité van Machno in Charkow neergeschoten.

Trotzki was in Charkow en sprak in een openbare vergadering op 29. April 1919 tegen Machno. Hij noemde Machno een bandiet en roover, en verklaarde, dat het *beter was, dat de witten de Ukraine* bezetten, dan *wanneer zij in de handen van Machno was.* Want wanneer de witten er zijn, dan zullen de boeren de Bolschewiki terugroepen; blijft Machno aan de macht, dan behouden de boerenmiddenstanders de overhand.

Op grond van deze theorie besloot men den strijd bij Josufka te openen. Hier stond het Roode Leger direct tegenover Denikin. Het gevolg was, dat de legers van Denikin Machno in den rug aanvielen. Machno, zonder munitie, aan het front en in den rug aangevallen, moest zich terugtrekken, werd geheel verslagen, en verloor het grootste deel van zijn leger. Met eenige duizend man slaagde hij erin te vluchten. Hij trok zich naar het zuidwesten aan den Dnjepr terug.

Het Roode Leger werd echter hierdoor ook gedwongen tot den terugtocht en Denikin rukte gedurig verder op. Hij nam Charkow, drong tot Centraalrusland door, nam Kursk en Orel, kwam zelfs tot voor Tula.

De Bolschewiki verklaarden dat Machno verraad gepleegd had, en zij verklaarden hem vogelvrij. Hij werd buiten de wet geplaatst. Zijn *broeder* werd in een ziekenhuis ontdekt, men hield hem voor Machno zelf en *doodde* hem. Machno, aldus beticht van verraad tegen het Roode Leger, zou dus tengunste van Denikin gehandeld hebben. (!)

Dit waren de moeilijkste dagen niet zoo zeer voor Machno als voor het Roode Leger.

Machno begon zich weder te herstellen, en verwekte opstand in den rug van Denikin. Hij ontlastte het Roode Leger. De boeren stormden weder tot hem. Gulai-Pole, de gouvernementssteden Jekaterinoslaw, Mariapole, en Poltawa vielen hem in handen. Dit was in de laatste dagen van den zomer en den herfst 1919. Machno werd een gevaar voor Denikin. De hoofdlegers waren reeds in Rusland, zijn achterhoede nog in de Ukraine . Machno sneed de achterhoede af en belette zoo den toevoer van munitie en levensmiddelen voor Denikin van uit het zuiden. Denikin werd gedwongen terug te trekken, en het Roode Leger nam offensief. De meeste kenners en deelnemers aan deze gevechten, hadden de vaste overtuiging, dat *Denikin toen tot Moscou gekomen zou zijn, als Machno dit niet verijdeld had.*

Door dit tijdig ingrijpen in het kritiek oogenblik vond Machno weder genade bij de Bolschewiki. De vogelvrijverklaring die boven zijn hoofd zweefde werd opgeheven, men noemde hem niet meer „contrarevolutionair".

Terwijl het Roode Leger door het zegevierende leger van Denikin werd teruggedreven, stond in de Ukraine een nieuwe reactionaire czarengeneraal op: *Grigorjew.* Hij streed tegen de Bolschewiki, beloofde de boeren vrijheid en het sowjetsysteem, en het gelukte hem een grooten aanhang te krijgen.

Machno wilde weten wiens geesteskind Grigorjew was. Hij begon onderhandelingen met hem. Gedurende een dezer onderhandelingen

doodde hij hem, nadat hij ervaren had, dat Grigorjew een reaktionair was. Ook dit werd hem door de Bolschewiki als verdienste aangerekend.

Jekaterinoslaw viel tusschen 30. October en 1. November 1919 van Denikin's in Machno's handen. Toen dan Denikin's leger tengevolge van Machno's ingrijpen terugtrekken moest, kwam het van Centraal=rusland in de Ukraine. Nu verging het Denikin zooals vroeger Machno; hij had geen munitie. Machno bezette Jekaterinoslaw gedurende een maand. Gedurende deze geheele maand stonden afdeelingen van het leger van Denikin slechts 10 werst van Jekaterinoslaw aan den anderen oever der Dnjepr. Machno kon er niet over, Denikin kon de stad ook niet innemen. Hij beschoot de stad. Beiden, Machno en Denikin, bom=bardeerden de bruggen van de Dnjepr om te verhinderen dat de andere erover kwam. In December kwam het noorderleger van Denikin, door het Roode Leger teruggedrongen, van de andere, de noordzijde aan=gerukt. Machno was gedwongen terugtetrekken en ging naar Alexan=drowsk. Intusschen trok Denikin altijd verder terug, en het Roode Leger volgde hem op den voet. Den 10en tot 11en Januari 1920 kwam het Roode Leger te Alexandrowsk. Trotzki eischte nu ook de ontwapening der boeren onder Machno. Deze weigerden dit. Weder kwam er twist en weder werd Machno buiten de wet gesteld. Een gedeelte zijner man=schappen werd ontwapend. Zelf trok hij in den nacht met de rest zijner strijdkrachten af en vluchtte. Van toen af verminderden zijn krachten. In den tijd van den landarbeid in de lente en den zomer 1920 had hij niet meer dan eenige duizend man. De Bolschewiki werden machtiger in de Ukraine en vervolgden hem. Hij trok zich in de wouden terug en hield zich tusschen Poltawa, Berdiansk en Alexandrowsk op.

De Entente, vooral Frankrijk, zag zich bedrogen in haar hoop, die zij in de Denikinonderneming gesteld had. Zij gaf haar vertrouwen, de Ukraine tot uitgangspunt van haren strijd tegen de Bolschewiki te maken, niet op. Zij zag om naar nieuwe handlangers en vond een in baron Wrangel, den „witten baron“, zooals hij in de Ukraine en Rusland genoemd werd.

Door de ondersteuning van Frankrijk werd Wrangel sterker. Vooral, toen de oorlog tusschen Rusland en Polen uitbrak, was Rusland ge=dwongen, alle krachten te concentreeren tegen Polen, en kon zich niet veel met de Ukraine bemoeien. De nederlaag van het Roode Leger aan het poolsche front verzwakte tevens de positie der Bolschewiki in de Ukraine. Eind September werd het gevaar der opmarscheerende Polen zoo groot, dat de Bolschewiki Kiew weder ontruimden. Wrangel be=dreigde het *Don*bekken. De Ukraine geleek wel een brouwketel. Over=al schaarden de boeren zich aaneen en vormden benden. Deze streden tegen de Polen, tegen de Bolschewiki en ook tegen Wrangel. Ook Machno werd weer sterker. Toen eenige maanden vroeger de Bolsche=wiki Westukraine van de Polen bevrijdden, die Kiew hadden ingenomen en tot in het Poltawagouvernement doordrongen, zagen de boeren, de Bolschewiki voor hun bevrijders aan. Zij kwamen in den eersten tijd ook goed met de sowjetregeering overeen. Toen deze echter door den aanhoudenden oorlog gedwongen was, voor het tegen de Polen strijdende Roode Leger, levensmiddelen te requireeren, was het uit met de vriend=

schap. De boeren begonnen de Bolschewiki evengoed te bestrijden als vroeger de Polen. Zij werden ontevreden, stonden op en vanzelf was weder Machno hun man.

Machno streed weder tegen Wrangel. De Bolschewiki echter schreven, hij arbeidde *met* Wrangel samen. Het was juist, dat de boeren zich tegen beiden, de Bolschewiki zoogoed als Wrangel keerden. De Bolschewiki bestreden Machno evenals Wrangel. Zij hadden tegen geen van beiden succes. De boeren, en ook die onder Machno's vaandel, bevochten alle vreemde troepen, die zich op hun gebied begaven. Het was onverschillig of het Polen, Wrangel of de Bolschewiki waren. Gelukte het hun den vijand te verdrijven, dan waren zij tevreden. Zij waren niet voldoende strateeg, om hun succes uittebuiten. Zij ver= volgden den verslagen vijand niet. Zij vonden het voldoende, als hij hun gebied verlaten had. In dit opzicht zijn de boeren geen imperia= listen, die andere gebieden veroveren willen, maar ook geen idealisten, die voor een hooger doel of om een ideaal de contrarevolutie vervolgen. In hun binnenste zijn zij wel conservatief en willen niet lastig gevallen of gestoord worden van buiten. Gebeurt dit echter, dan staan zij op, en maken oproer, verslaan hun onderdrukkers en keeren naar hun land= arbeid terug. Dat is alles.

In dezen tijd zond Machno een nota aan den president der sowjet= republiek in de Ukraïne, waarin hij voor zich en de zijnen aanspraak maakte op de gouvernementen *Jekaterinoslaw* en *Cherson*, opdat de boeren zich zoo zouden organiseeren als zij wilden. Buitendien eischte hij de vrijlating zijner vrienden uit de gevangenis. Rakowsky gaf *geen antwoord* op deze nota. De Bolschewiki strooiden echter het bericht rond, *dat Machno met Wrangel samenwerkte.*

Eind September 1920 werd de macht van Machno zienderoog sterker. In dezen tijd was de toestand der Bolschewiki het hachelijkst aan het poolsche front. Het gelukte Machno, eenige succesvolle operaties tegen Wrangel uit te voeren. Hij kwam in bezit von Gulai=Pole, zijn vaderstad, en nam spoedig ook Mariopole en Alexandrowsk in. De sowjetregeering, die nog kort geleden in haar bladen schreef, dat *Machno met Wrangel samenwerkte*, was genoodzaakt te berichten, dat Machno „nu" weder tegen Wrangel opereerde. Machno zond weder een nota aan de bolschewistische regeering waarin hij nogmaals de vrijheid van *Wollin* en zijne andere anarchistische vrienden eischte. Wijl Machno ditmaal macht achter zijn woorden had, moesten zij toegeven. Op Vrijdag den 1en October werden Machno's vrienden, de theoretische anarchist *W. M. Eichenbaum* (Wollin), Machno's adjudanten, *Tschubenko* en *Gribelenko* uit de gevangenis ontslagen, die tot dan toe als gijzelaars voor Machno gevangen zaten. De beide eersten waren in de Biturkygevangenis in Moscou, de laatste in de gevangenis van Charkow. Gelijktijdig werd Machno, die sedert den 13. Januar 1920 buiten de wet stond, begenadigd. Den 2en of 3en October verscheen in de Moscouer „Iswestija" een bericht, dat het Roode Leger tegen Wrangel vorderde. Uit Mariopole en Alexandrowsk was Wrangel verdre= ven. Verder beneden stond dat Machno zich weder met het Roode Leger vereenigd had. De ingewijden moesten over de belachelijke en absoluut

onnoodige verminking der waarheid lachen . De waarheid, zooals uit de Iswestija zelf blijkt, was, dat *Machno* Wrangel sloeg. Daar Machno, wiens eischen de sowjetregeering thans inwilligde, met het Roode Leger bereid was tegen Wrangel te strijden, kon men Machno een deel van het opereerende Roode Leger noemen, en zoo deed men ook in de verklaring: „het Roode Leger" had Mariopole, Gulai-Pole en Alexandrowsk ingenomen.

Midden November 1920 was Wrangel bijna volledig verslagen. Het was vooruit te zien, dat het Roode Leger, door den vrede met de Polen in Riga vrijgekomen, zich op Wrangel werpen en hem verpletteren zou. *Het begin tot het einde van Wrangel is echter het werk van Machno.*

In verband met dezen toestand getuigt het van bijzondere smaakloosheid, dat de bolschewistische bladen, die als revolutionaire communisten toch niet andere revolutionairen hadden mogen bestrijden, dit wel deden. Hoezeer zij ongelijk hadden, zagen zij eenigen tijd later zelf in. Zoo schrijft een hunner bladen, dat in Moscou uitgegeven wordt („Russian Press Revue") in de engelsche uitgave van 29. October 1920) in een artikel met het hoofd „Machno en Wrangel" als volgt:

„Het commissariaat van oorlog heeft volgend bericht uitgegeven: Zooals bekend zijn zal, heeft de fransche pers veel over de vereeniging van Machno en Wrangel geschreven. Te zijner tijd heeft ook de sowjetpers documenten geopenbaard, die getoond hebben, dat een formeel verbond tusschen Wrangel en Machno bestond. Het is nu achteraf gebleken, dat deze berichten *niet juist waren.* Ongetwijfeld heeft Machno de facto Wrangel, en ook het Poolsche leger ondersteund, terwijl hij het Roode Leger bestreed. Een formeel bondgenootschap heeft tusschen hen niet bestaan. *Alle documenten, die aangaande een verbond tusschen Wrangel en Machno gepubliceerd werden, zijn door Wrangel vervalscht.* Een bandietenhoofdman uit de Krim, die zich hoofdman Voldin noemde, was onder het bevel van Machno, ontving echter aanwijzingen van Wrangel. In werkelijkheid was tusschen beiden geen verbinding. De geheele vervalsching was gepleegd door Wrangel om de fransche en andere imperialisten te bedriegen.

Eenige weken geleden trachtte Wrangel inderdaad met Machno's krachten in verbinding te komen, en zond twee gedelegeerden naar het hoofdkwartier van Machno, om onderhandelingen aan te knoopen. De Machnolieden toonden, dat zij *niets* met Wrangel te doen wilden hebben, dat, door het feit juist dat Wrangel met hen in verbinding wilde treden, hun vergissing, van tegen het sowjetleger te strijden, inziende, zij zich met het zuiderleger vereenigden en vereenigd *tegen* Wrangel streden. Spoedig daarna sloegen zij den bevelhebber van het bevelhebber van het zuiderleger voor, *gemeenschappelijke actie tegen Wrangel* te beginnen. Onder bepaalde voorwaarden werd dit voorstel aangenomen. Tegenwoordig voert Machno zijn oorlogsoperaties onder rechtstreeksch toezicht, en onder bevel van den commandant van het zuiderleger kameraad Frunze, uit.."

Dit document toont volledig, dat alle berichten, die er van spraken, Machno zou *met* Wrangel vechten, *gelogen* waren. De Bolschewiki veronschuldigen zich ermee, dat zij eerst later ervoeren, dat deze documenten vervalscht waren. Eerstens is het wel merkwaardig, dat zij dit niet reeds *vroeger* ingezien hadden, daar zij toch anders niet veel vertrouwen schenken aan de kapitalistische pers, integendeel, steeds haar leugenachtigheid aantoonen. Ten tweede zou men toch wel meenen kunnen, dat de Bolschewiki de berichten, over wat in het *eigen* land gebeurt niet eerst uit Frankrijk moeten halen. Dus omdat de fransche bladen het schreven — de franschen wisten beter wat in Rusland gebeurde! — nam de bolschewistische pers het voor waar aan. Daar de Bolschewiki toch anders niet zoo eenvoudige naïve lui zijn, heeft men alle aanleiding, tot het vermoeden, dat niet alleen onvoldoende inzicht, maar *slechte bedoelingen* hun bladen en hun opperbevel de pen in de hand drukten, wanneer zij over het samengaan van Wrangel en Machno schreven.

Wat nu de andere meening, die ook nu in dit artikel staat, betreft, dat namelijk Machno de facto d. i. dus indirect Wrangel ondersteund zou hebben, doordat zij tegen het Roode Leger streden, zoo geschiedt hier weder een *bewuste verdraaïng der feiten*, een bewuste leugen, want het waren niet de boeren onder Machno, die tegen de revolutie streden. Het waren deze boeren, die de revolutie maakten. Eerst toe het centralistische Roode Leger de vrijheid aan de boeren ontnemen wilde, stonden dezen *tegen die nieuwe overheersching op*. Machno was het dus niet, die tegen het Roode Leger vocht, het was het *Roode Leger*, die de boeren onder Machno, die opstandelingen waren, wilde nederslaan. Toen de boeren zich verdedigden, zich hiertegen verzetten, was voor oningewijden natuurlijk de schijn daar, alsof de boeren onder Machno tegen het Roode Leger streden.

Ofschoon wij tegenwoordig nog midden in den strijd staan en derhalve de heldere, bezonken onpartijdige objectiviteit nog niet bestaat, zal toch de geschiedenisschrijver der revolutie in de Ukraïne dezen strijd tusschen de boeren en het Roode Leger als volgt kunnen samenvatten: Het Roode Leger treed tegen het kapitalistische Wereldimperialisme der entente en tegen alle door dit wereldimperialisme uitgezonden russische Czarengeneraals, alsmede tegen de kleinere van de Entente economisch en politiek afhankelijke staten als de Polen, Rumenië, enz. De ukraïnsche boeren streden tegen allen, en ook tegen het roode imperialisme der russische Sowjetrepubliek. Het woord Imperialisme heeft in verband met rood natuurlijk alleen symbolische beteekenis.

Verder staat in dit artikel, dat de lieden van Machno zich met het Roode Leger vereenigd hebben. Dit beteekent slechts dat de boeren het Roode Leger verkiezen boven Wrangel, *niet* dat zij het Roode Leger als brenger der vrijheid aanzien, maar ook tegen het Roode Leger vechten, ingeval dit hun vrijheid beknotten wil. Zoolang de Sowjetregeering hen niet lastig valt, hebben zij haar niets te verwijten. Eischt deze haar *onderwerping*, dan *strijden* zij daartegen.

Het is toch tamelijk zeker, dat de Bolschewiki die nu met Machno *samenwerken*, hem bij de eerste de beste gelegenheid *weder bekampen*,

en dezen keer misschien wel vernietigen zullen. Met de persoon Machno hebben zij echter niet den opstandigen geest der boeren gedood. Toch zou het kunnen gebeuren, dat tegelijk met den dood van Machno een algemeene moedeloosheid der boeren, een verslapping der revolutionaire spankracht intreedt en de boerenbeweging haar einde neemt. Naar den tijd gerekend zouden latere geschiedenisschrijvers der revolutie dit in verband kunnen brengen, een oorzakelijken samenhang zou echter de persoon van Machno en het eindigen der revolutionaire boerenbeweging niet hebben.

In Rusland heerschen sterke verschillen van meening over het karakter der Machnobeweging. De russen en de russische revolutionairen zelf laten zich bij de beoordeeling dezer beweging niet door de feiten leiden. Het oordeel over deze beweging is bijna altijd door vooropgezette meeningen en zienswijzen vertroebeld. De Bolschewiki veroordeelen de Machnobeweging evenals de contrarevolutionairen. Beiden zien in de boeren, die zich om Machno scharen, zoowel als in hem, slechts benden, bandieten, die bestreden, ja *verdelgd* moeten worden, omdat zij voor elke *regeering hinderlijk* zijn. De Menschewiki, zoogoed als de rechter Sociaalrevolutionairen, zelfs een deel der linker, veroordeelen wel de minne taktiek der bolschewistische Sowjetregeering tegenover Machno, keeren zich echter tegen Machno, omdat zij voor centralistisch Staatsleger zijn en tegen de Powstanzy. De Maximalisten, de linker Sociaalrevolutionairen, het grootste deel der Syndicalisten, en de Anarchisten, verdedigen de Machnobeweging, omreden zij zelf *geen heerschappij van een partij* wenschen en het centralisme bestrijden . Zoo ervaart men, als over Machno gesproken wordt, minder de waarheid omtrent Machno dan over het standpunt der debatteerenden. Een objectieve meening omtrent deze beweging kan men alleen krijgen, wanneer men zooals schrijver dezer schildering de meeningen van *allen* daarover hoort, *zelf* echter tot *geen enkele* dezer russische partijen behoort.

Afgezien van alle partijrichtingen en zich houdende aan de nuchtere beschouwing, blijven volgende geschiedkundige feiten bestaan: De Machnobeweging in de Ukraine is oorspronkelijk een beweging der boeren tegen vijandelijke invallen. De opstandige boeren vergenoegden zich er echter niet mee, de Duitschers en Oostenrijkers te bekampen, maar richtten in het vervolg hun strijd tegen *elke regeering*. Daar in den loop der gebeurtenissen alle regeeringen door den oorlog van *buiten* in de Ukraine kwamen, gevoelden de boeren, die in eenige gouvernementen *dertien* regeeringen hadden, ieder als een heerschappij, die over hen komt van buiten af. Hun strijd is een strijd om eigen *zelfstandigheid*. Of zij bekwaam zijn, om hun zaken volgens vrijheidslievende beginselen zelf te regelen, is een vraag van de grootste historische beteekenis. Deze vraag kan echter door de verschillende regeeringen, die in de Ukraïne vasten voet krijgen wilden en willen, noch beantwoord, noch opgelost, noch uitgemaakt worden. Het is uitsluitend de zaak der boeren zelf.

Het standpunt der russische Sowjetregeering tegenover de Ukraïne en de oproerige boeren is reeds door het karakter der Sowjetregeering bepaald. Ofschoon de bolschewistische partij revolutionair is,

is zij toch vertegenwoordiger van den russischen staat. Dat zij dezen staat proletarisch noemt, verandert niets aan het feit, dat zij alles uit het belang van dezen staat uit moet beoordeelen, en in het belang van dezen staat handelen moet. De instandhouding van dezen staat vordert de centrale regeering van alle landsgebieden, en de onderwerping van alle groepen, verbonden en organisaties onder het centrale beheer, dat in Rusland de raad der volkscommissarissen, in burgerlijke democratieën het parlement is. De russische sowjetregeering moest daarom staan op de onderwerping der Machnobeweging, wilde zij het principe van haar karakter niet prijsgeven.

Daar de hoofdzaak het behoud van dit principe is, is het gebruik der middelen tot dit doel van bijkomend belang. Ik laat het aan de overtuiging van elkeen over, de taktiek der Bolschewiki tegenover Machno goed te keuren of te verwerpen. De *verdedigers van de staatsgedachte* kunnen in princiep geen middel verwerpen, dat de *instandhouding van den staat* dient. Mogen zij al de speciale taktiek der Bolschewiki verwerpen, terwijl zij geen antistaats tegenstanders van de Bolschewiki zijn, dan verwerpen zij deze taktiek alleen daarom, dat het de Bolschewiki zijn. Zij hebben echter steeds bewezen, dat zij *precies* zoo handelen, als zij zelf aan de regeering zijn. Vooral de verdedigers der burgerlijke orde, die de volkeren der aarde in het vreeselijke jammerdal van den oorlog gestort hebben, hebben *geen* recht, den staf te breken over de Bolschewiki. Want zij hebben bewezen, waarheen *hunne* orde voert: in de grootste ellende, dat ooit over de menschen gekomen is.

Zoo is er *één* middel, dat tegen ons gevoel ingaat, steeds echter door de verdedigers van den staat gebruikt wordt, niet alleen door de hiervoor spreekwoordelijk bekende diplomaten, maar door *alle* politiekers, de leugen. Het spreekt vanzelf, dat evenmin als de kapitalistische staten, de Bolschewiki er komen zonder dit middel. De bolschewistische bladen schreven bijv.; dat *Gribelenko*, Machno's rechterhand, die door de Bolschewiki gevangen genomen werd en in Charkow gevangen zat, evenals Tschubenko, Machno's adjudant, met andere Machnoers verklaarden, dat Machno een bandiet was, en zij niets meer met hem te doen wilden hebben. Dit deed men met de bedoeling, Machno te diskrediteeren bij de bevolking. Toen dan ook in October 1920 Gribelenko uit de gevangenis ontslagen werd, en hij dit las en te hooren kreeg, was hij vreeselijk vertoornd, en eischte van de Bolschewiki in Charkow, hem liever te dooden, want wanneer hij naar Machno zou gaan, zouden zijn mannen hem dat doen, omdat zij hem als verrader beschouwden.

Een tweede voorbeeld. Toen de bolschewistische bladen in Juli 1920 in de Ukraine schreven, dat Machno tegen de Bolschewiki kampte, en met Wrangel samenwerkte, gingen Anarchisten uit Charkow, Josef, de emigrant, en Makrousow naar Rakowsky den president der republiek en verklaarden dit voor een onjuistheid. Zij vroegen verlof aan de regeering, een anarchistische afvaardiging naar Machno te zenden, om het geval te onderzoeken. Rakowsky beloofde het hun. Makrousow was brigadecommandant in het Roode Leger, en bij de verdrijving uit Kiew van de Polen was het zijn divisie, die de Polen verdreef. Toen echter Makrousow, dien de regeering, om zijn militaire diensten moest respek-

teeren, ondanks dat hij *anarchist* was, weg was, werden omstreeks twintig anarchisten door de Charkower Buitengewone Commissie gearresteerd, omdat aangenomen werd, dat de anarchisten, die naar Machno wilden, verbinding met hem hadden. Zij werden beschuldigd van samenzwering. De meesten moesten wegens gebrek aan bewijs vrijgelaten worden; de voornaamste, Josef de emigrant, werd gevangen gehouden. Hij begon de hongerstaking en na acht dagen staking werd hij ontslagen.

Indien het geweest was, zooals de Bolschewiki schreven, hadden zij nog geen reden gehad, deze menschen gevangen te zetten. Dit bewijst nog meer, dat zij vreesden, op de leugen betrapt te worden.

Ondanks al deze middelen, die de sowjetregeering in den strijd tegen Machno gebruikte, gelukt het haar toch *niet*, Machno bij de bevolking in ongenade te doen vallen. *De boeren vereeren en houden van Machno*, als een der hunnen, en er is in de heele Ukraine wel niemand zoo populair als Machno. De boeren gaven hem den bijnaam *Batkno*, d. i. vadertje. Een krans van legenden is om zijn hoofd geweven en zij vertellen ongelooflijke dingen van vadertje. Machno is niet hun *heer* (Gospodin), maar hun *vadertje* (Batkno). Batkno kan zich in alle gevaren begeven, altijd komt hij heelhuids er vandaan. Omdat Machno zoo dikwijls groote legers had, die zich altijd weer oplosten, en altijd weer opnieuw ontstonden; omdat hij zoo dikwijls moest vluchten, altijd weder erboven op kwam, zeggen de boeren, dat Machno niet te overwinnen is. Zoo loopt een verhaal dat Machno in het kamp van Denikin en in zijn tent was. Hij was vermomd en sprak tot Denikin. Plotseling zei hij, ik ben Machno en verdween. Het moet taktiek van Machno zijn, dat wanneer hij een plaats inneemt, hij een of meer huizen ruimen laat, waarin hij voorgeeft te wonen. 's Avonds gaat hij verkleed naar een ander dorp en slaapt daar geheel onbekend. Een ander verhaal zegt: in een dorp verkoopt een klein onaanzienlijk boertje (zoo is Machno's uiterlijk) in een schotel boter. De kooper, die den schotel meekrijgt kan te huiskomen, op den bodem van den schotel de woorden vinden: Wie deze boter kocht, heeft Batkno-Machno gezien.

Zulk een sagen- en legendenpersoon is Machno in den mond der boeren. Het is daarom begrijpelijk dat de Machnobeweging bij de boeren grooter instemming en tegemoetkoming krijgt, als alle van buitenafkomende regeeringstroepen. Als Machno b.v. paarden, soldaten, levensmiddelen of ander materiaal voor oorlogvoering noodig heeft, geven de boeren grootendeels *vrijwillig*, wat anderen met geweld niet krijgen kunnen. Het heet dan slechts: „Batkno" heeft het noodig, en men moet het geven.

Ook wordt verteld dat Machno, die als anarchist elke *verplichte* mobiliseering verwerpt, eens tot een *vrijwillige* mobiliseering opriep. Aan het slot moet deze oproep geluid hebben: Wie *niet vrijwillig* komt, wordt neergeschoten. Het spreekt vanzelf dat een beweging van boeren zooals die van Machno niet vrij te houden is van belachelijke tegenstrijdigheden. Het gebeurt ook dat de boeren, als zij door de Bolschewiki worden gemobiliseerd, verklaren reeds door Machno gemobiliseerd te zijn. Ook is de Machnobeweging niet vrij van ruwe, brutale en verwilderde trekken. Een officier van het Roode Leger verhaalt, dat door

de Machnoers een trein overvallen werd, waarin een deputatie van Wrangel zich bevond, waarbij eenige Franschen. De leider der deputatie moet een zeer corpulente heer geweest zijn. De soldaten van Machno doodden in het gevecht de geheele deputatie. Den dikken leider echter openden zij, na zijn dood, het lichaam, zoodat hij dunner werd, en knoopten zijn jas weer vast. Toen men den leider later ontdekte, kon hij niet herkend worden, omdat men een dikken heer zocht. Onder de dooden bevonden zich slechts slanke.

Voor deze gruwelen is natuurlijk *niet* Machno verantwoordelijk. De boeren zijn door de onophoudelijke oorlogen, revoluties, gevechten waaronder zij vreeselijk te lijden hebben, zoo verruwd. Toen b. v. de Polen het Poltawagouvernement binnenrukten, beschouwden de boeren met hebzuchtige blikken de goedgevoede paarden der Polen, en verdeelden deze reeds onder elkaar, wanneer zij de Polen zouden weggejaagd hebben. Daarbij moet een twist ontstaan zijn, en toen een poolsche officier hun vroeg, waarom zij vochten, antwoordden zij onverbloemd: om uwe paarden. De logica der boeren is zeer eenvoudig: Wij willen voor ons zelf leven en niet gestoord worden. Wie tot ons komt, om ons te *beheerschen*, wordt *verslagen* en zijn *eigendom* onder ons verdeeld.

Het is het *werk der ontketenaars van den wereldoorlog*, de boeren teruggeworpen te hebben op dezen primitieven, ruwen, onbeschaafden stand, waardoor de beschavingsontwikkeling niet alleen geremd, maar ook teruggezet wordt. De schuld van deze verruwing valt op hen terug.

De voorwaarden, waaronder het leger van Machno zich bereid verklaarde met het Roode Leger tegen Wrangel te strijden, werden den 16. October 1920 in een overeenkomst vastgelegd, die door den vertegenwoordiger der Bolschewiki, den vroegeren hongaarschen volkscommissaris Béla Kun, en door een vertegenwoordiger van het Machnoleger onderteekend werd.

Zij luidt als volgt:

Overeenkomst

omtrent het voorloopig samenwerken in de militaire verrichtingen der ukraïnische sowjetrepubliek en van het revolutionaire vrijbuitersleger der Ukraïne „Machnowtzi".

1. Het revolutionaire vrijbuitersleger der Machnowtzi neemt deel aan de krachten van het republikeinsche leger als een vrijbuitersleger, dat in hare verrichtingen onder het bevel van het opperbevel van het Roode Leger staat. Het behoudt nochtans zijn tegenwoordige organisatie, zonder de principen en de grondstelling van het geregelde Roode Leger te aanvaarden.

2. Het revolutionaire vrijbuitersleger der Machnowtzi, dat zich langs of dwars van het front bevindt op het gebied der sowjets, neemt in hare rijen niet de deelen van het Roode Leger op, die tot haar willen overloopen.

Aanmerking: De deelen van het Roode Leger of de geïsoleerde roode soldaten, die in den rug van Wrangel samenkomen met het revolutionaire vrijbuitersleger, moeten wanneer zij weder met het Roode Leger samentreffen zich met dit weder vereenigen.

De vrijbuiters „Machnowtzi", die zich nog in den rug van Wrangel bevinden, alsook de bevolking, die in deze deelen des lands in het vrijbuitersleger getreden zijn, blijven in de rangen van het laatste ook wanneer zij vroeger door het Roode Leger gemobiliseerd waren.

3. Het doel der overeenkomst tusschen het commando van het Roode Leger en het revolutionaire vrijbuitersleger is het vernietigen van den gemeenschappelijken vijand, het witte leger. De Machnowtzi verklaren zich eens met den oproep van het opperbevel van het Roode Leger, de vijandelijkheden van de bevolking tegen het Roode Leger te doen ophouden. Tegelijk maakt de sowjetregeering de getroffen overeenkomsten openbaar, om in de gestelde opgaven het grootst mogelijke succes te bereiken.

4. De families der soldaten van het revolutionaire vrijbuitersleger Machnowtzi, die op het gebied der Sowjetrepubliek wonen, genieten het zelfde recht als de soldaten van het Roode Leger en ontvangen van de ukraïnische sowjetregeering de overeengekomen gunsten.

Overeenkomsten

over het voorloopige samenwerken in de politieke vraagstukken tusschen de sowjetregeering der Ukraïne en het revolutionaire vrijbuitersleger der Machnowtzi:

1. De onmiddellijke invrijheidstelling aller vervolgden, en het ophouden van alle verdere vervolgingen op het gebied der Sowjetrepubliek tegen alle Machnowtzi en Anarchisten, uitgezonderd degenen die een gewapenden strijd tegen de sowjetregeering gevoerd hebben.

2. Volledige vrije agitatie en propaganda door het woord alsmede door de pers voor alle Machnowtzi en Anarchisten en hunne ideeën en principes onder contrôle der militaire censuur in militaire zaken. Voor de uitgave van alle publicaties (boeken, tijdschriften, bladen, enz.) der Machnowtzi en Anarchisten, die door de sowjetregeering als revolutionaire organisaties erkend worden, stelt de sowjetregeering al het technische materiaal op grond der algemeene regelen, voor de uitgifte geldig, ter vervoeging.

3. Vrije deelname aan de verkiezingen voor de sowjets, als ook het recht der Machnowtzi en Anarchisten, leden der sowjet te mogen zijn, buitendien vrije deelname aan de voorbereiding van het eerstkomende vijfde Sowjetcongres der Ukraïne, dat in December 1920 plaatsvinden zal, wordt gewaarborgd.

Aangenomen door de vertegenwoordigers der beide partijen op de conferentie van 16. October 1920.

Onderteekend door Béla Kun, Popoff.

Nadat deze overeenkomsten gesloten waren, en het omreden der *samenwerking* van het Roode Leger met de Machnowtzi mogelijk was, het witte leger van *Wrangel te overwinnen*, heeft na de overwinning van het Roode Leger de *sowjetregeering deze overeenkomsten verbroken*, doordat zij een meedoogenloozen strijd tegen het detachement van Machno voerde. *Tevens werden alle Anarchisten der Ukraïne weder gevangengenomen.*

De sowjetregeering heeft tegenover de Anarchisten en Machnowtzi dezelfde houding aangenomen, als de duitsche regeering bij het uitbreken van den wereldoorlog met haar inval in België: alle verdragen zijn een stuk papier. Hiermede zou wel het einde der Machnoschen gekomen zijn.

Hoe spoedig de sowjetregeering haar overeenkomsten vergeten heeft, toont wel haar gedrag tegenover de lieden van Machno. De reeds genoemde Wollin en Tschubenko, die in Moscou gedurende 9 maanden in de gevangenis zaten, en op grond van Machno's samenwerken met het Roode Leger begin October vrijgelaten werden, en in Moscou in het huis van hun vriend en kameraad *N. Pawlow*, Bolschoi Tschernitschewski 18 woonden, werden weder *gearresteerd.* Toen den 24. October in dit huis een ledenvergadering der Anarchisten plaats vond, drong de politie der Tsché=ka (buitengewone commissie) het huis binnen, en wilde *Tschubenko* arresteeren; omdat hij niet aangetroffen werd, werden alle *aanwezigen* — er waren omtrent 50 man — medegenomen, en nog heden, Januari 1921, zitten eenigen van hen in de gevangenis. *Wollin* werd den 1. December op een conferentie der Anarcho=Syndicalisten in Charkow, — de conferentie was geheel wettig en door de Tsché=ka toegestaan —, met alle *overige deelnemers,* waaronder ook bovengenoemde *Pawlow,* gearresteerd.

De voorspelling, die ik deed omtrent de spoedige vernietiging van Machno door de Bolschewiki, bewees zich als juist. Veertien dagen, nadat ik het manuscript van dit boek klaar had, voor het echter nog in druk kwam, bracht de telegraaf (een Rostatijding) het bericht, dat Machno's troepen door de Bolschewiki ontwapend werden. Het Rosta=bureau in Stockholm, dat de rechtstreeksche verbinding met Rusland heeft over Reval, bracht een telegram met den inhoud:

„Moscou, 7. December, Dinsdag (Rosta) — De sowjetbevelhebber aan het zuidfront is een meedoogenloozen strijd tegen alle rooversbenden onder Machno, die nog in de Ukraïne opereeren, begonnen. De verrichtingen zijn met succes bekroond. Het grootste deel der afdeelingen van Machno zijn reeds vernietigd of ontwapend."

Nu brengt echter de „Rote Fahne" in Berlijn een bericht uit Weenen, dat uit Christiania komt, welk luidt:

„In den strijd met Wrangel zijn de Machnotroepen zonder het bevel van het commando van het Roode Leger op te volgen, voortgegaan vreedzame inwoners te plunderen en verschillende rooversbenden in hun leger op te nemen. De revolutionaire krijgsraad van het zuiderfront heeft na de liquidatie van het Wrangelleger het bevel gegeven, de Machnotroepen in gewone gedisciplineerde deelen van het Roode Leger om te vormen. Het bevel werd gemotiveerd, dat de machnotroepen regelrechte uitplunderingen van steden en dorpen ondernomen hadden, waarbij zij niet alleen de bevolking maar ook munitiedepôts geplunderd hebben, en roode soldaten overvielen om bewapening buit te maken. In de dorpen hebben de Machnotroepen de rijke boeren, welche de graanaflevering aan de hongerlijdende gouvernementen saboteerden, militair ondersteund. Na de gedeeltelijke omvorming der Machnotroepen tot een geregeld leger werd hun bevel

gegeven, zich onverwijld naar den Kaukasus te begeven. Inplaats van het bevel op te volgen, heeft Machno den 23. November de vijandelijkheden tegen het Roode Leger geopend. Het verraderlijke plan is hem niet gelukt, en tegenwoordig is zijn hoofdmacht, dank het tijdige krachtige ingrijpen van den commandant van het zuidfront, reeds geslagen. De artillerie is in onze handen gevallen. *Onze troepen hebben het bevel tot meedoogenlooze uitroeiïng der machnosche bandieten ontvangen,* die den vreedzamen opbouw der sowjetukraïne verraderlijk verstoorden."

Dat de Bolschewiki Machno na de overwinning op Wrangel, nadat zij hem als hun werktuig in hun strijd tegen Wrangel gebruikt hadden, vernietigen zouden, was duidelijk. Het is verder ook duidelijk, dat zij moeten trachten, dit werk met *den schijn van rechtvaardigheid* te omgeven en hun handelwijze te rechtvaardigen. Het moet daarom niemand verwonderen, dat de Bolschewiki zich opnieuw van zulke *leugens* bedienen. Als men gelezen heeft, hoe zij hun *vorige leugens verloochend* en als een dwaling en op de berichten der fransche, kapitalistische bladen berustend teruggebracht hebben, dan zal men ook de huidige tijding op haar juiste waarde weten te schatten. Het is alleen erg merkwaardig, dat nooit de „vreedzame inwoners" der Ukraïne *zelf* wat tegen Machno hebben, maar altijd alleen det *vreemde* Roode Leger. Juist is in ieder opzicht in het bericht, dat „de vreedzame opbouw der sowjetregeering van Moscou" door de ukraïnsche boeren, die onder Machno strijden, gesaboteerd werd, want *dien* willen de boeren *niet* hebben. Zij laten zich liever door Machno *„plunderen"* dan door de requisitieafdeelingen van het Roode Leger.

De socialistische beweging in de Ukraine.

De socialistische beweging in de Ukraine heeft een meer of minder anarchistisch karakter. Dit karakter is minder op theorie of leeringen terugtebrengen, dan op den invloed, dien de politieke en economische verhoudingen van het land op de psyche der boeren uitoefenden.

Het Marxisme, dat in Rusland onder den vorm van Bolschewisme en menschewisme tot uiting kwam, heeft in de Ukraine *weinig* wortel geschoten. Daarentegen is het russische boeren- of volkssocialisme der Narodnikisociaal-revolutionairen sterker vertegenwoordigd. Dit volkssocialisme, dat met sterke anarchistische neigingen voorzien is, heeft tot heden nog altijd het hoofd kunnen bieden aan het marxistische en westeuropeesche socialisme. *In de Ukraine leeft Bakunin sterker dan Marx.*

In de Ukraine zijn de gezamenlijke socialistische stroomingen vertegenwoordigd. De Menschewiki, de Bolschewiki, de rechter en linker Sociaal-Revolutionairen, de Maximalisten, de Barbisten, de Syndikalisten en Anarchisten. De Bolschewiki en Menschewiki zijn beiden Marxisten. Zij zochten daarom volgens hun theorieën hoofdzakelijk onder het stedenproletariaat hun aanhang en zijn ook meer bekend onder dezen dan op

het land. Alle andere hier genoemde richtingen legden op het *boeren*=vraagstuk meer hun aandacht en daarom genieten deze partijen een grooteren aanhang onder de boeren dan de eersten. Behalve de rechter Sociaal=Revolutionairen, die evenals de Menschewiki voor de nationale vergadering waren, staan de andere partijen en organisaties, vooral in hun landbouwprogram elkaar zeer na. *Zij zijn allen vóór het sowjet=systeem, alleen niet voor de partijsowjets.* Daarin verschillen zij van de Bolschewiki, die onder sowjets de sowjets van hun *eigen partij* verstaan. Er zijn b. v. in Kiew en in Poltawa, in de steden zoowel als in het geheele gouvernement in het geheel geen sowjets, maar *revolutie=comités.* Deze revolutie=comités worden door de bolschewistische partij ingesteld, niet gekozen door het volk. In Poltawa worden nooit sowjets bij een=geroepen. Nadat de Polen verdreven waren, nam het executief=comité der communistische partij (Bolschewiki) de macht over en organiseerde alles zelf. De Communisten werden niet eens tot de zittingen van het executief=comité verzocht, en ook niet tot eigen zittingen bijeengeroepen. Want deze Communisten waren — arbeiders. De partij der Commu=nisten bestaat tegenwoordig echter voor het grootste deel uit *niet=arbeiders.* Nadat Kiew uit de handen der Polen in die van het Roode Leger overging, werden de eerste maanden, den geheelen zomer 1920, heelemaal geen sowjets gekozen, alleen het revolutie=comité ingesteld. Toen in September de verkiezingen plaats hadden, waren van de *125 Communisten* die in het eerste district van Kiew in de sowjet ge=kozen werden, over de *100 nietarbeiders.* Het waren hoofdzakelijk *sowjetbeambten,* specialisten, enz.

Deze cijfers spreken duidelijke taal. Zij toonen ons, dat de ukrai=nische sowjetregeering voor een deel onjuist dezen naam draagt, omdat in gewichtige en beteekenende gouvernementen heelemaal geen sowjets bestaan. Zij toonen ons verder, dat de communistische partij der Bol=schewiki eigenlijk geen *absolute* sowjetpartij is, maar een opportuniteits sowjetpartij. Want wanneer het hun bevalt roept zij sowjets bij elkaar, en de sowjets, die haar niet bevallen stuurt zij naar huis.

De andere partijen en bewegingen zijn voor de sowjets, omdat de radengedachte door de revolutie zelf naar boven kwam, en alle revolu=tionaire partijen natuurlijk dit systeem te aanvaarden hadden. De boeren zelf zijn voor de sowjets. Ofschoon het grootste deel van hen tot geen partij behoort, zijn zij toch allen voor de sowjets. Op hun vaandels schrijven zij b. v.: „Hoog de sowjets". De unie der Maximalisten, die voor een maximumprogram opkomen, de linker S. R., internationa=listen en Barbisten, de Syndikalisten en Anarchisten zijn voor de leuze: *Alle macht aan de sowjets. Geen macht aan de partijen.*

Tegen deze leuze nu is de communistische partij der Bolschewiki. Zij verklaren, dat deze leuze contrarevolutionair is en bestrijden al deze partijen als contrarevolutionair. Zoo worden b. v. de administratie=, de propagandabureaux en de boekhandels dezer partijen *door de sowjet=regeering gesloten.* Nu zetten zij hun arbeid onwettig voort.

Een zekere juistheid kan men de meening der Bolschewiki, dat de leuze: „Alle macht aan de sowjets, geen macht aan de partij" de contra=revolutie dient, niet ontkennen. In eenige gevallen is het voorgekomen,

dat door de verkiezingen voor de sowjets, de bourgeoisie door stem-vervalsching, bedrog of andere handelwijzen, dikwijls zelfs door zuivere achterlijkheid de meerderheid bekwam, of minderheid zijnde, door ob-structie of sabotage het werk der sowjets verhinderd had zoodat een geharrewar ontstond. Hierop wezen dan de contrarevolutionairen en het was hun gemakkelijk te toonen dat de revolutie niet dat bracht wat men gehoopt had. De weg voor de contrarevolutie was geeffend.

Dit waren altijd slechts *enkele* gevallen, tegenover welke men een massa *andere* die het *tegenovergestelde* bewijzen, stellen kan. De fout waarin de Bolschewiki hier vervallen, is, dat zij veralgemeenen en zoo alles naar een recept behandelen willen. Daardoor komen zij zelf tot de contrarevolutie. Want om tot eenzijdige *partijheerschappij* te komen, is natuurlijk *geen revolutie* noodig. De revolutie moet juist de *meest vrije politieke vormen* scheppen, en ook een *sociale* revolutie heeft daarop te letten. Ofschoon bij een sociale revolutie de verandering der *economische verhoudingen*, afschaffing van het privaateigendom, recht-vaardige bezitverhoudingen, gelijke consumptierechten, rationeele ge-bruiksproductie de voornaamste zaken zijn, moet toch een zoodanige revolutie ook op *politiek* gebied *vooruitgang* beteekenen en *niet terug-gang* of stilstand. De heerschappij eener partij is echter *niet* als een overwinning der revolutie te bemerken, want zulke partij-overheer-sching hadden wij in de *vóórrevolutionaire* tijdperken, hebben wij in de *vóórrevolutionaire* landen. En als men dit marxistisch ook *heerschappij der klassen* noemt, dan treedt deze heerschappij in de politiek altijd als *heerschappij van een of meer partijen op.* En tegen *deze* heerschappij keert zich juist de revolutie.

Zooals men ziet, is de leuze: „alle macht aan de sowjets, geene macht aan de partij" oorspronkelijk en practisch een *revolutionaire leuze* en men kan haar *niet* op grond van eenige gevallen altijd als *tegenrevolutionair* veroordeelen. Want wij kunnen ook met voorbeelden uit de revolutie in de Ukraïne komen, die juist het *tegendeel* aantoonen:

Toen in October 1919 Machno Alexandrowsk innam, riep hij een congres der boeren en overige bevolking van het geheele gouvernement Alexandrowsk bijeen. De organisator van dit congres was *Wollin.* Wollin die, ofschoon anarchist, onvrijwillig door de krijgstoestanden en slechte verkeersmiddelen in Juli 1919 bij Wosnessensk tot Machno gekomen was, had in de districten, die Machno innam de eenige mogelijkheid vrij te werken. Anarchist zijnde, was hij *tegen* de *partij*politiek. Om deze reden was het hem onmogelijk onder de heerschappij van het bolsche-wisme te arbeiden. Hij riep daarom voor de Machnoschen een congres samen. Machno had voor zijn leger den steun der boeren noodig. Boden werden in de dorpen gezonden, om de boeren tot dit congres bijeen te roepen, gedelegeerden te kiezen, en naar de stad Alexandrowsk te zenden. De vertegenwoordigers van verschillende partijen kwamen naar Wollin en bezwoeren hem, geen domheden te begaan, en om gods en der revolutie wil *partijlijsten* op te maken, opdat de boeren het congres naar de *partijen* konden afvaardigen. Men vreesde, dat de rijke boeren, de kulaken, in de meerderheid waren en het congres beheerschen zouden. De geheele zaak zou een groote terugslag zijn, werd voorspeld. Wollin antwoordde,

dat het volk genoeg van de partijen gehad had en nu eindelijk het partijwezen grondig moest *uitschakelen*. Het congres kwam *zonder* partijafgevaardigden tot stand. De boeren zelf wilden *geen* partijen. Toen het congres geopend werd, vroegen zij of ook partijen vertegenwoordigd waren. Ja, er waren uit de stad Alexandrowsk *zeven* Menschewiki, door de vakbonden afgevaardigd, aanwezig. De boeren wilden *niets* met de politiekers te maken hebben. Zij wilden *niet* verhandelen, voor de *politiekers* de zaal verlaten hadden. De Menschewiki moesten vertrekken en eerst toen begonnen de verhandelingen. Volgens het bericht van eenige aanwezigen hadden dezen nog nooit zulk een schoon eendrachtig congres medegemaakt als dit. Al het partijpolitiek getwist en alle partijverschil was uitgeschakeld. De boeren spraken slechts over de *practische* opgaven. Het ging erom, Machno te helpen, den oorlog tegen Denikin voort te zetten. Men besloot, dat *allen* helpen moesten. Wie *vier* paarden had, moest twee ervan afgeven, wie drie had, een. Wie slechts twee paarden had, behoefde geen paarden, maar hooi, voeder, dergelijke zaken te geven. Zoo verliep het congres *zonder* partijpolitiek tot tevredenheid van alle deelnemers, en *zonder* de heerschappij der „kulaken".

Dit voorbeeld toont niet alleen de onhoudbaarheid der phrase, dat *partijlooze* arbeiders en boerensowjets of raden „contrarevolutionair" zijn zouden, het toont ook positief, dat *juist* partijlooze sowjets het *beste* in staat zijn, de economische en politieke aangelegenheden der revolutionaire bevolking te regelen.

Een ander verschil in de taktiek tusschen de Bolschewiki en Anarchisten, dat de wijten is aan de theoretische verschillen, toonde zich in *Jekaterinoslaw*.

Toen de stad door Machno veroverd werd, stond de anarchist *Wollin* erop, dat *alle* socialistische stroomingen *absolute vrijheid* zouden hebben, om hun propaganda te voeren. Zooals bekend is, *verwerpen* de Bolschewiki deze vrijheid als „burgerlijk vooroordeel". Vooral *Trotzki* gaat in zijn boek tegen Kautsky „Terrorisme en communisme" scherp daartegen in. De Bolschewiki veroorloven, daar waar *zij heerschen*, aan *geen enkele* partij een dagblad of ook maar blad uit te geven. Onder *Machno's* regiem was het volgens Wollins anarchistische theorie *aan alle socialistische richtingen mogelijk hun bladen uit te geven, vergaderingen te houden*, kortom, haar propaganda te voeren. Er verschenen in Jekaterinoslaw dagbladen. Twee anarchistische, twee communistische, rechter en linker sociaalrevolutionaire menschewistische bladen. *Alle* socialistische strommingen waren vertegenwoordigd. Alleen de *burgerlijken* hadden *geen* orgaan. Zij waren zoo timide, doordat de Machnoschen en Anarchisten heerschten dat zij het niet durfden.

De cijferverhoudingen der verschillende partijen in de Ukraine zijn tegenwoordig zeer moeilijk aan te geven, omdat alle partijen behalve de heerschende partij der Bolschewiki onwettig zijn. Bij de verkiezingen voor de nationale vergadering in November 1917 behaalden de Sociaal-Revolutionairen 66—72 pCt. der gezamenlijke stemmen. De Anarchisten en Maximalisten namen als antiparlementariers geen deel aan de stemming. De Maximalisten hebben een *Unie*. Zij noemen zich niet *partij*.

omdat zij *tegen* de partijen zijn. De linker sociaal-revolutionairen Barbisten en de linker S. R. internationalisten zijn eveneens sterk vertegenwoordigd. De Anarchisten hebben in de Ukraïne een afzonderlijke, van de Anarchisten uit Centraal-Rusland afgescheiden federatie, die zich „Nabat": alarm noemt. In verhouding is deze federatie wel niet grooter dan die der Maximalisten en linker S. R. Toch hadden de Anarchisten een grooteren invloed, omdat zij onder de bescherming van hun vadertje (Batkno) Machno stonden, die hen meer steunde dan de andere partijen. De Anarchisten hebben zich echter nooit met de Machnobeweging vereenzelvigd, bedienden zich echter in de grootste mate van de Machnobeweging en wilden deze dienstbaar maken aan hun doel.

De Bolschewiki arresteerden in het begin van Januari 1920, nadat Machno gevlucht was, *Wollin* in Alexandrowsk. Zij verdedigden zijn arrestatie door hem den vader der Machnobeweging te noemen. Dit was nu echter onmogelijk, de Machnobeweging ontstond in den zomer 1918. Wollin kwam eerst een jaar later in den zomer 1919 tot Machno. De waarheid is, dat door Wollin de geheele beweging een meer uitgesproken anarchistisch karakter kreeg, aan diepte en reinheid won. Wollin zelf is een diep, rein, edel mensch, en het gelukte hem, een sterken kultureelen invloed op de machnoschen uit te oefenen. Dit was echter gevaarlijk voor de Bolschewiki, want daardoor werd de beweging dreigender voor hen.

Het communisme en de boerenstand.

Wij hebben door onze huidige onderzoeking de oorzaken gevonden, waarom de boeren in de Ukraïne zoo moeilijk onder den gemeenschappelijken schepter eener regeering te brengen zijn. Het zijn minder oorzaken van economischen aard, dan van politieken en nationalen. Het is waar dat wanneer men de weigering der boeren, een regeering levensmiddelen aftegeven, als economische oorzaak wil beschouwen, dan spelen ook deze een rol. Buitendien zouden ook raseigenaardigheden kunnen medewerken. Onder een landbouwvolk in een vruchtbaar land ontwikkelt zich tengevolge der betrekkelijke economische onafhankelijkheid in het volk of in het ras altijd een zeker zelfstandigheidsgevoel, waarmede een centralistische regeering steeds in conflikt moet komen. Een krachtige *staat* kan zich in zulk land *nooit* ontwikkelen. De „Los-van-Rome" tendenzen zullen steeds aan een regeering veel te doen geven. Denken wij slechts aan de boerenbeweging onder Zapata in Mexico, aan de gedurige anarchistische drijfveeren in Spanje en Italië.

De Bolschewiki houden vol, dat dit *anti*communistische drijfveeren der boeren waren, zij wijzen erop, dat de boeren der Ukraïne *niet* zoo ver verbreide Mir-Organisaties hadden als de russische, dat zij *niet* in dezelfde mate *gemeentewouden*, *gemeenteweiden*, en ook *gemeenteakkers* hadden en verklaren, dat de boeren voor het *privaateigendom* en *tegen* de invoering van het communisme waren. Zij gaan verder en zeggen, dat al de boeren die onder Machno streden, Kulaken zijn en voor het *privaateigendom* vechten, *tegen* de invoering van het communisme. Daar

er echter zeer groote massa's der boeren, de meerderheid zelfs zoo gezind is, wanneer ook, zooals dat niet anders kan slechts het meest aktieve deel onder hen, zich bij de Powstanzy voegen, dan zou het toch verkeerd zijn, den boeren de gedachten van het communisme *tegen* hun wil op te dringen. Dit zou alles behalve vrijheid beteekenen. En de vrijheid willen de boeren hebben, daarvoor vechten zij sedert een vijftal jaren. *Men kan de menschen tot alles dwingen, echter niet tot vrijheid.* Ook niet wanneer men de machtigste der aarde ware.

Het is echter niet aldus. De boeren *integendeel* staan minstens sympathiek tegenover de sociale revolutie en de nieuwvorming, in de Ukraïne zelfs veel meer dan in Rusland, waar de groote *massa* der boeren *conservatief* is nadat zij hun land ontrukt hebben aan de grondbezitters. De boeren zijn het socialisme geenszins onwillend, zelfs toonen zich uitgesproken communistische neigingen.

De geheele boerenbevolking is tegen de Pomestschiks (grondbezitters). Onder geen enkele voorwaarde willen zij de grondbezitters terug. Zij streden vertwijfeld tegen alle contrarevolutionaire generaals, die het grootgrondbezit verdedigden. Zij verjoegen Kaledin, Petljura, Denikin, Gregorjew, Wrangel. En toch had Wrangel uit het noodlot zijner voorgangers geleerd en kwam, juist om de boeren te winnen, met een landbouwprogram tot de boeren. Geen grootgrondbezitter zou meer dan 200 desjatinen land bezitten. (Een desjatine is 109,25 Are.) Wrangel geloofde grootere sympathie daarmede te winnen dan Denikin en zijn voorgangers. Hij geloofde, dat het hem gelukken zou, de boeren aan zijn zijde te krijgen, gelijk de roemeensche regeering de boeren geruststelde door een gelijke politiek en hen van de revolutie afhield. Maar terwijl het den roemenschen bojaren gelukte met eenige verliezen, zich te handhaven, doorzagen de ukraïnsche boeren die door den langdurigen strijd, een verderen blik gekregen hadden, het doel van Wrangel, en hoewel hij een deel der boeren kon bedriegen, had hij toch het meer ontwikkelde deel tegen zich. Op den duur zou Wrangel ook zonder de vernietiging door het Roode Leger en Machno zich niet hebben kunnen handhaven.

De boeren waren tegen Wrangels 200 desjatinenprogramma. Zij zijn ook tegen het bolschewistische 50 desjatinenprogramma. De Bolschewiki willen het bij de rijkere boeren niet bederven. Zij hebben de boeren noodig en kunnen het niet verdragen hen tegen zich te hebben. Zij hebben daarom een maatstaf vastgelegd, dat geen enkele boer meer dan 50 desjatinen land mag hebben. De boeren hebben zich op alle congressen *tegen* dezen norm uitgesproken. Het was vooral op het vroeger vermelde congres, dat door Machno en Wollin bijeengeroepen was (in Alexandrowsk October 1919). Zij verklaarden dezen norm te hoog, het was een bourgeoisiemaatstaf. Daarmee werden weder Pomestschiks gekweekt.

De marxistische theorici van het bolschewistisch-communisme stempelen van uit hun theoretisch standpunt de ukraïnsche boeren tot anticommunisten en tot verdedigers van het privaateigendom; vooral degenen onder hen, die onder Machno vechten. Mijne onderzoekingen in de Ukraïne hebben echter bewezen, dat het juist andersom is. De

Bolschewiki decreteeren meer privaateigendom aan land dan de boeren zelf. De *Bolschewiki-Communisten*, die zich als de *alleen*vertegenwoordigers van het communisme voordoen, zijn *minder* communistisch dan de *boeren*, die *zij* als *anti*communistisch betitelen.

De boeren zouden echter nog lang *geen* communisten zijn, wanneer zij alleen voor een kleinere maatstaf land waren dan de Bolschewiki-Communisten. Dit zou alleen bewijzen dat zij communistischer zouden zijn dan de Communisten. Dit is slechts vergelijkenderwijze gesproken. Over het *positieve* communisme der boeren zou dit *niet* veel zeggen.

Ofschoon de afschaffing van het privaateigendom van grond en bodem een der gewichtigste deelen van het communisme is, behoort toch daarbij nog de regeling der arbeidsvoorwaarden bij gezamenlijken arbeid naar het grondbeginsel van gelijkheid, de organisatie van den ruil der arbeidsprodukten op de basis der gerechtigheid als maatstaf, het regelen der wederkeerige betrekkingen op vrijheidlievenden grondslag. Dit alles kan een staat niet geven; ook niet een bolschewistische. Hij kan hoogstens raadgeven, decreteeren, verordenen. Bij afwezigheid van gezonde sociale instincten en een sterken billijkheidszin kan een volk nooit tot socialisme en communisme komen. Het communisme komt niet op bevel. Hebben de ukraïnsche boeren dit instinct door de schrikkelijke jaren van den burgeroorlog heen bewaard? Zoo ja, dan zouden zij voor het communisme rijp zijn, zoo niet, dan kan ook de sowjetregeering geen betrekkingen in hun rangen brengen, die niet in hen leven.

Mijn reis in de Ukraïne, alsmede gesprekken met de beste kenners der Ukraïne in het land zelf, hebben mij getoond dat men reden heeft goede hoop te koesteren. De boeren zijn ruw, maar goedig, hulpvaardig en hebben in het algemeen een sterken trek naar rechtvaardigheid. Eén voorbeeld bewijst natuurlijk niet veel, niettemin kan het als illustratie dienen:

Eichenbaum — Wollin woonde een gesprek tusschen een boer en een bolschewiek-communist bij. De *bolschewiek* zou hem verklaren wat *communisme* is. De *boer* begreep hem echter *niet*. De uitleggingen bleven hem onbegrijpelijk. Toen begon de *boer* zijn *eigen* ideeën te ontwikkelen, hoe hij met zijn kameraden in zijn dorp alles regelen zou, zooals hij dat zich voorstelde. Toen hij klaar was met zijn uitleggingen, zeide de bolschewiek-communist hem: „Gij zijt ook communist!"

„Wat, *ik* communist?" antwoordde de boer kwaad. Ik ben *geen communist!*"

Deze boer toonde, dat hij wel weet, hoe hij *zijne* zaken in *zijn* dorp te regelen heeft, als men zijn eigen communistische pogingen maar niet stoort door inmenging van buiten en door beperking van zijn vrij initiatief. Talrijke voorbeelden kunnen aangehaald worden, waarin de boeren *zelfstandig* tot communistische huishouding en regeling der betrekkingen komen.

Het bezoek op een sowjetboerderij, 30 werst van Charkow, gaf mij gelegenheid, het gemeenschappelijke werken der boeren op dit goed te bestudeeren. Er waren 100 boeren met vrouwen en kinderen 160 per-

sonen; *geen* was Communist en toch hadden zij alles *rechtvaardig* en *billijk* geregeld. Voor vele enkelvoudige en gemeenzame ondernemingen geldt hetzelfde.

De merkwaardige weigering der boeren zich Communist te noemen, is daaraan te wijten, dat de boeren de naam „communist" alleen door de *regeering* hoorden die zich zoo noemt. Nu zendt echter *dezelfde* regeering haar *soldaten* in het dorp om de levensmiddelen, die de boeren niet willen afstaan, te requireeren. *Communisten* zijn dus in de voorstelling der boeren *requireerende* soldaten of degenen, die de soldaten zenden. En daar buitendien nog een menigte *commissarissen*, die zich ook „communisten" noemen, in werkelijkheid echter gauwdieven zijn, — waaraan de sowjetregeering natuurlijk geen schuld heeft, echter in het groote land weinig doen kan — de boeren uitzuigen, heeft zich in de Ukraïne onder de boeren een woordenspel gevormd, waardoor zij het communisme belachelijk willen maken. „Aan wien" is namelijk in het russisch Komu en *ons* is *nas.* De boeren stellen nu de Bolschewiki-Communisten voor en vragen Komu? antwoord: Nas! dus *Komunas,* dat zijn de communen. De communisten zeggen dus: *alles voor ons,* d. i. voor *zich, niets* voor de *anderen.*

Terwijl de *communisten* bij de boeren *niet* goed aangeschreven staan, staan de *Bolschewiki* bij hen in *hoog aanzien.* De *Bolschewiki* waren het, die hun den *vrede* brachten. Door den vrede van Brest-Litowsk heeft Lenin groote populariteit verworven. *En daarom houden de boeren van de Bolschewiki, haten echter de Communisten.* Zij begrijpen niet, dat het een en dezelfde partij is.

Met behulp van eenige verstandige elementen tusschen hen, regelen de boeren ook hun grootere gemeenschappelijke aangelegenheden. Zij roepen groote congressen bijeen, vormen coöperaties enz. Wel hebben zij niet altijd in alle zaken het juiste inzicht en het sterke initiatief. Voor een deel gelooven zij nog aan de bekwaamheden van het verstand. Zij geloofden b. v. dat Machno die in den strijd zulk een goede leider was, ook anders zeggen zou, wat ze doen moesten. Zij vroegen bij een zekere verkeersaangelegenheid aan Machno, wat te doen. Machno moet hun geantwoord hebben, doet, wat gij zelf het beste vindt. Daar waren de boeren echter niet mee tevreden. Zij wilden *raad* hebben. En wie hun een onzelfzuchtigen raad kan geven, is natuurlijk welkom.

Het communisme bij de boeren der Ukraïne is niet de zaak van een theorie, maar van hun praktisch leven. Het grootgrondbezitterdom, de Pomestschiks toonden hun de schade aan het land, de onrechtvaardigheden die daaruit ontstonden. En deze ongerechtigheid voedde hunnen nijd. Het marxisme kan eeuwig verkondigen, dat het socialisme *geen zaak der rechtvaardigheid* is, de boeren *voelen de ongerechtigheid,* die in hun leven gekomen is door de *ongelijke verdeeling van het grondbezit* en willen haar afschaffen. De anderen behoeven niet meer te hebben dan wij. Dit werd door de vijanden van het socialisme steeds als de nijd der bezitloozen gebrandmerkt. Deze nijd der bezitloozen is echter voor de boeren een regelend princiep. Het brengt de gelijkheid in bodembezit nader, en dit voert de boeren tot het communisme.

De economische toestand in de Ukraine.

Wanneer voor den oorlog het land der grondbezitters in de handen der boeren gekomen was, had dit zonder twifel een verbetering in den toestand der boeren beteekend en daarmede een verhooging in den economischen toestand. Wel werd ook nu door deze verandering een verheffing van den toestand der arme boeren gebracht, d. i. der door den oorlog slechter gemaakte positie der boeren. Waarmede bedoeld wordt, dat zonder dezen maatregel der revolutie de boeren er nog slechter aan toe zouden zijn, dan nu, maar niet beter dan voor den oorlog. Het gaat met de boeren zooals met de bevolking in Duitschland. Men klaagt en wenscht de tijden *voor* den oorlog terug. *Voor* den oorlog hadden de boeren schoenen, kleeding en petroleum, wat zij heden ontberen. Zij hebben weinig akkerbouwgereedschap en landbouwkundige machines. De industrie is zeer zwak ontwikkeld, en gedurende den oorlog bestond bijna uitsluitend oorlogsindustrie. Zij kregen zeer weinig industrieproducten en moesten veel landbouwvoortbrengselen voor den oorlog afstaan.

Toen de Bolschewiki bezit namen van de Ukraïne, verboden zij den vrijen handel, zoodat de inwoners der steden zich in grooten levensmiddelennood bevonden. Het doel der Bolschewiki was tweeledig.

Ten eerste wilde men verhinderen, dat de levensmiddelen en gebruiksvoorwerpen voor handel en speculatie zouden dienen. Van het standpunt van het socialisme uit is het inderdaad zoo, dat door den vrijen handelsstand de voorgebrachte goederen niet eenvoudig ter verdeeling komen, maar tot het maken van winst, tot persoonlijke verrijking of minstens diegenen, die zich er mede onledig houden, tot levensonderhoud dienen. Inplaats van productieven arbeid te verrichten, handelen zij. In de practijk is het echter dikwijls niet het geval. Want vooral de russische markt is de plaats waar de boeren hun huiswerkproducten verkoopen, die zij geenszins door koop of andere speculatie verworven hebben. Daar onder de gegeven omstandigheden het dikwijls zeer moeilijk uit te maken was, wie boer en wie handelsman was, heeft deze maatregel zeer dikwijls vooral in de kleine steden, de verkeerden getroffen. De zoogenaamde speculanten zijn dikwijls de armsten.

Ten tweede wilde men daardoor de bourgeoisie tot arbeid dwingen. Want doordat zij niet meer te koopen en dus niets meer te eten kreeg, dacht men, zal zij gedwongen zijn te arbeiden. Men heeft zich echter misrekend, want de meesten vonden andere middelen en wegen om deze maatregelen te ontduiken. Op den duur zal het de bourgeoisie niet mogelijk zijn zich aan den arbeid te onttrekken. De sowjetregeering komt langzamerhand achter de streken der bourgeoisie en neemt andere maatregelen. Arbeidsboekjes worden ingevoerd, alle inwoners geregistreerd, den niet-werkenden geen levensmiddelen verstrekt, enz, zoodat zij geen anderen uitweg zien dan een of ander werk te verrichten. Dan krijgen zij gelijk elk ander levensmiddelrantsoenen.

Men heeft dus niet dat bereikt wat men beoogde. In grooten stijl heeft men in alle geval getracht de voldoening naar de behoefte inte-

voeren. In het klein bloeit echter de speculatie, voornamelijk de handel in levensmiddelen en andere verbruiksartikelen sterker dan vroeger. Alle grootere fabrieken en landbouwbedrijven zijn geannexeerd en werken voor rekening van den staat. De kleine bedrijven echter — en in de Ukraïne is behalve een groote suikerindustrie en de metaalindustrie de kleinindustrie overheerschend — zijn nog allen in private handen en arbeiden ook voor private rekening, zooals voor de revolutie. Het economische leven loopt dus wat dit betreft in privaatkapitalistische banen, — al zijn de ondernemingen ook geen Stinnes en Thyssen. In Kiew b. v. was alles drie maanden na de inname door de Bolschewiki nog zooals in andere kapitalistische landen. Zeer veel zaken waren geopend en alleen die waren gedwongen te sluiten, die geen waren meer hadden. Van de Bolschewiki krijgen zij geen waren geleverd en zoo wordt de eene na de andere gedwongen zijn zaak op te geven. Dan gaan de handelaars in dienst der sowjetregeering in een commissariaat of iets dergelijks. Zij worden beambten, staatsbeambten. Van het salaris dat zij nu krijgen, kunnen zij echter niet leven, en zij gaan voort te hamsteren te „speculeeren". Anderen vangen direct van voren aan te speculeeren en wel op illegale wijze. Zij kunnen dit niet laten, even min als de kat het muizen laten kan.

De boeren, die van huis uit tegen het handelssysteem zijn, omdat zij van dit systeem niets goeds gehad hebben, houden zich tegenwoordig eveneens onledig met „speculatie" zooals het in de taal der Bolschewiki luidt. Dit speculeeren bestaat daarin, dat zij hunne producten weigeren af te geven aan den staat, en deze verkoopen tot de hoogst mogelijke prijzen. Dit doen zij echter niet uit speculatiezucht, maar omdat zij niet anders kunnen. Zij zouden gaarne den staat de waren afgeven, indien zij slechts de waren kregen, die zij noodig hebben. Maar de staat heeft niets en kan niets geven. Zij zijn gedwongen hun gebruiksvoorwerpen in den vrijen handel te koopen. Voor een poed meel (36 pond) krijgen zij in den *vrijen* handel omstreeks 21 000 roebel, van den *staat* slechts omstreeks 100—200 roebel. Het is dus te verklaren, dat zij hun waren liever aan speculatieprijzen verkoopen dan dat zij ze den staat afgeven. Maar ook dan nog, trots zij zooveel geld in den vrijen handel krijgen, hebben zij er niets aan. Zij zien van het geld af. Zij willen in het geheel geen geld hebben, en zouden trots alles den staat leveren, wanneer zij maar konden krijgen wat zij noodig hebben. *Geld heeft voor hen geen waarde.* Zij hebben zooveel geld dat zij hun muren er mee behangen en hun feestwagen versieren. Wat zij willen, zijn gebruiksvoorwerpen. De reiziger die in een dorp komt, kan dikwijls niets koopen, al heeft hij nog zooveel geld. Hij krijgt echter alles voor een *kleedingstuk*, voor een *glas zout* en dergelijke.

Het lijdt echter geen twijfel dat al deze uitwassen opgeheven worden in het oogenblik, dat de boeren van den staat krijgen, wat zij noodig hebben. Dan zal de regeering ook van de boeren dat vrijwillig krijgen, wat zij nu met *geweld niet* nemen kan. Dan zullen de requisities en daarmede de vijandschap tusschen de boeren en de regeering ophouden, de grootste steen des aanstoots tusschen de regeering en de boeren zou weggeruimd zijn ,en het was voor de eerste gemakkelijker

zich met de boeren te verzoenen. De boeren zouden dan niet meer „contrarevolutionair“ moeten zijn, en de revolutie zou zich op het land bevestigen, vrij baan hebben om zich uit te breiden en verder te ontwikkelen.

Dit kan echter slechts dan gebeuren, wanneer Sowjetrusland vrede heeft; wanneer eindelijk de Entente ophoudt dit ongelukkige land met oorlog te bestoken, wanneer de blokkade opgeheven wordt, wanneer waren in het land komen. Dat de russische revolutie in den vorm van het bolschewisme met zijn requisitiepolitiek zulk een schrikbewind moest worden, ligt hoofdzakelijk aan den *oorlog* en de blokkade. De beleggers dezer blokkade en van den oorlog, de vijanden der revolutie in Frankrijk, Engeland, Amerika, de verdedigers der kapitalistische staten dragen de hoofdschuld aan het vastloopen der russische revolutie. Wanneer men onder bolschewisme de vrijheidsvijandige politiek der russische sowjetregeering vooral tegen de boeren verstaat, dan bestrijdt men het bolschewisme het beste door de leuze: Vrede met Rusland, Opheffing der blokkade: „Hands of Russia“.

Toen de vrije handel door de regeering verhinderd werd, was deze gedwongen, eigen organen te scheppen, waardoor de bevolking van levensmiddelen voorzien werd. Dat is natuurlijk voor een politieke partij ook wanneer zij regeeringspartij is uiterst moeilijk. Haar wezen is politiek, niet economisch zij is daartoe niet in staat. Het levensmiddelencommissariaat stond radeloos tegenover den toestand. Het wendde zich tot de coöperatie der verbruiksvereenigingen.

In Rusland en in de Ukraïne waren deze zeer goed ontwikkeld. De regeering nam deze vereenigingen over en vormde ze om tot regeeringsorganen. Het lidmaatschap werd nu voor de geheele bevolking verplicht. De bourgeoisie, die ook nominaal tot deze vereenigingen hoort, heeft echter geen rechten. Het proletariaat alleen heeft het recht, beambten te kiezen. Niettemin komen de meesten beambten uit de bourgeoisie, omdat de arbeiders niet geschoold, voor het grootste deel analphabeten zijn.

Hier is sprake van *arbeiders* en bourgeoisie, niet van de *boeren*. De *boeren* worden voor het grootste deel *niet* omvat door deze verbruiksvereenigingen. Zij hebben het niet noodig. Zij behoeven geen levensmiddelen te ontvangen, integendeel, zij geven ze af. Dit is dus doorgaans voor de steden berekend, die aangewezen zijn op het land.

De verbruiksvereenigingen ontvangen de levensmiddelen van de regeering. Zij verdeelen deze dan aan de arbeiders in de steden en in de fabrieken. De coöperaties hebben hun afdeelingen in de fabrieken, en de arbeiders krijgen hun brood in de fabriek. De verdeeling kan echter tengevolge van de schaarschte aan levensmiddelen de arbeiders niet voldoende voorzien. De arbeiders kunnen onmogelijk van hun rantsoenen leven. Zij moeten een pond brood (een russisch pond weegt slechts 400 gram) dagelijks ontvangen. Het komt dikwijls voor, dat zij dagenlang *geen* brood ontvangen. In een chocolade- en confiturenfabriek in Charkow, den zetel der huidige ukraïnsche sowjetregeering, kregen de arbeiders in September 1920 vier dagen lang geen broodrantsoen. Dit was de 22e staatsfabriek voor chocolade.

Daar de arbeiders niet genoeg brood in de fabriek krijgen, zijn zij gedwongen, zichzelf van brood te voorzien. In Rusland is brood het hoofdvoedingsmiddel. De meeste lieden voeden zich hoofdzakelijk met *brood* en *Kascha*. De marktprijs voor brood is echter voor arbeiders niet te betalen. Men moet bedenken dat het loon in deze chocoladefabriek 2400 roebel maandelijks bedraagt. De prijs voor een pond brood bedroeg terzelfder tijd (12 September 1920) op de Visschenmarkt te Charkow 500 roebel voor wittebrood en 340 roebel voor zwartbrood. Het loon reikt dus nauwelijks voor 5 pond witbrood en ruim 7 pond zwartbrood per maand.

Onwillekeurig komt dan de vraag op, hoe de arbeiders daarvan leven kunnen. Hier moet echter opgemerkt worden, dat in vele fabrieken middageten voor de arbeiders bezorgd wordt. Dit middageten is echter niet zeer goed, integendeel zeer minderwaardig. Slechts in een fabriek heb ik het eten voor betrekkelijk eenvoudig maar voortreffelijk krachtig bevonden. Dit was in de vierde regeeringsfabriek voor de textielindustrie. Maar deze zaken verkeeren nog in het beginstadium. In deze fabriek werken b. v. 1500 personen. Slechts 500 kunnen eten krijgen. Eerst moet voor de overigen ingericht worden. Dit stoot echter op groote moeilijkheden. Men heeft lokalen, levensmiddelen noodig. Voor dit middageten betalen de arbeiders slechts 20 tot 30 roebel.

Wat doen nu de overige arbeiders die geen middageten krijgen? Zij trachten het zelf te bezorgen. Hoe? Van de 1500 arbeiders die daar werken, komen 10 procent *niet* op het werk. Zij blijven weg, hoewel zware straffen daarop staan. Wie drie dagen achtereen weg blijft zonder ziek te zijn, of zonder een andere dringende reden, wordt wettelijk in het concentratiekamp gezonden. In de practijk wordt dit niet altijd zoo scherp gehandhaafd. Zou de *regeering* het ook willen doen, dan doen het toch de *arbeiders niet*. De eerste instantie voor het veroordeelen der arbeiders, die het werk verzuimen zijn namelijk in vele plaatsen de fabriekkomitées. En daar dit zelf arbeiders zijn, weinig communisten — in deze fabriek zijn b. v. onder de 1500 arbeiders een relatief hoog percentage communisten, nl. 200 dat is 13.3 %; in een locomotieffabriek in dezelfde stad zijn echter van 3350 arbeiders slechts 100 communisten, dus slechts 0,29 % — veroordeelen zij hun arbeidskameraden natuurlijk niet. Het komt echter in den laatsten tijd voor, dat de communisten in elke fabriek een communistische groep vormen, die hoofdzakelijk spionnage tot doel heeft. Daarvan zijn tegelijkertijd eenigen in de Tsché-ka. In het laatst van Augustus werden in de locomotieffabriek 72 arbeiders gearresteerd, omdat zij onder den invloed der anarchisten en linker sociaalrevolutionairen zelf de levensmiddelvoorziening wilden organiseeren en van het werk wegblijven.

De arbeiders blijven dus van het werk weg, om op andere wijze datgene te bezorgen, wat ze in de fabriek niet met arbeid verdienen kunnen. Een gedeelte is slechts half-proletarier, hij is nog een halve boer en heeft nog een stukje land dat hij bebouwt en dat hen beter voedt. Een ander gedeelte gaat het land op, om te „hamsteren“. De arbeiders organiseeren zich zelf tot dit doel. Zij zenden eenigen naar het land om levensmiddelen. Deze koopen voor de geheele fabriek of voor een

groep van 20 man, naargelang hoeveel er aan deelnemen, levensmiddelen in. In geheel Ukraine en in Rusland zijn deze nieuwe soort van arbeiderscoöperaties der arbeiders op hun werkplaatsen zeer verbreid. Dit toont ons weder een nieuwe vorm van distributie en verzorging der fabrieksarbeiders met levensmiddelen in de arbeiders spontaan ontstaan door den economischen toestand gedrongen. De verbruikscoöperaties waren vroeger vrij, d. i. onafhankelijk van den staat. Zij waren toen wel niet socialistisch, maar gelijk alles in de kapitalistische wereldorde, met kapitalistischen geest doortrokken. Toen zij echter geannexeerd werden, verloren zij hun leveringskracht. Zij zijn als staatsorganen niet zelfstandig maar gebonden, op den staat aangewezen, die hun de levensmiddelen moet leveren. De staat kan dit echter in zoo geringe mate, dat deze vereenigingen niet in staat zijn hun opgaven te vervullen. De voorziening met levensmiddelen kon de staat slechts door de requisitiepolitiek, door het militarisme in stand houden. Een andere politiek kon hij wegens den slechten economischen toestand niet volgen. Wij stooten weder op de blokkade. Wij bewegen ons dus in een kring, waaruit niet te ontkomen valt, zoolang de blokkade niet opgeheven is.

Indien de staat aan den anderen kant de verbruiksvereenigingen niet geannexeerd had, hadden deze beter met de boeren overeen kunnen komen. De anexatie der verbruiksvereeniging was echter het noodzakelijke gevolg van het verbod van den vrijen handel tusschen *producenten*. De opheffing van de vrije markt der boeren en handwerkers bewees een aan gevolgen zware dwaasheid te zijn, die door de lamlegging der levensmiddelenverzorging wraak nam, waardoor wederom de industrie en de gezamenlijke productie zeer bemoeilijkt werd. Na afschaffing van den staat zou het economische leven zich zonder het verdere ingrijpen van den staat in socialistische richting bewogen hebben.

Al deze verschijnselen zijn zeer leerrijk, en toonen ons, dat het onmogelijk is het economische leven van een land door politieke organisaties te regelen, ja dat zelfs de opperheerschappij der politiek *over* de economie van zwaarwichtige vernietigende werking zijn moet. *Onafhankelijk* van den staat verschaffen de arbeiders zich zelf eigene economische organen tot regeling van het economische leven, tot eigen verzorging en tot dekking van hun noodzakelijke behoeften. De staat kon het met den besten wil niet doorvoeren. Hij mist het daartoe noodige begrip. Hij staat vreemd tegenover het economische leven. Dit is de zaak van het werkende volk zelf.

De verzorging der steden met brandstoffen en bouwmateriaal, voornamelijk hout, nemen de sowjets der steden ter hand. De sowjet der stad Charkow heeft b. v. de opdracht de stad van winterhout te voorzien. Het executief-comité van deze sowjet stelt zich met die der andere sowjets van het district in verbinding. Elke commune, elk dorp is verplicht, een bepaalde hoeveelheid naargelang haar grootte en aantal inwoners te leveren. De sowjets staan daar borg voor. In het jaar 1920 kreeg de Ukraïne in het geheel 6000 zagen en 4000 bijlen. Deze werden onder de verschillende dorpen verdeeld, die dan weder verplicht waren, hout te leveren. De boeren willen echter niet gaarne voor de regeering

hout vellen, omdat zij niet genoeg betaald krijgen. Ook hier moet van tijd tot tijd het leger ingrijpen, wat weder kwaad bloed zet bij de arbeiders.

De vakvereenigingen in de Ukraïne zijn geheel hetzelfde georganiseerd en hebben dezelfde functies als in Rusland, daarom is een speciale behandeling overbodig. In de Ukraïne zijn in het geheel 1 173 000 arbeiders in de vakorganisaties. Deze cijfers slaan op 13 gouvernementen. Daarvan zijn 280.000 spoorwegarbeiders, 162.000 sowjetbeambten, 134.000 mijnwerkers, 113.000 metaalarbeiders, 72.000 arbeiders in de voedingindustrie, 58.000 in de suikerindustrie, 58.700 telegraaf- en postbeambten, 49.660 landarbeiders op sowjetgoederen, 42.125 personeel in de ziekenhuizen en hospitalen, 38.000 onderrichtswezen (onderwijzers, partijpropagandisten, journalisten), 31 500 bekleedingsindustrie, 23.800 chemische en glasindustrie, 22.900 lederindustrie, 20.600 bouwvakken, 18.800 houtbewerkers, 18.000 tabakindustrie, 13.000 textielindustrie, 11.000 graphische industrie, 3000 papierindustrie.

De arbeiders zijn verplicht in de organisatie. Zij kiezen fabrieksraden. Deze raden kiezen een sowjet voor hun industrie voor een geheel gouvernement. Deze gouvernementssowjet kiest een executiefcomitée dat uit 9 tot 14 leden bestaat. In deze gouvernementssowjet hebben zitting de vertegenwoordigers van het arbeidscommissariaat en den oppersten industrieraad. Deze commissariaten verrichten hun werk door de vakorganisaties. Of anders uitgedrukt: De opperste Industrieraad organiseert door zijn vertegenwoordigers in de vakorganisaties, waarvan de orders onvoorwaardelijk moeten uitgevoerd worden, de productie: wat en hoe de arbeiders zullen werken. Het arbeidscommissariaat beschikt door zijn vertegenwoordigers in de vakvereeniging, waarvan de bevelen eveneens strikt uitgevoerd moeten worden, over de arbeiders: waar en hoelang zij werken moeten. De arbeiders hebben dus in de *vakvereenigingen geen invloed* op de productie, noch op de arbeidsvoorwaarden.

Het executiefcomitée van de gouvernementssowjet heeft 5 departementen: een economisch departement, 2 voor tariefloonen, 3 voor opvoeding, 4 voor organisatie en onderwijs, 5 voor algemeene zaken. Elk departement heeft dan nog zijn subdepartementen. Het economisch departement is in twee onderafdeelingen gesplitst: 1 voor de organisatie der industrie; 2 voor de distributie van proviand en arbeidskleeding. De *arbeiders* hebben *niet* het recht, de werkzaamheden van de departementen te *controleeren*, maar hebben slechts over den arbeid te bepalen, die hun speciaal door het departement toegewezen wordt.

De industrie is in de Ukraïne in twee takken verdeeld: de grootste industrie (metaalindustrie) is onder de rechtstreeksche controle van den oppersten industrieraad, de industrieën van de tweede en derde klasse staan onder den provisorischen raad van den oppersten industrieraad. Er zijn in de Ukraïne 42 grootere en 13 kleinere textielfabrieken. De groote metaalfabrieken (16 in aantal) zijn tot één enkelen grooten trust samengetrokken. De mijnen van het Donbekken zijn in 16 districten

ingedeeld, die onder het centrale executiefcomitée der vakorganisaties der geheele Ukraïne staan, op dezelfde wijze ingedeeld als boven beschreven.

De arbeidstijd bedraagt wettelijk 8 uur, doch in den oorlog werden in de geheele industrie overuren gemaakt. De vergoeding voor de overuren wordt hoofdzakelijk in natura betaald. De arbeiders krijgen meer brood.

Brood en Vrijheid! Daarnaar streven de boeren en arbeiders. Hoever zij door de revolutie in het bezit ervan gekomen zijn, toonen de hier neergelegde onderzoekingen; tot hoever zij verder zich zullen kunnen doorworstelen, zal de toekomst toonen. Dit is echter afhankelijk van de politiek, die de Entente tegen Rusland en de Ukraïne voert. Gelijk Rusland zich in het algemeen verder tot het socialisme kan ontwikkelen wanneer het ongemoeid blijft en ongehinderd de krachten die in het volk zijn zich kunnen ontplooien, zoo ook zullen de boeren en arbeiders zich brood en vrijheid in die mate kunnen bevechten, als zij *door de regeeringen ongemoeid blijven en hun krachten tot vrije ontwikkeling kunnen brengen. Niet de Sowjetregeering*, maar de *boeren en arbeiders kunnen het socialisme voor zich scheppen.* Dit toonde ons de ontwikkelingsphase der russische en ukraïnsche revolutie. *De Bolschewiki als staatssocialisten* hebben ons getoond, dat zij het *socialisme niet* brengen kunnen.

Nawoord.

Ofschoon vele in dit boek gegeven cijfers verouderd zijn en vele veronderstellingen van den schrijver door de feiten achterhaald (het werd begin 1920 geschreven) achten wij het werk in zijn principieële konklusies nog altijd van zooveel belang, dat ons de uitgave in het hollandsch niet alleen gerechtigd, doch zeer noodig lijkt.

Wij rekenen op de medewerking van alle vrijheidslievende socialisten om dit boek zoo ruim mogelijk te verspreiden.

De Uitgever.

Inhoud

Voorwoord 3

De socialistische beweging in Rusland 11

Een grafische voorstelling 10

De Marxisten (sociaal=demokraten) 11

De Narodniki (volkssocialisten) 13

De rechter sociaal=revolutionairen 13

De linker sociaal=revolutionairen 13

De maximalisten 16

De Anarchisten en Syndikalisten 18

De Anarchisten van de „Nabat“ 22

Het Land 24

De economische toestand der boeren 26

De politieke toestand der boeren 33

De Stad en de Industrie 38

De ontwikkeling der vakvereenigingen 38

De organisatie der vakvereenigingen 46

De oppositie in de vakvereenigingen 52

Staatsbeheer of socialiseering 55

De Vertrusting 58

De Kustarbedrijven en Artels 62

Het Verbruik 63

Het leven der arbeiders in de steden 71

Arbeidersverzekering 75

Het Geldwezen 77

De Sowjets (raden) 80

Het roode leger 85

De Opvoeding 90

De Revolutie in de Ukraine 94

Machno 98

De socialistische beweging in de Ukraine 115

Het kommunisme en de boerenstand 119

De ekonomische toestand in de Ukraine 123

Nawoord 130

MAURER & DIMMICK BERLIN S.O. 16